

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Osmanlı'dan Türkiye'ye
Kıymetli Kuvvet

OLKO

Osmanlıcadan Türkçeye Karşılıklar Kılavuzu

ÜLKÜ

OSMANLICADAN TÜRKÇEYE KARŞILIKLAR KILAVUZU

- 1 — Öztürkçe sözlerden gelen köklerin karşısında (T. Kö.) beldeği (alâmeti) konmuştur. Bunların her biri hakkında sırası ile uzmanlarımızın (müte - hassıs) yazılarını gazetelere vereceğiz.
- 2 — Yeni konan karşılıkların iyi ayırd edilmesi için, gereğine göre, fransızcaları da yazılmış, ayrıca örnekler de konulmuştur.
- 3 — Kökü türkçe olan kelimelerin bugünkü işlenmiş ve kullanılan şekilleri alınmıştır: Aslı ak olan hak, asıl ügüm olan hüküm, türkçe “çek,, kökün - den gelen şekil gibi.

A

Âb = Su

Âbı hayat, âbı hayvan = Bengisu

Âbıru = Yüzakı, yüzağartan

Örnek: Âbıruyu ulemayı zaman = Zamanın bilginlerinin yüzakı (yüzağartanı)

Âbıru dökmek = Yüz suyu dökmek (Bak: tezellül

Âbıru dökmek = Yüz suyu dökmek (Bak: tezellül etmek) = (Fr.) S'humilier “Sacrifier de son amour propre,,

Âbâ = Babalar

Örnek: Âbâ ve ecdadımızdan müntakıl = Babalarımızdan ve dedelerimizden kalma.

Âbâd, âbâdan = Bayındır (Bak: Mamur) = (Fr)

Florissant et prospère

Örnek: Ankara on yılda bayındır bir şehir oldu = Ankara est devenu en dix ans une ville florissante et prospère

Âbâdani, âbâdanlık = Bayındırlık = (Fr.) Prospérité “état de ce qui est florissant et prospère,,

Örnek: Türkiyenin bayındırlığı gittikçe artmaktadır = La prospérité augmente continuellement en Turquie

Umuru nafia = Bayındırlık işleri = (Fr.) Travaux publics

İmar etmek = Bayındırmak

Abd = Kul = (Fr.) Serviteur, esclave

Âbid (Bak: zahit) = Tapkan

Örnek: Güneş tapkanları = Adorateurs du soleil

İbadet = Tapınç

İbadet etmek = Tapmak, tapınmak

Mâbed = Tapınak = (Fr.) Temple

Abdesthane = Ayakyolu

Âbgün = Mavi

Abide = Anıt = (Fr.) Monument

Örnek: Anadolunun birçok yerlerinde Selçuk Türklerinden kalma anıtlar vardır = Il existe dans plusieurs régions de l'Anatolie des monuments appartenant aux Turcs Seldjoucides

Abidevi (muazzam) = Anıtsal = (Fr.) Monumental, colossal, grandiose
(Anıtsal'deki son “l,, ince okunacaktır)

Abes = Boş, saçma = (Fr.) Absurde, vain
Örnek: *Boş yere uğraştık* = *Nous fimes de vains efforts* = *Saçma sözler* = *Paroles absurdes*

Abus = Somurtkan

Abüsülvecih = Suratı asık, asık suratlı

Acaba = Acaba (T. Kö.)

Acayip (Nida) = Çokşey = (Fr.) C'est étonnat!, Tiens!

Örnek: *Çokşey! Demek cevap* (T. Kö.) vermek istemedi = Tiens, alors il n'a pas voulu donner une réponse

Acayip = Ayrıksın = (Fr.) Excentrique

Örnek: *Ayrıksın bir adam* = *Un homme ex-*

Acayip = Tansık = (Fr.) Merveille

Örnek: *Acayibi sebai âlem* = *Acunun yedi tansığır* = *Les sept merveilles du monde*

Acayip = Şaşılacak = (Fr.) Etonnant

Örnek: *Orada şaşılacak şeyler gördük* = *Nous y avons vu de choses étonnantes*

Acele = Çabukluk, evedilik = (Fr.) Hâte

Örnek: *Bu ne çabukluk!* = *Quelle hâte!* - *bu iş evedilik götürmez* = *Cette affaire ne souffre pas de hâte.*

Acele = Çabuk, evedi = (Fr.) Vite! Rapidement

Acele etmek, istical etmek = Çabuk olmak, evemek

= (Fr.) Se hâter, s'empresser, se presser

Aceleye gelmek = Evediye gelmek

Aceleye getirmek = Evediye getirmek

Müstacel = Evgin

Örnek: *Müstacel telgraf* = *Evgin telyazı*

Müstaceliyet = Gecikmezlik, evginlik

Âcil = Gecikemez

Âcilen, müstacelen = Tezelden, gecikmeden = (Fr.) D'urgence, sans retard

Acul = Evcen

Acemi = Acamı (T. Kö.)

Acibei (ucubei) hilkat = Danak = (Fr.) Monstre

Âciz = Eksin = (Fr.) Incapable, impuissant

Örnek: *Eksin bir adam olduğu belli!* = *Bu adam bu işi başarmaktan eksindir.*

Âciz kalmak = Eksinmek = (Fr.) Demeurer dans l'impuissance de..

Acz = Eksinlik

Örnek: *Onun eksinliği doğuştandır*

Aceze = Kimsesizler

Örnek: *Darülâceze* = *Kimsesizler yurdu*

Acuze = Kocakarı

Adâb (Bak: edeb) = Edevler

Örnek: *Bu sözleriniz konuşma edevlerine* (adabı münazaa) *aykırı düşüyor*

Âdabı muaşeret = Yaşama töreni (1) = (Fr.) Savoir-vivre

Adâbı umumiye = Utsal törü = (Fr.) Bonnes moeurs

Örnek: *Kanun açık saçık yazıları utsal törüye uygunsuz sayar* = *La loi considère les écrits obscènes comme contraires aux bonnes moeurs*

Adâbü erkân = Yol yöntem, sıra saygı = (Fr.)

Etiquette, règles, du savoir-vivre

Örnek: *Bu adam yol yöntem (sıra saygı) nedir bilmez* = *Cet homme ne connaît pas les règles du savoir-vivre*

Adale = Kası = (Fr.) Muscle

Adalî = Kasıl = (Fr.) Musculaire

Adâvet = Yağılık, düşmanlık = (Fr.) Animosité, hostilité

Adl, adalet = Tüze (2) = (Fr.) Justice

Adli = Tüzel = (Fr.) Juridique

Adliye vekâleti = Tüze bakanlığı = (Fr.) Ministère de la justice

Âdil = Tüzemen = (Fr.) Juste

Adu = Yağı, düşman

Addetmek = Saymak = (Fr.) Considérer comme..

Adem = Yokluk = (Fr.) Néant

(1) Tören, merasim karşılığıdır.

(2) Orhun anıtlarında (Tüz) Âdil, (Tüzsüz) gayri âdil demektir.

Adem = - sızlık, - mazlık = (Fr.) İn., ir., im..
 Örnek: *Ademi istikrar: Dursuzluk (3) = İnstabilité*
Ddemi mesuliyet: Sorulmazlık = İrresponsabilité
Ademi imkân: Olamazlık = İmpossibilité
 Adese = Gözğü (4) = (Fr.) Lentille
 Âdet = Sayı
 Âdet = Görenek = (Fr.) Usage
 Âdet (itiat anlamına) = Alışkanlık = (Fr.) Habitude
 Âdet, (Taamül, örf) = Törü = (Fr.) Us et coutumes
 Âdet edinmek = Huy edinmek
 Âdeta (hayvan yürüyüşü) = Orta
 Âdeta = Bayağı = (Fr.) Tout simplement, tout bonnement
 Örnek: *Sen bu hareketinle (T. Kö.) bana bayağı düşmanlık ettin*
 Âdeta = Enikonu = (Fr.) Réellement, vraiment
 Örnek: *Bugün hava enikonu soğuktur — Aujourd'hui il fait vraiment (réellement) froid*
 Âdi = Bayağı = (Fr.) Ordinaire
 Âdî, adile = Çok, birçok
 Af, afiv = Bağış = (Fr.) Pardon
 Affetmek = Bağışlamak = (Fr.) Pardonne
 Affı hususi = Özgü bağış, küçük bağış = (Fr.) Grâce
 Affı umumî = Tükel bağış, büyük bağış = (Fr.) Ammistie.
 Afakî = Havadan
 Örnek: *Bugün afakî hashihallerle vakit geçirdik — Bugün havadan söyleşmelerle vakit (T. Kö.) geçirdik.*
 Aferide = Yaratılmış
 Aferin = Okay = (Fr.) Bravo
 Âfet = Afat (Yakutça sihir ve efsun anlamına gelen "ap,, kökünden.)
 Afif = Sili, temiz = (Fr.) Probe

(3) Dururluktan kısaltılarak kullanılmış olan durluk sözü, istikrar demektir.
 (4) Ayna türkçedir.

Afitap = Güneş (Fr.) Soleil
 Afiyet, (Selâmet = Esenlik = (Fr.) Bonne santé
 Örnek: *Esenlik dilemek = Souhaiter bonne santé*
 Afiyette (Salim) = Esenli = (Fr.) En bonne santé
 Selâm = Esen
 Örnek: *Selâm sana! = Esen sana!*
 Selâmlamak = Esenlemek = (Fr.) Saluer
 Selâmlaşmak = Esenleşmek
 Agâh = Bilir, anlar, uyanık
 Âgaz = Başlama = (Fr.) Commencement
 Agaşte = Bulaşmış = (Fr.) Souillé
 Aguş = Kucak
 Âhad = Birler = (Fr.) Unités
 Âhadı nâs (Bak: avam) = Karal
 Âhar = Başka = (Fr.) Autre, autrui
 Ahbap (Aşina) Bildik = (Fr.) connaissance
 Örnek: *Buralarda hiç bildiğim yok = Je n'ai pas ici de connaissances*
 Ahdar - ahzar = Yeşil
 Âhen = Demir
 Âhenin = Demirden, demir gibi = (Fr.) De fer, comme du fer
 Ahenk = Uyum = (Fr.) Harmonie
 Aheste = Ağır, yavaş = (Fr.) Lent
 Ahfad = Torunlar = (Fr.) Postérité
 Âhir = Son, sonunda, en son = (Fr.) A la fin, en dernier lieu, denier
 Ahiren = Sonlayın = (Fr.) Dernièrement
 Âhize = Almaç = (Fr.) Récepteur
 Ahkâm = Hükümler (T. Kö.) = (Fr.) Jugements Prescriptions
 Ahker = Kor = (Fr.) Braise
 Ahlâf = Gelecekler, ardılar = (Fr.) Postérité
 Ahlâkiyat (İlmi ahlâk) = Etik (T. Kö.) = (Fr.) Ethique, morale
 Ahlâk = Ahlâk (T. Kö.)
 Ahlâki = Ahlâksal = (Fr.) Moral
 (Ahlâksal'daki son "l,, ince okunacaktır.)
 Ahlâki = Ahlâka uygun = (Fr.) Moral
 Örnek: *Bu hareketiniz ahlâka uygun değildir.*

Gayri ahlâkî = Aklaksızca, yadahlaksal (5) = (Fr.) Immoral

Lâahlâkî = Dışahlaksal (6) = (Fr.) Anormal

Ahmak = Beyinsiz = (Fr.) İmbécile

Ahmal ve eskal = Ağırlıklar = (Fr.) Chasges et poids

Ahsen = En güzel, çok güzel

Ahşâ = İçirik = (Fr.) Viscères

Ahşab = Ahşap (T. Kö.)

Ahd = Ant, pakt (7) = (Fr.) Pacte

Ahd = Devir (T. Kö.) = (Fr.) Règne, période

Ahdetmek = Andetmek

Ahrar = Özgenler (Bak: hürriyet)

Ahval = Haller (T. Kö.) = (Fr.) Circonstances,

Ahval = İşler = (Fr.) Situation, les Choses

Örnek: Ahval kesbi vehamet etti = İşler kötüleşti = Les choses tournent mal. La situation s'est aggravée

Ahval (vaziyet anlamına) = Durum

Örnek: Ahvali şahsiye = Soysallık durumu = Etat civil — Ahvali sıhhiye = Sağlık durumu = Etat de santé

Ahvalü şerait (Halü vaziyet, zurufü ahval anlamına) = İşler, haller = (Fr.) Circonstances

Örnek: Bu ahvalü şerait içinde = Bu hallerde... — Ahvalü şerait müsaid olursa = İşler elverişli, işler uyarsa..

Ahyanen = Arasına

Ahzisâr etmek, ahzi intikam etmek = Öc almak

Ahzü girift = Yakalama

Ahzü ita = Alış veriş

Aidat = Verimce = (Fr.) Cotisation

Örnek: Bu kulübün üyesi yılda 50 lira verimce öder.

(5) "Yad,, kelimelerin başında arabca (gayrı) nın ve fransızca (im) in yerini tutar. Bu örnekler ayrıca yazılacaktır.

(6) "Dış,, kelimelerin başında arabcanın (lâ) ve fransızcanın (a) sının yerini tutar. Bu örnek de ayrıca yazılacaktır.

(7) T. Kö. ayrıca yazılacaktır.

Aidiyet (Ciheti taallük) = İlişiklik, ilişkenlik

Aid, raci, dair müteallik = Üzerine, için, dolayı, ilişkin (8) = (Fr.) Compétent, concernant, appartenant, ayant rapport à, relatif, regardant, ce qui est, sur

Aid olmak = Düşmek = (Fr.) Appartenir

Örnek: Ona bu sözü söylemek size aid değildir = Ona bu sözü söylemek size düşmez.

(8) Osmanlıcada bu kelimeler asıl anlamlarından ayrılarak son zamanlarda karmakarışık bir hale getirilmiştir. Bu dört sözün türlü kullanışlarının türkçede nasıl karşılanacağını şu örneklerle gösteriyoruz:

- I. Bu kâğıdı ilişkin olduğu oruna gönderiniz = Bu kâğıdı aid olduğu makama gönderiniz = Ecpédiez cette pièce au département compétent.
- II. Dün akşamki sözler hep benim üzerime (bana aid) idi = Toute la conversation d'hier soir concernait ma propre personne.
- III. Bu ev kimindir? = Bu ev kime aittir? = A qui appartient cette maison.
- IV. Bu işin bana ilişkinliği (aidiyeti) yoktur = Ceci n'a aucun rapport avec moi
- V. Bu iş benim işimdir = Bu iş bana aittir = Cette affaire me regarde.
- VI. Kayserin olanı Kayseri, tanrının olanı Tanrıya veriniz (Kayserinkini Kayseri, Tanrınıninkini Tanrıya veriniz)
- VII. Siyasal durum üzerine bir söylev verdi = Siyasî vaziyete dair bir nutuk irad etti = Il a fait un discours sur la situation politique.
- VIII. Bu sözler sizin için (size raci) değil = Ces paroles ne vous concernent pas.
- IX. Türkiye üzerine bir yazı = Türkiyeye dair bir makale = Un article sur la Turquie.

Aile = Arda = (Fr.) Famille

Örnek: *Aile tesisi cemiyetin en kudsî vazifelerinden biridir = Arda kurmak sosyetesinin en kutsal ödevlerinden biridir.*

Alievî = Ardal = (Fr.) Familial

Örnek: *Aralarındaki ailevî revabıt = Araların-daki ardal bağlar.*

Aile evi = Ocak = (Fr.) Foyer

Aileperver = Evcimen = (Fr.) Attaché à son foyer

Örnek: *O, pek evcimen bir adamdır = O, pek aileperver bir şahıstır.*

Akab = Arka

Örnek: *Derakap = Arkasından, hemen arkasın-dan*

Akabe (Bak: Bâdire) = Zorgeçit

Akamet = Kısırlık, sonuçsuzluk = (Fr.) Stérilité, Infructuosité

Akamete uğramak = Sonuysuz kalmak, sonuçsuzlu-ğa uğramak, sonuç vermemek

Örnek: *Bu iş, akamete uğradı = İş sonuçsuz kaldı.*

Akamete uğratmak = Sonuçsuz bırakmak, verimsiz bırakmak = (Fr.) Rendre stérile

Akım - Kısır, sonuçsuz, verimsiz = (Fr.) Stérile, Infructueux

Akım kalmak = Sonu gelmemek = (Fr.) Rester sans résultat

Akdem = İlk, önce, önceki = (Fr.) Avant, précé - demment.

Örnek: *Akdemo vazaifimiz = İlk ödevimiz, ön-cekî ödevimiz. — Bundan akdem sizinle görüş-müştük = Bundan önce sizinle görüşmüştük.*

Akdetmek - Bağitlemek = (Fr.) Contracter, conclure un acte public ou privé

Örnek: *İki devlet arasında akdedilen muahede mucibince = İki devlet arasında bağitlanan and-laşmaya göre.*

Akid = Bağıtçı, bağıtlayan = (Fr.) Contractant

Örnek: *Âkideynin imzaladıkları (imza: T. Kö.) vesika = Bağıtlayanların imzaladıkları belge*

Akd = Bağıt = (Fr.) Acte

Örnek: *İzdivaç erkekle kadını birleştiren bir akidedir = Evlenme erkekle kadını birleştiren bir bağıttır.*

Âkibet (encam) = Son, sonunda, hele = (Fr.) Fin, à la fin, enfin

Örnek: *Âkibet gelebilidi = Hele gelebildi.*

Akibinde = Arkası sıra, ardı sıra, ardınca = (Fr.)

Immédiatement après, à la suite

Akl = Akıl (T. Kö.) = (Fr.) Raison

Akli = Usal = (Fr.) Rationnel

Örnek: *Mesaili akliye = Usal sorumlur*

Akli selim, hissi selim = Sağduyu = (Fr.) Bon sens

Örnek: *Aklı selim sahibi olan adam bunu yap-maz = Sağduyusu olan adam bunu yapmaz.*

Âkil = Akıllı (T. Kö.) = (Fr.) Sage, raisonnable

Âkil = Yiyen, yiyici = (Fr.) Mangeur

Âkile = Yenirce

Âkis = Yansıt = (Fr.) Réflecteur

Örnek: *Sathı derya, bir âkis gibi, sahildeki eb-niyenin zılâlini gösteriyordu = Denizin yüzü, bir yansıt gibi, kıyıdaki yapıların gölgelerini gösteriyordu.*

Aks = Yansı = (Fr.) Reflet

Örnek: *Ağaçların göle vuran yansıları = Eşca-rın göle vuran akisleri.*

Aksetmek = Yansımak = (Fr.) Se refléter

Aksettirmek = Yansıtmak = (Fr.) Refléter, projete

Akraba (neseben) = Hısım = (Fr.) Parents (par le sang)

Akraba ve taallukat = Soysop = (Fr.) Les parents proches et éloignés.

Akran - Taydaş

Örnek: *Onlar, birbirinin taydaşıdır = Akra-nıdır.*

Aksâ - Son, en son = (Fr.) Extrême

Aksayı garb = Uzakbatı = (Fr.) Extrême-Occident

Aksayı aşrk = Uzakdoğu = (Fr.) Extrême-Orient

Aksi - Ters = (Fr.) Intaraitable

Aksi sada = Yanku = (Fr.) Echo

Aksi sada vermek — Yankulanmak

Örnek: *O, öyle yüksek sesle haykırınca dağlar, taşlar yankulandı (aksi sada verdi).*

Aksülâmel = Tepki — (Fr.) Réaction

Örnek: *Her cebriî tazyik bir aksülâmel tevlið eder = Her zor ve baskı bir tepki doğurur.*

Akur = Kuduz — (Fr.) Enragé

Akurane = Kudurmuşcasına kuduzcasına

Alâ — Pek iyi = (Fr.) Très bien, parfait

Alâhalihi = Olduğu gibi = (Fr.) Tel qu'il est

Alâîmi sema = Alkım = (Fr.) Arc-en-ciel

Alâka — İlişik, ilgi (ilgi, münasebet anlamına)

Örnek: *1 — Bu işlerin konuştuğumuz sorumla bir ilişiği yoktur = Bu işlerin bahsettiğimiz mesele ile bir alâkası yoktur.*

2 — Bu işte bana karşı göstermiş olduğunuz ilgiden dolayı pek duyulandım = Bu işte bana karşı ibraz ettiğiniz alâkadan dolayı pek mütehassis oldum.

Alâkabahş = İlgen = (Fr.) Intéressant

Alâkadar = İlişikli, ilgili = (Fr.) Intéressé

Alâkadar olmak = İlgilenmek — (Fr.) S'intéresser

Örnek: *Bu bilim sorumlularına ilgilenmemek elden gelmiyor = Bu mesaili ilmiyeye alâkadar olmamak mümkün olmuyor.*

Alâka kat'etmek = İlişik kesmek

Alâkaderilimkân = Olabildiği kadar

Alâkaderilistitaa = Elden geldiği kadar

Alâkülliha = Şöyle böyle, olduğu kadar

Alâmeleinnas = Göz önünde, herkesin önünde

Alâmeratibihim, aledderecat = Sırasınca, sıralarınca

Alâmet = Beldek = (Fr.) Signal

Örnek: *Bir ulusun en büyük ulusal beldeği dil birliğidir = Bir milletin en büyük millî alâmeti lisan vahdetidir.*

Âlet — Yaraç — (Fr.) Instrument

Örnek: *Söz söyleme yarıcı dil, işitme yarıcı kulaktır = Aleti tekellüm lisan, aleti semî kuldür.*

Alât ve edevat — Avadanlık = (Fr.) Ustensile

Alâyış = Gösteriş

Aleddevam — Boyuna

Alelacayip (garib) = Yabancı = (Fr.) Etrange, bizarre

Örnek: *Yabansı bir kılıkla karşımıza çıktı = Il nous a apparu dans un accoutrement étrange.*

Alelacele = Çarçabuk = (Fr.) A la hâte, promptement, avec empressement

Alelâde (tabîi anlamına) — Nomal = (Fr.) Normal

Örnek: *Devrimlerde ilerleme nomal bir yolda olmaz = İnkılâblarda terakki alelâde bir hat takib etmez.*

Gayritabîi = Dışnomal = (Fr.) Anormal

Örnek: *Bu çocuğun bu yaşta bu kadar boylanması dışnomaldır = Bu çocuğun bu yaşta bu kadar boylanması gayritabîi (anormal) dir.*

Aelamya = Körkörüne

Alelekser, eksreiya = Çok vakit, çokluk — (Fr.) Souvent, la plupart des fois

Alelgafle = Apansız, ansızın = (Fr.) Soudain, soudainement

Alelhusus = Hele = (Fr.) Particulièrement, tout particulièrement

Örnek: *Her işte, hele ulusal işlerde elden geldiği kadar özen göstermelidir = Her işte, alelhusus millî işlerde alâkaderilimkân itina göstermelidir.*

Alelinfirad = Ayrı ayrı, birer birer, teker teker

Alelitlâk = Genel olarak = (Fr.) D'une façon absolue, d'une façon générale

Örnek: *Bu sözüm yalnız size değil, genel olarak bütün işmenleredir = Bu sözüm hasren size değil alelitlak bütün memurlardır.*

Alelitlâk = Rasgele, nasıl olursa olsun — (Fr.) N'im porte qui, n'importe quoi, quelconque

Örnek: *Rasgele bir işmen çağırınız = Alelitlak bir memur çağırınız*

Alelûmum — Bütün, genel olarak = (Fr.) En général, généralement

Alem = Sancak = (Fr.) Etendard

Âlem (cihan anlamına) = Acun = (Fr.) Monde
Âlemşümül (cihanşümül) = Acunsal = (Fr.) Mondial

Örnek: *Acunsal bir ad kazanmak ne büyük o - nurdur = Alemşümül bir şöhret ihraz etmek ne büyük şereftir .*

Âlem (kâinat anlamına) = Evren = (Fr.) Univers
Alemşümül (kâinat anlamına) = Evrensel = (Fr.) Universel

Alenen = Açıkta, açıktan açığa, gözgöre
Alenî = Açık

Alesseher = Tanlayın = (Fr.) Dès l'aube
Örnek: *Tanlayın kıra çıktım = Alesseher kıra çıktım*

Alesseviye = Bir düzeyde = (Fr.) Uniformément
Örnek: *Kazancımızı aramızda bir düzeyde paylaşıyoruz = Kârımızı meyanimizde alesseviye taksim ederiz.*

Alettafsil = Uzun uzadıya

Alettahmin = Aşağı yukarı

Alettevali = Arka arkaya

Alev = Alev (alev-yalav'dan) = (Fr.) Flamme

Aleyh = Karşı = (Fr.) Contre
Örnek: *Bu işte bize karşı mısınız = (Fr.) Etes-vous contre nous dans cette affaire*

Aleyhte olanlar = Karşı olanlar
Örnek: *Bu önergeye karşı olanlar ellerini kaldırsın (önerge = teklif)*

Aleyhdar = Karşın
Örnek: *Ben bu işte size karşınım.*

Aleyhte söylemek = Kötülüğüne söylemek = (Fr.) Dire du mal, parler en défaveur
Örnek: *O, her vakit herkesin kötülüğüne söyler = (Fr.) Tout le temps il dit du mal des autres*

Leh = Yana = (Fr.) Pour
Örnek: *Bütçe için 399 sayıya 250 si yana 149 u karşı oy verdi = Bütçe hakkında 399 me - hustan 250 si lehte 149 u aleyhte reyverdi.*

Lehte olmak = Yana olmak = (Fr.) Être pour, être en faveur

Lehdar (tarafdar) = Yanat = (Fr.) Favorable
Örnek: *O, bütün Kamutay hayatında bize yanatlıktan ayrılmadı.*

Lehinde söylemek = İyiliğine söylemek = (Fr.) Parler pour, parler en sa faveur
Örnek: *O, her vakit senin iyiliğinde söyler.*

Âli = Yüce = (Fr.) Haut

Âlicenab = Akır = (Fr.) Généreux
Örnek: *Akıllık, ahlâk güzelliğinin parlak bir beldeğidir = Âlicenablık hüsnü ahlâkın alâmeti bahiresidir.*

Alil (âmâ anlamına) = Kör = (Fr.) Aveugle

Alil = Sakat = (Fr.) Estropié

Alil = İğcil = (Fr.) Infirme, invalide
Örnek: *İğcil savaşçılar = Malûl gaziler*

Âlim = Bilgin = (Fr.) Savant

Aliyyülâlâ = Eneyi = (Fr.) Très bien

Alül'âl = Enyüce = (Fr.) Supérieur

Allah = Tanrı = (Fr.) Dieu

Allaha ısmarladık = Esen kal = (Fr.) Adieu

Allâme = Bilge = (Fr.) Savantissime

Alûde = Bulaşık = (Fr.) Souillé

Âmâ = Kör = (Fr.) Aveugle

Amâ = Körlük

Âmade = Hazır (T. Kö.) = (Fr.) Prêt

Âmedü şüd = Gelim gidim = (Fr.) Va et vient

Amel (fiil) = İş, işlev = (Fr.) Acte, action
Örnek: *Her işlev tepkisiyle eşittir = Her amel aksûlameli ile müsavidir.*

Amele = İşçi = (Fr.) Ouvrier

Amelmande = İşten kalmış = (Fr.) Invalide, incapable de travailler

Âmil = Etke = (Fr.) Facteur

Örnek: *Sosyal işlerin etkeleri çok ve karışıktır = İctimai işlerin amilleri müteaddit ve mudildir.*

Amik = Derin = (Fr.) Profond

Âminen = Sağlıklı = (Fr.) Sain et saui

Âmir = Baş, üst, buyurman = (Fr.) Chef, supérieur, celui qui ordonne ou commande

Örnek: Üstten aldığım emre göre — Âmirimden aldığım emre nazaran — Her işte bir buyurman olmalı — Her işte bir âmir olmalı .

- âmiz = - le karışık

Örnek: Lâtifeâmiz = Şaka ile karışık

Âm ve şamil = Kapsal = (Fr.) Englobant, extensif et compréhensif

Örnek: Âm ve şamil hareketler = Kapsal hareketler

Amm = Amca = (Fr.) Oncle paternel

Amme, ammete = Hala = (Fr.) Tante paternelle

Âmme = Kamuğ = (Fr.) Le public

Örnek: Çalışmamız kendimiz için değil, kamuğ içindir = Sâyiniz nefsimiz için değil, âmme içindir.

Hukuku âmme = Kamusal türe = (Fr.) Droit public

Örnek: Özgenlik kamusal türenin en değerli hükümlerinden biridir = Hürriyet ,hukuku âmmenin en kıymetli ahkâmından biridir.

Amûd = Dike = (Fr.) Perpendiculaire

Amudî (kaimen) = Dikel = (Fr.) Perpendiculairement

Amudu fıkârî = Bel kemiği = (Fr.) Colonne vertébrale

Âmuz = Öğreten

Ân = An (T.) = (Fr.) Moment

An'ane = Anana (anmaktan ana ana sözünün tekrarlanmasıdır — tekrar: T. Kö.) = (Fr.) Tradition

Ancehlin = Bilmiyerek, bilmezlikle = (Fr.) Sans savoir, sans connaissance de cause

Andelip = Bülbül = (Fr.) Rossignol

Anif = Sert = (Fr.) Dur, sévère

Ânifen = Demincek, biraz yukarıda = (Fr.) Tout à l'heure

Anilgıyap = Arkadan, kendi yokken = (Fr.) En son absence

Örnek: 1 — Arkadan söz söylemek ayıptır = Anilgıyab söz söylemek ayıptır.

2 — Kendi yokken hakkında hüküm vermek doğru mudur? = Anilgıyab hakkında hüküm vermek doğru mudur?

Ankarip = Yakında = (Fr.) Prochainement

Ankastin = Bile bile, bile isteye = (Fr.) Expres, intentionnellement

Örnek: 1 — Bu işi bile bile yaptım — Bu işi ankasdin yaptım.

2 — Bile istiye bu işe girşitim = Ankasdin bu işe girıştim.

Ansamimilkalb = Özyürekten = (Fr.) Sincèrement, en toute sincérité, du fond du coeur

Örnek: Özyürekten size saygılarımı sunarım = Ansamimülkalb size arzı ihtiram ederim.

Anut = İnatçı (T. Kö.) = (Fr.) Têtu, entêté

Âr = Ar (1) = (Fr.) Honte

Örnek: Arsız = Biâr

Ârâ = (Bak: Rey) = Oylar = (Fr.) Voix, votes

Örnek: Bu sorumda oylar dağıldı — Bu meselede ârâ teşettüte uğradı.

- ârâ = Süsliyen, bezenen, şenlendiren = (Fr.)

Qui pare, qui orne

Örnek: Âlemâra = Acun süliyen (bezeyen)

Meclisârâ = Dernek şenlendiren.

Ârâm = Dinlenme = (Fr.) Repos

Ârâmgâh = Dinlenek = (Fr.) Lieu de repos

Örnek: O gece çay kıyısında bir dinlenek tutular = O gece çay sahilinde bir âramgâh ittihaz ettiler.

(1) Lehçetüllûgat'te elifle yazılarak türkçe gösterilmiştir. Divanı lûgat-it-Türk'te "ır,, ar demektir. Bu gün Anadolu'da "ırsız,, sözü vardır. Radlof'ta Kırgız ve Azeri lehçelerinde "ar,, , Kazan lehçesinde "er,, de bu anlamadır.

Arabca "âr,, hayâ demek olmayıp kusur ve ayıp demektir. Bundan gelen "tâyir,, de kınamak anlamıdır

Araste = Bezenmiş = (Fr.) Décoré, orné
 Ârâyiş = Süs = (Fr.) Parure, ornement
 Âraz (Bak: alâmet) = Beldek ("symptôme,, anlamı Terim koluna verilmiştir.)
 Arazi = Toprak = (Fr.) Terre, terrain
 Örnek: *Ekilmemiş toprak = Arazii gayri mezrua = (Fr.) Terre non cultivée.*
 Arazi = Yer = (Fr.) Terre, terrain
 Arbede = Patırdı = (Fr.) Querrelle, tumulte, dispute
 Ardiye bedeli = Yer kirası = (Fr.) Droit d'entre-pôt
 Ârıza = Aksa = (Fr.) Entrave
 Ârızaya uğramak = Aksaya uğramak = (Fr.) S'entraver, être entravé
 Örnek: *İşimiz bir aksaya uğradı = İşimiz bir ârızaya uğradı.*
 Ârıza = Engebe = (Fr.) Accident du terrain
 Örnek: *Bu yol üzerinde arazi ârızaları pek çoktur - Bu yol üzerinde engebeler pek çoktur.*
 Ârızalı = Dalgalı = (Fr.) Accidenté
 Örnek: *Dalgalı arazi üzerinde yapılan tecrübeler = Dalgalı topraklar üzerinde yapılan denemeler.*
 Arıza, takdime = Sunu
 Örnek: *Makamatı âliyeye bir arıza verdim = Yüksek orunlara bir sunu verdim.*
 Âri = Arı (T. Kö.), yok, -sız = (Fr.) Exempt, sans, affranchi
 Örnek: *Şekilsiz = şekilden âri = Sans forme. Her türlü kötülükten arıdır = Her türlü mesaviden âridir.*
 Ârifâne (harifane) = Ortaklaşa = (Fr.) Par co-tisation
 Âriyet = Eğreti
 Ariz ve amik = Enine boyuna
 Aruz = Gelin
 Arz = En, gen, genişlik = (Fr.) Largeur
 Arz = Dünya (T. Kö.) = La terre
 Örnek: *Dünya güneşin çevresinde döner = La terre tourne autour du Soleil.*

Arzetmek (takdim anlamına) = Sunmak = (Fr.) Offrir
 Örnek: *Hürmetlerimi arzederim = Saygılarımı sunarım.*
 Arzetmek = Söylemek, demek, bildirmek (söz veya yazı ile), yazmak = (Fr.) Soumettre, présenter, présenter par écrit
 Örnek: 1 — *Müsaade buyurursanız arzedeğim = İzin verirseniz söyleyeyim.*
 2 — *Arzettiğim veçhile = Dediğim gibi*
 3 — *Arzettiğim noktaî nazardan = Bildirdiğim bakımdan.*
 4 — *Geçenlerde de arzetmiştim = Geçenlerde de yazmıştım.*
 Arzı ihtiram etmek = Yükünmek
 Örnek: *Büyüklerimize arzı ihtiram ederek = Büyüklerimiz önünde yükünerek.*
 Arzu = Arzu (yarsu'dan) = (Fr.) Désir
 Arzuhal (istida) = Dilekçe = (Fr.) Requête
 Örnek: *Arzuhalimde yazdığım veçhile = Dilekçemde yazdığım gibi.*
 Arzu talep = Sunum ve istem = (Fr.) Offre et demande
 Örnek: *Arz ve talep, iktisadiyatın mühim bir kanunudur = Sunum ve istem, ekonominin önemli bir kanunudur. (Kanun - T. Kö.)*
 Âsâ = Gibi = (Fr.) Comme
 Âsân = Kolay = (Fr.) Aisé, facile
 Asab = Sinir = (Fr.) Nerf
 Âsâb = Sinirler = (Fr.) Les Nerfs
 Asabî = Sinirli = (Fr.) Nerveux
 Asabiyet = Sinirlilik = (Fr.) Nervosité
 Asabileşme = Sinirlenme = (Fr.) Enervement
 Asabileşmek = Sinirlenmek = (Fr.) S'énervier
 Asabileştirmek = Sinirlendirmek = (Fr.) Enerver
 Âsarı atika = Öntükler = (Fr.) Antiquité
 Örnek: *İstanbul öntükler müzesi*
 Asayiş (emniyet anlamına) = Güvenlik = (Fr.) Sécurité
 Örnek: *Memleketin âsâyîşi yerindedir = Ülkenin güvenliği yerindedir.*

Asayiş (huzur ve sükûn anlamına) = Baysallık —

(Fr.) Tranquilité

Asayişsizlik (ademi emniyet anlamına) = Güven-

sizlik = (Fr.) Insécurité

Asel Bal (Fr.) Miel

Asgarî = Azay, en az, en küçük, en aşağı = (Fr.)

Minimum

Örnek: *Bu işi bitirmek için en az (en aşağı) iki ay çalışmalıyız = Bu işi ikmal etmek için asgarî iki ay çalışmalıyız.*

Âsi = Azıyan = (Fr.) Rebelle, révolté

Örnek: *Âsileri târûmar ettik = Azıyanları dar-madağın ettik.*

İsyân = Azı = (Fr.) Révolte, rebellion

Örnek: *Yunanistandaki son azı hareketi bastırıldı = Yunanistandaki son isyan hareketi bastırıldı.*

İsyana müteallik = Azığ

Örnek: *İsyana müteallik hareketleri kanun tecziye eder = Azığ hareketleri kanun cezalandırır. (Czea - T. Kö.)*

Asitan = Eşik = (Fr.) Seuil

Asiyap = Değirmen = (Fr.) Moulin

Asker = Asker (T. Kö.) = (Fr.) Soldat

Asl - Asıl (T. Kö.) = (Fr.) Fondement, origine, racine, principal

Asla = Hiç bir vakit, cuda = (Fr.) Jamais

Aslen = Aslın = (Fr.) D'origine

Asli (mümtaz) = Özgül = (Fr.) Original

Örnek: *Mesaili asliye = Özgül sorumlular.*

Asliyet (mümtaziyet) = Özgüllük = (Fr.) Originalité

Örnek: *Bu eserin asliyeti azdır = Bu izerin özgüllüğü azdır.*

Asr Asır (2) = (Fr.) Siècle

Asude Rahat (T. Kö.)

Asüman = Gök = (Fr.) Ciel

Asümanî = Göksel = (Fr.) Céleste

Örnek: *Başlarına bir belâyı âsümanî gibi nazil oldu = Başlarına göksel bir belâ gibi indi (Belâ - T. Kö.)*

- âşâm = İçen

Örnek: *Hunâşâm = Kan içen.*

Âşar = Ondalık = (Fr.) Dîmes

Âşık = Aşık (Aşukmak - aşık-mak'tan) = (Fr.) Amoureux

Aşikâr = Açık, apaçık = (Fr.) Clair, ouvert, évident

Örnek: *Bu işteki maksadımız âşikârdır = Bu işteki vargımız açıktır (apaçıktır).*

Aşına = Tanış, tanıdık = (Fr.) Connaissance

Örnek: *Tanıdıklarımın biri = Âşınalarımın biri.*

Aşiret = Oymak = (Fr.) Tribu

Aşıyan = Yuva, konaç = (Fr.) Nid, home

- aşup = - karıştırıcı

Örnek: *Dilâşup = Gönül karıştırıcı*

Atalet = Tenbellik, üşeng, üşengenlik, işlemezlik = (Fr.) Inactivité

Örnek: *1 — Derslerinde tenbellik ediyor = Atalet gösteriyor.*

2 — Üşenc, vücudu da ruhu da ezen bir hastalıktır = Atalet bedeni de ruhu da ezen bir hastalıktır.

3 — Ataletten ictinab ediniz = Üşengenlikten sakınınız.

4 — İşlemezlik kadar insanı yıpratın bir şey yoktur = Atalet kadar insanı yıpratın bir şey yoktur.

Âtıl = Tenbel, üşengen, üşengeç = (Fr.) Paresseux, indolent, inactif

Atebe (bak: asitan) = Eşik = (Fr.) Seuil

Ateh = Bunaklık = (Fr.) Démentence

Ateh getirmek = Bunamak = (Fr.) être dément

Ateş, hararet = Ateş (ot, otaştan) = (Fr.) Feu, Fièvre

Örnek: *Hastanın ateşi arttı.*

Ateşgede = Ateşget (1) = (Fr.) Temple du feu

(1) Çıkacak olan "Ekler dergisi,, nde "get,, ekine bakınız.

Ateşin = Ateşten = (Fr.) De feu

Örnek: *Yangın mahalleyi ateşten bir çember içine aldı = L'incendie a entouré la quartier d'un cercle de feu.*

Ateşin = Ateşli = (Fr.) Ardent, plein d'ardeur, plein de feu

Örnek: *Ateşli sözler = Paroles ardentes*

O, ateşli bir yazardır = Il est un écrivain plein d'ardeur.

O, ateşli bir aykacıdır = Il est un orateur plein de feu.

Ateşpare = Ateş parçası = (Fr.) Foudre de guerre, foudre d'éloquence, de feu et du flamme

Örnek: *Şu teğmen savaşta bir ateş parçası ke-sildi = Ce lieutenant devint un foudre de guerre dans la bataille.*

O, bir ateş parçasıdır = Il est de feu et de flamme.

Atfetmek = Üstüne atmak, yastamak = (Fr.) Attribuer

Örnek: *1 — Bunu ben yapmadım, benim üstüme attılar = Bunu ben yapmadım, bana atfettiler.*

2 — Bana yastanan sözleri ben söylemedim = Bana atfedilen sözleri ben söylemedim.

Ati (bak: istikbal) = Gelecek, atı, ileri

Örnek: *Bu adam ilerisini (atısını) düşünmez*

Atiyen = İleride = (Fr.) à l'avenir, plus tard

Berveçhiati, berveçhizir = Aşağıda = (Fr.) Comme il suit

Atik = Eski = (Fr.) Ancien

Atış = Susamışlık, susuzluk = (Fr.) Soif

Örnek: *1 — İlme karşı büyük bir atış vardır — Bilime karşı büyük bir susamışlığı vardır.*

2 — Atış içinde çırpınan mecruh = Susuzluk içinde çırpınan yaralı

Atışan = Susamış = (Fr.) Assoiffé

(2) *Kamus'ta (asr, ısr, usr, usur) şekillerinde gösterilen bu söz (zaman anlamına) gösteriliyor. Türkçede (zaman) demek olan (uz) köküne "r,, eki getirilerek yapılmış türkçe sözdür.*

Avam = Karal = (Fr.) Plèbe, populace

Örnek: *Eski tarihler Avam ve Havas mücadeleleriyle doludur = Eski tarihler karallar ve sâğalların çarpışmalarıyla doludur.*

Avampesend = Karalak = (Fr.) Démagogue

Örnek: *O, avampesendâne hareketlerde bulunuyor = O, karalakça hareketlerde bulunuyor.*

Avanproje = Öntasar (proje = tasar)

Örnek: *Bu binanın avan projesi yapıldı = Bu yapının öntasarı yapıldı.*

Avare = Boşgezen

Av'ave = Havlama = (Fr.) Aboiement

Avaz (savt, sada) = Ses

Örnek: *Sesi çıktığı kadar = Avazı çıktığı kadar.*

Avaz avaz = Bar bar, bangır bangır

Örnek: *Bar bar bağırdı, bangır bangır bağırdı.*

Avdet = Dönme, dönüş = (Fr.) Retour

Avdette = Dönüşün

Örnek: *Avdette size uğrarım = Dönüşün size uğrarım*

Avene = Yardak, yordakçı = (Fr.) Aide, auxiliaire, acolyte

Örnek: *Bu âsiyi avenesile beraber derdest ettiler = Bu azıyanı yordaklarıyla (yardakçılarıyla) birlikte yakaladılar.*

Avenk = Salkım, hevenk = (Fr.) Grappe

- âver = Getirici, getiren

Örnek: *Melâlâver = Usanç getiren, usanç getirici.*

Avn = Yardım = (Fr.) Aide, secours

Avihte = Asılı, asılmış = (Fr.) Pendante, suspendu

Avize = Asman = (Fr.) Lustre

Âyâ (bak: acaba) = Acaba = (Fr.) Est-ce que, serait-ce?

Ayan = Açık, apaçık, belli, besbelli = (Fr.) Clair, apparnet, évident

Örnek: *Bu işteki maksad pek ayandır = Bu işteki vargı apaçıktır (besbellidir)*

Âyân = Bayarlar = (Fr.) Notables

Âyân ve eşraf = İlerigelenler = (Fr.) Les notables, les notabilités

Örnek: *Memleketin âyânı = Ülkenin bayarları*

Ayar = Ayar (ayımraftan) = (Fr.) Régla

Miyar = Ayıraç

Örnek: *Hüsn ve kubhun miyarı = İyilikle kötülüğün ayıracı.*

Ayb = Ayıp

- ayende = Gelen, gelici

Örnek: *Hoş âyende = Hoş gelen*

Âyin (Şamanlarda "oyun,, âyin anlamındadır. Halk arasında "ayın oyun,, sözü vardır) = Ayın = (Fr.) Cérémonie

Aynen = Aynıyla (Yakutça aynı'dan) = (Fr.) Identiquement

Ayniyet = Aynılık (T. Kö.) identite (T. Kö.) = (Fr.) Indentité

Ayni = Aynı, identik = (Fr.) Identique

Ayyar = Dekçi = (Fr.) Fourbe

Örnek: *O pek ayyar bir adamdır = O pek dekci bir adamdır.*

Ayyaş = İçken = (Fr.) Ivrogne, grand buveur, soulard

Âzâ (Meclis âzâsı anlamına) = Üye = (Fr.) Membre.

Örnek: *Türk Dili Tetkik Cemiyeti Umumi Merkez Heyeti Azâsından = Türk Dili Araştırma Kurumu Genel Özeği Üyelerinden*

Âzâ (uzuv anlamına) = Örgе = (Fr.) Organe

Örnek: *Âzâyi vücuttan her birinin bir vazifesi vardır = Beden örgelerinden her birinin bir işi vardır.*

Âzâd - Azat (Lehçet-ül-lûgat'ta ve Radlof lûgatinde türkçe olarak gösterilmiştir.) = (Fr.) Congé, libération

Azamet = Ululuk = (Fr.) Grandeur

Örnek: *Önümüzdeki meselenin azameti zâhirdir = Önümüzdeki sorunun ululuğu bellidir.*

Azametli = Ulu = (Fr.) Grandiose, Majestueux

Azamet = Çalım, kurum = (Fr.) Ostentation, orgueil

Azametfuruş = Çalım satan, kurum satan = (Fr.) Poseur

Örnek: *O, azametfuruşluktan bir türlü vaz geçemez = O, kurum satıcılıktan bir türlü vaz geçemez.*

Azametli = Kurumlu = (Fr.) Poseur

Azamet satmak = Çalım satmak, böbürlenmek

Âzamî = Çoğay, olanca, en büyük = (Fr.) Maximum

Örnek: *Âzâmi gayretini sarfetti = Olanca çalışmasını kullandı.*

Azap = Ezinç = (Fr.) Peine, tourment

Örnek: *Azab içinde geçen bir gece = Ezinc içinde geçen bir gece*

Âzâr = Azar (T. Kö.) = (Fr.) Gronderie, réprimande

Azimet ve avdet = Gidip gelme = (Fr.) Aller et retour

Örnek: *Ankara'dan İstanbula azimet ve avdet için yatak tuttum = Ankaradan İstanbula gidip gelme yatak tuttum.*

Aziz (eizze anlamına) = Eren = (Fr.) Saint

Örnek: *Hristiyan erenlerinden (azizlerinden) her biri için bir yortu günü özgülenmiştir.*

Aziz, muazzez = Sevgili = (Fr.) Cher, chéri

Azletmek = Kaldırmak, yol vermek, işinden çıkarmak = (Fr.) Destituer, congédier

Azm = Dölen

Örnek: *Yunanistandaki son azı hareketi sırasında baştakiler büyük bir dölen ve soğukkanlılık (azm ve itidali dem) gösterdiler.*

Azmetmek = Dölenmek

Örnek: *Başarmağa dölenmek (azmetmek) yarı başarmak demektir.*

Azvetmek (Bak: atfetmek) = Üstüne atmak, yasamak

Azürde = İncinmiş = (Fr.) Froissé, blessé

B

Bâd = Yel

Bâdban = Yelken

Bade - = - den sonra = (Fr.) Après

Örnek: *Badelmevt* = *ölümünden sonra*

Badehu = Sonra = (Fr.) Puis, et puis

Bâdi = Sebeb (T. Kö.)

Bâdire = Koran, zorgeçit (Bak: akabe)

Örnek: *Bu badireden de kurtulduk* = *Bu korandan da kurtulduk*

Bâdiye = Çöl = (Fr.) Désert

Bagal = Koltuk

Örnek: *Ziri bağalde* = *Koltuk altında*

Bağteten = Ansızın

Bâgi (Bak: Âsi) = Azıyan = (Fr.) Revolté, rebelle

Örnek: *Bâgiler derdest edilerek cezalarını gördüler* — *Azıyanlar yakalanarak cezalarını gördüler.*

Bâh (şehvet) = Kösne = (Fr.) Lascivité, érotisme

Baha = Paha

Baha = Güzellik

Bahar = Bahar (1) = (Fr.) Printemps

Bâhi = Kösnel = (Fr.) Erotique, pornographique

Örnek: *Bâhi eserler adâbı umumiyyeye muhaliftir* = *Kösnel izler utsal töreye uymaz.*

Bahil = Cimri

Bâhir (Bak: ayan) = Açık, apaçık, belli, besbelli

Örnek: *Okuyup yazmanın taammümü terakkinin âlâmeti bahiresidir* = *Okuyup yazmanın yapılması ilerlemenin apaçık beldeğidir.*

Bahis tutuşmak, bahse girişmek = Oçeşmek = (Fr.) Parier

Örnek: *At yarışlarında bahis tutuşanlar* = *At yarışlarında öçeşenler.*

Bahr = Deniz

Bahren = Denizden, deniz yoluyla

(1) (Burhanı Katı) bu sözü Çin'de bir putgedin ve Türkistan'da bir ateşgedin adı diye gösteriyor; kelime Türk kaynağından gelmedir.

Bahrî = Denizsel = (Fr.) Maritime

Örnek: *Bahrî vesaiti nakliye* = *Denizsel taşıt araçları.*

Bahri muhit = Okan = (Fr.) Océan

Bahs = Ayıt = (Fr.) Propos, question

Bahs (tutuşulan bahis anlamına) = Öçeş

Bahsetmek = Ayıtmak = (Fr.) Parler, traiter

Örnek: *Son Kamutay seçimlerinden ayıtan gazeteler* = *Les Journaux qui parlent des nouvelles élections,*

Bahşetmek = Bağşetmek = (Fr.) Faire don

- bahş = Veren

Örnek: *Fayda veren* = *Faidebahş*

- bahşa = Veren

Örnek: *Sevinç veren* = *Meserretbahşa*

Bahşiş = Bağşiş = (Fr.) Pourboire

Baht = Bahıt (T. Kö.)

Bahtiyar = Bahtiyar (Bahtı yar) = (Fr.) Heureux.

Bahusus = Hele, yalnız = (Fr.) Surtout, particulièrement

Örnek: *Bütün meselelerde, bahusus iktisat meselelerinde azamî itina lâzımdır* = *Bütün sorumlarda, hele ekonomi sorumlularında çoğay özen gerektir.*

Baid = Uzak, ırak

Bâis = Sebeb

Bâk = Korku

Baka = Kalım = (Fr.) Perpétuité

Bakayâ = Kalıntılar = (Fr.) Les restes, solde

Bâki (Bak: Lâyemut) = Kalız = (Fr.) Immortel

Bâki = Geri, geriye = (Fr.) Reste

Örnek: 1 — *Bâkisi düruğu binihayet* = *Gerisi bir sürü yalan*

2 — *Beşten üç çıkarsa bâki iki kalır* = *Beşten üç çıkarsa geriye iki kalır.*

Bâki (Bükâ'dan) = Ağlıyan

Bâki kalmak = Artamak = (Fr.) Survivre

Örnek: *Gemi battıktan sonra artayanlar arasında buldular* = *Après le naufrage on l'a trouvé parmi les survivants.*

Bâkir = İşlenmemiş, el değmemiş, balta girmemiş = (Fr.) Vierge
 Örnek: İşlenmemiş toprak = *Tarrain non labouré (non cultivé)*.
 El değmemiş konu (mevzu) = *Un sujet vierge*.
 Balta girmemiş orman = *Forêt vierge*.

Bâkire = Kız, kızoğlankız = (Fr.) Vierge, pucelle

Bakiye = Artık, kalıntı = (Fr.) Solde, reste

Bâl = Gönül

Bâl = Kanad

Bâlâ = Yüce, üst, yukarı = (Fr.) Haut, au dessus
 Örnek: Yüce boy = *Kaddi bâlâ = Haute taille*.
 Başının üstünde dolaşan = *Bâlâyî serinde dolaşan = Au dessus de sa tête*.
 Kağıdın yukarısı (Bâlâsı) = *Le haut du papier*.

Bâlâpervaz = Şişken, yüksekten atan = (Fr.) Fanfaron, présomptueux,
 Örnek: 1 — O ne balâpervaz bir adamdır = O ne şişken bir adamdır.
 2 — Öyle balâpervazlara kulak asmamalı = Öyle yüksekten atanlara kulak asmamalı

Bâlîğ (Reşid) = Ergin = (Fr.) Mûr

Bâlîğ olmak = Ermek, erişmek, varmak = (Fr.) Atteindre, mûrir
 Örnek: 1 — Sinni yirmi beşe baliğ oldukta = Yaşı yirmibeşe erdikte.
 2 — Mesaiye başlıyalı berî geçen zaman iki aya baliğ oldu = Çalışmaya başlıyalı geçen zaman iki aya vardı.

Balin = Yastık

Bâliş = Yüz yastığı

Bam = Dam, çatı

Bâni = Kuran, kurucu, yapan = (Fr.) Bâtisseur
 Örnek: 1 — Türkiye Cumhuriyetinin bânisi, Atatürktür = Türkiye cumurluğunu kuran Atatürktür
 2 — Süleymaniye'nin bânisi Koca Sinandır Süleymaniye'yi yapan Koca Sinandır.

Banliyö = Yöre = (Fr.) Banlieue
 Örnek: İstanbulun banliyösü pek güzel köşklere müzeyyendir = İstanbulun yöresi pek güzel köşklere süslenmiştir.

Bap = Kapı

Bap = Bölüm = (Fr.) Chapitre
 Örnek: Bu eserde dört bap vardır, her biri diğerinden mühimdir = Bu izerde dört bölüm vardır, her biri ötekenden önemlidir.

Bap (Husus) = İş, yol, konu, sorum, şekil, yön, bakım, için, üzerine = (Fr.) Cas, affaire, manière sujet, propos
 Örnek: Bu bapta ne düşünüyorsunuz? = Bu işte (yönde, konuda, sorumda) ne düşünüyorsunuz? = Bunun için (üzerine, bu iş için) ne düşünüyorsunuz? = Qu'est-ce que vous pensez à ce sujet (à ce propos).
 2 — Size ne (hususla) yardım edebilirim? = Size ne yolda (ne şekilde, nasıl bir işte) yardım edebilirim? = De quelle manière puis-je vous être utile dans cette affaire

Bar = Yük
 Örnek: Bu bârı girana tahammül için = Bu ağır yüke dayanmak için.
 bâr = Yağdıran, saçan, serpen
 Örnek: Bolluk saçan = Feyzbâr

Bârân = Yağmur

Bârid = Soğuk

Berd, bürudet = Soğukluk
 Örnek: 1 — Aramızda bürûdet hasıl oldu = Aramıza soğukluk girdi
 2 — Havadaki bürûdet tezayüt ediyor = Havanın soğukluğu artıyor.

Müberra = Soğutmaç

Örnek: *Kesilmiş koyunların etlerini müberra de muhafaza ederler = Kesilmiş koyunların etlerini soğutmaçta saklarlar..*

Teberrid etmek = Soğutmak

Bâridâne = Soğukça, soğuk

Örnek: *Niçin bana böyle baridane muamelede bulunuyorsunuz? = Niçin bana böyle soğuk (soğukça) davranıyorsunuz?*

Bâriz, mütebâriz = Belirgin

Örnek: *Bu işin böyle olduğu belirgindir (bârizdir).*

Tebarüz = Belirgi

Tebarüz ettirmek = Belirtmek

Tebarüz etmek = Belirmek

Bâs = Gönderme

Bâs (Basü badelmevt anlamına) = **Dirilme** = (Fr.) R surrection

Basar = G z, görme = (Fr.) Oeil, vue

Bâsıra = Gören = (Fr.) La vue

 rnek: *Basıra havassı hamsenin en mühimlerinden biridir = Gören, beş duyunun en önemlilerinden biridir.*

Basiret =  ng r  = (Fr.) Pr voyance

 rnek: *Basiret, devlet adamlarına çok lüzumludur = öngörü devlet adamlarına çok gereklidir.*

Basiretk r =  ng ren, öngörülü

 rnek: *Siyasî  lemd  basiretk r olmak lâzımdır = Siyasal acunda öngörür olmak gerektir.*

Basit (Sade anlamına) = **Basit** (T. K .) = (Fr.) Simple

Basit (Gayri mürekkeb anlamına) = **Yalın ** = (Fr.) Simple

 rnek: *Basit ve mürekkeb cisimler = Yalın  ve katın  cisimler .*

Başkumandan = Başbuğ = (Fr.) C n ralissime

 rnek: *Türk ordularının Başkumandanı, Atatürktür = Türk ordularının Başbuğı Atatürk-t r.*

Başkumandan = Başkomutan = (Fr.) Commandant en chef

 rnek: * arktaki orduların Başkumandanı = Doğıdaki orduların Başkomutanı.*

Kumandan = Komutan

Kumanda etmek = Komutmak

Bataet = Ağırlık, yavaşlık = (Fr.) Lenteur

 rnek: *Bu iş bu kadar bataetle yürümez = Bu iş bu kadar yavaşlıkla (ağırlıkla) yürümez.*

Bataet göstermek = **Yavaşlamak, ağırlık göstermek** = (Fr.) Montrer de la lenteur

 rnek: *İşlerinizde bataet göstermeyiniz = İşlerinizde yavaşlamayınız (ağırlık göstermeyiniz)*

Batı = Ağır, yavaş = (Fr.) Lent

B t l =   r k, boş = (Fr.) Faux, absurde, vide

İptal etmek = çürütmek

 rnek: *O adam, benim hakkımı iptal etti = O adam, benim hakkımı   r tt .*

Bu arzuhalin pulunu iptal ediniz = Bu dilekçenin pulunu çürütünüz.

B t l itikad = **Bo ınan** = (Fr.) Fausse croyance

 rnek: *B t l itikadlara saplanıp kalanlara acımalıdır = Bo ınanlara saplanıp kalanlara acımalıdır.*

Batın = G bek, ku ak

 rnek: *D rd nc  batında dedelerimiz birleşiyor = D rd nc  g bekte (ku akta) dedelerimiz birleşiyor.*

Batın = Karın = (Fr.) Venter

B t n = İ y z = (Fr.) Interne, intérieur

 rnek: *İ in zahirine değıl, b t nına bakmalı = İ in dı  yüzüne değıl, i  yüzüne bakmalı.*

B t n  = Gizdem = (Fr.) Esot rique

B yi = Satan, satıcı = (Fr.) Vendeur, marchand

 rnek: *Alaularla satanlar anlaştılar = Les vendeurs et les acheteurs se sont entendus.*

Bazan = Arasına, arada, kimi vakit = (Fr.) Quelquefois (parfois)

Baz  = Kimi, biraz , bir takım, bir kısım = (Fr.) Quelque (s)

Bâzice = Oyuncak = (Fr.) Joujou, jouet
Bâzu = Pazı = (Fr.) Biceps, bras
Bâzubend = Pazıbağ = (Fr.) Amulette attaché au bras, brassard

Becâ = Yerinde

Nâbeca (Nâbemahal) = Yersiz

Becayış = Almaş = (Fr.) Permutation

Örnek: *İki memurun becayişi tasvib edildi = İki işmenin almaşı onandı.*

Bed = kötü, çirkin

Bed'endiş = Kötülük düşünen = (Fr.) Malveil-
lant

Bedahet = Besbellilik = (Fr.) Evidence

Örnek: *Bu bedahet muvacehesinde diyecek sö-
züm kalmadı = Bu besbellilik önünde diyecek
sözüm kalmadı.*

**Bedaheten (Bak: Bilbadahe) = Tasarsız, hazırlan-
madan**

Bedihi = Besbelli = (Fr.) Evident

Bedasıl = Soysuz = (Fr.) De basse origine

Bedavet = Göçebelik = (Fr.) Vie de nomade

Bedbaht = Bahıtsız, kötübahıt = (Fr.) Mal-
heureux

Bedbin = Karamsar = (Fr.) Pessimiste

Örnek: *Bedbin olanlar, her şeyi karanlık görür-
ler = Karamsar olanlar, her şeyi karanlık görür-
ler.*

Bedbinî = Karamsarlık = (Fr.) Pessimisme

Örnek: *Hiç bir işte bedbiniye düşmemelidir =
Hiç bir işte karamsarlığa düşmemelidir.*

Beddua = İlenç = (Fr.), Malédiction, Anathème

Örnek: *Ana baba bedduası almaktan içtinap et-
meli = Ana baba ilencine uğramaktan korun-
malı.*

Bedel = Karşılık = (Fr.) Contrevaieur

Örnek: *Senin verdiğin ata karşılık (bedel) sana
bir kılıç veriyorum.*

Bedel (Esman anlamına) = Tutar

Mübadil = Değişmen

Mübadele = Değiş

Örnek: *Mübadele, beynelmilel iktisadî rabıta-
ların başlıcalarından biridir = Değiş, arsiulu-
sal (1) ekonomik bağların başlıcalarından biri-
dir.*

Tebdil etmek = Değiştirmek

Tebeddül etmek = Değişmek

Tebeddül = Değişme

Tebdil = Değiştirme

Mütebeddil = Değişken

Örnek: *Bugün hava mütebeddil = Bugün hava
değişken.*

Tebadül = Değişki

Örnek: *(B) ile (P) harfleri arasında her vakit
değişki olabilir.*

Bedel olarak Yerine = (Fr.) A la place de, en
remplacement de

Beden = Beden (T. Kö.) = (Fr.) Gorps

Bedenî = Bedensel = (Fr.) Corporel

Örnek: *Bedenî itinalarla kendini korumak yal-
nız kendi nefesine değil, bütün yurda faydalı bir
iştir = Bedensel özenlerle kendini korumak,
yalnız kendi özüne değil, bütün yurda faydalı
bir iştir.*

Bed'etmek = Başlamak

Bedi = Başlama

Bedevî = Göçer, göçebe = (Fr.) Nomade

Bedhah = Kötücül = (Fr.) Malveillant

Örnek: *Bedhah olan insanın akıbeti iyi olmaz
= Kötücül olan insanın sonu iyi olmaz*

Bedhahlık = Kötücüllük = (Fr.) Malveillance.

Örnek: *Bedhahlık eden, kendine eder = Kötü-
cüllük eden, kendine eder.*

Bedhu = Huysuz, kötühuy

Bedia = Bediz = (Fr.) Merveille

Örnek: *1 — Buz deryaları üzerinde tabiatın
birçok bedialarına tesadüf olunur = Buz de-*

(1) — Fransızca "inter., önekinin dilimizde kar-
şılığı olan bu "arsı,, öneki hakkında da ayrıca
yazılacaktır.

nizleri üzerinde türemin birçok bedizlerine rasgelenir.

2 — Bu çalınan parça, bir bediadır = Bu çalınan parça bir bedizdir.

Bedr = 1 — **Bedir** (T. Kö.), (2)

2 — **Dolunay** = (Fr.) Pleine lune

Bedreka = **Kılavuz** = (Fr.) Guide

Bedzeban **Kötüdil**

Begayet = **Pekçok**

Örnek: *Düşman karşısında pek çok korkuya düşen = Muvacehei âdâda begayet duçarî havf olan*

Behadir = **Bahadır** (3)

Behane = **Bahane** (4) = (Fr.) Prétexte

Behemehal, **beherhal** = **Her halde** = (Fr.) En tout cas

Beher = **Her bir, her**

Behimiyet = **Hayvanlık** = (Fr.) Bestialité

Behre = **Pay, üleş**

Örnek: 1 — *Onun lisaniyat ilminden hiç behresi yok — Onun dil biliminden hiç üleşi yok.*

2 — *İyiliklerinizden biz de behremend olalım = İyiliklerinizden biz de pay alalım .*

Beht = **Şaşkınlık** = (Fr.) Etonnement

Behte uğramak, **mephut olmak** — **Şaşakalmak**

Beis = **Zarar** (T. Kö.)

Örnek: *Bu işi yapmanızda hiç bir zarar (beis) görmüyorum.*

Bekâr — **Ergen** — (Fr.) Célibataire

Belâ — **Belâ** (T. Kö.)

(2) "Çehre,, anlamını olan "bet (bed),, ile, "gibi,, anlamını da veren «ir (ar, er, ır, ur, ür) » sonekinden yapılma bir türk kelimesidir. Bu kelimenin ayrıca (Radlof. IV.) de "bedir, şekli de vardır ki mecaz olarak "ziynet, tezyinat,, anlamına gelir.

(3) — *Kelimenin Türkçe eski şekli aynıyle (Bağatır) dır.*

(4) *Kelimenin Türkçe eski şekli aynıyle (Bagana) dır.*

Belâgat = **Uzdillik** = (Fr.) Eloquence

Örnek: *Bu hatip belâgatiyle hepimizi teshir etti = Bu aykaç uzdillığıyle hepimizi büyüledi.*

Belîğ = **Uzdil** = (Fr.) Eloquent

Örnek: *Onun kadar belîğ adam pek az bulunur = Onun kadar uzdil adam pek az bulunur.*

Belâhet = **Aptallık, alıklık** = (Fr.) Idiotie

Belde (Medine anlamına) = **Site** (T. Kö.) = (Fr.) Cité

Belde (Şehir anlamına) = **Şehir** (Şar'dan) = (Fr.) Ville

Bel'etmek = **Yutmak** = (Fr.) Engloutir

Bül'um = **Yutak**

Benam = **Ünlü**

Örnek: *Yiğitliğiyle ünlü = Şecaatiyle benam.*

Bend = **Bağ** = (Fr.) Lien

Bend (Su bendi anlamına) = **Büget**

Bende = **Kul, köle** = (Fr.) Esclave

Bender = **İşlek iskele** = (Fr.) Ville maritime, port de commerce

Beni = **Oğullar** — (Fr.) Fils, enfans

Örnek: *Beni İsrail = İsrail oğulları*

Ber = **Üzre, gibi**

Berveçhi ati, berveçhi zir — **Aşağıda** (Bak: atiyen)

- **ber** — **Göğüs**

Örnek: *Semenber — Ak göğüslü*

- **ber** — **Alan, götüren, getiren**

Örnek: *Dilber Gönül alan, — Peyamber = Haber getiren.*

Beraber = **Beraber** (T. Kö.)

Beraet — **Berilik, aklık** — (Fr.) Acquittement

Örnek: *Onun beraetine bütün onu bilenler şahittir = Onun beriliğine bütün onu bilenler tanıktır..*

Beraet — **Berilenme, aklanma**

Beraet etmek, — **Berilenmek, aklanmak** — (Fr.) Être acquitté

Örnek: *Beraet etmesinden çok sevindim — Aklanmasından çok sevindim.*

Beraeti zimmet mazbatası (5) = Berilik keadı, ak-lama keadı

Beraet (Masumiyet anlamına) = Arılık = (Fr.) Innocence

Berakis = Tersine = (Fr.) A l'envers, par contre
Örnek: *Meseleyi berakis edelim = Sorumu tersine çevirelim.*

Berat = Berat (T. Kö.) (Fr.) Brevet

Beray = İçin

Örnek: *Oraya iş için gitti = Oraya berayi maslahat gitti.*

Bereket = Bereket (T. Kö.)

Berf = Kar = (Fr.) Neige

Bergüzar = Andaç = (Fr.) Souvenir

Örnek: *Şu el yazınız, müsaade ederseniz, bende bergüzarınız kalsın = Şu el yazınız, izin verirsiniz, bende andacınız kalsın.*

Bergüzide = Seçkin = (Fr.) Select

Örnek: *Asarı bergüzidesiyle şöhretşiar olan = Seçkin izierleriyle ün alan*

Berhava etmek = Uçurmak = (Fr.) Faire sauter

Örnek: *Ufak bir dinamit koca bir kaleyi uçurdu (berhava etti).*

Un peu de dynamite suffit à faire sauter une grande forteresse.

Berhava olmak = Uçmak, boşa gitmek = (Fr.) Sauter

Beri (Münezzeh anlamına) = Arı, beri (T. Kö.) = (Fr.) Exempt, affranchi

Örnek: *Kâfî mesaviden beridir = Her türlü fenalıktan beridir.*

Beriyyüzzimme (Beraet kazanmış) = Berilenmiş, aklanmış = (Fr.) Acquitté

Berid = Ulak = (Fr.) Messenger, Courier

(5) Türkçe temiz anlamına gelen (arı) sözü Arapça (âri) nin kökü olduğu gibi Türkçe (Beri) sözü de Arapça (Beraet) ten gelen (Beri) -nin karşılığı ve köküdür. Eskiden halk arasında "Aman, şu dertten beri olayım da ne olur sa olsun," gibi sözler yaygındı.

Berin = Yüksek

Beriye = Çöl = (Fr.) Désert

Berk = Şimşek = (Fr.) Eclair

Berk = Yaprak = (Fr.) Fauille

Berkarar olmak = - de durmak = (Fr.) Se maintenir

Örnek: *Düşüncesinde duruyor = Fikrinde berkarardır.*

Berna = Genç

Berr, Berri = Kara

Berrak = Duru = (Fr.) Limpide

Örnek: *Berrak bir sema altında meşcerede keştügüzar etmek = Duru bir gök altında ağaçlıklarda gezip dolaşmak.*

Berren = Karadan = (Fr.) Par terre

Örnek: *Oraya askeri bahren göndermekten ise berren göndermek daha kolay olur = Oraya askeri denizden göndermekten ise karadan göndermek daha kolay olur.*

Bertaraf = Bir yana = (Fr.) à part

Örnek: *Şaka bir yana = Lâtife bertaraf*

Bertaraf etmek = Ortadan kaldırmak = (Fr.)

Ecarter

Örnek: *Her türlü mevanii bertaraf ederek maksada doğru yürüyelim = Her türlü engelleri ortadan kaldırarak vargıya doğru yürüyelim.*

Berter = Daha yüksek

Berzah = Kıstak = (Fr.) Isthme

Örnek: *Bu berzahtan nasıl çıkacağız, bakalım? = Bu kıstaktan nasıl çıkacağız bakalım?*

Bes = Elverir, yeter

Besalet = (Bak: Şecaat) = Yiğitlik, yararlık

Örnek: *1 — Muharebede her bir nefer büyük bir besalet gösterdi = Savaşta her bir er büyük bir yararlık gösterdi.*

2 — O mülâzim, besaletiyle büyük bir nam almıştır = O teğmen yiğitliğiyle büyük bir ün almıştır.

- beste = Bağlı

Örnek: *Dilbeste = Gönlü bağlı*

Beste = Hava, ezgi, müzik, düzem = (Fr.) Air,
 musique, composition
 Örnekler: 1 — *Köy türkülerinin besteleri pek sevimslidir = Köy türkülerinin havaları pek sevimslidir..*
 2 — *Sözlerini bir besteye uydurarak dudakları arasından mırıldanıyor = Sözlerini bir ezgiye uydurarak dudakları arasından mırıldanıyor.*
 3 — *Bu operanın bestesi pek üstadane = Bu operanın müziği pek ustaca.*
 4 — *Yazmak başka, beste uydurmak başkadır = Yazmak başka, düzem uydurmak başkadır.*

Bestekâr = Düzemen = (Fr.) Compositeur
 Örnek: *Beynelmilel büyük bestekârlar = Arslulusaj büyük düzemenler.*

Beşaret Müjde = (Fr.) Bonne nouvelle

Beşâset = Güleryüz, güleryüzlülük = (Fr.) Gaité enjouement
 Örnek: *Bizi büyük bir beşâsetle istikbal etti = Bizi büyük bir güleryüzle karşıladı.*
Beşâset insanın iç rahatlığından gelir = Güler-yüzlülük insanın iç rahatlığından gelir.

**Beşuş — Güleryüzlü = (Fr.) Gai, joyeux, sou-
 riant**
 Örnek: *O, beşuş bir adamdır = O, güleryüzlü bir adamdır.*

Beşeri = İnsel = (Fr.) Humain
 Örnek: *Beşeri duygulardan kendini kurtar-mak pek müşküldür = İnsel duygulardan ken-dini kurtarmak pek güçtür*

Beşeriyet = İsellik, insanlık (T. Kö.) = (Fr.) Humanité
 Örnek: 1 — *Beşeriyetin terakkisi uğruna çalışanlar = İnsanlığın ilerlemesi uğruna çalışan-lar.*
 2 — *Ne yapalım, beşeriyet hali, o da öyle anla-mış = Ne yapalım, insellik hali, o da öyle an-lamış.*

Beyaban = Çöl, yaban

Beyanat = Diyeve = (Fr.) Déclaration
 Örnek: *Dışişleri Bakanı gazetemize dünkü dilevleri arasında..*

Beyan etmek = Söylemek, demek
 Örnek: *Derim ki (söylerim ki) = Beyan ede-rim ki.*

Tebliğ etmek (İlâm etmek) = Bildirmek, bilgîr-mek

İlân = Bilit
 Örnek: *Gazeteye bir ilân verdim = Gazeteye bir bilit verdim.*

Tebliğ = Bilgirit

İlân etmek = Bilitmek
 Örnek: *Cümleye malûm olmak üzere ilân edi-yoruz = Herkesin bilmesi için bilitiyoruz.*

Beyanname = Bildiriğ = (Fr.) Communiqué
 Örnek: *Türk Dili Tetkik Cemiyetinin Kıla-vuzu çıkarırken gazetelere verdiği beyanna-meye göre = Türk Dili Araştırma Kurumu-nun Kılavuzu çıkarırken gazetelere verdiği bildiriğe göre.*

Beyi = Satma, satım = (Fr.) Vente

Beyi ve fûruht = Satış = (Fr.) Vente

Beyi ve şira = Alım satım = (Fr.) Vente et achat

Beyn = Ara = (Fr.) Entre
 Örnek: *Aramızda = Beynimizde = Entre nous*

Beyne = Arsi = (Fr.) Inter -
 Örnek: *Arsulusal = Beynelmilel = Interna-tional.*
Arsıbalcanik = Interbalcanique

Beyt = Ev
 (Şiirdeki "beyt,, in kâşılığî terim koluna bira-kılmıştır).

Beytutet = Geceleme
 Örnek: *Bütün oteller dolu olduğundan, bir ar-kadaşın evinde beytutet ettim = Bütün oteller dolu olduğundan, bir arkadaşın evinde gece-ledim.*

Beyyine = Kanıt = (Fr.) Preuve
 Örnek: *Bu evin kenisine aid olduğunu beyyi-nat ile ortaya çıkardı Bu evin kendisinin ol-duğunu kanıtlarla ortaya çıkardı.*

Beyzî = Söbû = (Fr.) Oval

Örnek: *Beyzî yüzünde beliren tatlı bir tebesüm = Söbû yüzünde beliren tatlı bir gülümseme.*

Bezletmek = Bol bol vermek = (Fr.) Prodiguer

Örnek: *Varını yoğunu bol bol verir (bezleder) — Il prodigue toute sa fortune.*

Bezm = Dernek

Bezzaz = Bezci

Bi- = - sız

Bîârâm (6) = Durup dinlenmiyen = (Fr.) Sans repos

Biarü hayâ = Arsız, sıyrık = (Fr.) Ehonté

Örnek: *Bunu yapabilmek için ne kadar bîârü haya olmalı = Bunu yapabilmek için ne kadar sıyrık, ne kadar arsız olmalı.*

Bîçare = Çaresiz, zavallı = (Fr.) Pauvre

Örnek: 1 — *Buralarda pek bîçare kaldım = Buralarda pek çaresiz kaldım.*

2 — *Bîçareye acımamak mümkün değil = Zavallıya acımamak elden gelmiyor.*

Bidar = Uyanık = (Fr.) Eveillé

Bid'at = Türeç = (Fr.) Innovation

Örnek: *Dinler her yeniliği bid'at diye ortadan kaldırmak ister, fakat terakkinin alâmeti gene o bid'atlardır = Dinler her yeniliği türeç diye ortadan kaldırmak ister, ancak ilerlemenin beldeği gene o türeçlerdir.*

Bidayet = Başlangıç, başlama = (Fr.) Commencement

Örnek: *İşin daha bidayetinde bu müşkilâtı söylemiştim = İşin daha başlangıcında bu güçlükleri söylemiştim.*

Bidayeten = Başlangıçta, başta, ilkin = (Fr.) Au commencement

Bieyyihalin = Herhalde = (Fr.) Dans tous les cas, de toute façon

Bigâh = Vakitsiz

Örnek: *Gâhubigâh = Vakitli vakitsiz.*

(6) *Türkçemizde artık kullanılmıyan (ârâm) sözünün aslı (ara m) dır.*

Bigâne = Yabancı, yad = (Fr.) Etranger, indiférent

Örnek: 1 — *Niçin bize bu kadar bigâne davranıyorsunuz? = Niçin bize bu kadar yabancı davranıyorsunuz.*

2 — *Bigâneler arasında kaldım = Yadlar arasında kaldım.*

Bigayrihakkin = Haksız yere, haksızlıkla = (Fr.) Injustement

Bigayrikastin = İrdesizce, istemiyerek = (Fr.) Involontairement, sans aucune intention

Bigünah = Suçsuz = (Fr.) Innocent

Bihaddü pâyân = Uçsuz buçsuz, uçsuz bucaksız tükenmez = (Fr.) Sans terme ni limite

Örnek: *Önümüzdeki deryanın bihaddü payan uzaklıkları = Önümüzdeki denizin uçsuz buçsuz uzaklıkları.*

Bihakkin = Hakkiyle = (Fr.) Justement

Bihengâm = Vakitsiz = (Fr.) Intempestif

Bihîn = Eneyi (En eyi) = (Fr.) Le meilleur

Bihude = Boş, faydasız = (Fr.) Inutile, superflu

Bihuş = Sersemlemiş, baygın

Bihuzur = Rahatsız (T. Kö.), tedirgin = (Fr.) Sans repos, gêné

Bihüner = Hünersiz (T. Kö.) = (Fr.) Sans habileté, sans talent

Bihzat = Doğuşlu = (Fr.) Bien né

Bikarar = Kararsız, kalımsız, rahatsız (Fr.) Indécis, instable, agité

Bikaran = Sonsuz, sınırsız = (Fr.) Illimité sans borne ni limite

Bikes = Kimsesiz = (Fr.) Seul au monde, sans famille

Bikir (Bekâret) = Kızlık = (Fr.) Virginité

Bilâ = - sız, sızın

Örnek: *Düşünmeksizin = Bilâteemmül*

Parasız çalıştı = Bilâücret çalıştı

Bilâfasıla = Arasız, artsız arasız

Örnek: *Günde bilâfasıla on saat çalışarak = Günde arasız on saat çalışarak.*

Bilâhare = Sonra, sonradan = (Fr.) Après, ultérieurement, plus tard

Bilâistisna = Ayrasız (Bak: fark)
Bilâkis = Tamtersi = (Fr.) Au contraire
 Örnek: *Ben sana bu işte düşmanlık etmedim, tamtersi (bilâkis) dostluk ettim.*
Bilâvasita = Araçsız, doğrudan doğruya = (Fr.) Directement
 Örnek: 1 — *Kenisiyle bilâvasita görüşmek daha iyi olur = Kendisiyle doğrudan doğruya görüşmek daha iyi olur.*
 2 — *Bilâvasita vergiler = Araçsız vergiler.*
Bilvasita = Araçlı, araçla = (Fr.) Indirectement, avec intermédiaire
 Örnek: 1 — *Halimi kendilerine bilvasita bildirdim = Halimi kendilerine araçla bildirdim.*
 2 — *Bilvasita tekâlif = Araçlı vergiler.*
Bilbedahe (irticalen) = Tasarsız, hazırlanmadan = (Fr.) En improvisant
 Örnek: *Bu yazıyı bilbedahe yazdım = Bu yazıyı hazırlanmadan (tasarsız) yazdım.*
Bilcümle = Bütün = (Fr.) Tout, toute, tous toutes
Bilfarz = Totalım ki, diyelim ki (Bak: faraza)
Bilihtiyar = Dileğiyle, isteğiyle
 Örnek: *Bütün bu müşkülâta bilihtiyar göğüs gerdi = Bütün bu güçlüklerle dileğiyle (isteği ile) göğüs gerdi.*
Bililtizam (Bak: ankastin) = Bile bile, bile istiyeye
 Örnek: *Bunu bililtizam, yaptınız, zannederim = Bunu bile bile yaptınız sanırım.*
Biliştirak = Ortaklaşa = (Fr.) Par association
 Örnek: *Bu işi biliştirak yapalım = Bu işi ortaklaşa yapalım.*
Bilittifak (Müttefiklik, müttehidlik) = Oybirliğiyle (Fr.) A l'unanimité
 Örnek: *Aklına (heraetine) oybirliğiyle karar verildi.*
Bilittifak, (Müttefiklik, müttehidlik) = Elbirliğiyle
 Örnek: *Bu işte elbirliğiyle hareket edelim.*
Bilkülliyeye = Bütünü, bütün bütüne = (Fr.) Entièrement

Bilmünasebe = Sırası düşünce, sırası gelince, sırasında, sıra düşürerek, sırasını bularak, sırasını getirerek = (Fr.) A propos, à l'occasion de
 Örnek: 1 — *Her ne kadar bu mesele ileride ayrıca anlatılacaksa da burada bilmünasebe şurasını söyleyelim ki... = Her ne kadar bu sorum ileride ayrıca anlatılacaksa da, budada sırası düşüğünden (geldiğinden) şurasını söyleyelim ki..*
 2 — *Bilmünasebe düşündüklerimi kendisine anlattım = Sırasını getirerek (düşürerek, bularak) düşündüklerimi kendisine anlattım.*
 3 — *Bunu bilmünasebe kendisine söylemeniz = Bunu sırası düşünce (gelince) kendisine söylemeniz.*
Bilmüşahede = Görerek = (Fr.) Par voie d'observation
Bilmüvacehe = Yüzyüze, yüzleştirerek = (Fr.) En confrontant, par voie de confrontation, mettant face à face
 Örnek: 1 — *Şahitleri bilmüvacehe dinledikten sonra = Tanıkları yüzleştirerek dinledikten sonra.*
 2 — *Düşündüklerimi bilmüvacehe kendisine söyledim. = Düşündüklerimi yüz yüze kendisine söyledim.*
Bim = Korku
Bimağz = Beyinsiz = (Fr.) Inintelligent, imbécile
Bimânâ = Yavan, anlamsız = (Fr.) Insignifiant, stupide
 Örnek: 1 — *Bu himana sözleri bırak = Bu yavan sözleri bırak*
 2 — *Bu dediğinizi himana buluyorum = Bu dediğinizi anlamsız buluyorum.*
Bimar = Hasta
Bimecal (Bak: Bitap) = Bitkin
Bimuhabâ (Bak: Biperva) = Çekinmez
- bin = Gören
 Örnek: *Doğruyu gören = Hakikatbin*

Bina — **Kurag**, yapı = (Fr.) Batisse, batiment

Örnek: 1 — *Ankaranın binaları, Anadolu'da yeni başlayan mamuriyetin alâmetidir. = Ankara'nın kurağları, Anadolu'da yeni başlayan bayındırlığın beldeğidir.*

2 — *Bu bina ne kadar zamanda biter? = Bu yapı ne kadar zamanda biter?*

Binaberin, **binaenaleyh** = **Bundan** ötürü, **Bundan** dolayı, **bunun** üzerine = (Fr.) Par conséquent

- **binaen** = **den** ötürü, - **den** dolay, **için** = (Fr.)

A cause de

Örnek: *İşi başına gelmemesinden ötürü (dolayı) = Vazifesine ademi devamına binaen.*

Hatır için = Hatıra binaen

Bint = **Kız** = (Fr.) Fille

Bipayan = **Tükenmez**, **sonsuz**

Biperva = **Çekinmez**

Birader = **Erkek kardeş**, **kardeş**

Biraderane = **Kardeşçe**

Birinci Ferik = **Orgeneral** = (Fr.) Général

Birsan = **Varsam** = (Fr.) Hallucination

Örnek: *Âsabrı o kadar sarsılmış ki gecesı gündüzü birsamlar içinde geçiyor = Sinirleri o kadar sarsılmış ki gecesı gündüzü varsanılar içinde geçiyor.*

Birun = **Dış**, **dışarı**

Bisat = **Yaygı**

Bitap = **Bitkin**

Bittasmim = **Kurarak**

Örnek: *Bu işi bittasmim yaptığınız anlaşılıyor = Bu işi kurarak yaptığınız anlaşılıyor.*

Bive = **Dul**

Bivaye = **Sıgınsız**

Bizâr = **Bezgın**

Bizatihi = **Kendiliğinden**

Bizatihi müteharrik = **Kendi işler**

Bizzarure = **İster istemez**

Bizzat, **binnefis** = **Kendi**, **kendisi**

Buğz (Bak: Adâvet) = **Hınç**

Örnek: *Bana karşı beslediği buğzun derecesi bu hareketinden anlaşılıyor = Bana karşı beslediği hıncın derecesi bu hareketinden anlaşılıyor.*

Buhar = **Buğar** = (Fr.) Vapeur

Buhl = **Cimrilik**

Buhran = **Buhran** (T. Kö.) = (Fr.) Crise

Buhur = **Tütsü**

Buhurdan = **Tütsülük**

Bum = **Baykuş**

Burç = **Burç** (T. Kö)

Burhan (Delil) = **Kanıt** = (Fr.) Preuve

Örnek: *Önümüzdeki işlerin de başa çıkadılacağına en iyi burhan, şimdiye kadar başarılan işlerin büyüklüğüdür = Önümüzdeki işlerin başa çıkarılacağına en iyi kanıt, şimdiye kadar başarılan işlerin büyüklüğüdür.*

Buse = **Öpüş** = (Fr.) Baiser

Butlan = **Boşluk**, **çürüklük**

Buud = **İram** = (Fr.) Dimension

Buy = **Koku**

Bühtan (İftira) = **Karaç**

Örnek: *O, herkese her zaman bühtanda bulunur = O, herkese her zaman karaçta bulunur.*

Bükâ = **Ağlama**

Bülent = **Yüksek**

Bülûğ = **Erginlik** = (Fr.) Puberté

Bünye = **Yapı** = (Fr.) Constitution

Örnek: *İri yapılı bir adam = Un homme de grande constitution.*

Sağlam yapılı bir adam = Un homme de forte constitution.

Çürük yapılı bir adam = Un homme de faible constitution.

Bürehne = **Çıplak**, **yalın** = (Fr.) Nu

Bürkân = **Yanardağ**, **volkan** (T. Kö.)

Bürkâni = **Vulkanik**

Bürüz = **Ortaya çıkma**, **belürme**

Büt (Sanem) = **Put**

Büzürk = **Büyük**, **ulu**

C

Câ = Yer

Örnek: *Burasını cayı istirahat itti haz ettim = Burasını dinlenme yeri edindim.*

Câbecâ = Yeryer

Örnek: *Cabeca ağaçlarla süslenmiş olan bahçe-de = Yer yer ağaçlarla süslenmiş olan bahçe-de*

Cadde = Cadde (T. Kö.)

Câh = Orun

Cahil = Bilmez, bilimsiz, acamı, toy

Örnek: *1 — O adam, cahilin biridir = O adam, bilimsizin biridir*

2 — Cahillik yüzünden bu hataya düştüm = A-camlık (toyluk) yüzünden bu hataya düştüm.

3 — Cahil ise cahilliğini tanısin = Bilmez ise bilmezliğini tanısin.

Cehl, cehalet = Bilmezlik, bilimsizlik

Örnek: *Cehalet yüzünden insanın elinden neler çıkar = Bilmezlik yüzünden insanın elinden ..eler çıkar.*

Câhilâne = Bilimsizce

Tecahül etmek = Bilmezlikten gelmek, bilmezlenmek, bilmez görünmek

Örnek: *Pek iyi bildiğiniz bu işte neden tecahül ediyorsunuz = Pek iyi bildiğiniz bu işte neden bilmezlikten geliyorsunuz (bilmez gödünüyorsunuz, bilmezleniyorsunuz)*

Mütecâhilâne = Bilmezlikten gelerek, bilmezlenerek, bilmez görünmek

Meçhul = 1 — Bilinmedik (Fr.) İnconnu

Örnek: *Bu işin bilinmedik (meçhul) tarafı kal madı = Il ne reste aucun côté inconnu dans cette affaire*

Bilinmedik (meçhul) bir adam önümüze çıktı
Un homme inconnu apparut devant nous.

2 — Bilinmez, bellisiz = (Fr.) İnconnu, incertain

Örnek: *Âkıbeti meçhul bir işe girdi = Sonu bilinmez bir işe girdi — Il s'est engagé dans une affaire dont la fin est inconnue (incertaine)*

3 — Tanınmamış = (Fr.) İnconnu, ignoré

Örnek: *Avukatlıktaki ünü bizce tanınmamış değildir = Sa réputation d'avocat n'est pas ignorée (inconnue) de nous.*

Meçhuliyet = 1 — Bellisizlik, karanlık = (Fr.)

L'inconnu, l'obscurité

Örnek: *Bellisizlik (meçhuliyet) içindeyim = Je reste dans l'inconnu*

Dört yanı karanlıktır (karanlıklar içindeyim)
Je suis entouré d'obscurité

İnsanlığın ilk çağları bellisizlik (meçhuliyet) içindedir = Les premiers âges de l'humanité restent dans l'obscurité

2 — Tanınmazlık = (Fr.) Etre ignoré, être inconnu

Örnek: *Tanınmazlık içinde öldü gitti = Il est mort ignoré de tout le monde*

Malûm meçhul = 1 — Bilinen bilinmiyen = (Fr.) connu inconnu

Örnek: *Bilinen bilinmiyen birçok kimseler = Des gens connus et inconnus.*

2 — (Terim olarak) belgin yadbelgin = (Fr.) Le connu, l'inconnu

Meşhur = 1 — Ünlü = (Fr.) Célèbre, célébrité

Örnek: *Bay ... ünlü bir yazardır — M ... est un écrivain célèbre*
Edison dünyanın ünlü adamlarından biridir = Edison est une des célébrités mondiales.

2 — (Mahut anlamına) Herkesçe bilinen, hep bildiğimiz, hani şu bildiğimiz = (Fr.) Fameux

Örnek: *Nasreddin Hoca'nın herkesçe bilinen (Hep bildiğimiz, hani şu bildiğimiz) anlatığı = La fameuse anecdote de Nasreddin Hodja.*

3 — (Maruf anlamına) = (Fr.) Tonnu, bien connu

Örnek: *O, tanınmış bir mühendistir — Il est un ingénieur connu (bien connu)*

Şöhret = 1 — Ün = (Fr.) Renommée, célébrité

Örnek: *Süel ün Askeri şöhret — Renommée militaire*

Büyük bir ün (şöhret) kazandı — Il a gagné une grande célébrité

2 — Tanınmışlık = (Fr.) Réputation, renom
Örnek: *Bu adamın köyünde tanınmışlığı iyi değildir = Il ne jouit pas d'une bonne réputation dans son village.*

3 — Soyadı

Suişöhret = Kötü tanınma, kötü tanınmışlık = (Fr.) Mauvaise réputation

Hüsnü şöhret = İyi tanınma, iyi tanınmışlık = (Fr.) Bonne réputation

Şöhreti kâzibe = Yalancı ün = (Fr.) Fausse réputation

İştihar etmek = Tanınmak, ünalmak, ünsalmak = Etre connu, gagner de la réputation
Örnek: 1 — O zat, güzel yazı yazmakla iştihar etmiştir = O adam, güzel yazı yazmakla unalmıştır (ünsalmıştır).

Cahim (cehennem) = Tamu = (Fr.) Enfer

Cahimî = Tamusal = (Fr.) Infernal

Caiz = Olur, olabilir

Örnek: *Yapılır şeyler, yapılabilir şeyler = Yapılması caiz olan şeyler.*

Câli = Yapmacık, yapmacıklık = (Fr.) Feint, simulé

Örnek: *Böyle calî hareketlerden vaz geçiniz = Böyle yapmacıklık hareketlerden (yapmacıklardan) vaz geçiniz.*

Câliyet = yapmacık

Câlip = çeken, çekici

Örnek: *Calibi nazar bid hareket = Gözü çeken (çekici) bir hareket.*

Câm = Bardak, kadeh (T.)

Câme = Giyenek, geysi

Örnek: *Tebdili came ile = Giyeneğini (geysini) değiştirerek.*

Câmi (cemedan anlamına) = Toplayan, kapsayan

Örnek: 1 — Camii mehasin bir adamdır = İ . yilıkları kendinde toplayan bir adamdır.

2 — Bu eser, o mesele üzerindeki bütün malû - matı camidir = Bu izer, o sorum üzerindeki bütün bilgileri kapsamaktadır.

Câmit = Donmuş, cansız = (Fr.) Inanimé

Can = Can (T.)

Canhıraş = Gönül koparan (Bak: dilhıraş)

Canan = Sevgili

Câni = Kıyan = (Fr.) Criminel

Örnek: *Caniler, beşeriyetin karhaları sayılsa becadır = Kıyanlar, insanlığın çıbanları sayılsa yeridir.*

Cinayet = Kıya = (Fr.) Crime

Örnek: *Bu öyle rasgele bir suç değil, adeta bir cinayettir = Bu, öyle rasgele bir suç değil, ba . yağı bir kıyadır.*

Cinaî = Kıyal

Örnek: *Cinaî bir harekette bulundunuz = Kıyal bir harekette bulundunuz.*

Cânip = Yan, taraf (T. Kö.)

Cânipdar = Yancı

Örnek: *Ordunun canipdarı olan Liva = Ordunun yancısı olan tuğay*

Car = Bürgü, pürgü, çarşaf

Câri = Akar, yürüyen, yürür, geçer = (Fr.)

Courant

Örnek: *Akar sular = Miyahı câriye = Eaux courantes*

Yürüyen işler = Umuru câriye = Affaires courantes.

Yürür (geçer) kural = kaidei câriye = règles courantes

Kanunun hükümleri bu işte de caridir = Kanunun hükümleri bu işte de yürür (geçer.)

Mahi cari = bu ay.

Cereyan = Akım, yürüm, akıntı, gidiş, hareket = (Fr.) Courant, marche

Örnek: *Ökonomi akımları = İktisat cereyanları = Courants économiques*

İşlerin gidişini (cereyanını) beğenmiyorum = La marche des affaires ne me plaît pas

Gazetelerde bu oya karşı bir hareket var = Dans les journaux il y a un courant contre cette opinion

Cereyan etmek = Akmak, geçmek, geçmekte olmak

Örnek: *Cereyan eden (etmekte olan) müzakere-ler = Aramızda geçen (geçmekte olan) söyleşmeler*

Cârih = Yaralıyan = (Fr.) Blesseur

Cerhetmek = Yaralamak = (Fr.) Blessor

Ceriha = Yara = (Fr.) Blessure

Mecruh = Yaralı, yaralanmış = (Fr.) Blessé

Câsus = Çâşı

Câsusluk = Çâşıtlık = (Fr.) Espionnage

Câsusluk etmek = Çâşıtlamak = (Fr.) Espionner

Cavid = Bengi

Câvidanî = Bengil

Örnek: *Millete nafi işler görenler tarihte cavidanî bir nam ihraz etmiş olurlar = Ulusa faydalı işler görenler tarihte bengil bir ad kazanmış olurlar.*

Câygir = Tutan, yerleşen

Câzibe = Sevim, sevimlilik, alım alımlılık, gözenlik = (Fr.) Sympathie, charme

Câzibe kuvveti = Çekim = (Fr.) Force d'attraction

Câzibeli, cazip = Sevimli, alımlı, gözen = (Fr.) Sympathique, charmant, attarayant

Örnek: *Ne cazip bir yüzü var = Ne gözen bir yüzü var.*

Câzibesiz = Sevimsiz, alımsız, yadgözen = (Fr.) Antipathique

Câzibesizlik = Sevimsizlik, alımsızlık, yadgözenlik = (Fr.) Antipathie

Örnek: *1 — Bilmem nasıl bir cazibesizliği var ki, hiç yüzüne bakmak istemiyorum = Bilmem nasıl bir sevimsizliği (alımsızlığı) var ki hiç yüzüne bakmak istemiyorum.*

2 — Cazibesizlik fıtrî bir şeydir = Yadgözenlik yaradılıştan gelen bir şeydir.

Cebanet = Korkaklık, ödleklilik = (Fr.) Poltronnerie, peur

Cebbar = Zorba

Cebin = Korkak, ödlek = (Fr.) Poltron, peureux
Cebin = Alın

Cebr = Zor, zorlama = (Fr.) Force, contrainte

Örnek: *Demokraside zorlama (cebr) yoktur. = Dans la démocratie il n'y a pas de contrainte. Zor ve baskı (cebrü tazyik) altında iş görmek = Travailler sous la contrainte.*

Cebren = Zorla

Örnek: *Onu zorla (cebren) getirdim = Je l'ai amené par force.*

Mecbur olmak = Zorunda kalmak, zorunu duymak, zoru altında kalmak

Örnek: *Bu işi yapmak zorunu neden duydunuz? (Neden mecbur oldunuz) — Dün akşam Ankara'dan yola çıkmak zorunda kaldım (mecbur oldum)*

Mecburen = Zorun, zor altında

Örnek: *Bu işi zorun (mecburen) yaptım*

Mecburî = Yükümsel, yükümü altında = (Fr.)

Obligatoire

Örnek: *Kanuna riayet etmek bütün vatandaşlar için mecburidir = Bütün yurttaşlar kanunu saymak yükümü altındadır. = Kanunu saymak bütün yurttaşlar için yükümseldir. (Dileksel = ihtiyari)*

Mecburiyet = Zor, yüküm

Örnek: *Bu işi yapmağa ne zorum (mecburiyetim var?)*

Ne zorum vardı ki dün öyle davrandın?

Vergi vermek yurttaşlık yükümlerindendir.

Cebretmek, icbar etmek = Zorlamak = (Fr.) Forcer

Örnek: *Kendini zorlamak = Cebri nefsetmek = s'efforcer.*

Beni bunu yapmağa zorladı (icbar etti) = Il m'a forcé

Cebri = Zorlama, zor altında = (Fr.) D'une manière forcée, sous la contrainte

Örnek: *Zorlama (cebri) yürüyüş = Marche forcée*

Zor altında (cebri) yapılan işlerde sorav yoktur = On n'est pas responsable des actes accomplis sous la contrainte

Ced = Büyük baba, dede = (Fr.) Grand père

Ceddani = Atayik = (Fr.) Atavique

Ceddaniyet = Atayiklik = (Fr.) Atavisme

Cedde = Büyük ana, nine = (Fr.) Grand'mère

Ceddialâ = Soy kökü = (Fr.) Souche

Cedit = Yeni

Cefa (eza) = Üzgü

*Örnek: Bana ettiğiniz bu cefanın sebebi nedir
= Bana verdiğiniz bu üzgünün sebebi nedir?*

Cehd = Dürüş, cete (1) = (Fr.) Tâche, effort
(Bak: gayret, sây)

Cehdetmek = Dürüşmek, çalışmak, uğraşmak, çabalamak = (Fr.) S'efforcer, tâcher

Cehren = Yüksek sesle

Celâdet = Bahadırılık

Celbetmek = Getirtmek = (Fr.) Mander, faire venir

*Örnek: Onu buraya getirttik (celbettik) =
Nous l'avons fait venir ici*

Celbetmek = Çekmek = (Fr.) Attirer, faire paraître

Celi (Bak: aşikâr) = Açık, apaçık = (Fr.) Clair, ouvert, évident

Celpname = Geldiri

Örnek: Bir celbname ile çağırılan her vatandaşın çağırıldığı makama gitmesi vazifedir = Bir geldiri ile çağırılan her yurddaşın çağırıldığı oruna gitmesi borçtur.

(1) Radlof, Yakutca, Kırgızca "cete,, sözünü "cehd,, anlamına diye göstermektedir. Gene Radlof'da "tam olgunluk, kuvvetin en iyi çağışı, insanın erişkinlik hali,, anlamına alınan "cet,, sözü de vardır. Bu "cet,, ve "cete,, sözleri Arapçada aslı cehd anlamına gelen "ciddiyet,, in de kökleridir.

Celse = Oturum = (Fr.) Séance

Örnek: Bugün Büyük Millet Meclisi iki celse yaptı = Bugün Kamutay iki oturum yaptı.

Cemadat = Cansızlar = (Fr.) Corps inanimés

Cemaat (Mâşer) = Ömek = (Fr.) Multitude, communauté, foule

Örnek: 1 — Beyruttaki Ermeni ömeği

2 — Köylüler ömek halinde geldiler

3 — Büyük ömekler karşısında söylev vermek

4 — Mâşerî hareketler = Ömeksel hareketler

Cemi = Çoğul = (Fr.) Pluriel

Örnek: Türkçe bir söz arap kuralıyla çoğullanmaz.

Cemetmek = Cumlamak, toplamak = (Fr.) Additionner

Örnek: Birbirine benzemeyen şeyler cumlanmaz.

Ceman = Cumlayın, cümleyin = (Fr.) En tout

Cemiyet = Sosyete (T. Kö.) (2) = (Fr.) Société

Örnek: İnsan sosyetesı = Cemiyeti beşeriye

Cemiyet = Birleşit = (Fr.) Association

Örnek: Avrupadaki işçi birleşitleri = Avrupadaki amele cemiyetleri

İçtimai = Sosyal = (Fr.) Social

Örnek: İçtimai işlerde iki gidiş vardır; bunların birine inkılâb, diğerine tekâmül derler = Sosyal işlerde iki gidiş vardır, bunların birine devrim, ötekine evrim derler.

Cemile = Hatır hoşluğu

Cenah = Kanat

Cenini sâkıt = Düşüt

Cenk = Cenk (T. Kö.)

Cengâver = Vuruşkan

Örnek: Büyük cengâverlerin adları tarihe geçer = Büyük vuruşkanların adları tarihe geçer.

(2) Aslı en eski Türk köklerine dayanan bu kelime hakkında ayrıca yazılacaktır.

Cenup = Güney

Örnek: *Avrupanın cenubundaki şiphi cezireler*
= *Avrupanın güneyindeki yarımadalar.*

Cephane = Cebe

Cephanelik = Cebelik

Cephe = Alın, yüz, yüzel = (Fr.) Front, façade

Örnek: *Evin yüzü denize karşıdır.*

Yüzel fotoğraf, yanal fotoğraf

Cephe = Yöney = (Fr.) Front

Örnek: 1 — *Ordularımızın şark cephesinde bir*
tebeddül yoktur = Ordularımızın doğu yöne-
yinde bir değişiklik yoktur.

2 — *Muharebe cephesi = Savaşboyu*

3 — *Ateş cephesi = Ateşboyu*

Cerihat = İrin

Cerbeze = Çeçenlik

Örnek: *Onun cerbezisi önünde birden bire şa*
şaladım = Onun çeçenliği önünde birdenbire
şaşaladım.

Cerbezeli = Çeçen

Örnek: *Cerbezeli adamlar, kendilerini oldukla-*
rından daha parlak gösterebilirler = Çeçen a
damlar, kendilerini olduklarından daha parlak
gösterebilirler.

Ceres = Çan, çingirak

Cerretmek = Çekmek

Cesamet = Büyüklük, irilik

yürek, küstahlık

Örnek: — *Onun yiğitliğine söz yoktur = Il*
n'y a pas à dire pour son courage

Bunu yapmağa yürek (cesaret) ister.

Ne cesaret! (cüret anlamına) = Bu ne küstah-
lık!

Muharebede büyük bir cesaret gösterdi = Sa-
vaşta büyük bir yüreklilik gösterdi.

Onun bu kadar kabalık ettikten sonra gene nez-
dinize gelmesi doğrusu büyük cesarettir = O-
nun hu kadar kabalık ettikten sonra gene yanı-
nıza gelmesi doğrusu büyük bir çekinmezliktir.

Cesaret (3) = Yiğitlik, yüreklilik çekinmezlik,
Cesaret etmek = Göze almak, korkmamak = (Fr.)
Avoir le courage, oser

Örnek: *Söylemeyi göze alamadı (cesaret ede-*
medi) = Il n'a pas eu le courage de parler
Geceleri sokağa çıkmağa korkar (cesaret ede-
mez) = Il n'a pas le courage de sortir pendant
la nuit.

Cesaretlendirmek = Yüreklendirmek

Cesaretlenmek = Yüreklenmek, göze aldirmek =
(Fr.) S'encourager

Ceset = Ceset (T. Kö.) = (Fr.) Corps, (cadav-

re)

Cesur = Yiğit, yürekli = (Fr.) Courageux

Cesurane = Yiğitce, yiğitcesine, yüreklicesine =

(Fr.) Courageusement

Cetvel (kanal anl.) = Ark = (Fr.) Canal

Cetvel (liste anl.) = Çizelge = (Fr.) Table, tab-

leau

Cetvel tahtası = Çizgeç = (Fr.) Règle

Cev = Kav

Örnek: *Cevvi havada = Hava kavında.*

Cevap = Cavap

Cevaz = İzin (T. Kö.)

Örnek: *Kanunda buna izin yoktur = Cevaz*
yoktur.

Cevazı istihdam kararı = Atanabilmek kararı

Örnek: *Açığa çıkarılan o memur hakkında ce-*
vazı istihdam kararı verildi = Açığa çıkarılan
o işmen hakkında atanabilmek kararı verildi.

Cevelân = Dolaşma

Cevf = İç, kof, oyuk

Cevher = Evin (kimya ve felsefe terimi olarak),
maya, öz = (Fr.) Substance

Örnek: *Mayası (cevheri) bozuk bir adam =*
Un homme de mauvaise substance

Özlü (cevherli) bir adam = Un homme de
bonne (forte) substance

(3) Cesaret iyi anlamlarında (şecaat) a, kötü
anlamlarında, cüretin küstahlık anlamına doğ-
ru kayar

Cevr (Bak: Cefa) = **Üzgü**

Örnek: *Bu kadar cevre tahammül mümkün ol-
mıyor* = *Bu kadar üzüye dayanmak elden gel-
miyor.*

Ceyş = **Asker** (T. Kö.)

Ceza = **Ceza** (T. Kö.) = (Fr.) **Peine**

Cezai = **Cezel** = (Fr.) **Pénal**

Cezaen = **Ceza** olarak

Cezai nakti = **Para cezası**

Cezbetmek = **1 — Göz almak, 2 — çekmek** = (Fr.)
Attirer

Örnek: *1 — Yüzünün parlaklığı insanı cezbe-
diyor* = *Yüzünün parlaklığı insanın gözünü a-
lıyor.*

*2 — Bilmem nasıl bir his beni yanınıza cezbet-
ti* = *Bilmem nasıl bir duygu beni yanınıza çek-
ti.*

Cezire = **Ada** = (Fr.) **Île**

Şiphi cezire = **Yarımada** = (Fr.) **Prespu'île**

Cezm (azm anl.) = **Dölen** = (Fr.) **Action de se
déterminer**

Cezr = **Kök** = (Fr.) **Racine**

Örnek: *1 — Ağacın cezri, yer altında bulunan
kısmıdır* = *Ağacın kökü, yer altında bulunan
kısmıdır.*

*2 — Lisâniyatta kelime cezirlerinin ehemmiye-
ti büyüktür* = *Dil biliminde söz köklerinin
önemi büyüktür.*

Cezrî = **Köknel** = (Fr.) **Radical**

Örnek: *İnkılâb işlerinde cezrî hareket etmeli-
dir* = *Devrim işlerinde köknel hareket etmeli-
dir.*

Cibayet = **Toplamak**

Örnek: *Vergi cibayeti* = *Vergi toplaması*

Cibillet = **Yaradılış, yapılış**

Örnek: *İnsanın cibilleti nasılsa öyle kalır, onu
tebdil etmek pek müşküldür* = *İnsanın yaradı-
lışı nasılsa öyle kalır, onu değiştirmek pek
güçtür.*

Cibilletsiz = **Südü bozuk, soysuz** = (Fr.) **De bas.
se naissance, mal né**

Örnek: *O, pek cibilletsiz bir adamdır* = *O, pek
südü bozuk (soysuz) bir adamdır.*

Cibilli = **Doğunsal**

Örnek: *Cibilli huylar insanın içine kök salmış
gibidir* = *Doğunsal huylar insanın içine kök
salmış gibidir.*

Cidal (mücadele) = **Uğraş** = (Fr.) **Lutte**

Örnek: *1 — Cidâli hayat, hepimizi birer tarafa
sürükledi* = *Hayat uğraşı, hepimizi birer yana
sürükledi.*

*2 — Gazetelerde bu mesele üzerinde bir cidal
başladı* = *Gazetelerde bu sorum üzerinde bir
uğraş başladı.*

Mücadil = **Uğraşkan**

Cidalcû = **Dalaşkan**

Örnek: *O, pek cidalcû bir muharrirdir* = *O,
pek dalaşkan bir yazardır.*

Ciddiyet = **Ciddilik** (T. Kö.)

Ciddî = **Ciddi**

Cidden = **Cidden** (1), gerçekten

Cife = **Öleş** = (Fr.) **Immondice**

Cihan = **Evren** = (Fr.) **Univers**

Cihan = **Acun** = (Fr.) **Monde**

Cihan = **Dünya** = (Fr.) **Terre**

Cihangir (fatih) = **Alpay**

Örnek: *Tarihin namını ilâ ettiği cihangirler
arasında....* = *Tarihin adını yükselttiği alpay-
lar arasında..*

Cihannüma = **Görülük**

Örnek: *Eski evlerin üstlerine birer cihannüma
yaparlardı* = *Eski evlerin üstlerine birer görü-
lük yaparlardı.*

Cihanşümul = **Evrensel** = (Fr.) **Universel**

Cihanşümul = **Acunsal** = (Fr.) **Mondial**

Cihaz = **Takım** = (Fr.) **Appareil**

Örnek: *Elektrik cihazı* = *Elektrik takımı*

Cihet = **Yan, yön**

Cihatı erbaa = **Dört yön**

Ciheti taalluk = **İlişiklik, ilişkinlik.** (Bak: aidiyet)

Cilâ = Açkı
 Örnek: *Döşemelerin cilâsı bozulmuştu = Döşemelerin açkısı bozulmuştu.*

Cild = Deri, kap, tom (T. Kö.)
 Örnek: *Cild hastalıkları = Deri hastalıkları. kitabın kabı (cildi) — Türk tarihinin üçüncü cildinde = Türk tarihinin üçüncü tomunda*

Cildlemek, teclid etmek = Kaplamak

Cildletmek, teclid ettirmek = Kaplatmak
 Örnek: 1 — *Bu kitabları cildletmeden (teclid ettirmeden) göndermeyin = Bu kitabları kaplatmadan göndermeyin.*
 2 — *Kitablarımı cildlettim (teclid ettirdim) = Kitablarımı kaplattım.*

Mücelled = Kaplı

Cilve = Kırıtma = (Fr.) Coquetterie

Cilveli = Kırıtkan

Cilve ve şive = Bayla (Bak: Eda)

Cin = Cin (T. Kö.)

Cinnet = Çılgınlık, delilik = (Fr.) Folie
 Örnek: *Kendisinde cinnet halleri görüldü = Kendisinde delilik (çılgınlık) halleri görüldü.*

Cins = Cins (T. Kö.)

Cinsî = Cinsel = (Fr.) Sexuel
Cinsî sevki tabîi — Cinsel içgüdü

Cirm = Oylum = (Fr.) Volume
 Örnek: *Ateş olsan oylumunca (cirmin kadar) yer yakarsın*

Cirm = Cisim (T. Kö.) = (Fr.) Corps
 Örnek: *Göksel cisimler = Ecramı semaviye = Corps célestes*

Cism = Cisim (T. Kö.) = (Fr.) Corps

Cismanî = Cismel = (Fr.) Corporel
 Örnek: *Cismanî noksanlar = Cismel eksiklikler.*

Civan = Genç

Civar = Yöre = (Fr.) Environs
 Örnek: *Köyün civarında = Köyün yöresinde*

Ciyadet = Temizlik, tazelik

Cûd = Cömertlik

Cûş = Coşma, kaynama
Cûşa gelmek = Coşmak

Cümhur = Cumur (T. Kö.) = (Fr.) Public

Cümhurî = Cumursal = (Fr.) Républicain

Cümhuriyetperver = Cumurcu = (Fr.) Républicain

Cümhuriyet = Cumuriyet = (Fr.) La république
 Örnek: *Türkiye Cümhuriyeti = Türkiye Cumuriyeti*

Cemahir = Cumuriyetler = (Fr.) Républiques
 Örnek: *Amerika Cemahir: Müttehidesi = Amerika Birleşik Cumuriyetleri*

Cümle = Cümle (T. Kö.)

Cümleten = Hep, bütün

Cümudiye = Donşak = (Fr.) Glacier

Cünd = Asker = (Fr.) Soldat

Cür'a = Yudum

Cüret = Atılganlık, gözüpeklik, ataklık, küstahlık = (Fr.) Audace

Cüretkâr = Atılgan, gözüpek, küstah, atak = (Fr.) Audacieux

Cürüm = Suç = (Fr.) Délit
 Örnek: *Onun böyle bir cürüm işliyeceğini ümit etmezdim = Onun böyle bir suç işliyeceğini ummazdım.*

Cüsse = Beden

Cüsseli = İriyarı
 Örnek: *Cüsseli bir adam = İriyarı bir adam.*

Cüzü = Tike = (Fr.) Partie
 Örnek: *Kol ve ayak bedenın eczasındandır = Kol ve ayak bedenın tikelerindendir.*

Cüz'i = Tikel, pek az, azıcık = (Fr.) Partiel
 Örnek: *Cüz'i bir sây ile bunu bitirebilirsiniz = Pek az (azıcık) bir çalışma ile bunu bitirebilirsiniz.*

Cüz'i hükümler = Tikel hükümler (Terim)

Ç

Çâh = Kuyu

Çâker = Kul, köle

Çâlâk = Çevik

Çare = Çare (T. Kö.)

Çar naçar = İster istemez, çaresiz

Çehre = Çehre (T. Kö.), yüz, bet

Çemenzar = Çimenlik

Çin = Kıvrım, büküm, buruşukluk, çatıklık

Örnek: *Alın buruşuğu = Çini cebin. Kaş çatıklığı = Çini ebru*

D

Dâ = Hastalık (T. Kö.)

Dâd = Tüze = (Fr.) Justice
(Bak: Adl, adalet)

Dâd = Vergi = (Fr.) Don
Örnek: *Dâdı Huda = Tanrı vergisi*

Dâd = Veriş, satış = (Fr.) Vente
Örnek: *Dâdü sited = Alışveriş*

Dâd = Yanıp yakılma

Dade = Verilmiş

Dader = Kardeş

Dâdküster = Tüzemen
(Bak = Âdil).

Dağdağa = Gürültü

Dağdar = Yaralı

Örnek: *Yüreğim firkat acısıyla dâğdar iken bir de .. = Yüreğim ayrılık acısıyla yaralı iken bir de..*

Dahamet = İrilik, kocamanlık

Dâhi Öke = (Fr.) Génie

Dâhil = İç, içeri, içinde = (Fr.) Intérieur
Örnek: *Binanın dâhili = Kurağın içi (içerisi)*
Listeye dahil değil = Çizelge içinde değil.

Dâhilen = İçeriden

Örnek: *Bu ilâcı dâhilen almak lâzımdır = Bu ilâcı içerden almalıdır.*

Dâhilî = İçeri, içsel = (Fr.) Intérieur

Örnek: *Emrazı dahiliye = İçsel hastalıklar*
Bir evin umuru dahiliyesi = Bir evin içeri işleri.

Dahiliye vekâleti = İç bakanlığı = (Fr.) Ministère de l'Intérieur

Dâhil olmak = Girmek = (Fr.) Entrer

Örnek: *Heyete dâhil olan bütün âzâ = Kurula giren bütün üyeler.*

Dahil = Sığınan, sığınmış

Dahiye = Karabun = (Fr.) Cataclysm

Dahalet etmek = Sığınmak = (Fr.) Se refugier
Örnek: *Yunan askerlerinin bir kısmı bulgarlara dahalet ettiler = Yunan askerlerinin bir kısmı bulgarlara sığındılar.*

Dahl = Kınama

Örnek: *Dinimizi kınayan = Dinimize dahleden*

Dahl (Dahlü tesir anlamına) = Karışma = (Fr.) Action de se mêler

Dahme = 1 — Topfişek, 2 — (Bak: mezar, türbe)

Daima = Her vakit, bir düzüye = (Fr.) Toujours
Örnek: *Daima bizi işimizden alıkor = Her vakit bizi işimizden alıkor.*

Başkalarını dinlemez, daima kendi söyler = Başkalarını dinlemez, birdüzüye kendi söyler.

Daimî = Devamlı (T. Kö.), Sürel = (Fr.) Continuél

Örnek: *Daimî bir baş ağrısı = Devamlı bir baş ağrısı.*

Dair = Üzerine, için, dolayı (Bak: aid)

Daire = Değre = (Fr.) Cercle

Örnek: *Daire şeklinde bir masa = Değre şeklinde bir masa.*

Onun dairei muhabbetine giremedi = Onun sevgi değresine giremedi.

Dairenmadar = Çepçevre, çepeçevre

Örnek: *Düşman ordusunu dâirenmâdâr ihata ettik = Düşman ordusunu çepeçevre sardık.*

Dairevî = Değirmi = (Fr.) Circulaire
 Örnek: *Dairevî bir sini = Değirmi bir sini.*

Dalâlet = Sapınç = (Fr.) Egarement, aberration
 Örnek: *Akıl, insanları dalâletten kurtarır = Akıl, insanları sapınçtan kurtarır.*

Dalâlete düşmek = Azmak, sapmak, sapıtmak = S'égarer, tomber dans l'aberration
 Örnek: *Dalâlete düşen milletlere, onların büyükleri doğru yolu gösterir = Sapıtan (doğru yoldan sapan, azan) uluslara, onların büyükleri doğru yolu gösterir.*

Dâm = Tuzak
 Örnek: *Dâmi iğfaline düşürdüğü = Aldatma tuzagına düşürdüğü.*

Dâmad = Güveyi = (Fr.) Gendre, beau-fils

Dâmân = Etek

Dânâ = Bilen

Daniş = Bilgi

Danişmend = Bilgili

Dâr = Ev, yer, yurd
 Örnek: *Dârı dünya = Dünya evi.*

Daraban = Çarpma, çarpıntı
 Örnek: *Darabanı kalb = Yürek çarpıntısı (çarpıntı)*

Dârât (Debdebe) = Görkem

Darbe = Çarpı, vuruş = (Fr.) Coup
 Örnek: *Bir darbeye yere serdi = Bir vuruşta yere serdi.*

Darbetmek = Döğmek

Darbî mesel = Atalar sözü

Darülaceze = Kimsesizler yurdu

Dastan = Destan (T. Kö.) Epope (T. Kö.)

Dastanî = Epik = (Fr.) Epique

Daüssıla = Yurtsama = (Fr.) Nostalgie
 Örnek: *Maskatı resinden cüdâ kalınca daüssılaya uğradı = Doğduğu yerden ayrı kalınca yurtsamaya uğradı.*

Daüssılaya uğramak = Yurtsamak

Dava = Dilev = (Fr.) Procès
 Örnek: *Borcunu ödemediği için aleyhine dava açtım = Borcunu ödemediği için ona karşı dilev açtım.*

Dava = Sava = (Fr.) Cause
 Örnek: *Davasını büyük bir belâgatle anlattı = Savasını büyük bir uzdillikle anlattı.*

Davacı = Dilevci

Dava etmek = Dilev açmak = (Fr.) Intenter un procès

Davet = Çağır = (Fr.) Invitation

Davet etmek = Çağırarak = (Fr.) Inviter
 Örnek: *Bu akşamki toplantıya sizi de davet ettim = Bu akşamki toplantıya sizi de çağırdım.*

Davetiye = Çağrılık = (Fr.) Lettre d'invitation
 Örnek: *Onun davetiyesi gönderilmemiş = Onun çağrılığını gönderilmemiş.*

Dâyin = Alacaklı
 Örnek: *Dâyinler vekili = Alacaklılar yekesi*

De'b = Törü = (Fr.) Usage

Debağ = Sepici

Debağat = Sepicilik

Debağat etmek = Sepilemek

Debağhane = Sepile

Debdebe (ve dârât) = Görkem

Def'a = Kere (T. Kö.) kez
 Örnek: *Size bunu kaç defa söylemek lâzımı? = Size bunu kaç kere söylemeli?*
Son defa kusurunu affediyorum = Son kez suçunu bağışlıyorum.

Def'aten = Birden, bir kez, bir kerede
 Örnek: *Defaten yüz lira borcunu çıkarıp veriyordu = Bir kez (bir kerede) yüz lira borcunu çıkarıp veriyordu.*

Defetmek = Savmak, itmek = (Fr.) Expulser, faire éloigner
 Örnek: *Belâyı savdım (def'ettim) = Cisimler birbirlerini çekerler ve iterler (cezp ve def'ederler) = Attraction et répulsion des corps.*

Define = Gömü = (Fr.) Trésor

Defnetmek = Gömmek
Defter = Defter (T. Kö.) = (Fr.) Cahier.
Dehan = Ağır
Dehr (Bak: Cihan, âlem) = Acun, dünya (T. Kö.)
Dehşet = Yılgı = (Fr.) Terreur
 Örnek: *Sâika düşünce halk dehşet içinde kaldı*
 = *Yıldırım düşünce halk yılgı içinde kaldı.*
Dehşetü inhizam = Singılık = (Fr.) Epouvante,
 Örnek: *Âsiler son hücumlarında, dehşetü inhi-*
zaman uğradılar = Azıyanlar, son hücumlarında
singılığa uğradılar.
Dehşetü inhizama uğramak = Sınmak = (Fr.)
S'épouvanter
Dehşetü inhizama uğratmak = Sındırmak = (Fr.)
Epouvanter.
Delâlet etmek = Göstermek = (Fr.) Signifier,
indiquer
 Örnek: *Bu sözler onun kötü yürekliliğine de-*
lâlet eder = Bu sözler onun kötü yürekliliğini
gösterir.
Delâlet etmek = Yol göstermek, kılavuzlamak =
(Fr.) Guider, montrer le chemin
 Örnek: *Köylüler delâlet ettiler de yolu öyle bu-*
labildim = Köylüler yol gösterdiler de (kıla-
vuzluk ettiler de) yolu öyle bulabildim.
Delil (Bürhan anlamına) = Kanıt = (Fr.) Argu-
ment
 Örnek: *Delilsiz davaya kimse inanmaz = Ka-*
nıtsız dileve kimse inanmaz.
Delil (Vesika anlamına) = Belge = (Fr.) Docu -
ment
 Örnek: *Tarihî deliller (vesikalar) = Tarihsel*
belgeler.
Delil (Beyyine anlamına) = Tanıt = (Fr.) Preuve
Delil (Yol gösteren anlamına) = Kılavuz = (Fr.)
Guide
Dem = Kan
Dem = Dem (zaman anlamına) (T. Kö.)
Demevî = Kanlı, kansal
Demgüzâr olmak = Vakit geçirmek
Denaet = Alçaklık = (Fr.) Lâcheté

Denaetkârane = Alçakça = (Fr.) Lâchement
 Örnek: *Denaetkârane bir hile ile onu öldürdü*
 = *Alçakça bir dekle onu öldürdü.*
Deni = Alçak = (Fr.) Lâche
 Örnek: *Denî! = Alçak!*
Dendan = Diş
Der = Kapı
 Örnek: *Deri devlet = Devlet kapısı.*
der - = - de, içinde
Deraguş = Kucaklama
Deraguş etmek = Kucaklamak
Derbeder = Dağınık, salpak
 Örnek: *Derbeder bir adamdır = Dağınık (sal-*
pak) bir adamdır.
Derbend = Boğaz, dargeçit
Derc = Derç (T. Kö.)
Derd = Dert (T. Kö.)
Derdest = Yakalama = (Fr.) Arrestation, attraper
 Örnek: *Polisler hırsızları derdeste çalışmakta-*
dırlar = Polisler, hırsızları yakalamaya çalış-
maktadırlar.
Derdest etmek = Yakalamak = (Fr.) Arrêter
Derece = Derece = (Fr.) Degré
Dereke = Dereke
Dergâh = Derge
Derhal = Hemen
Derk, idrak = An, anlama = (Fr.) Compréhension
Derkenar = Çıkma
 Örnek: *Bu evrakı bir derkenar yazıldıktan son-*
ra yerine gönderiniz = Bu kâğıdı bir çıkma
yazıldıktan sonra yerine gönderiniz.
Derketmek, idrak etmek = Anlamak = (Fr.) Com-
prendre
 Örnek: *Bu işin güçlüğüne idrak edemedi =*
Bu işin güçlüğüne anılamadı.
Derman = Derman (T. Kö.)
Dermeyan etmek = Ortaya koymak, öne sürmek
 Örnek: *Bu fikri dermeyan eden sizdiniz = Bu*
düşünceyi ortaya koyan (öne süren) sizdiniz.

Derpiş etmek = Göz önünde tutmak
 Örnek: *Evvelâ bu işi derpiş etmelidir* = Önce bu işi göz önünde tutmalıdır.

Ders = Ders (T.) = (Fr.) Leçon, cours

Deruhte etmek = Üstüne almak, yüklenmek = (Fr.) Se charger
 Örnek: *Bir vazifeyi deruhte etmek* = Bir ödevi üstüne almak.

Derun = İç
 Örnek: *Derununda nüfus tezkeresi bulunan bir çanta* = İçinde doğum kâğıdı bulunan bir çanta.

Derunî = İçkel
 Örnek: *Derunî bir meserret* = İçkel bir sevinç

Derya = Deniz

Desise = Dek, oyun, aldaç = (Fr.) Ruse, intrigue, fourberie

Dessas = Dekçi, oyuncu, aldatıcı = (Fr.) Rusé, intrigant

Dest = El

Destar = Sarık

Deste = Takım, demet
 Örnek: *Bir takım oyun kâğıdı, bir demet çiçek*

Destgir = Yardımcı, elinden tutan

Destres olmak = Ele geçirmek, elde etmek erişmek = (Fr.) Obtenir, acquérir

Deşt = Bozkır, çöl

Deva = Em, ilâç (T. Kö.) = (Fr.) Remède
 Örnek: *Bu hastalığın devasını bulamadılar* = Bu hastalığın ilâcını (emini) bulamadılar.

Devam = Devam (T. Kö.) = (Fr.) Continuation, fréquentation

Deveran = Dolaşı
 Örnek: *Deveranı dem* = Kan dolaşısı

Deveran etmek = Dolaşmak
 Örnek: *Deveran eden haberlere göre* = Dolaşan duyulara göre.

Devlet = Devlet (T. Kö.) = (Fr.) Etat

Devr = Devir (T. Kö.)

Devran = Evren
 Örnek: *Âlem gene ol âlem, devran gene ol devran.* = Acun gene o acun, evren gene o evren..

Devre = Devre (T.)

Devriye = Gezek
 Örnek: *Geceleri jandarmalar devriyeye çıkarıyorlar* = Geceleri jandarmalar gezeğe çıkıyorlar.

Deyn = Borç

Dicûr = Karanlık

Didar = Yüz, çehre (T. Kö.)

Dide = Göz
 - dide = - görmüş

Dideban = Bekçi, kolcu, nöbetçi, gözcü

Digerbîn = Özgecil = (Fr.) Altruiste
 Örnek: *Digerbîn olanları herkes sever* = Özgecil olanları herkes sever.

Dikkat = Dikkat (T. Kö.) = (Fr.) Attention

Dil = Yürek, gönül

Dilâra, dilrûba, dilfirib = Gönül alan, gönül okşayan

Dilâver = Yiğit

Dilâzar = Gönül inciden, hatır kıran

Dilbaz = Gönül eğleyen

Dilber = Güzel
 Örnek: *Dilber bir kız* = Güzel bir kız.

Dilgîr = Gücenik, kırgın

Dilgîr olmak = Kırılmak, gücenmek.
 Örnek: *Bana sebebsiz dilgîr oldunuz* = Bana sebebsiz gücendiniz.
Bu sözlerden dilgîr oluşu doğru değildir = Bu sözlerinden kırılması doğru değildir.

Dilgüdaz = Yürek eriten

Dilhâh = Gönül isteği, arzu (T. Kö.)
 Örnek: *İşler dilhâhı üzere gitmedi* = İşler arzusu üzere (gönül isteğince) gitmedi.

Dilhıraş (Bak: Canhıraş) **Gönül koparan**
 Örnek: *Bir sadayı dilhıraş* = Gönül koparan bir ses

Dilhûn olmak = İç kan ağlamak

Örnek: *Onun bu düşkün halini görünce dilhûn oldum = Onun bu düşkün halini görünce içim kan ağladı.*

Dilir = Yürekli

Dilküşa = İç açan

Örnek: *Mahalli dilküşa = İç açan bir yer*

Dilpesend = Gönül beğendi

Dilriş = Yüreği yaralı

Dilsuz = Yürek yakıcı, iç yakan, acıklı

Dilşad = Sevinçli

Dilşikeste = Gönül kırık

Dimağ = Beyin = (Fr.) Cerveau, cervelle

Din = Din (T.) = (Fr.) Religion

Dinî = Dinsel = (Fr.) Religieux

Örnek: *Dinî müesseseler = Dinsel kurumlar.*

Gayridinî = Yaddinsel = (Fr.) Irréligieux

Örnek: *Gayridinî hareketler = Yaddinsel hareketler.*

Lâdinî = Dışdinsel = (Fr.) Areligieux

Örnek: *Dinle hiç bir alâkası olmıyan müessese ve hareketlere lâdinî derler = Dinle hiç bir ilişiği olmıyan kurumlara ve hareketlere dışdinsel derler.*

Dirahşan = Parlak, parlıyan

Diraht = Ağaç

Dirayet = Usûğ = (Fr.) Adresse, intelligence, capacité

Örnek: *Bilgisi ne kadar vüsatlı olursa olsun, dirayetsiz bir insan tuttuğu işte muvaffak olmaz = Bilgisi ne kadar geniş olursa olsun usuğsuz bir insan tuttuğu işi başaramaz.*

Dirayetli = Usûğlu = (Fr.) Intelligent, capable, adroit

Örnek: *O, pek dirayetli hareket etti = O, pek usuğlu hareket etti.*

Diraz = Uzun

Diriğ etmek = Esirgemek

Örnek: *Muavenetinizi benden diriğ etmeyiniz = Yardımınızı benden esirgemeyiniz.*

Dîrîn, dîrîne = Eski

Örnek: *De'bi dîrîn = Eski törü.*

Divane = Deli, aptal, alık

Diyar = El

Örnek: *Diyar diyar dolaştıktan sonra buraya geldi = El el dolaştıktan sonra buraya geldi.*

Dizdar = Kale sakmanı

Dost = Dost (T. Kö.) = (Fr.) Ami

Ducret (zucret) = Sıkıntı, darlık

Örnek: *Son senelerim ducret içinde geçti = Son yıllarım sıkıntı (darlık) içinde geçti.*

Duçar (giriftar) = Uğramış, yakalanmış, tutulmuş

Duçar olmak (giriftar olmak) = Uğramak, yaka lanmak, tutulmak

Örnek: *1 — Bir derdi devânâpezire duçar oldu = İlâcî bulunmaz bir derde uğradı.*

2 — Duçar olduğu felâketten tahlisi giriban edemedi = Tutulduğu felâketten yakasını kurtaramadı.

3 — Öldürücü bir aşka giriftar oldu = Öldürücü bir aşka yakalandı.

Dûd = Kurt, duman

Duhan = Duman, tütün

Duhter = Kız

Duhul = Girme, girim

Duhuliye = Girmelik

Örnek: *Duhuliye vermeksizin içeriye alınamaz = Girmelik vermeksizin içeriye alınamaz.*

Dûn = Aşağı, aşağılık

(Ast = madûn)

Örnek: *Bu halıyı dûn bir fiatla satmak istemedi = Bu halıyı aşağı bir paha ile satmak istemedi.*

Ne dûn bir fıtratı var = Ne aşağılık bir yaradılışı var .

Dûr = Uzak

Örnek: *Allah kimseyi gördüğünden dûr etmesin = Tanrı kimseyi gördüğünden uzak bırakmasın.*

Dûrendiş (dûrbin) = Uzgören, uzgörür = (Fr.)
Avisé, clairvoyant

Örnek: 1 — *Devletin başına geçen adamlar dûrendiş olmalıdır = Devletin başına geçen adamlar uzgörür olmalıdır.*

2 — *O, dûrendiş bir adamdır = O, uzgören bir adamdır.*

Dûrendişlik (durbinlik) = Uzgörülük

Duşize (Bak: bâkir) = Eldeğmemiş

Dümdar = Artçı = (Fr.) Arrière-garde

Örnek: *Dümdar kollarımız düşmana hücum etti = Artçı kollarımız düşmana hücum etti.*

Dümü = Gözyaşı

Dünbal = Kuyruk

Dürbün = Görgüç = (Fr.) Lorgnette, lunette

Örnek: *Zabitler uzağı rüyet için dürbün istimal ederler = Subaylar uzağı görmek için görgüç kullanırlar.*

Düruğ = Yalan

Dürüst = Doğru, düzgün, dürüst (T. Kö.) = (Fr.) Exact, correct.

Dürüş = Sert, kaba

Örnek: *Dürüş hareketlerle hepimizi gücendirdi = Kaba (sert) hareketlerle hepimizi gücendirdi.*

Düstur = Düstur (T. Kö.) = (Fr.) Code, règle générale, formule

Düşnam = Sövgü

Örnek: *Büyük işe girenler onun bunun düşnamından korkmazlar = Büyük işe girenlerin onun bunun sövgüsünden korkmazlar.*

Düşvar = Güç, zor

Düyün = Borçlar = (Fr.) Dettes

Düyünü umumiye = Genel borçlar = (Fr.) Dette publique

Düzd = Hırsız = (Fr.) Volcur

Eazım = Büyükler

Örnek: *Timur devri eazımından = Timur devri büyüklerinden.*

Eb = Baba

Eb'ad = İramlar

Örnek: *Eb'adını mesaha etmeli = İramlarını ölçmeli.*

Ebatil (Bak: batıl itikad) = Boşinanlar = (Fr.) Superstitions

Örnek: *Ebatile bağlı olanların aramızda yeri yoktur = Boşinanlara bağlı olanların aramızda yeri yoktur.*

Ebed, Ebediyet = Sonrasızlık = (Fr.) Eternité

Örnek: *Bu fânî hayat içinde ebediyet düşüncesi, bir teselliden başka bir şey değildir = Bu ölez hayat içinde sonrasızlık düşüncesi bir avunmaktan başka bir şey değildir.*

Ebedi = Sonrasız = (Fr.) Eternel

Örnek: *Ebedi bir huzur ve sükûna kavuşmak istiyordu = Sonrasız bir baysallığa kavuşmak istiyordu.*

Ebediyen (İlelebed) = Hiç bir zaman, hiç bir va kit, hiç bir daha = (Fr.) Eternellement, à grand jamais

Örnek: *Gözleri hiç bir daha açılmamak üzere kapandı = Ses yeux se sont fermés éternellement.*

Onu hiç bir daha görmeyeceğiz = Nous ne le verrons plus jamais.

Ebeveyn = Ana baba

Örnek: *Ebeveyne hürmet evlâdların ilk vazifesidir = Ana babaya saygı çocukların ilk ödevidir.*

Ebkem = Dilsiz, epsem

Ebr = Bulut

Ebrar = İyiler, iyiciller

Ebru = Kaş

Ebter = Güdük

Ecdad = Dedeler

Örnek: *Ecdadımızdan kalan eserler = Dede-
lerimizden kalan izerler.*

Ecil = İçin, sebep

Örnek: *Bu ecilden = Bunun için.*

Ecir (Bak: ücret)

Eclâf = Ayak takımı, baldırı çıplaklar

Ecnebi = Yaduyru = (Fr.) Sujet étranger

Örnek: *İstanbuldaki yaduyrular = Les sujets
étrangers à İstanbul*

Eda = Ton (T. Kö.)

Örnek: *Söyleyişindeki özgül ton onu öteki söz-
menlerden ayırıyor = Söyleyişindeki asli (ori-
ginal) eda, onu diğer natuklardan ayırıyor.*

**Eda (Şive, cilve anlamına) = Bayla = (Fr.) Grâ-
ce, charme**

Edalı = Baylan = (Fr.) Gracieux, charmant

Örnek: *Edalı edalı yürüyordu = Baylan bay-
lan yürüyordu.*

Eda etmek = Ödemek

Örnek: *Edayı deyn etmek istiyordu = Borcu-
nu ödemek istiyordu.*

Edeb = Edeb

Edille (Bak: delil) = Kanıtlar

Örnek: *Dâvâsını edillesiyle izah etti = Dilevi-
ni kanıtlariyle açımladı.*

Edib = Yazman

Örnek: *Büyük Türk edibi = Büyük Türk yaz-
manı.*

**Efkârı umumiye = Kamusal-düşün = (Fr.) Opini-
on publique**

Örnek: *Bir memleket efkârı umumiyesini ga-
zetelerinde görebiliriz = Bir ülkenin kamusal-
düşününü gazetelerinde görebiliriz.*

Reyi âm = Geneloy

Örnek: *Sar'da yapılan reyi âm = Sar'da yapılan
geneloy .*

Efrad = Erat

Örnek: *Bölüğe yeni gelen efrad = Bölüğe ye-
ni gelen erat.*

efraz = Kaldıran, yükselten

Örnek: *Alemefrâzı isyan = Azı bayrağını kal-
dıran.*

efruz = Parlatan, aydınlatan, tutuşturan

Örnek: *Dilefrûz = Gönül aydınlatan, gönül
tutuşturan.*

Efsâne = Masal

Efsun = Afsun

Örnek: *Bu asırda efsuna kim inanır? = Bu
asırda afsuna kim inanır?*

Efsus = Yazık

Örnek: *Efsus, sadhezâr efsus! = Yazık, yüz
bin yazık!*

efşân = Saçan, dağıtan, silken, serpen

Örnek: *Dürefşân = İnci saçan.*

*Etrafa ziya efşân olmakta = Her yana ışık da-
ğıtmakta.*

efzâ = Artıran, çoğaltan

Örnek: *Meserret efzâ = Sevinç arttıran, (ço-
ğaltan.)*

Efzâyış = Artma, çoğalma

Efzûn = Çok, artık, yukarı

Örnek: *Sinni 25 ten dûn, 35 ten efzûn olmiyan-
lar = Yaşı 25 ten aşağı, 35 ten yukarı olmiyan-
lar.*

Ehadiyet = Birlik

Ehali, Ahali = Elgün

Örnek: *Ehaliye karşı = Elgüne karşı.*

Ehemmiyet = Önem = (Fr.) Importance

Örnek: *Bu işin ehemmiyetini anlamalıdır =
Bu işin önemini anlamalıdır.*

**Ehemmiyetli (mühim) = Önemli = (Fr.) Import-
tant**

Örnek: *Bu ehemmiyetli fikirleri ilk önce ondan
işittim = Bu önemli düşünceleri ilk önce on-
dan işittim.*

Ehemmiyet vermek = Önemek, önem vermek
(Fr.) Attacher de l'importance, donner de l'importance

Örnek: Sözlere ehemmiyet vermediler = Sözlerine önem vermediler, sözlerini önemediler.

Ehli = Evcil

Örnek: Ehli hayvanlar = Evcil hayvanlar.

Ehlileştirmek = Evcilleştirmek

Örnek: Yırtıcı hayvanları bile ehlileştirmeye çalışıyorlar = Yırtıcı hayvanları bile evcilleştirmeye çalışıyorlar.

Ehli vukuf, ehli hibre = Ayırtman

Örnek: Ehli vukufun verdiği raporda = Ayırtmanların verdiği raporda.

Ehliyet = Erdik

Örnek: Ehliyetsiz adamlara iş vermemelidir = Erdiksiz adamlara iş vermemelidir.

Ehven = Ucuz

Örnek: Bunun fiyatını ehven bulmadınız mı? = Bunun pahasını ucuz bulmadınız mı?

Eizze (Bak: aziz) = Erenler

Ekâbir = Büyükler

Örnek: Ekâbiri Kureyş = Kureyş büyükleri.

Ekal = En az, en aşağı

Örnek: Ekalli mücazat = Cezaların en azı
Ekalli üç saatte oraya vâsıl olabilir, ondan evel gidemez = Enaz üç saatte oraya varabilir, ondan önce gidemez.

Ekalliyet = Azınlık (Fr.) Minorité

Örnek: Kamutayda azınlık partileri yoktur, bağınsız sayıllarımız vardır = Büyük Millet Meclisinde akalliyet fırkaları yoktur, müstakil mebuslarımız vardır - Il n'y a pas de partie de minorité à la Chambre, mais il existe des indépendants.

Ekseriya = Çoğun, çok vakit, çokluk (Bak: alcel-ekser)

Örnek: Ekseriya işine vaktinde gelmez = Çoğun işine vaktinde gelmez.

Ekseriya onu çalışırken görürdüm = Çok vakit onu çalışırken görürdüm.

Ekseriyet = Çoğunluk = (Fr.) Majorité

Örnek: Önermeniz çoğunlukla kabul olunmuştur = Teklifiniz büyük bir ekseriyetle kabul olunmuştur = Votre proposition est acceptée à une grande majorité

Eksibe = Kumul

Ekanimi selâse = Uç örkümler

Örnek: Ekanimi selâse, hristiyanlık itikadlarının esasıdır = Uç örkümler, hristiyanlık inanlarının temelidir.

Ekber = Ulu

Ekûl = Obur

El'an = Daha, henüz,

Örnek: Gönderdiğim adam el'an gelmedi = Gönderdiğim adam daha (henüz) gelmedi.

Elâstikî = Esnek = (Fr.) Elastique

Örnek: Elâstikî cisimler = Esnek cisimler.

Elâstikiyet = Esneklik = (Fr.) Elasticité

Örnek: Bu cismin elâstikiyeti azalmış = Bu cismin esnekliği azalmış.

Elbet, elbette = Kesin olarak, üzkes

Örnek: Elbet (elbette) onun dediği olacak = Üzkes onun dediği olacak.

Elbise = Giyim, uruba

Örnek: Elbiselerini çıkardı = Giyimlerini çıkardı.

Elbise dolabı = Uruba dolabı.

Elhak = Doğrusu

Örnek: Elhak, sesi pek güzeldi = Doğrusu, sesi pek güzeldi.

Elhâletü hâzihi = Bugün, bugünkü günde, şimdi

Örnek: Elhâletü hâzihi Orta Asya'da Şamanlığa itikad eden Türkler vardır = Bugünkü günde, Orta Asya'da Şamanlığa inanan Türkler vardır.

Elhâsıl = Sözün kısası

Örnek: Elhâsıl, bu gidiş onun felâketini hazırlamaktadır = Sözün kısası, bu gidiş onun felâketini hazırlamaktadır.

Elyevm = Bugün, şimdi

Örnek: *Elyevm Konya'da mukim = Bugün Konya'da oturan*

Em'a = Bağırsaklar = (Fr.) Entrailles, intestins.

Örnek: *Em'ada görülen emraz = Bağırsakta görülen hastalıklar.*

Em'ai galiza = Kalın bağırsaklar

Em'ai rakika = İnce bağırsaklar

Eman = Aman

Emanet = İnam

Örnek: *Allaha emanet = Tanrıya inam!*

Emanet etmek = İnamlamak

Örnek: *Bu parayı ona emanet ettim = Bu parayı ona inamladım.*

Emaneten = İnamlama

Örnek: *İç Bakanlığı Ankaradaki son karakolları inamlama yaptırmıştır.*

İhale = Üsterme

Örnek: *İhalesi el'an yapılamadı = Üstermesi henüz yapılamadı.*

İhaleten = Üsterleme

Örnek: *Bu iş, ihâleten yaptırılacak = Bu iş üsterleme yaptırılacak.*

İhale etmek = Üstermek

Örnek: *Alım satım komisyonu bunu size ihale etti = Alım satım komisyonu bunu size üsterdi.*

Müteahhid = Üstenci

Örnek: *Müteahhid Bay Hasan Gültekin = Üstenci Bay Hasan Gültekin.*

Taahhüd etmek (iltizam) = Üstenmek

Örnek: *Bu işi taahhüd edemedi = Bu işi üstenedi.*

Emâre = İmge, ipucu = (Fr.) Indice

Örnek: *Yaptığı taharriyat neticesinde ancak küçük bir emare bulabildi = Yaptığı araştırma sonucunda ancak küçük bir imge bulabildi.*

Polisler bir emare bulmak için çok çalıştılar = Polisler bir ipucu bulmak için çok çalıştılar.

Emaret = Beylik

Örnek: *Selçuk imparatorluğu, on bir emarete bölündü = Selçuk imparatorluğu, on bir beyliğe bölündü.*

İsfendiyar emiri kötürüm Beyazıd Timura iltica etti = İsfendiyar beyi kötürüm Beyazıd Timura sığındı.

Emîr = Bey

Emel = Umay

Örnek: *Emelsiz gönül, güneşsiz göke benzer = Umaysız gönül, güneşsiz göke benzer.*

Emin (mutemed) = İnal

Örnek: *O benim eminimdir; ona itimad edebilirsiniz = O benim inalımdır; ona güvenebilirsiniz.*

Emlâk (mülk) = Özelge = (Fr.) Propriété

Mülkiyet hakkı = Özelgelik hakkı = (Fr.) Droit de propriété

Örnek: *Demokraside mülkiyet hakkı tanınmıştır = Demokraside özelgelik hakkı tanınmıştır.*

Emniyet (âsâyiş anlamına) = Güvenlik = (Fr.) Sécurité

Örnek: *Vatanımızın haricî ve dahili emniyetini ordumuza medyunuz = Yurdumuzun dışsal ve içsel güvenliğini ordumuza borçluyuz.*

Emniyeti umumiye = Genel güvenlik

Ademi emniyet = Güvensizlik, yadgüven = (Fr.) Insécurité

Örnek: *Ademi emniyet içinde kalan bir memlekette huzur ve âsâyiş bulunamaz = Güvensizlik içinde kalan bir ülkede baysallık bulunamaz.*

Emniyet (İtimad anlamına) = İnan = (Fr.) Confiance

Emniyet etmek = İnanmak, güvenmek = (Fr.)

Confier

Örnek: *Bu adama iş inanılmaz = On ne peut pas lui confier une affaire.*

Çocuğu sana inanıyorum = *Je te confie cet enfant.*

Bu adama güvenemiyorum = Je ne puis pas avoir de confiance à cet homme

Emr = Emir (T. Kö.) = (Fr.) Ordre

Emirname (Bak: ferman) = Buyrultu

Örnek: *Gönderilen emirnamede yeni vazifesi ayrıca zikredilmişti = Gönderilen buyrultuda yeni ödevi ayrıca yazılmıştı.*

Emsal = Eş, eşler

Örnek: *Emsali görülmedik bir cesaretle düşman üzerine atıldı = Eşi görülmedik bir yiğitlikle düşman üzerine atıldı.*

Misil = Kat, eş

Örnek: *Misli ve menendi bulunmayan bir adamdı = Eşi ve benzeri bulunmayan bir adamdı. Beşin üç misli on beş eder = Beşin üç katı on beş eder.*

Üç kat ceza = Üç misli ceza

Nazir (misil, mesil) = Eş

Müşabih = Benzeş

Örnek: *Aynını bulamayınca müşabihini alayım dedim = Aynını bulamayınca benzeşini alayım dedim.*

Müşabehet = Benzeşlik

Örnek: *Baba ile oğul arasında büyük bir müşabehet var = Baba ile oğul arasında büyük bir benzeşlik var.*

Şebih = Benzer

Örnek: *Bir hüsnü bî şebih = Benzersiz bir güzellik.*

Teşbih etmek = Benzetmek

Örnek: *Kudema, maşukalarının kaddini serve teşbih ederlerdi = Eskiler sevgililerinin boyunu serviye benzetirlerdi.*

Taklid = Benzet

Örnek: *Maymunların taklid hassası hayvanatı saireye faiktir = Maymunların benzet özgülüğü öbür hayvanlardan üstündür.*

Taklid etmek = Benzetlemek

Örnek: *Çocuklar, büyükleri taklid eder = Çocuklar, büyükleri benzetler.*

Mukallid = Benzetçi

Örnek: *O, mukallidin biridir = O, benzetçinin biridir.*

Emtia = Mal = (Fr.) Marchandise

Örnek: *Avrupadan gelen emtia arasında = Avrupadan gelen mallar arasında*

Emvâli menkule = Taşıtlı mallar = (Fr.) Biens mobiliers

Örnek: *Tekmil emvali menkulesini Himayei Etfal Cemiyetine verdi = Bütün taşıtlı mallarını Çocuk Esirgeme Kurumuna verdi.*

Emvâli gayri menkule = Taşıtsız mallar = (Fr.)

Biens immobiliers

Örnek: *Emvali gayrimenkulesinin kıymeti, emvali menkulesininkinden daha çoktu = Taşıtsız mallarının değeri, taşıtlı mallarıninkinden daha çoktu.*

Nakletmek = Taşımak, anlatmak = (Fr.) Transporter

Örnek: *Bu kocaman taşı oradan buraya nakletmek için iki manda kâfi değildir = Bu kocaman taşı oradan buraya taşımak için iki manda yetmez.*

Bu masalı bana anne annem nakletmişti = Bu masalı bana anne annem anlatmıştı.

Nakliyat = Taşıma = (Fr.) Transport

Örnek: *Bizde nakliyatı bahriye gittikçe terakki etmektedir = Bizde denizsel taşıma, gittikçe ilerlemektedir.*

Vesaiti nakliye = Taşıma araçları = (Fr.) Moyens de transport

Örnek: *Vesaiti nakliyenin en yenisi tayyaredir = Taşıma araçlarının en yenisi uçkudur.*

Encâm (Bak: âkibet) = **Son**

Örnek: *Encamı kâr kaleyi düşmana teslim etti*
= *İşin sonu, kaleyi düşmana verdi.*

Encümen = **Komisyon** = (Fr.) **Commission**

Örnek: *Askomasyon* = *Sous — Commission*

Encümeni dâniş = **Akademi** (T. Kö.) = (Fr.)
Académie

Heyet, meclis = **Kurul** = (Fr.) **Assemblée, Conseil**

Heyeti umumiye = **Genkurul** = (Fr.) **Assemblée générale**

Heyeti Vekile = **Bakanlar kurulu** = (Fr.) **Conseil des ministres**

Kongre = **Kurultay** = **Congrès**

Müşavir = **Danışman** = (Fr.) **Conseiller**

Örnek: *Müşavirlerinin fikirlerini anlamadan iş yapmadı* = *Danışmanlarının düşüncelerini anlamadan iş yapmadı.*

Şûrâ = **Danışıt** = (Fr.) **Conseil**

Örnek: *Maarif Şûrası* = *Kültür danışıtı.*

Şûrâyı devlet = **Danıştay** = (Fr.) **Conseil d'Etat**

Endaht = **Atış**

Endam = **Tay, boybos**

Örnek: *Endamlı bir genç* = *Boyboslu bir genç.*
Giydiği elbise endamına uygun düşmemiş =
Giydiği uruba, tayına uygun düşmemiş.

Endamı mevzun, mütenasibülendam, kameti mevzun sahibi = **Taylan**

- **endaz** = **Atan, atıcı, atmış**

Örnek: *Tir endaz* = *Ok atan.*

Lenger endaz = *Demir atmış.*

Ender = **Azrak**

Örnek: *Ender olarak bize gelir* = *Azrak olarak bize gelir.*

Endişe = **Kaygı**

Örnek: *Hayatının son günlerini büyük endişeler içinde geçirmişti* = *Hayatının son günlerini büyük kaygılar içinde geçirmişti.*

Enin = **İnilti**

Örnek: *Enini yürekleri parçalıyordu* = *İniltisi yürekleri parçalıyordu.*

Enkaz = **Yıkıntı**

Örnek: *Enkaz altında kalanların adedi bini tecavüz etmişti* = *Yıkıntı altında kalanların sayısı bini aşmıştı.*

Enmûzeç = **Kip** = (Fr.) **Type**

Örnek: *O, bir enmuzeci edebdi* = *O, bir edeb kipi idi.*

Ensal = **Nesiller** (T. Kö.), **ürenler**

Örnek: *Ensalı atiyeye enmuzeç olacak hareketler* = *Gelecek ürenlere kip olacak hareketler.*

Nesl = **Nesil, üren, döl**

Örnek: *Nesli âti* = *Atı üren*

Kimin neslindendir? = *Kimin dölündendir?*

Eracif = **Uydurmalar, düzmeler**

Örnek: *Bu eracife ehemmiyet vermedik* = *Bu uydurmalara (düzmelere) önem vermedik.*

Ürcûfe = **Uydurma, düzme, yalan dolan**

Erâmil = **Dullar**

Örnek: *İtam ve eramil maaşları* = *Öksüz ve dul aylıkları.*

Erazil = **Sıyrıklar, yüzşüzler**

Örnek: *Erazili nasdan* = *Budunun yüzşüslerinden.*

Erazil takımından = *Sıyrıklar takımından*

Erbab (ehl anlamına) = **Er, erdikli**

Örnek: *Bay M.... işinin eridir* (erbabıdır) = *Bay M.... yapı işinde erdiklidir* (erbaptır).

Erbabı mesâlih = **İşi olanlar**

Erbain = **Karakış**

Örnek: *Erbain kırk gün sürer* = *Karakış kırk gün sürer.*

Erkân (Rüesa anlamına) = **Başman**

Örnek: *Erkânı devlet* = *Devlet başmanları*

Erkânı askeriye = **Generaller**

Erkânı harbiye = **Kurmay** = (Fr.) **Etat-major**

Erkânı harbiyei umumiye = **Genel kurmay** = (Fr.) **Etat - major général**

Erkânı harb zabiti = **Kurmay subay** = (Fr.) **Officier d'état-major**

Erz = **Pirinç**

Erzak = **Azık**

Örnek: Burada çalışan amele, erzakını köyle-
rinden getiriyorlar = Burada çalışan işçiler,
azıklarını köylerinden getiriyorlar.

Erzan = Yakışır, yaraşır

Esalet = Asallık, asalet, asillik, aksoyluk, tözünlük

Asil = 1 — Asallı, asil, aksoy, tözün

2 — (Vekil karşısı) Esi

Örnek: Bu işte esaleten bulunuyorum = Bu
işte esi olarak bulunuyorum.

Esaret = Kulluk = (Fr.) Servitude

Örnek: Türk milleti esarete tahammül edemez
= Türk ulusu kulluğa dayanamaz.

Esaret (Ülke ve ulusların yabancılara mahkûmiye-
ti anlamına) = Kölemenlik = (Fr.) Esclavage

Örnek: Hindliler asırlarca esaret hayatı geçir-
diler = Hindliler asırlarca kölemenlik hayatı
geçirdiler.

Esaret (Harb esirliği anlamına) = Tutsaklık

Örnek: Düşman ordusunun başkumandanı da
esarete düşmüştü = Düşman ordusunun baş-
komutanı da tutsaklığa düşmüştü.

Esir = Tutsak, tutkun

Örnek: Son muharebede düşmandan on binlerce
esir aldık = Son savaşta, düşmandan on binler-
ce tutsak aldık.

Hüsnünün esiri olmuştu = Güzelliğinin tutku-
nu olmuştu.

Esirâne = Kulca, kölece

Örnek: Onun yanında esirane çalışmışım =
Onun yanında kulca, kölece çalışmışım.

Esas = Ana = (Fr.) Fondamental

Örnek: Ana kurallar = Esas kaideler

Esas = Asıl = (Fr.) Fond

Örnek: Asılsız bilgiler = Esassız havadisler

Esas = Dip = (Fr.) Fond

Örnek: Dipsiz sözler = Esassız sözler

Esas = Temel = (Fr.) Fondement, base

Örnek: Temel koyma = Vaz'ı esas

Esasen = Temelinden, aslından = (Fr.) Au fond

Örnek: Esasen ben bu işin böyle olacağını da-
ha evvel sezmiştim = Aslından ben bu işin
böyle olacağını daha önce sezmiştim.

Esasî = Anasal, köksel = (Fr.) Constitutionnel

Örnek: Köksel türeler = Hukuku esasiye =
Droits constitutionnels.

Anasal kanun = Kanunu esasî = Loi constitu-
tionnelle

Esasî = Enbaşlı, başlıca, başın = (Fr.) Fonda-
mental, essentiel, principal

Örnek: Bütçe devletin en başlı (başlıca, başın)
işlerindendir.

Esâtir = Mit (T. Kö.)

Örnek: Oğuz destanında Türk esâtirine aid pek
mühim izler vardır = Oğuz epopesinde Türk
mitine ilişkin pek önemli izler vardır.

Esbab = Sebebler

Örnek: Esbabını hazırlamadan hiç bir işe te-
şebbüs etmemeli = Sebeblerini hazırlamadan
hiç bir işe girişmemeli.

Esed = Aslan

Esef = Esef

Müessif = Esefli

Örnek: Onun bu müessif haline yalnız ben de-
ğil, herkes acıdı = Onun bu esefli haline yal-
nız ben değil, herkes acıdı.

Teessüf etmek = Esef etmek, eseflenmek

Örnek: Size teessüf ederim = Size esef ederim.
Uğradığınız felâkete pek çok teessüf ettim =
Uğradığınız felâkete pek çok eseflendim.

Eser = İzer = (Fr.) Oeuvre

Örnek: Hayatında çok eser vermek isteyenler,
çok ve özlü çalışmalıdır = Hayatında çok izer
vermek isteyenler, çok ve özlü çalışmalıdır.

Eskis = Taslak = (Fr.) Esquisse

Örnek: Müzeci Hamdi Beyin bir eskisini bin
liraya satın aldılar = Müzeci Bay Hamdi'nin bir
taslağını bin liraya satın aldılar.

Eslâf = Geçmişler, önceller

Örnek: *Nesli hazır, ahlâfa yalnız eslâfın eserlerini değil, kendi yarattıklarını da ulaştırır = Bugünkü üren, geleceklere yalnız geçmişlerin eserlerini değil, kendi yarattıklarını da ulaştırır.*

Biz, eslâf ve ahlâfa nümune olmalıyız = Biz, önceler ve ardıllara örnek olmalıyız.

Esman, esmanı bâliğa (Bak: bedel) = Tutar

Örnek: *Esmânı balıgası bin liradır = Tutarı bin liradır.*

Esna = Sıra

Örnek: *Bu esnada dört kişi birden üstüne atıldı = Bu sırada dört kişi birden üstüne atıldı.*

Esnasında = Sırasında

Örnek: *Cebrî yürüyüş esnasında fazla mola vermezler = Zorlama yürüyüş sırasında çok mola vermezler.*

Esrar — 1 — Sır (T. Kö.) = (Fr.) Mystère

2 — Giz = (Fr.) Secret

Esrarengiz = Sırlı

Ester = Katır

Eşhas = Kişiler

Örnek: *Eşhâsı mühimme = Önemli kişiler.*

Eşia (şua) = Şuvağ

İnşia etmek = Şavmak

Eşirrâ (şerir) = Azılılar

Örnek: *Eşirranın melcei = Azılıların sığınağı.*

Eşk = Göz yaşı

Eşkâl = Şekiller

Eşkiya (şaki) = Haydutlar

Örnek: *Bu dağlar, bir zamanlar eşkiya yatağı olmuştu = Bu dağlar, bir vakitler haydutlar yatağı olmuştu.*

Eşna (şeni) = Yırtlaz

Şenaat = Yırtlazlık

Eşraf (ve âyân) = İleri gelenler

Örnek: *Kastamonu eşrafından = Kastamonu ileri gelenlerinden.*

Eşya = Eşya (T. Kö.)

Evbaş = Ayaktakımı

Evc = Uç, yüce

Evlâd = Çocuklar, oğullar

Evvel = Önce

Örnek: *Bundan evvel = Bundan önce.*

Evvelâ = İlkın

Örnek: *Evvelâ şunu söyleyeyim = Önce şunu söyleyeyim.*

Evvelü âhır = Eninde sonunda

Örnek: *Evvelü âhır bu borcu ödiyecektir = Eninde sonunda bu borcu ödiyecektir.*

Eyyamı bahur = Kızılısı

Eza (Bak. cefâ) = Eza (T. Kö.) Üzgü, üzü

Örnek: *Çok eza çekti = Çok üzüğü çekti.*

Ezel = Uzel, öncesizlik

Ezelî = Öncesiz

Örnek: *Ölüm, insanlar için ezeli bir endişedir = Ölüm insanlar için öncesiz bir kaygıdır.*

Eziyet = Eziyet

Örnek: *Çektiği eziyetleri ben bilirim = Çekti. ği eziyetleri ben bilirim.*

F

Faal = İşçen, işçimen

Örnek: *Faal bir adam = İşçen bir adam, O, pek faaldır = O, pek işçimendir.*

Faaliyet = İşçenlik, işçimenlik

Örnek: *Bu hususta gösterilen faaliyet, iyi neticeler vermiştir = Bu işde gösterilen işçenlik, iyi sonuçlar vermiştir.*

Onun faaliyetine diyecek yoktur = Onun işçimenliğine diyecek yoktur.

Facia = Acın

Örnek: *Bu âile bu yıl üstüste facialar geçirdi = Bu arda bu yıl üstüste acınlar geçirdi.*

Fecî = Acıklı, acımlı

Fecaat = Acıklılık, acınlılık

Örnek: *Giriştiğiniz işin fecaatini ihata edebiliyor musunuz? = Giriştiğiniz işin acıklılığını (acınlılığını) kavriyabiliyor musunuz?*

Fahiş = Aşırı

Örnek: *Bu pek fahiş bir teklif = Bu pek aşırı bir önerge.*

Fuhuş = Utsuzluk

Örnek: *Gençleri fuhşa sürükliyenleri kanun tecziye eder = Gençleri utsuzluğa sürükliyenleri kanun cezalandırır.*

Fahr, iftihar = Kıvanç

Örnek: *Memleketimizin her tarafındaki terakki nümuneleri, yüreklere iftihar veriyor = Ülkemizin her yanındaki ilerleme örnekleri yüreklere kıvanç veriyor.*

Fahrî = Onursal

Örnek: *O, bu vazifeyi fahrî olarak deruhde etti = O, bu işi onursal olarak üstüne aldı.*

Fahretmek, İftihar etmek = Kıvanmak

Örnek: *Garp matbuatının Türkiye hakkındaki makaleleriyle insan iftihar ediyor = Batı basınlarının Türkiye hakkındaki yazılarıyla insan kıvanıyor.*

Faide = Fayda (T. Kö)

İstifade etmek = Fayda görmek, faydalanmak = (Fr.) Profiter

Örnek: *Bu yıl adanın havasından çok fayda gördüm (istifade gördüm, istifade ettim) = Cette année j'ai beaucoup profité de la cure que j'ai faite aux Iles.*

İstifade etmek = Asıgılanmak = (Fr.) Profiter

Örnek: *Bu fırsattan asıgılanarak (istifade ederek) size şunu da söylemek isterim ki = Profitant de cette occasion je voudrais vous dire que.*

Müfid = Faydalı

Müstefid = Faydalanmış

Menfaat = 1 - Asıg, 2 - Çıkar = (Fr.) Intérêt, profit

Örnek: *1 — Bu işten ben hiç bir asıg (menfaat) beklemiyorum = Je n'attends aucun intérêt (profit) de cette affaire.*

2 — Yalnız kendi çıkarını (menfaatini) düşünür = Il ne pense qu'à son intérêt (profit).

Faik, Mütefevvik = Üstün

Örnek: *O, her işte akranına faik olmaya çalışır = O, her işte taydaşlarına üstün olmaya çalışır.*

Faikiyet, tefevvuk = Üstünlük

Örnek: *Müsademede düşmanların adedce faikiyeti bile ileri yürüyüşümüzü durduramadı = Çarpışmada düşmanların sayıca üstünlüğü bile ileri yürüyüşümüzü durduramadı.*

Tefevvuk etmek = Üsgelmek, üstolmak

Örnek: *İnsan daima emsiline tefevvuk etmek arzusuyla hareket eder = İnsan, her zaman benzerlerine üstolmak (üstgelmek) arzusuyla hareket eder.*

Fail = İşleyen = (Fr.) Auteur

Örnek: *Bu suçu işliyen = Bu cürmün faili.*

Fiil = İş

Filen = İşle, işiyle, gerçekten

Örnek: *İleri sürdüğü düşüncenin kabili icra olduğunu filen ispat etti = İleri sürdüğü düşüncenin yapılabiliirliğini işle tanıtladı.*

Fili = İşnel

Örnek: *Yalnız düşünüp tasavvur etmek yetmez, fili olarak da harekete geçmelidir = Yalnız düşünüp tasarlamak yetmez, işnel olarak da harekete geçmelidir.*

Faiz = Ürem

Örnek: *Bugünkü günde para ancak yüzde üç faiz getiriyor = Bugünkü günde para ancak yüzde üç ürem getiriyor.*

Faizi basit = Düz ürem

Faizi mürekkep = Katınc ürem

Fakat = Ancak, yalnız, şu var ki, şu kadar var ki

Örnek: *1 — Seri, fakat itinalı bir sa'yile = Çabuk, yalnız özenli bir çalışma ile.*

2 — Hakkınız var, fakat duracak zamanımız yoktur = Hakkınız var, yalnız duracak zamanımız yoktur.

3 — Bu işi başaçıkarmak sizin elinizden gelir, fakat başka işlerinizi bırakmanız lâzımdır = Bu işi başaçıkarmak sizin elinizden gelir, şu var ki (şu kadar var ki) başka işlerinizi bırakmalısınız.

Fakir = Yoksul, zavallı

Fakr = Yoksulluk

Örnek: *Bütün hayatı fakr içinde geçti = Bütün hayatı yoksulluk içinde geçti.*

Fali hayr = Yüm, Uğur

Örnek: *Bu işlerin ilerlemesini yarınki düşüncelerimizin de olacağına fali hayr addederim = Bu işlerin ilerlemesini, yarınki düşüncelerimizin de olacağına yüm sayarım.*

Fâm = Renk

Fâni = Ölez

Örnek: *Her insan fânidir, fakat insanlığa bırakacağı yüksek bilgiler bakidir = Her insan ölezdür, ancak insanlığa bırakacağı yüksek bilgiler kalızdır.*

Fena = 1 - Kötü, 2 - Tüken (zeval anlamına)

Örnek: *1 — Fena bir iş = Kötü bir iş.*

2 — Bu âlem bir âlemi fenâdır = Bu acun bir tüken acunudur.

Farazâ (bilfarz) = Tatalım ki, diyelim ki

Örnek: *Farazâ dediğinizin doğru olduğunu kabul etsek bile = Diyelim ki (tatalım ki) dediğiniz doğrudur, ancak...*

Farazî = Astözel = (Fr.) Hypothétique

Örnek: *Felsefe ilmin farazî bir istitalesidir = Filozofi bilimin astözel bir uzatımıdır. = La philosophie est le prolongement hypothétique de la science*

Faraziye = Astöz = (Fr.) Hypothèse

Örnek: *İlim ve faraziye = İlim ve astöz = La science et l'hypothèse*

Müddea = Töz = (Fr.) Thèse

Örnek: *Müddeasını iyi izah etti = Tözünü iyi anlattı = Il a bien expliqué sa thèse*

Aksi müddea = Yantıtöz = (Fr.) Antithèse

Örnek: *Müddea ve aksi müddea = Töz ve yantıtöz = Thèse et antithèse*

Farzetmek = Tutmak, saymak

Örnek: *Sizin de benim kadar bu işle alâkadar olduğunuzu farzetmek isterim = Sizi de benim kadar bu işle ilgili saymak (tutmak) isterim.*

Farıza (vecibe) = Düşerge

Örnek: *İnkılâb uğrunda bütün varlığımızı vermek millî farizamızdır = Devrim uğrunda bütün varlığımızı vermek ulusal düşergemizdir.*

Fark (temyiz) = Ayrım, ayırt

Örnek: *Bu iki söz arasında büyük bir fark var = Bu iki söz arasında büyük bir ayırım (ayırt) var.*

Farketmek (temyiz etmek) = Ayırtlamak, ayırdetmek

Fârîka = Ayırmaç

Örnek: *İlmin en büyük fârîkası, bir nizam da-iresinde çalışmaktır = Bilimin en büyük ayırmaç, bir düzen içinde çalışmaktır.*

İstisna etmek = Ayramak = (Fr.) Excepter

Örnek: *Bu kaideden yalnız bir kelimeyi istisna etmelidir = Bu kuraldan yalnız bir sözü ayramalıdır.*

İstisnâi = Ayrıl = (Fr.) Exceptionnel

Örnek: *İstisnâi vaziyetlerde tutulacak yollar = Ayrıl durumlarda tutulacak yollar.*

İstisna = Ayra = (Fr.) Exception

Örnek: *Vatandaşlar arasında hiç bir bakımdan istisna yoktur = Yurddaşlar arasında hiç bir bakımdan ayra yoktur.*

Bilâistisna = Ayrasız = (Fr.) Sans exception

Örnek: *Her vatandaşın hakkını bilâistisna sıyanet etmek vazifemizdir = Her yurddaşın hakkını ayrasız korumak borcumuzdur.*

İstisnaiyet = Ayrılık

Müteferrik = Ayırık = (Fr.) Divers

Örnek: *Müteferrik havadisler = Ayırık bilgetler.*

Tefrik = Ayırtı

Örnek: *Ayırtı (tefrîk) kabul etmez.*

Tefrik etmek = Ayırmak

Tefrika (nifak anlamına) = Ayırğa = (Fr.) Dis - corde, désunion

Örnek: *Vatandaşlar arasına tefrika sokmamalıdır = Yurddaşlar arasına ayırğa sokmamalıdır.*

Tefrika (gazete terimi) = **Bölem** = (Fr.) Feuillet-ton

Örnek: *Gazetemiz yarın yeni bir tefrikaya başlıyor = Gazetemiz yarın yeni bir böleme başlıyor.*

Fart, İfrat = **Aşırı, aşırılık, aşkın, aşkınlık**

Örnek: 1 — *Fartı muhabbet = Aşırı (aşkın) sevgi*

2 — *Muhabbeti ifrat = Sevgide aşırılık (aşkınlık)*

İfrat etmek = **Aşırı gitmek**

Örnek: *Hiç bir şeyde ifrat etmemelidir = Hiç bir şeyde aşırı gitmemelidir.*

Fasahat = **Uzdiyem**

Örnek: *Bu makalenizin fasahatine diyecek yoktur = Bu yazınızın uzdiyemine diyecek yoktur.*

İfade = **Diyem, anlatım** = (Fr.) Elocution, déposition

Örnek: *İfadesi bozuk = Diyemi bozuk, İfade vermek, ifade almak = Diyem vermek, diyem almak.*

Tarzı telaffuz = **Deyiş** = (Fr.) Prononciation

Örnek: *Her yerin kendine göre bir tarzı telaffuzu vardır = Her yerin kendine göre bir deyişi vardır.*

Tabir = **Deyim** = (Fr.) Terme, expression

Örnek: *Bu hareketinizi anlatmak için nasıl bir ifade bulacağımı bilemiyorum = Bu hareketinizi anlatmak için nasıl bir deyim bulacağımı bilemiyorum = Je ne puis pas trouver d'expression pour qualifier votre conduite*

Fasıl = **Ayrık**

Örnek: *Bu eserin dört faslı var ki her biri diğerine faiktir = Bu izerin dört ayrıcı var ki her biri ötekenden üstündür.*

Fasıl = **Bölüm** (Bak: Bab)

Fasıla = **Ara, aralık**

Fasit = **Bozuk**

Örnek: *Zamiri fasid = İçerisi bozuk*

Fesat = **Bozut**

Örnek: *Memlekette fesat çıkarmak isteyenlere karşı bütün millet müteyakkızdır = Ülkede bozut çıkarmak isteyenlere karşı bütün ulus uyanıktır.*

İfsad etmek (Fitne anlamına) = **Bozutmak** = (Fr.) Corrompre

Örnek: *Gençliğin ahlâkını ifsad etmek isteyenlere aman yoktur = Gençliğin ahlâkını bozutmak isteyenlere aman yoktur.*

İfsad etmek (nifak sokmak anlamına) = **Arabozmak** = (Fr.) Mettre la discordance

Müfsid (münafık anlamına) 1 — **Arabozan** = (Fr.) perturbateur, seditieux

2 — **Bozutcu**

Örnek: *O, müfsid bir adamdır = O, bozutcu bir adamdır.*

Müfsid (munafık anlamına) = **Arabozan** = (Fr.) Corrupteur

Örnek: *Yine bir müfsitlik ederek onu bana karşı kıskırttı = Yine bir arabozanlık ederek onu bana karşı kıskırttı.*

Fâşetmek (ifşa etmek) = **Dile vermek, açığa vurmak, açmak** = (Fr.) Divulguer

Örnek: *Sırrını fâşetti = Sırrını dile verdi (açığa vurdu) = Il a divulgué son secret*

İfşaat = **Gizaçı** = (Fr.) Divulgation, révélation

Örnek: *İngiliz Hariciye Nazırı, Paris müzakereleri hakkında bazı ifşaatla bulunmuştur = İngiliz dış bakanı, Paris söyleşmeleri hakkında bir takım gizaçlarda bulunmuştur.*

Fatih (Bak: cihangir) = **Alpay**

Örnek: *Tarih büyük fatihlerin adlarını hürmetle anar = Tarih büyük alpayların adlarını saygı ile anar.*

Fethetmek = **Açmak, almak** = (Fr.) Conquérir

Örnek: *İstanbul'u Mehmed II. aldı (fethetti)*

Fatiha = **Başlangıç**

Örnek: *İşin daha fatihasında iken büyük müşküller kendini gösterdi = İşin daha başlangıcında iken büyük güçlükler kendini gösterdi.*

Fazâ = Uza

Örnek: *Fazayı nâmahdud içine serpilmiş olan yıldız kümeleri = Ucsuz bucsuz uza içine serpilmiş olan yıldız kümeleri.*

Fazahat (Bak: denaet) = Alçaklık

Örnek: *Bu harekete fazahatten başka bir ad bulamıyorum = Bu harekete alçaklıktan başka bir ad bulamıyorum.*

Fazilet = Erdem

Örnek: *Fazilet insan yüksekliğinin alâmetidir = Erdem insan yüceliğinin beldeğidir.*

Fazla = Artık, çok, ileri

Örnek: *1 — Bu kılavuzu yüzbinden fazla bastırmalı = Bu kılavuzu yüzbinden çok (artık) bastırmalı.*

2 — Fazla gidiyorsun = Çok oluyorsun (ileri gidiyorsun.)

Fecr = Tan

Örnek: *Fecrin ilk ışıkları ufka yayılırken = Tanın ilk ışıkları ufka yayılırken.*

Feda etmek = Vermek, uğruna vermek

Örnek: *Vatan için canımızı feda ederiz = Yurd için canımızı veririz. Yurd uğrunda üç çocuğu nu verdi (feda etti)*

Fedakâr = Özveren

Fedakârlık = Özveri

Örnek: *Yaptığınız fedakârlığı hiç unutmam = Yaptığınız özveriyi hiç unutmam.*

Fehmetmek (idrâk etmek) = Anlamak

Mefhûm = Öklem

Örnek: *Her mefhumun kendine göre bir manası vardır = Her öklemin kendine göre bir anlamı vardır.*

Fek = Ayırma, açma, koparma

Örnek: *Fekki mühür = Mührü koparma.*

Fekketmek = Ayırmak, açmak

İnfikâk etmek = Ayrılmak

Örnek: *Bu sırada Ankaradan infikâk etmek benim için pek güçtür = Bu sırada Ankaradan ayrılmak benim için pek güçtür.*

Felâh = Onum

Örnek: *Vatan borcunu ödemiyenlere felâh yoktur = Yurd borcunu ödemiyenlere onum yoktur*

Felâket = Felâket

Felç = İnme, salkı

Felce uğramak = İnmeye uğramak

Meflûç = İnmeli

Felek = Gök, çığırı

Fem = Ağız

Fen (tatbikî ilim yerinde) = Fen (T. Kö.)

Fer = Fer

Örnek: *Gözümde fer kalmadı.*

Ferağ = Geçirim

Örnek: *Bu evin size ferağı için vergisini ödenmeniz lâzımdır = Bu evin size geçirimi için vergisini ödemelisiniz.*

Ferağ etmek = Üstüne geçirmek, üstüne çevirmek

Feragat = Özgeçi

Örnek: *Millî işlerde feragat göstermek lâzımdır = Ulusal işlerde özgeçi göstermelidir.*

Feragat etmek = Bırakmak, çekilmek, vazgeçmek, elçekmek

Örnek: *1 — Gelin, bu işten feragat edin = Gelin, bu işi bırakın = Gelin bu işten vazgeçin = Gelin bu işten elçekin.*

2 — Kırallıktan feragat etti = Kırallıktan çekildi.

Feragat sahibi = Özgeçen

Örnek: *Bu genç gerçekten feragat sahibi bir adammış = Bu genç gerçekten özgeçen bir adammış.*

Menfaatperest = Asıgıcıl

Örnek: *Menfaatperest olanlardan, vatana hayır gelmez = Asıgıcıl olanlardan yurda hayır gelmez.*

Ferah = Ferah

Feraset = Yalgörü

Örnek: *Büyük siyasî işlere girişenlere en lâzım olan şey, ferasettir = Büyük sıyasal işlere girişenlere en gerekli olan şey, yalgörüdür.*

Ferasetli = Yalgörür

Örnek: *Ferasetli adam, en gizli ve karanlık şeyleri de önceden görür = Yalgörür adam, en gizli ve karanlık şeyleri de önceden görür.*

Ferd = Ferd (T. Kö.) = (Fr.) Individu

Ferli = Ferdiğ = (Fr.) Individuel

Ferdiyet = Ferdiyet = (Fr.) Individualité

Ferdi aferide = Hiç kimse

Feri = Dal, ayrırı

Örnek: 1 — *Bu meselenin dört fer'i vardır =*
2 — *İşin aslına bakalım, fer'i'leri bir yana dur.*
Bu sorunun dört dalı vardır.
sun = İşin aslına bakalım, ayrıntıları bir yana dursun.

Füru, teferrüat = Ayrıntılar

Füru (arda terimi) = **İnenler**

Usul (arda terimi) = **Ağanlar**

Ferid = Tek, eşsiz

fermâ = - buyuran, süren, emreden

Örnek: *Hükümfermâ = Hüküm süren*

Ferman (Bak: emirname) = **Buyurultu**

Fermanferma = Hükmeden

fersâ = - bitiren, bırakmayan

Örnek: *Taketfersâ = Güç bitiren*

Tahammülfersâ = Dayanık bırakmayan

Fersude = Eski, yırtık, yıpranmış

Ferşetmek = Yaymak, döşemek

Mefruş = Döşeli

Mefruşat = Döşeme

Fefriş etmek = Döşemek

Feryad = Haykırı

Örnek: *Gecenin karanlığı içinde bir feryad duyuldu = Gecenin karanlığı içinde bir haykırı duyuldu.*

Feryad etmek = Haykırmak, bağırarak, çağırarak

Örnek: *Neye feryad ediyorsunuz = Ne haykırı yapıyorsunuz (Neye bağırıp çağırıyorsunuz)*

Ferzend = Oğul

Fesh = Bozma, dağıtma (Parlamentolar terimi)

Örnek: 1 — *Aramızdaki mukaveleyi fesh edelim = Aaramızdaki sözleşmeyi bozalım.*

2 — *Fransız kabinesinin parlamentoyu feshi üzerine = Fransız kabinesinin parlamentoyu dağıtması üzerine.*

Feshetmek = Bozmak, dağıtmak (Parlamentolar terimi)

Örnek: 1 — *Almanyanın askerliği yeniden kurması, Versay muahedelerini fesh etmektedir. = Almanyanın askerliği yeniden kurması, Versay andlaşmasını bozmaktadır.*

2 — *Fransız kabinesi parlamentoyu feshetmek istedi = Fransız kabinesi parlamentoyu dağıtmak istedi.*

İnfisah = Bozulma, dağılma

Örnek: 1 — *Aramızdaki anlaşmanın infisahı yüzünden = Aramızdaki anlaşmanın bozulması yüzünden.*

2 — *İngilterede parlamentonun infisahı = İngilterede parlamentonun dağılması.*

Mütefessih = Bozulmuş, çürümüş, kokmuş

Örnek: *Mütefessih bir cemiyet = Bozulmuş (çürümüş) bir sosyete — Mütefessih etlerden yemek yapmamalı = Kokmuş etlerden yemek yapmamalı.*

İfessüh etmek = Bozulmak, çürümek, kokmak

Fetret (fasılai saltanat anlamına) = **Kargaşa devri** (Fr.) Anarchie, interrègne

Fettan = Oynak

Fevc = Bölük, takım

Örnek: *Fevc fevc = Bölük, bölük, takım takım*

Feveran = Fıskırma

Fevvare = Fıskırık, döner fıskiye

Fevk = Üst

Örnek: *Kısmı fevkani = Üst kısım*

Fevkani tahtani = Altı üstlü

Fevt = 1 — Kaybetmek, kaçırmak, elden çıkarmak

2 — **Ölüm.**

Örnek: 1 — *Fırsatı fevt eden sonra dövünür = Fırsatı kaçıran (elden çıkaran) sonra dövünür.*

Fevza (Bak: fetret) = Kargaşa = (Fr.) Anarchie
 Feyezan = Taşma
 Feyz = Gürlük
 Feyzdar = Üregen
 Feyz bulmak, feyzdar olmak = Güelmek
 Feyyaz = Gür, bereketli
 Fezleke (Bak: icmal, hulâsa).
 Fıkra = Bölük = (Fr.) Paragraphe
 Örnek: Yazınızın üçüncü bölümünde (fıkrasın-
 da = Dans le troisieme paragraphe de votre
 article
 Fıkra = Anlatık = (Fr.) Anecdote
 Örnek: Nasreddin hocanın anlatığı (fıkrası) =
 L'anecdote de Nasreddin Hodja
 Fıkra (terim) = Boğum = (Fr.) Vertèbre
 Fırka = Parti (T. Kö.)
 Fırka (askerlik terimi) = Tümen = (Fr.) Division
 Fırka kumandanı = Tümkomutan = (Fr.) Com-
 mandant de division
 Fırka kumandanı miriliva = Tümgeneral
 Fırka erkânı harbiyesi = Tüm kurmay = (Fr.)
 Etat-major de division
 Fırsat = Fırsat (T. Kö.)
 Fıtrat (Hilkat, cibillet) = Yaradılış
 Fıtrî (hilkî, cibillî) = Doğusal
 (Doğusal'ın sonundaki "l", ince okunur)
 Örnek: Kendisindeki anlayış ve çabuk kavra-
 yış sonradan olma değil, fıtridir = Kendisinde-
 ki anlayış ve çabuk kavrayış sonradan olma de-
 ğil, doğusaldır..
 Fiat = Paha, eder
 Örnek: Bu defterin fiatı kaç paradır = Bu def-
 terin ederi kaç paradır.
 Fidyei necat = Kurtulmalık
 Örnek: Haydutlar yakaladıkları zenginden bü-
 yük bir fidyei necat istediler = Haydutlar ya-
 kaladıkları zenginden büyük bir kurtulmalık is-
 tediler.
 Figan (Bak: feryad) = Haykırı
 - figâr = - yaralı
 Örnek: Dilfigâr = Yüreği yaralı

Fihrist = Bulmaç
 Fıkdan = Yokluk, bulunmazlık
 Fıkr = Fikir (T. Kö.) = (Fr.) Pensée
 Fıkr = Düşünce = (Fr.) Avis
 Örnek: Bu işte benim fikrim şudur = Bu işte
 benim düşüncem şudur.
 Fıkr = İde (Yakutça) = (Fr.) Idée
 Örnek: Fikir, dimağın işlemesinden doğar =
 İde dimağın işlemesinden doğar.
 Fıkri = Düşünsel, ideyel, fikriğ
 Örnek: 1 — Fıkri mesainin verdiği yorgunluk
 = Düşünsel çalışmaların verdiği yorgunluk.
 2 — İnsanların fikri kudreti = İnsanların fik-
 riğ erki.
 Fıkri takib = Güderge
 Örnek: O, fikri takib ile hareket eder bir genc-
 tir. = O, güderge ile hareket eder bir genctir.
 Filhakika = Gerçekten
 Fıramuş etmek = Unutmak
 Firar = Kaçma
 Firar etmek = Kaçmak
 Firarî = Kaçak
 Fıraş = Döşenek, döşek
 Firak, firkat (iftirak) = Ayrılık
 Fitade = Düşmüş
 Fitne (fesad anlamına) = Bozut = (Fr.) Corrup-
 tion, sediton, perturbation
 Örnek: Ortaklıkta fitne alâmetleri görülüyor-
 du = Ortaklıkta bozut beldekleri görülüyordu.
 Fitne (nifak anlamına) = Arabozma
 Örnek: Aramıza fitne soktu = Aramızı bozdu.
 Fitnecü (bak: müfsit) = Bozutçu
 Örnek: Bilmezsiniz, o ne fitnecü bir adamdır =
 Bilmezsiniz, o ne bozutcu bir adamdır.
 Fuzuli = Boşuna, haksız, yersiz
 Örnek: 1 — Bu konuşmaya fuzulî müdahale et-
 menize ne demeli? = Bu konuşmaya boşuna
 (yersiz) karışmanıza ne demeli?
 2 — Bu parayı fuzulî olarak aldılar = Bu pa-
 rayı haksız olarak aldılar.

Fücenet = Ansızın, birdenbire

Örnek: *Fücenet vefat etti = Ansızın (birdenbire) öldü.*

Fürce = Aralık, delik

Füru = Aşağı

Serfüru etmek = Baş eğmek

Füruht = Satma, satım

Fürumaye = Alçak soylu

Füruş = Satan

Örnek: *Malûmat füruş = Bilgi satan*

Füşhat = Genişlik

Fesih = Gen, geniş

Fütur = Bezginlik

Örnek: *Görüyorum ki fütura uğramışsınız = Görüyorum ki bezginliğe uğramışsınız.*

Fütüvvet = Akıllık, cömertlik

Füzun = Çok, artık

G

Gabavet = Kalın kafalılık, mankafalık

Örnek: *Tembelliğe çare bulunur, gabavete bulunmaz = Tembelliğe çare bulunur, kalın kafalılığa (mankafalılığa) bulunmaz.*

Gabi = Kalın kafalı, mankafa = (Fr.) Balourd

Örnek: *Bu çocuk okuduğunu anlayamıyan bir kalın kafalıdır = Cet enfant est un balourd qui ne comprend pas ce qu'il lit.*

Gabgab = Gıdı

Gabni fahiş = Aşırı aldatma

Örnek: *Bu satışta gabni fahiş vardır = Bu satışta aşırı aldatma vardır.*

Gadr = Yazık

Örnek: *Bu işte bana gadroldu = Bu işte bana yazık oldu.*

Gadretmek = Yazık etmek

Örnek: *O adama neden bu kadar gadrettiler = O adama neden bu kadar yazık ettiler.*

Gadrolmak = Yazık olmak

Gaddar, zalim = Gücemen

Örnek: *Bu gaddarın elinden neler çektiğimi ben bilirim = Bu gücemenin elinden neler çektiğimi ben bilirim.*

Zulm = Zulm (T. Kö.)

Gaflet = Dalgınlık, boş bulunma

Gaflet etmek = Dalgınlığa gelmek, boş bulunmak

Gafil = Aymaz, dalgın, boş

Örnek: *Gafil bulundum = Boş bulundum.*

Gafil avlamak = Dalgınlığa getirmek

Örnek: *Bizi bu işte gafil avladınız = Bizi bu işte dalgınlığa getirdiniz.*

Gafil avlanmak = Dalgınlığa getirilmek

Tegafül etmek = Anlamazlıktan gelmek, anlamaz görünmek

Örnek: *Pek eyi bildiğiniz bir işten niçin tegafül ediyorsunuz = Pek eyi bildiğiniz bir işte niçin anlamazlıktan geliyorsunuz (anlamaz görünüyorsunuz)?*

Gâh, gâhi, geh, gehi = Arasıra

Örnek: *Gâhi gelir, bizi sevindirirdiniz, şimdilerde gelmez oldunuz = Arasıra gelir, bizi sevindirirdiniz, şimdilerde gelmez oldunuz.*

Gâh, gâhi, geh, gehi = Kimi

Örnek: *Gâh gelir, gâhi gelmez = Kimi gelir kimi gelmez.*

Nagâh = Ansızın, apansız

Örnek: *Ormanda dolaşırken, nagâh karşıma iki adam çıktı = Ormanda dolaşırken, ansızın (apansızın) karşıma iki adam çıktı.*

Gaib etmek = Kaybetmek (T. Kö.)

Gaib olmak, tagayyüp etmek = Kaybolmak

Gaile = Dert (T. Kö.), Sıkıntı

Örnek: *Başımdaki gaile yetmiyor gibi, o da bir başka gaile tahmil etti = Başımdaki sıkıntı yetmiyor gibi, o da bir başka dert yükletti.*

Galâ = Pahalılık

Örnek: *Kaht ve galâ yıllarında çok üzüldük = Kıtık ve pahalılık yıllarında çok üzüldük.*

Gali = Yüksek

Örnek: *Bu fiat bana pek gali görünüyor = Bu eder bana pek yüksek görünüyor.*

Galât = Yanılma, yanlış

Örnek: *Galât söz = Yanlış söz, Galâtı basar = Göz yanılması.*

Bu benim istasyonda görülmekliğimden galât-tır = Bu benim istasyonda görülmekliğimden yanılmadır.

Galebe = Yen, yenme

Örnek: *Galebenin yarısı kendine güvenmekten gelir = Yenmenin yarısı kendine güvenmekten gelir.*

Galebe etmek = Yenmek

Örnek: *Düşmanlara galebe etmek için ilk önce kendi kudretine güvenmek lâzımdır = Düşman-ları yenmek için ilkönce kendi erkine güven-melidir.*

Galib = Yenen

Örnek: *Bu muharebede galib gelen ordu, bütün şerefi kazanmış olur = Bu savaşta yenen ordu, bütün onuru kazanmış olur.*

Galiba = Belki, görünüşe göre, - a benzer

Örnek: *Böyle olacağa benzer = Galiba böyle olacak.*

Galeyan = Kaynama, kaynaşma

Örnek: *1 — Suyun galeyanı = Suyun kaynaması
2 — Halk arasında galeyan uyandıracak sözler = Halk arasında kaynaşma uyandıracak sözler.*

Galeyan etmek = Kaynamak, kaynaşmak

Galiz = Kaba

Örnek: *Ağıza alınmıyacak galiz sözler söyledi = Ağıza alınmıyacak kaba sözler söyledi.*

Gılzet = Kabalık

Örnek: *Sözlerinde ve duruşunda öyle bir gıl-zet var ki... = Sözlerinde ve duruşunda öyle bir kabalık var ki...*

Gam = Tasa

Mağmum = Tasalı, pusarık (hava için)

Örnek: *Mağmum adam = Tasalı adam.
Mağmum hava = Pusarık hava.*

Gammaz = Kovcu, fitçi

Örnek: *1 — O ne gammaz adamdır, bilseniz, herkesi biribirine katar. = O ne kovcu adamdır, bilseniz, herkesi biribirine katar.*

2 — Gammazlık onda sanki fitrî bir hal = Fit-çilik onda sanki doğusal bir hal.

Gamze = Süzgün bakış

Ganem = Koyun

Gani = Bol, zengin, varlıklı

Ganimet = Algı

Örnek: *Muharebede alınan ganimet, eski za-manlarda galip orduları doyurmağa kifayet ederdi = Savaşta ele geçen algı, eski zamanlar-da yenen orduları doyurmağa yeterdi.*

Garabet (Bak: acayıplık, tuhaflık) = Yabansılık

Örnek: *Bu adamın fikirlerinde hiç bir garabet görmüyorum = Bu adamın fikirlerinde hiç bir yabansılık görmüyorum.*

İstiğrab etmek = Yabansımak

Örnek: *Onun böyle hareket etmiş olmasına hiç de istiğrab etmedim = Onun böyle hareket et-miş olmasını hiç de yabansımadım.*

Garaz (Öteki anlamları için, bak: maksat) = Öcük

Örnek: *Yüreğinde beslediği garazın had ve pa-yanı yok = Yüreğinde beslediği öcüğün ucu bucu yok.*

Garazkâr = Öçmen

Örnek: *Hiddetli adamdan değil, garazkâr adam-dan korkmalı = Kızan adamdan değil, öçmen adamdan korkmalı.*

Intikam = Öç

Örnek: *İçimde ona karşı öyle bir intikam hissi var ki = İçimde ona karşı öyle bir öç duygusu var ki.*

Intikam almak = Öc almak

Örnek: *Düşmanından intikam almak için bütün varlığını ortaya koydu = Düşmanından öc almak için bütün varlığını ortaya koydu.*

Intikamcu = Öçgüder

Örnek: *O, intikamcu bir adamdır = O, öçgüder bir adamdır.*

Garb = Batı

Örnek: *Garb devletleri = Batı devletleri.*

Garet = Yağma, talan, çapul

Garib = Zavallı, kimsesiz

Örnek: *Şu garibe merhamet ediniz = Şu zaval-
lıya (kimsesize) acıyınız.*

Garib (Bak: acayib, tuhaf) = Yabansı

Örnek: *Garib bir kıyafetle ortaya çıktı = Ya-
bansı bir kılıkla ortaya çıktı.*

Garib (Gurbettede anlamına) = Elgin

Örnek: *Yerinden yurdundan uzakta elgin (ga-
rib) kaldı.*

Garize (sevki tabii) = İçgüdü = (Fr.) Instinct

Örnek: *İnsanlar akıllarına, hayvanlar sevki ta-
biilerine tâbidirler = İnsanlar akıllarına, hay-
vanlar içgüdülerine uyrukturlar = Les hom-
mes agissent par leur intelligence et les ani-
maux par leur instinct.*

İnsiyakî = İçgüdel = (Fr.) Instinctif.

Örnek: *İnsanların da insiyakî hareketleri var-
dır = İnsanların da içgüdel hareketleri vardır
= Les hommes aussi ont des actes instinctifs.*

Gark = Batma

Örnek: *Geminin garkı, yalnız içindekilere de-
ğil, onların akraba ve taallûkatına da büyük bir
felâket oldu = Geminin batması, yalnız içinde-
kilere değil, onların soyuna sopuna da büyük
bir felâket oldu.*

Garketmek = Batırmak

Garkolmak = Batmak

Müstağark, mağruk = Batmış, batık

İstiğrak = Dalım

Örnek: *Hali istiğrakta ne yaptığını bilmiyor =
Dalım halinde ne yaptığını bilmiyor.*

Garsetmek = Dikmek

Gaseyan etmek = Kusmak

Gasl = Yunu

Örnek: *İslâmiyette mevta badelgasil defnolur
= İslâmlıkta ölü yunudan sonra gömülür.*

Gasletmek = Yumak

Gasp = Kapaç

Örnek: *Eski zamanlarda derebeyleri için gasp
bir hak sayılırdı = Eski zamanlarda derebey-
leri için kapaç bir hak sayılırdı.*

Gasıp = Kapman

Gasp etmek = Kaptmak, zorla almak

Mağsup = Kapık

Örnek: *Mağsup, kimin elinde bulunursa bulun-
sun istirdad edilir = Kapık kimin elinde bulu-
nursa geri alınır.*

Gaşyetmek = Kendinden geçirmek

Örnek: *Gurubun bu güzel ışıkları beni gaşyetti
= Gün batısının bu güzel ışıkları beni kendim-
den geçirdi.*

Gaşyolmak = Kendinden geçmek

Gaşy içinde = Kendinden geçerek

Gatsetmek = Daldırmak

Gavr = Dip

Gavvas = Dalgıç

Gaybubetinde = Yokken

Örnek: *Onun gaybubetinde işlerine kim baka-
cak? = O yokken işlerine kim bakacak?*

Gaye = Erek = (Fr.) But

Örnek: *Bütün Türk çocuklarını okutmak başlı-
ca gayemizdir = Bütün Türk çocuklarını okut-
mak başlıca ereğimizdir = Notre but principal
est d'instruire tous les enfants Turcs.*

Hedef = Amaç = (Fr.) But

Örnek: *Ordular! İlk hedefiniz Akdenizdir =
Ordular! İlk amacınız Akdenizdir = Soldats!
Votre premier but est la Méditerranée*

Maksat = Vargı = (Fr.) Intention

Örnek: *Ankara'ya gelmekten maksadım sizinle
görüşmektir = Ankaraya gelmekteki vargım si-
zinle görüşmektir = Sizi görmek vargısı ile
(maksadı ile) Ankaraya geldim = C'est dans
l'intention de vous rencontrer (de causer avec
vous) que je suis venu à Ankara.*

Matlub = Alacak = (Fr.) Crédit, avoir, créance
  rnek: *Ondan y z lira matlubum var = Ondan y z lira alacağım var.*

Matlub = İstek = (Fr.) Désir
  rnek: *Matlubunuzu is'af edemiyeceğim = İsteğinizi yerine getiremiyeceğim = Je ne pourrai pas accomplir votre désir.*

Mefk re =  lk , ideyel = (Fr.) Idéal

Temenni = Dilek = (Fr.) Souhait, v eu, demande, sollicitude
  rnek: *Sizden temennim odur ki = Sizden dileğim odur ki*

Temenni etmek = Dilemek

Gayet = Pek, pek ok

Gayret (Bak: cehd, s y) = çalışma, çabalama, d r şme

Gayrete gelmek = Davranmak, canlanmak

Gayrete getirmek = Davrandırmak, canlandırmak

Gayretkeş = Yardak ı
  rnek: *Arkadaşlık iyi şeydir, gayretkeşlik kötüdür = Arkadaşlık eyi şeydir, yordak ılılık kötüdür.*

Gayr =  zge
  rnek: *Gayrendiş =  zgecil*

Gayri - = Yad -, - sız, - maz
  rnek: *Cazip = G zen; gayri cazip = yadg zen - milli = Ulusal; gayri milli = yadulusal.*

Gayri muvafık = Uygunsuz

Gayri kabili icra = Yapılamaz.

Gayriahl k  (Bak: ahlâk takımı) = Yadahl ksal
 ("L,, ince okunur), ahl ksızca

Gayriel stiki = Esnemez

Gayriiradi, gayriihtiyari, = İrdesizce, istemeksizin
  rnek: *1 — Gayri iradi hareketler için kanun cezayı tahfif eder = İrdesizce hareketler için kanun cezayı azaltır.*

2 — Gayri ihtiyari olarak hatırınızı kırdım = İstemeksizin hatırınızı kırdım.

Gayri kabili afiv = Bağışlanmaz
  rnek: *Bu kusurunuz gayri kabili afiv netayi  tevlit etmiştir = Bu suçunuz bağışlanmaz sonular doğurmuştur.*

Gayri kabili inhina = Bükülmez
  rnek: *Onun gayri kabili inhina bir yaradılışı vardır. = Onun bükülmez bir yaradılışı vardır.*

Gayri kabili itiraz = S zg t rmez
  rnek: *Bu, gayri kabili itiraz bir bedahettir = Bu, s zg t rmez bir besbelliktir.*

Gayri kabili kıyas = Bambaşka, eşsiz
  rnek: *O, akraniyle gayri kabili kıyas bir çocuktur = O, taydaşlarından bambaşka bir çocuktur.*

Gayri kabili şifa = Onulmaz, savuşmaz
  rnek: *Bu hastalık gayri kabili şifadır = Bu hastalık onulmaz (savuşmaz) bir hastalıktır.*

Gayri kabili tahammül = çekilmez
  rnek: *Onun asabiyeti artık gayri kabili tahammül bir dereceye geldi = Onun sinirliliği artık çekilmez bir dereceye geldi.*

Gayri kabili tel fi = Yerine konmaz
  rnek: *Bu, bütün beşeriyet için gayri kabili tel fi bir ziya olur = Bu, bütün insanlık için yerine konmaz bir kayıp olur.*

Gayri kabili tezelz l = Sarsılmaz, yerinden oynamaz
  rnek: *Türklüğün terakki edeceğine gayri kabili tezelz l bir imanımız vardır = Türklüğün ilerliyeceğine sarsılmaz bir inanımız vardır.*

Gayri kat'i = Kesimsiz, kestirilemez

Gayri mahdut = Sınırsız, çevrilmemiş
  rnek: *1 — İçimizdeki  alışma hevesi gayri mahduttur = İçimizdeki  alışma işteği sınırsızdır.*

2 — Gayri mahdut arazi = çevrilmemiş topraklar

Gayri mahsus = Belli belirsiz, duyulur duyulmaz, duyulmıyacak kadar
Örnek: *Ondaki tebeddül, henüz gayri mahsus bir haldedir = Ondaki değişki, henüz belli belirsiz (duyulur duyulmaz) bir haldedir.*

Gayri malûm (Bak: meçhul) = Bilinmedik, bilinmez

Örnek: *1 — Ortada gayri malûm bir şey kalmamıştır. = Ortada bilinmedik bir şey kalmamıştır.*

2 — Bu işin akibeti nereye varacağı gayri malûmdur = Bu işin sonu nereye varacağı bilinmez.

Gayri mamur = Şenliksiz, yadbayındır

Gayri memul = Umulmadık

Örnek: *En gayri memul bir sırada karşıma çıkıverdi = En umulmadık bir sırada karşıma çıkıverdi.*

Gayri menus = Alışılmamış, ısınılmamış

Gayri meskûn = Boş, ıssız

Örnek: *Gayri meskûn bir ada = Issız bir ada. Gayri meskûn bir ev = Boş bir ev.*

Gayri mesul = Yükümsüz

Örnek: *Gayri mesul makamların müdahalesi = Yükümsüz orunların karışması.*

Gayri muhtemel = Olamaz, olası

Örnek: *Gayri muhtemeldir = Olamaz, olasıdır.*

İhtimal = Olabilirlik, olasılık, olasal, iktimal (T.)

Örnek: *Bu işte kazanmak olasılığı (iktimali) göremiyorum. — İktimaldir — Olabilir, olasıdır.*

İhtimali = Olasık, iktimaliğ

Örnek: *Bu kadar ihtimali bir şey üzerine harekete geçmek doğru mudur? = Bu kadar iktimaliğ bir şey üzerine harekete geçmek doğru mudur?*

Ademi ihtimal = Olamazlık, olasızlık

Gayri mutabık = Uymaz, uyuşmaz

Örnek: *Kanuna gayri mutabık bir hareket = Kanuna uymaz bir hareket = Kanunla uyuşmaz bir hareket.*

Gayri muti = Dikbaş

Gayri mümkün = İmkânsız

Mümkün = İmkânlı

İmkân = İmkân (T. Kö.)

Ademi imkân = İmkânsızlık

Gayri münasib = Uygunsuz

Örnek: *Gayri münasip hareketlerde bulunanlar ceza görürler = Uygunsuz hareketlerde bulunanlar ceza görürler.*

Gayri münbit = Çorak

Örnek: *Gayri münbit arazi = Çorak topraklar.*

Gayri müsmir = Verimsiz

Örnek: *Gayri müsmir mesai = Verimsiz çalışmalar.*

Gayri müstakar = Dursuz

Örnek: *Siyasî vaziyet henüz gayri müstakar görünüyor = Siyasal durum henüz dursuz görünüyor.*

Gayri tabii = Dışnomal = (Fr.) Anormal

"Dışnomal,, deki son "l,, ince okunacaktır.)

Örnek: *Bu çocuğun bu yaşta bu kadar boylanması gayri tabiidir = Bu çocuğun bu yaşta bu kadar boylanması dışnomaldır.*

Gayritabii = Yanıç = (Fr.) Contre-nature

Örnek: *Gayri tabii yollardan gidilerek özlü bir iş yapılamaz = Yanıç yollardan gidilerek özlü bir iş yapılamaz.*

Gayz = Hınç

Örnek: *Gayz ile hareket edenler ekseriyetle haksızlığa doğru yürümüş olurlar = Hınç ile hareket edenler çok kere haksızlığa doğru yürümüş olurlar.*

Gazab = Kızgınlık

Örnek: *Gazaba uğradı = Kızgınlığa uğradı.*

Gazab etmek = Kızmak

Hiddet = Öfke

Örnek: *Hiddetle kalkan ziyanla oturur = Öfke ile kalkan ziyanla oturur.*

Hiddet etmek = Öfkelenmek

Örnek: *O kadar hiddetlendim ki kendimi tutamıyarak kaba kaba söylendim = O kadar öfkelen-dim ki kendimi tutamıyarak kaba kaba söy-lendim.*

Gazûb = Kızgan, kızgın

Örnek: *Gazup çehresinin neler anlattığını ben bilirim = Kızgın çehresinin neler anlattığını ben bilirim.*

Gazal = Ceylan

Gazanfer = Aslan

Geda = Dilenci, yoksul

Gehvare = Beşik

Gencine = Gömü, hazne (T. Kö.)

Gerdan = Boyun

Gerdune = Araba

Germ = Sıcak, ıssı

Germi = Hız

Örnek: *Aralarındaki dostluğa bir kat daha germi vermek için = Aralarındaki dostluğa bir kat daha hız vermek için.*

Geştü güzar = Gidip dolaşma, gezip tozma

Gıbta = İmren

Örnek: *İmren (gıbta) bir ahlâk eksiği değildir, sakınılacak olan şey günü (hased) dür.*

Gıbta etmek = İmrenmek

Örnek: *Öyle güzel bir eser yazmış ki okuyunca âdeta gıbta ettim = Öyle güzel bir eser yazmış ki okuyunca bayağı imrendim.*

Hased = Kıskançlık, günü

Hased etmek = Kıskanmak, günölemek

Hasûd = Kıskanç, günücü

Gıda = Besin

Örnek: *Gıdasız vücut, yavaş yavaş yıpranır = Besinsiz beden, yavaş yavaş yıpranır.*

Mugaddi = Besinli, besleyici

Gayri mugaddi = Besinsiz

Örnek: *Bazı yemekler vardır ki pek lezzetlidir, fakat gayri mugaddidir = Bir takım yemekler vardır ki pek tatlıdır, ancak besinsizdir.*

Gilâf = Kın, kılıf

Gına, istigna = Doysalık, bıkkınlık, naz (T. Kö.)

Örnek: *Aynı yemekleri yemekten gına geldi = Aynı yemekleri yemekten bıkkınlık geldi. — Bu adam, istiğna nedir bilmez = Bu adam doysalık nedir bilmez.*

Gına getirmek = Doysamak, bıkmak

Müstağni = Doyuk

Giriv = Çılgılık

Gışa = Zar

Gıybet = Çekiştirme

Gıybet etmek = Çekiştirmek

Giran = Ağır

Giranbaha = Değeri çok

Giran gelmek = Ağırsınmak

Örnek: *Onun bu vaziyeti bana çok giran geldi = Onun bu durumunu çok ağırsındım.*

Girdab = Çevrinti

Girdibad = Kasırga

Girift = Girinç

Örnek: *Önümüzdeki mesele çok girift bir işdir = Önümüzdeki sorum çok girinç bir iştir.*

Giriftar olmak (musab ve duçar olmak) = Tutulmak, yakalanmak

Girive = Çıkmaz

Örnek: *Onun bu giriveden nasıl kurtulacağını bilmiyorum = Onun bu çıkmazdan nasıl kurtulacağını bilmiyorum.*

Girye = Ağlama

Grup = Grup (T. Kö.)

Gubar = Toz

Gudde = Bez

Gudruf = Kıkırdak

Gulgule = Çılgıltı

Örnek: *Derken bir gulgule koptu = Derken bir çılgıltı koptu.*

Gulûv = Uşüntü

Gulûv (kıyam anlamına) = Ayaklanma
Gurab = Karga, kuzgun
Gurbet = Yadel
 Örnek: *Gurbette kaldım = Yadelde kaldım.*
Gurubu şems = Gûrbatımı
 Örnek: *Gurubu şems sırasında = Gûnbatımı sırasında*
Gurubu kamer = Aybatımı
Gulûu şems = Gündoğumu
Gulûu kamer = Aydoğumu
Gurur = Gurur
Mağrur = Gururlu
Gürz = Topuz
Gusn = Dal
Gussa (bak: gam) = Tasa
Gûya = Sanki, diyelim ki
Güfte (terim) = Deyiş
Güftügû = Dedikodu
Güruh = Alay, takım
Güzaf = Boş söz
Güzergâh = Geçek
Güzide = Seçkin

H

Hâb = Uyku
Hâbide = Uykuda
Habâset = Kötülük, pislik, alçaklık = (Fr.) Mé-
chanceté, scélératesse
Ervahı habise = Kötü ruhlar (Ruh: T. Kö.)
Habbe = Tane
Haber = Haber (T. Kö.)
Mesmuat = Duyuklar
Havadis = Bilget
 Örnek: *Bu havadisi kimden aldınız = Bu bil-*
geti kimden aldınız?
Habib = Sevgili
Hacalet = Utay
Hâcet (Bak: İhtiyaç, zaruret)
Hâciz = Ayıran

Hâcle = Gerdek
Haceri semavi = Göktaşı, betil (terim)
Hacm (Bak: cirm) = Oylum = (Fr.) Volume
 Örnek: *Bu cismin hacmini mesaha etti = Bu*
cismin oylumunu ölçtü.
Ateş olsa cirmi kadar yer yakar = Ateş olsa oy-
lununca yer yakar.
Hacmi istiâbi = Sıygi
 Örnek: *Bu geminin hacmi istiâbisi 3 bin ton-*
dur = Bu geminin sıygısı üç bin tondur.
Hâd = Keskin = (Fr.) Aigu
 Örnek: *İktisadî buhran hâd bir devreye girdi =*
Ökonomik buhran keskin bir devreye girdi.
Hadaset = Küçüklük
 Örnek: *Hadaseti sinninden dolayı askere alma-*
dılar = Yaşının küçüklüğünden dolayı askere
almadılar.
Had = Derece
 Örnek: *Haddini bilmez bir adam = Derecesini*
bilmez bir adam.
Haddi kifayet = Yeterge
 Örnek: *Verilen fiat haddi kifayeti bulmadı =*
Verilen fiat yetergesini bulmadı.
Haddi lâyık = Tamdeğer
Haddi vasat = Orta
Haddini aşmak = Derecesini aşmak, aşırı gitmek
 Örnek: *Büyük harbta pahalılık haddini aşmış-*
tı = Büyük harbta pahalılık derecesini aşmış-
tı (aşırı gitmişti)
Haddini bildirmek = Derecesini bildirmek, ağzı-
nın payını vermek, boyunun ölçüsünü vermek,
ağzının ölçüsünü vermek
Haddinden fazla = Aşırı
 Örnek: *Haddinden fazla bir emekle = Aşırı*
bir emekle.
Hadsiz (Bak: Bihad) = Tükenmez
Hadnâşinas = Şımarık, küstah, kendini bilmez
Hudut = Buç = (Fr.) Limite
 Örnek: *Edeb hududunu tecavüz etti = Edeb*
bucunu aştı.

Hudut = Sınır = (Fr.) Frontière

Örnek: *Fransız — Alman hududu = Fransız — Alman sınırı.*

Hadaka = Göz bebeği

Hadid = Öfkeli

Hadika = Bahçe

Hadise = Hadise (T. Kö.)

Hadşe = Kocunma

Hafıza = Hafıza (T. Kö.) = (Fr.) Mémoire

Hafi = Gizli = (Fr.) Secret

Örnek: *Hafi bir anlaşma = Gizli bir anlaşma = Une entente secrète*

Hafif = Hafif (T.Kö.)

Tahaffüf etmek = Hafiflemek = (Fr.) S'alléger

Tahfif etmek = Hafifletmek = (Fr.) Alléger

Istihfaf etmek = Hafifsemek

Örnek: *Onu istihfaf ediyordu = Onu hafifseyordu.*

Hafifmeşreb = Yeğnik

Hafid = Torun

Hafiye = Karakulak = (Fr.) Espion

Hafretmek = Kazmak

Hafriyat = Kazı = (Fr.) Fouille

Hafta = Hafta (T. Kö.)

- hâh = ister

Hâh nâhâh = İster istemez

Bedhâh = Kötücül = (Fr.) Malveillant

Dilhâh = Gönül isteği

Örnek: *Dilhâhınca hareket edemedim = Gönül isteğince hareket edemedim.*

Hayırhâh = İyil

Hâhiş = İstek = (Fr.) Appétit, désir

Hâhişker = İstekli = (Fr.) Désireux

Hail = Engel = (Fr.) Obstacle

Örnek: *Bu hail de ortadan kalktı = Bu engel de ortadan kalktı.*

Hâil (Hevl'den) (Bak: Mahuf)

Hain = Hayın (T. Kö.) = (Fr.) Traître

Örnek: *O hainlerin âkıbetini herkes bilir = O hayınların âkıbetini herkes bilir.*

Hiyanet = Hayınlık

Haiz = Taşıyan, -de olan, -li

Örnek: *Bu iş ehemmiyeti haiz eğildir. = Bu iş önemli değildir.*

Yüzbaşı rütbesini haiz olan = Yüzbaşı derecesinde olan.

Haizi salâhiyet = Yetkili.

Hâk = Toprak

Hâkî renk = Boz

Hakk (Terim) = Kazım = (Fr.) Gravure

Hakkâk = Kazman = (Fr.) Gravure

Hakkiyât = Kazıt = (Fr.) Gravure

Hak = Hak (T. Kö.) = (Fr.) Droit

İstihkak = Hak = (Fr.) Dû, ration, mérite

Örnek: *İstihkakımı alamadım = Hakkımı alamadım.*

Hakkaniyet = Hakkıcılık = (Fr.) Équité, justice

Hakşinas = Haktanır = (Fr.) Équitable

İhkak etmek = Hakkı yerine getirmek = (Fr.)

Rendre justice

Örnek: *Hâkimler ihkakı hakka çalışırlar = Hükmenler hakkı yerine getirmeğe çalışırlar.*

Hakikat = Hakikat = (Fr.) Vérité

Hakikat (şeniyet) = Gerçek, gerçeklik = (Fr.)

Réalité

Örnek: *İlim şeniyetleri araştırır = İlim gerçekleri araştırır.*

Hakikaten = Gerçekten, doğrusu = (Fr.) Réllement, vraiment

Hakikatgû = Doğrucu, doğru sözlü = (Fr.) Véridique

Örnek: *Hakikatgû bir adam = Doğrucu bir adam.*

Karibi hakikat = Hakikatsı = (Fr.) Vraisemblable

Örnek: *Bir romanın mevzuu az çok karibi hakikat olmalıdır = Bir romanın konusu az çok hakikatsı olmalıdır.*

Muvafıkı hakikat = Hakikata uygun = (Fr.) Véridique

Örnek: *Muvafıkı hakikat bir haber = Hakikata uygun bir duyu.*

Hakikatbîn = Doğru görüşlü

Hakikî = Olmuş = (Fr.) Réel

Örnek: *Bu romanda okuduğunuz şeyler hakikîdir = Bu romanda okuduğunuz şeyler olmuştur.*

Hakikî (Şe'nî) = Gerçek = (Fr.) Réel

Örnek: *Rüyada görülen şeyler hakikî değildir = Rüyada görülen şeyler gerçek değildir.*

Hakikî = Asıl = (Fr.) Véritable

Örnek: *Bu yazının hakikî manası şudur = Bu yazının asıl anlamı şudur.*

Hakikî = Tam = (Fr.) Véritable

Örnek: *General ... hakikî bir kumandandır = General ... tam bir komutandır.*

Hakikî = Hakkatlı, candan = (Fr.) Vrai, sincère

Örnek: *Hakikî bir arkadaş = Candan bir arkadaş (hakkatlı bir arkadaş)*

Hakikî = Doğru = (Fr.) Véritable

Örnek: *Bu yazı vaziyetin hakikî tahlilidir = Bu yazı durumun doğru bir çözesidir.*

Hakikî - Sağıcı, hakikiğ = (Fr.) Vrai

Örnek: *Bu elmas hakikî midir, değil midir? = Bu elmas sağıcı midir, değil midir?*

Şahih = Doğru

Şahih etmek - Doğrultmak = (Fr.) Rectifier

Örnek: *Bu yanlış duyduğu Turgud doğrulttu.*

Şahih etmek - Düzeltmek = (Fr.) Corriger

Örnek: *Bu yazıdaki yanlışları tashiş ediniz = Bu yazıdaki yanlışları düzeltiniz.*

Muhakkak (Bak: Şüphesiz)

Muhik = Haklı = (Fr.) Juste

Tahkik, tahkikat = Gerçin = (Fr.) Enquête, instruction

Örnek: *Suçlu hakkında tahkikat yapılıyor = Suçlu hakkında gerçin yapılıyor.*

Tahkik etmek = Gerçinlemek = (Fr.) S'instruire, se livrer à une enquête

Örnek: *Polis, bu cürmü kimin işlediğini tahkik ediyor = Polis, bu suçu kimin işlediğini gerçinliyor.*

Kabili tahkik = Gerçinlenebilir = (Fr.) Vérifiable

Örnek: *Bu iş eldeki vesikalara göre kabili tahkik görünmüyor = Bu iş eldeki belgelere göre gerçinlenebilir görünmüyor.*

Ledettahkik = Gerçinlendikte = (Fr.) Après enquête

Tahkikatı adliye = Tüzel gerçin = (Fr.) Enquête judiciaire

Tahkikatı iptidaiye = İlkel gerçin = (Fr.) Enquête préliminaire

Tahakkuk (Bak: sabit) = Gerçekleşme, kesinleme

Örnek: *Vergi tahakkuku = Vergi kesinlemesi.*

Tahakkuk etmek (Bak: Sabit olmak) = Gerçekleşmek = (Fr.) Se réaliser

Örnek: *Ümidim tahakkuk etti = Umudum gerçekleşti.*

Tahakkuk ettirmek = Kesinlemek

Örnek: *Vergi tahakkuk ettirmek = Vergi kesinlemek.*

Tahakkuk ettimek = Gerçeklemek = (Fr.) Réaliser

Örnek: *Bu adam bütün düşüncelerini tahakkuk ettirmiştir = Bu adam bütün düşüncelerini gerçeklemiştir.*

Tahakkuk ettirmek = Varlaştırmak = (Fr.) Réaliser

Örnek: *Düşüncelerini tahakkuk ettirmek için her çareye baş vurdu = Düşündüklerini varlaştırmak için her çareye baş vurdu.*

Kabili tahakkuk = Gerçeklenebilir = (Fr.) Réalisable

Örnek: *Kabili tahakkuk tasavvurlar = Gerçeklenebilir tasarlar.*

Tahakkuk memuru = Kesinci, kesinleyici

Kat'i Kesin = (Fr.) Définitif, catégorique

Kat'ileştirmek = Kesinleştirmek

Hukuk = Türe = (Fr.) Science juridique

Hukukî = Türel = (Fr.) Juridique

Hukuku âmme = Kamusal haklar = (Fr.) Droit public

Hukuku müktesebe = Edinek haklar = (Fr.) Droits acquis

Hukuku tabiiye = Tabiiğ haklar = (Fr.) Droits naturels

Hâkeza = Böylece, böyle, bunun gibi, gene

Hakem = Yargıç = (Fr.) Arbitre

Hikmet = Öken, gizelyp

Örnek: Bu işte benim anlamadığım bir hikmet var = Bu işte benim anlamadığım bir gizelyp var.

Hakim = Ökmen = (Fr.) Sage

Hâkim = 1 — Egemen = (Fr.) Souverain

2 — Hükümen = Juge

3 — Hüküm süren = Régnant, prédominant, prépondérant

4 — Başat = Dominant

Örnekler: 1 — Türkiye'de millet hâkimdir = Türkiye'de ulus egemendir = En Turquie la Nation est souveraine.

2 — Adliye Vekâleti hâkimler için yeni bir kanun hazırlamaktadır = Tüze Bakanlığı hükûmenler için yeni bir kanun hazırlamaktadır = Le Ministère de la justice est en train de préparer un nouveau projet de loi concernant les juges.

3 — Millet Meclisinde hâkim olan kanaate göre = Kamutayda hüküm süren kanaate göre = Selon le conviction prépondérante de la G. A. N.

4 — Ordu, bütün hâkim tepeleri zaptetti = Ordu, bütün başat tepeleri ele geçirdi = L'armée s'est emparée de tous les sommets dominants.

Hükkâm = Hükümenler

Hükümran = Hükümsüren = (Fr.) Souverain, régnant

Hâkim olmak = Başatmak = (Fr.) Dominer

Örnek: İstiklâl duygusu köklü olan bir millete kolay kolay hâkim olunamaz = Erkinlik duygusu köklü olan bir ulus kolay kolay başatılmaz = Une Nation qui a une conscience profonde se son indépendance ne peut pas être facilement dominée.

Hâkimiyet = Egemenlik, başatlık = (Fr.) Souveraineté, Domination

Örnekler: 1 — Hakimiyet milletindir = Egemenlik ulusundur = La souveraineté appartient à la Nation.

2 — Hindistan İngilizlerin hâkimiyeti altındadır = Hindistan İngilizlerin başatlığı altındadır = Les Indes se trouvent sous la domination Anglaise.

Mahkûm = Kölemen = (Fr.) Asservi

Örnek: Mahkûm millet = Kölemen ulus = Nation asservie

Mahkûmiyet = Kasınlık = (Fr.) Condamnation

Mahkûm olmak = Hüküm giymek, kasanmak = (Fr.) Etre condamné

Mahkûm etmek = Kasamak = (Fr.) Condamner

Muhakeme = 1 - Ökem, 2 - Duruşma = (Fr.)

1 - Raisonement, 2 - Jugement

Muhakeme etmek = 1 - Ökleme, 2 - Duruşmak

= (Fr.) 1 - Raisonner 2 - Juger

Örnek: 1 — İnsan hiç bir fikri muhakeme etmeksizin kabul edivermemelidir = İnsan hiç bir fikri ökleme meksizin kabul edivermemelidir.

2 — Alacağımı vermiyen adamla dün mahkemede muhakeme olduk = Alacağımı vermiyen adamla dün hak yerinde duruştuk.

Hâl = Ben = (Fr.) Grain de beauté

Hal = Hal (T. Kö.)

Hâlen = Şimdileyin

Hali hazır — Bugünkü (şimdiki) hal

Örnek: Hali hazırda = Şimdiki halde, bugünkü halde. — Hali hazırda böyle bir işe teşebbüs edemem = Şimdiki halde böyle bir işe girişemem.

Hali medenî = Soysallık hali

Hali nekahate gelmek = Dincelmek

Hâleti nezi = Can çekişme

Halü vaziyet (Bak: ahvalü şerait) = İşler, haller

Hall = Kotarma

Hall = Eritme = (Fr.) Action de dissoudre
 Örnek: *Şekeri suda hallettim = Şekeri suda erittim = J'ai dissout le sucre dans l'eau.*

Halletmek = Eritmek = (Fr.) Résoudre

Halletmek = Açmak = (Fr.) Dénouer, deviner

Halletmek = Kotarmak = (Fr.) Solutionner
 Örnek: *Bu işi büyük müşkülâtla hallededildim = Bu işi büyük güçlüklerle kotarabildim = J'ai pu solutionner cette affaire avec beaucoup de difficultés.*

Çarei hall = Çözge = (Fr.) Solution, arrangement, transaction, accomodement
 Örnek: *Ben bugüne kadar bu işin çarei hallini bulamadım = Ben bugüne kadar bu işin çözgesini bulamadım = Je n'ai pu trouver aucune solution à cette affaire (problème)*

Tarzı hall (sureti tesviye) = Anlaşıt = (Fr.) Compromis
 Örnek: *Tarafeyn bugüne kadar hiç bir tarzı hall (sureti tesviye) bulamadı = İki taraf bugüne kadar hiç bir anlaşıt bulamadı = Les deux parties n'ont pu trouver aucun compromis jusqu'aujourd'hui.*

Tahlil = Çöze = (Fr.) Analyse
 Örnek: *Kan tahlili = Kan çözesi = Analyse du sang.*

Tahlili = Çözel = (Fr.) Analytique
 Örnek: *Kimyai tahlili ile meşguldür = Çözel kimya ile uğraşiyor = Il s'occupe de la chimie analytique.*

Tahlil etmek = Çözelemek = (Fr.) Analyser

Tahallül = Erime = (Fr.) Dissolution
 Örnek: *Onun tahallülü pek güç oldu = Onun erimesi pek güç oldu = Sa dissolution a été très difficile.*

Münhal = Erir = (Fr.) Soluble
 Örnek: *Suda münhal cisimler = Suda erir cisimler.*

Münhal = Açık = (Fr.) Vacant

Münhalât = Açık yerler = (Fr.) Les places vacantes

Münhallât = Erirler = (Fr.) Matières solubles

Gayri münhallât = Erimezler = (Fr.) Matières insolubles

İnhilâl = Dağılım, çözülüm = (Fr.) Décomposition, désagrégation
 Örnek: *İnhilâli siyasî ve içtimai içinde bulunan memleketler = Siyasal ve sosyal dağılım içinde bulunan ülkeler = Les pays qui se trouvent dans la décomposition politique et la désagrégation sociale.*

İnhilâl = Erime = (Fr.) Action de fondre
 Örnek: *Şeker su içinde inhilâl eder = Le sucre fond dans l'eau.*

İnhilâl = Açılma = (Fr.) Vacance

Kabili inhilâl = Erir = (Fr.) Soluble
 Örnek: *Bikarbonat dö sud suda kabili inhilâl cisimlerdenidir = Bikarbonat dö sud suda erir cisimlerdenidir.*

Gayri kabili inhilâl = Erimez = (Fr.) Insoluble
 Örnek: *Demir suda gayri kabili inhilâl cisimlerdenidir = Demir suda erimez cisimlerdenidir = Le fer est insoluble dans l'eau.*

Kabiliyeti inhilâl = Erigenlik = (Fr.) Solubilité
 Örnek: *Kabiliyeti inhilâliyesi çok olanlar = Erigenliği çok olanlar = Matières qui ont une grande solubilité.*

Mahlûl = Erimiş = (Fr.) Résou

Mahlûl = Eril = (Fr.) Solution
 Örnek: *Asitborik mahlûlleri = Asitborik erileri = Les solutions boriquées.*

Muhallil = Eritir = (Fr.) Dissolvant

Mürekkep = Katınc = (Fr.) Composé
 Örnek: *Mürekkep cisimler = Katınc cisimler = Les corps composés.*

Terkip = Katım = (Fr.) Composition

Örnek: *Suyun terkinde müvellidülma ve müvellidülhumuza bulunduğunu Lavvaziye keşfetti = Suyun katımında idrojen ve oksijen bulunduğunu Lavvaziye ortaya çıkardı = C'est Lavoisier qui a découvert l'existence de l'hydrogène et de l'oxygène dans la composition de l'eau.*

Terkip = Somtöz = (Fr.) Synthèse

Örnek: *Kimyevî tahlil ve terkipler = Şimik çöze ve somtözler = Les analyses et les synthèses chimiques*

Terkibi = Somtözel = (Fr.) Synthétique

Örnek: *Terkibi hükümler = Somtözel hükümler = Les Jugements Synthétiques.*

Terkib etmek = Somtözlemek = (Fr.) Synthétiser

Örnek: *Eski fikirleri yeni bir şekilde terki etti = Eski ideleri yeni bir şekilde somtözledi = Il a synthétisé les idées anciennes dans une forme nouvelle.*

Terkib etmek = Katımlamak = (Fr.) Composer

Örnek: *Bu ilâcı bir çok maddeleri terki ederek yaptım = Bu ilâcı birçok etenleri katımlı olarak yaptım = C'est de beaucoup de matières que j'ai composé ce médicament.*

Terekküb etmek = Katımlanmak = (Fr.) Se composer

Örnek: *Su müvellidülma ile müvellidülhumuza dan terekküb eder = Su idrojenle oksijenden katımlanmıştır = L'eau se compose de l'hydrogène et de l'oxygène.*

Halâs = Kurtuluş ,kurtulma

Halâs etmek = Kurtarmak

Halâs olmak = Kurtulmak

Halâskâr = Kurtarıcı

Halâvet = Tatlılık

Hale = Ayla

Halef = Ardıl = (Fr.) Successeur

Halel = Bozukluk

Hali = Boş

Halâ = Boşluk

Halim = Yumuşak, yavaş

Halis = Katıksız

Örnek: *Halis kahve, halis yağ = Katıksız kahve, katıksız yağ*

Halita = Karmaç = (Fr.) Alliage

Mahlût = Katışık

Örnek: *Mahlut yağ = Katışık yağ.*

Halk = Halk (T. Kö.) = (Fr.) Peuple

Halketmek = Yaratmak = (Fr.) Créer

Hilkat = Yaradılış = (Fr.) Création

Hâlik = Yaratan = (Fr.) Créateur

Mahlûk = Yaratık = (Fr.) Créature

Ham = Ham

Hamakat = Beyinsizlik

Hamaili = Arkuru

Hame = Kalem (T. Kö.)

Hamız = Ekşit = (Fr.) Acide

Hamil = Taşıyan, götüren, gebe, yüklü

Hamile = Gebe

Hamule = Yük = (Fr.) Charge

Mahmul = Yüklü

Hamul = Dayangan

Mütehammil = Dayanır, kaldırır

Örnek: *Lâtifeye mütehammil değildir = Şaka kaldırmaz. — Acıya mütehammildir = Acıya dayanır.*

Tahmil etmek = Yüklemek

Tahammül etmek = Dayanmak, çekmek, götürmek, kaldırmak

Örnek: *Bu kadar eziyete tahammül edilmez = Bu kadar eziyete dayanılmaz. — Bu hayata tahammül edemiyorum = Bu hayatı çekemiyorum. — Bu işin bu kadar müzakereye tahammülü yoktur = Bu iş bu kadar söyleşme götürmez (kaldırmaz).*

Mukavemet = Dayanık

Mukavemet etmek = Dayanmak

Mukavim, mukavemetli = Dayanıklı

Hamle = Atılım

Hamletmek (Bak: atfetmek) = **Vermek** = (Fr.)

Attribuer

Örnek: *Başımın ağrısını soğuk algınlığına hamlediyorum* = *Başımın ağrısını soğuk algınlığına veriyorum*

Hamrâ = **Kızıl**

Haççere = **Gırtlak**

Hande = **Gülme**

Handan = **Güley**

Handan olan = **Gülegen**

Örnek: *Hande, insanda meserretin bir alâmetidir. Handân bir yüz, görenin de yüreğine inbisat verir. Handan olan insanlar, her yapacakları işe gönül rahatlığı ile el vururlar* = *Gülme, insanda sevincin bir beldeğidir. Güley bir yüz, görenin yüreğine açılma verir. Gülegen insanlar, her yapacakları işe gönül rahatlığı ile el vururlar.*

Hane = **Ev**

Hanedan = **Dinasti** (T. Kö.)

Hane halkı = **Evgil**

Hane berduş = **Yersiz yurdsuz**

Hanüman = **Ocak, evbark**

Hanis olmak = **Antsıymak** = (Fr.) *Violer le serment*

Hapisane = **Hapsevi**

Haps = **Hapis** (T. Kö.) = (Fr.) *Prison*

Mahpus = **Kapsık**

Habsetmek = **Hapsetmek** = (Fr.) *Emprisonner*

Mevkuf = **Tutsak** = (Fr.) *Détenu*

Tevkif = **Tutsam** = (Fr.) *Arrestation, détention*

Tevkif etmek = **Durdurmak, alıkoymak, tutsamak** = (Fr.) *Arrêter, détenir*

Tevkifhane = **Tutsalık**

Hâr = **Diken**

Hâr = **Yakıcı, sıcak**

Hararet = **Sıcaklık, ateş** = (Fr.) *Chaleur, fièvre*

Örnek: *Hastanın harareti var* = *Hastanın ateşi var.*

Suhunet = **Isıg** = (Fr.) *Température*

Hararetli = **Sıcak, ateşli** = (Fr.) *Chaud, ardent*
Örnek: *Hararetli adam* = *Ateşli adam.*

Hararetlenmek = **Ateşlenmek**

Örnek: *Bugünlerde siyasî konuşmalar pek hararetlendi* = *Bugünlerde siyasal konuşmalar pek ateşlendi.*

Teshin etmek = **Isıtmak**

Harab = **Yıkık, harap** (T. Kö.) = (Fr.) *En ruine*

Örnek: *Harab bir hane* = *Yıkık bir ev* = *Une maison en ruine*

Harabî = **Yıkım, yıkınlık, haraplık** = (Fr.) *Ruine*

Örnek: *Memleket için harabiye mucib olur* = *Yurd için bir yıkım (yıkınlık) olur* = *Ce sera la ruine pour le pays.*

Harab etmek, tahrib etmek = **Yıkılamak, haraplamak** = (Fr.) *Ruiner*

Örnek: *Şiddetli bir zelzele bütün köyü harab (tahrib) etti* = *Şiddetli bir deprem bütün köyü yıkıladı* = *Un tremblement de terre violent a détruit tout le village.*

Harabe = **Yıkı** = (Fr.) *Les ruines*

Örnek: *Balebek harabeleri* = *Balebek yıkıları* = *Les ruines de Balebek.*

Müşrifi harab = **Kağşak** = (Fr.) *Qui menace ruine, délabré, ruiné*

Örnek: *Müşrifi harab bir hane* = *Kağşak bir yapı* = *Une batisse qui menace ruine (délabrée, ruinée)*

Müşrifi harab olmak = **Kağşamak**

Örnek: *Müşrifi harab olan ehniye* = *Les bâtisses qui menacent ruine*

Tahribkâr = **Yıkıcı** = (Fr.) *Destructeur*

Örnek: *Tahribkâr bir tesir icra etti* = *Yıkıcı bir etke yaptı* = *Il a fait un effet destructeur.*

Harb = **Harp** (T. Kö.) = (Fr.) *Guerre*

Harcetmek, sarfetmek = **Harcamak**

Harç = **Harç**

Harc = **Meneviş**

Harclemek = **Menevişlemek**

Hareli = Menevişli

Hareke = Hareke

Hareket = Hareket (T. Kö.)

Hareketi arz = Deprem

Seriülhareke = Tezgider

Muharrik (âmil anlamına) = Etke = (Fr.) Mobile

Muharrik = Elebaşı

Örnek: İsyanın muharrikleri = Azının elebaşları.

Müteharrik = Oynar

Örnek: Müteharrik sandalya = Oynar sandalya.

Müteharrik = İşler

Örnek: Buharla müteharrik makine = Buğarla işler makine .

Müteharrik bizatihi = Kendi işler

Örnek: Müteharrik bizatihi makineler, büyük bir terakkiye vasıta olmuştur = Kendi işler makineler, büyük bir ilerlemeye araç olmuştur.

Gayri müteharrik = Oynamaz, kımıldamaz, hareketsiz

Örnek : Gayrı müteharrik bir cisim gibi durdu = Kımıldanmaz (oynamaz) bir cisim gibi durdu.

Kuvvei muharrike = İşletge = (Fr.) Force motrice

Örnek: On dokuzuncu asrın kuvvei muharrikesi buhar idi; yirminci asrın kuvvei muharrikesi elektriktir = On dokuzuncu asrın işletgesi buğar idi, yirminci asrın işletgesi elektriktir.

Tahrik = Harekete getirme, kışkırtma, uyandırma, işletme

Tahrik etmek = İşletmek

Örnek: Vapurun çarhını tahrik eden buhardır = Vapurun çarkını işleten buğardır.

Tahrik etmek = Uyandırmak

Örnek: Vatanperverlik hissiyatını tahrik etmek, (harekete getirmek) = Yurdseverlik duygusunu uyandırmak.

Tahrik etmek = Kışkırtmak

Örnek: Fransada mensucat amelesini tahrik edenler tevkif olunmuştur = Fransada dokuma işçilerini kışkırtanlar tutulmuştur.

Tahrik etmek = Harekete getirmek = (Fr.)

Mettre en mouvement

Örnek: Makineyi tahrik etti = Makineyi harekete getirdi.

Tahrikâmiz = Kışkırtıcı

Tahrikât = Kışkırtım

Harf = Harf (T. Kö.)

Harfendaz = Lafatan

Harhara = Hırıltı

Hariç = Dış, dışarı

Dahil = İç

Haricî = Dış

Örnek: Haricî cephe = Dış yöney — Hariciye vekâleti = Dış Bakanlığı

Dahili = İç

Örnek: Dahili cephe = İç yöney — Dahiliye Vekâleti = İç Bakanlığı

Haricen = Dıştan, dışarıdan

Harif = Güz

Harifane (Bak: arifane) = Ortaklaşa

Hârîka = Tansık

Harikavî = Tansılı

Harikulâde (fevkalâde) = Görülmedik, işitilmedik, duyulmadık

Örnek: 1 — Harikulâde (fevkalâde) bir basiretle = Görülmedik (işitilmedik) bir öngörülükle = Avec une clairvoyance extraordinaire.
2 — Görülmedik, işitilmedik şey = Une chose inouïe .

3 — (konuşurken) harikulâde, fevkalâde yeri-ne: — Olur şey değil = C'est extraordinaire — Olmaz şey = C'est merveilloux.

Harikulâde (fevkalâde) = Üsnomal = (Fr.) Extraordinaire, inoui, merveilleux

Örnek: Harikulâde bir sây = Üsnomal bir çalışma = Un travail extraordinaire.

Harim = Gizey, avlu = (Fr.) Sanctuaire, enceinte sacrée, enceinte

Örnek: *Ev, insanın harimidir = Ev, insanın gizeyidir = La maison est le sanctuaire de l'homme.*

Mahrem = Gizli, özdeş = (Fr.) Confidentiel, intime

Örnek: *Mahrem evrak = Gizli kâğıtlar = Pièces confidentielles.*

Mahremiyet = Gizlilik, özdeşlik, içli dışlılık = (Fr.) Confidence, intimité

Örnek: *Bu dosyanın mahremiyeti = Bu dosyanın gizliliği.*

İki arkadaş arasındaki mahremiyet = İki arkadaş arasındaki özdeşlik.

Mahremane = Gizli olarak = (Fr.) Confidentiellement

Örnek: *Bunu size mahremane söylüyorum = Bunu size gizli olarak söylüyorum.*

Mahremi esrar = Gizdeş = (Fr.) Confident

Harir = İpek

Harita = Harta

Has, mahsus = Özgü = (Fr.) Propre à

Örnek: *Onun kendine has bir yazısı var = Onun kendine özgü bir yazısı var = Il a une manière d'écriture propre à lui.*

Tahsis etmek = Özgülemek = (Fr.) Affecter, consacrer, réserver, destiner, allouer

Örnek: *Bu mağazanın kirası vergiye tahsis edilmiştir. = Bu mağazanın kirası vergiye özgülenmiştir = Le loyer de ce magasin est affecté à l'impôt*

Hassatan, bilhassa, alhusus = Hele, yalnız

Hassa, hasiyet, hususiyet = Özgüllük = (Fr.) Propriété, particularité

Örnek: *1 — Madenlerin hassası = Madenlerin özgüllüğü = La propriété des métaux.*

2 — MESAİPERVERLİK onun mizacındaki hususiyetlerden biri idi = Çalışkanlık onun özgüllüklerinden biri idi = L'amour du travail formait un des particularités de son caractère.

Cevher = Öz = (Fr.) Substance, essence, fond

Asliyet = Özgünlük = (Fr.) Originalité

Örnek: *Bu yazıda bir asliyet görünüyor = Bu yazıda bir özgünlük görünüyor = On remarque de l'originalité dans cet article.*

Aslı = Özgün = (Fr.) Original

Hususî, şahsî, zatî = Özel

Şahsiyet = Özlük

Örnek: *Bu eserdeki şahsiyet ilk nazarda göze çarparak derecededir = Bu izerdeki özlük ilk bakışta göze çarparak derecededir.*

Hasad = Bıçme

Hasad etmek = Bıçmek

Hasar = Zarar (T. Kö.)

Hasbihal = Söyleşi, söyleşmek, (Monolog anlamına olan söz) söyleni

Mubahase etmek (Münakaşa etmek) = Aytışmak, çatışmak.

Mülkâleme, muhavere = Konuşu, konuşma

Münakaşa (Mubahasa) = Aytışma

Muhabere = Haberleşme, yazışma

Müzakere = Görüşme, görüşü

Müzakere = Belletim (Okula terimi)

Müzakereci = Belletici

Müzekkere = Asbitik

Taatii efkâr = Oylaşma

Tezekkür etmek = Görüşmek

Tezkere (Tahrirat) = Bitik

Hasbeliktıza (Bak: İktiza) = Lüzumundan dolayı

Hasebiyle = Dolayı, ötürü

Örnek: *Böyle olmak hasebiyle = Böyle olmaktan ötürü, böyle olmak dolayısıyla*

Haseb (Bak: Neseb)

Hased etmek (Bak: Gıpta) = Kıskanmak, güñülemek

Örnek: *1 — Bana hased edeceğine sen de bir baltaya sap olmağa çalış = Beni kıskanacağına sen de bir baltaya sap olmağa çalış.*

2 — Hased etmek, gıpta etmeğe benzemez = Güñülemek imrenmeğe benzemez.

Hasud (Bak: gıpta) = Kıskanç, güñücü

Hasıl olmak, husul bulmak = Olmak, Üremek

Hasılat = Ürüt

Hasılatı safiye = Özurüt = (Fr.) Bénéfice net

Hasılatı gayri safiye = Ham ürüt

Istihsal = Üretim = (Fr.) Production

Örnek: *İktisadî istihsal yolundaki terakki gayanı hayret bir derecededir = Ekonomik üretim yolundaki ilerleme şaşmağa değer bir derecededir.*

Istihsal etmek = Üretmek = (Fr.) Produire

Mahsul = Ürün = (Fr.) Produit

Müstahsil — Üretmen = (Fr.) Producteur

Mütehassıl — Olma, ürüme, çıkan

Hasım = Hasım (T. Kö.) (Hak yerinde bir birine karşılık anlamına)

Hasım = Düşman

Husumet = Hasımlık = (Fr.) Adversité

Husumet = Düşmanlık

Hasis = Cimri, bayağı, aşağı

Örnek: *Hasis menfaatler = Bayağı (aşağı) asıg-lar.*

Hisset = Cimrilik

Haslet (Bak: Seciye) = Ira

Hasretmek = Hasretmek (T. Kö.)

Örnek: *Mesaisini, yalnız ilme hasretmiştir = Çalışmalarını, yalnız ilme hasretmiştir.*

Hasren = Hasrın

Münhasıran = Salt

Örnek: *Münhasıran pederini çağırmış = Salt babasını çağırmış.*

Inhisar (Monopol) = Tekit

Inhisara almak (Monopolize etmek) = Tekitlemek

Hasret, tahassür = Özlem

Örnek: *Hasret günlerini andım = Özlem günlerini andım.*

Mütehassir olmak = Özlemek

Örnek: *Mütehassir olduğum demler = Özlediğim demler.*

İhtiyak = Göresi

Örnek: *Günler geçtikçe size olan ihtiyakım artmaktadır = Günler geçtikçe size olan göresim artmaktadır*

Müştak olmak = Göresimek

Hasta = Hasta (T. Kö.)

Haşâk = Çöp, süprüntü

Haşere = Böcek

Haşin = Sert, Katı

Huşunet = Sertlik, Katılık

Örnek: *Huşunet göstermeden iş yaptırmasını bilir = Sertlik göstermeden iş yaptırmasını bilir*

Haşiv = Şişirme

Haşıye = Çıkma

Haşmet, ihtişam = Görkem

Örnek: *Haşmetli bir yürüyüşü vardı = Görkemli bir yürüyüşü vardı.*

Haşyet = Belin

Örnek: *Yıldırım düştüğü vakit haşyet içinde kaldık = Yıldırım düştüğü vakit belin içinde kaldık.*

Tehaşi (Bak: ihtiraz) = Sakınma

Örnek: *Ona söz söylemekten tehaşi ederim = Ona söz söylemekten sakınırım.*

Mütehaşi (Bak: Muhteriz) = Sakıngan

Hat = 1 — Çizgi, 2 — Yol, 3 — Yazı, 4 — Hat (T. Kö.)

Örnek: *1 — Kırmızı bir hat çekti = Kırmızı bir çizgi çekti.*

2 — Hututu hadidiye = Demir yolları

3 — Hattı mihi = Çivi yazısı.

Hattı hareket = Gidiş, tutum = (Fr.) Manière d'agir, ligne de conduite

Örnek: *Hattı hareketini beğenmiyorum = Gidişini (tutumunu) beğenmiyorum.*

Hattı vâsıl = Bağdaç

Hatâ = 1 — Yanlış, yanlışlık, 2 — Yanılma, 3 — (Bak: kusur) = (Fr.) Faute, erreur

Örnek: *1 — Bu yazıda tertip hatası (sehvi) var = Bu yazıda dizi yanlışlığı var.*

2 — Bu hattı hareketinizdeki hatayı anlıyor musunuz = Bu gidişinizdeki yanlışlığı anlıyor musunuz?

3 — Hatayı adli = Tüzel yanılma.

Zühul = Unutsalık = (Fr.) İnadvertance
 Örnek: *Affediniz, zühul etmişim = Bağışlayınız, unutsalık etmişim.*

Hataen = Yanlışlıkla
 Örnek: *Bu sözü, her halde hataen söyledi = Bu sözü, her halde yanlışlıkla söyledi.*

Hata etmek = 1 — Yanılmak, 2 — (Bak: kusur etmek) = (Fr.) Commettre une faute, se tromper
 Örnek: *Size itimad etmekle hata ettiğimi anlıyorum = Size güvenmekle yanlışlığımı anlıyorum.*

Zühul etmek = Unutsamak
 Örnek: *Bu işte zühul ettim = Bu işte unutsadım*

Hatır = Hatır (T. Kö.)
 Hatıra = 1 — Anı, 2 — Andaç = (Fr.) Souvenir
 İhtar etmek = Hatırlatmak = (Fr.) Rappeler
 Tahattur etmek = Hatırlamak = (Fr.) Se rappeler, se souvenir

Muhtıra = Andıç = (Fr.) Mémoire
 Yâdü tezkâr etmek = Anmak
 Hatib = Aytaç
 Hitabe = Ayta
 Hitab etmek = Aytamak
 Örnek: *Size hitab ediyorum = Size aytayorum.*

İradı hitabe etmek = Ayta vermek, ayta söylemek
 Örnek: *İradı hitabe ederken sözünü kestiler = Ayta söylerken (verirken) sözünü kestiler.*

İradı nutk etmek = Söylev vermek
 Örnek: *B. M. Meclisinde iradı nutketti = Kamutayda söylev verdi.*

Natuk = Sözmén = (Fr.) Qui a la parole facile, beau parleur.

Nutuk = Söylev = (Fr.) Discours

Muhatab = Aytiç

Hatime = Sonsöz

Hitam = Son, bitim

Hatmetmek = Bitirmek, sona erdirmek, tüketmek
 Örnek: *Koca bir kitabı bir gecede hatmetti = Koca bir kitabı bir gecede bitirdi.*

Hattâ = Bile
 Örnek: *Hattâ sen = Sen bile*

Hatve = Adım

Hava = Hava (T. Kö.)

Havale = Gönderi
 Örnek: *Para havalesi = Para gönderisi*

Havale etmek = Bırakmak, üstüne bırakmak, göndermek (para için)
 Örnek: *Bu işi ona havale ettiler = Bu işi ona bıraktılar (onun üstüne bıraktılar)*

Havali = Dolay
 Örnek: *İstanbul havalisinde = İstanbul dola-yında.*

Etrafü havali = Yöreçevre
 Örnek: *Köyün etrafı havalisi hep bahçe idi = Köyün yöreçevresi hep bahçe idi.*

Havari = Yarlar
 Örnek: *Havariyundan Saint Paul ilk incili yazdı = İsa'nın yarlarından Saint Paul ilk incili yazdı.*

Havas = Ağal

Havası hamse = Beşduyu

Havayici zaruriye = Yaşatık
 Örnek: *Şeker de havayici zaruriyedendir = Şeker de yaşatıklardandır.*

Haver = Doğru

Havf = Korku

Havfetmek = Korkmak

Haif = Korkak

İhafe etmek = Korkutmak

Mahuf = Korkunç
 Örnek: *Mahuf bir fırtına = Korkunç bir fırtına*

Hiras = Korku

Hirasan = Korkak

Havi olmak, ihtiva etmek = İçine almak, kaplamak
 Örnek: *Bu kitabın havi olduğu (ihtiva ettiği) fasıllar = Bu kitabın içine aldığı ayrıçlar.*

Havza = Havza (T. Kö.)

Hayâ = Utanç

Hayasız = Utanmaz

Hayasızlık = Utanmazlık

Hicab = Sıkılma

Mahcub = Utangaç
 Örnek: *Çok mahcub bir çocuktur = Çok utan-gaç bir çocuktur.*

Hayal = Hayal (T. Kö.)

Hayalet = Görümsü

Hulya = Kuruntu

Hayat = Hayat (T. Kö.)

Hayide = Bayat

Örnek: Bir takım hayide sözlerle başımızı şişirdi = Bir takım bayat sözlerle başımızı şişirdi.

Hayıflanma (Telehhüf) = Yazıklanma

Haylı = Haylı (T. Kö.)

Haylûlet etmek = Araya girmek, yol kapamak

Örnek: Haylûlet eden manialar dolayısıyla = Araya giren engeller dolayısıyla.

Hayr = Hayır (T. Kö.)

Hayret etmek = Şaşmak = (Fr.) S'étonner

Hayran = Hayran (T. Kö.)

Hayran kalmak = Hayramak = (Fr.) Admirer

Hayme = Çadır

Şayanı hayret = Şaşılacak

Örnek: Şayanı hayret bir hareket = Şaşılacak bir hareket

Mütehayyir = Şaşkın

Meftun ve meshur olmak = Tansımak = (Fr.) S'émervueillir

Haysiyet 1 — Onur, 2 — (Bak: keyfiyet, mahiyet)

Hayşum = Geniz

Hayt = İplik, tire

Hayvan = Hayvan (T. Kö.)

Hayyen = Diri olarak, diri diri

Örnek: Hayyen mi, meyyiten mi derdest edildi? = Diri olarak mı, ölü olarak mı yakalandı

Hayyen meyyiten = Ölü diri

Haz = Haz (T. Kö.)

Hazan = Güz

Hazfetmek = Kaldırmak, çıkarmak

Örnek: Bu kelimenin bir harfini hazfedince = Bu kelimenin bir harfini kaldırıncı (çıkarınca)

Kabilihazf = Kaldırılabilir

Örnek: Bir noktası bile kabilihazftır denemez = Bir noktası bile kaldırılabilir denemez.

Hazer = Çekin

İçtinab = Kaçınma

İçtinab etmek = Kaçınmak

Örnek: Her türlü fenalıktan içtinab eder = Her türlü fenalıktan kaçınır.

Müctenib = Kaçınan

Tevakki = Korunma, sakınma

Örnek: Büyük söz söylemekten tevakki lâzımdır = Büyük söz söylemekten sakınma gerektir.

Tevakki etmek = Korunmak, sakınmak

Örnek: Herkes sarî hastalıklardan tevakki etmelidir = Herkes bulaşık hastalıklardan korunmalıdır.

Gençler, yalancılıktan tevakki ediniz = Gençler, yalancılıktan sakınınız.

Mahzur = Çekinecek

Örnek: Bu işin mahzurlu bir tarafı yoktur = Bu işin çekinecek bir tarafı yoktur.

İhtiraz = Çekinme

Örnek: Onun bu işte ihtirazına hayret ettim = Onun bu işte çekinmesine şaşım.

İhtiraz etmek = Çekinmek

Muhteriz = Çekingen

Hazır = Hazır (T. Kö.) = (Fr.) Prêt

İhzar etmek = Hazırlamak = (Fr.) Préparer

İstihzarat = Hazırlıklar = (Fr.) Préparations, préparatifs

Müstahzarat (ı tıbbiye) = Hazırlâklar = (Fr.)

Spécialité pharmaceutique

Örnek: Eskiden memleketimizde müstahzaratı tıbbiye imal olunamazdı = Eskiden yurdumuzda hazırlâklar yapılamazdı.

Müstahzerat (ı kimyeviye) = Hazırlamalar = (Fr.) Préparation

Hâzik (Bak: mahir) = Uzel

Örnek: O, hâzik bir tabibdir = O, uzel bir dişçidir.

Hazakat = Uzluk

Örnek: M. hazakati ile müştahirdir = M. uzluğu ile tanınmıştır.

Hazine = Hazne (T. Kö.)

Hazm = Ezim, sinirme
Hazmetmek = Ezimek, sinirmek
Hazmi kolay = Singin
Heba = Boş, boşuna
Heca = Hece
Hediye = Armağan
Hedmetmek = Yıkmak
Helâk olmak = Bitmek, yoğalmak
Örnek: Düşman ordusu açlıktan helâk oldu = Düşman ordusu açlıktan bitti.
Bu senenin mahsulü kargalar yüzünden helâk oldu = Bu yılın ürünü kargalar yüzünden yoğaldı.
İstihlâk = Yoğaltım
Örnek: Şeker istihlâki gitgide artıyor = Şeker yoğaltımı gitgide artıyor.
İstihlâk etmek = Yoğaltmak
Örnek: Ankara'da günde ne kadar buğday istihlâk edilir = Ankara'da günde ne kadar buğday yoğaltılır?
Müstehlik = Yoğaltman
Örnek: Almanya'da müstehlik kooperatifleri çoktur = Almanya'da yoğaltman kooperatifleri çoktur.
Helecan = Çarpıntı
Helezonî = Yılkavî
Hem = Hem
Heman = Hemen (T. Kö.)
Hemağuş = Kucak kucağa
Hemasıl = Aslıbir
Hemayar = Denk
Örnek: Bu iki adam birbiri ile hemayar mı? = Bu iki adam birbiri ile denk mi?
Hemcins = Cinsibir
Hemdem = Arkadaş
Hemnam = Adaş
Hempa = Ayaktaş
Örnek: Asilerin reisleri ve hempaları kaçtılar = Azıyanların başkanları ve ayaktaşları kaçtılar.
Hemrah = Yoldaş

Hemsin = Yaşıt
Heves = İstek, heves (T. Kö)
Hevl (Bak: Dehşet)
Hevlnak (Bak: müdhiş)
Heybet = Aybat
Heybet vermek = Aybamak
Heyelân = Kayşa
Heyelân etmek = Kayşamak
Heyet = Şekil = (Fr.) Forme
Heyet = Kur = (Fr.) Corps
Heyet (Murahhas heyet anlamına) = Salkur = (Fr.) Délégation
Heyet (Meclis anlamına) = Kurul = (Fr.) Assemblée, conseil
Heyetiyle = Hep birden, olduğu gibi, takımıyle
Heyeti umumiye = Genel kurul = (Fr.) Assemblée générale
Hemşehri = Hemşeri (T. Kö.)
Örnek: Samsun'un fahrî hemşehrîsi = Samsun'un onursal hemşehrîsi.
Hemşire = Kızkardeş
Hemşirezade = Yeğen
Hemta = Benzer, taydaş
Bihemta = Benzersiz
Hemzeban = Ağzıbir, dildeş
Örnek: Onu övmekte cümlesi hemzeban oldular = Onu övmekte hepsi ağzıbir (dildeş) oldular.
Hemzeman (muasır) = Çağdaş
Örnek: Timur ile Yıldırım Bayazid muasırdırlar = Timur ile Yıldırım Bayazid çağdaştırlar.
Hengâm = Zaman
Henüz = Daha, yeni, daha yeni
Örnek: Henüz uyanmıştım = Yeni uyanmıştım, daha yeni uyanmıştım.
Henüz gelmedi = Daha gelmedi.
Her = Her, tü
Her nevi = Her türlü, her çeşit
Haraset = Çifçilik
Ziraat = Tarım
Zer'etmek = Ekmek
Ziraat Vekâleti = Tarım Bakanlığı

Hercai = Yanardöner, gelgeç
 Hercü merç = Karmakarış, allakbullak, altüst
 Herçibâdâbâd = Ne olursa olsun
 Herem = Kocama, çöküş
 Herze = Saçma
 Hesab = Hesap (T. Kö.)
 Hesti = Varlık
 Heyhat = Yazık, ne yazık = (Fr.) Hélas
 Heykel = Heykel (T. Kö.)
 Heykeltıraş = Heykelci
 Heykeltıraşı = Heykelcilik
 Hezeyan = Saçmalama, sayıklama
 Hezimet = Bozgun, bozgunluk
 İnhizam = Bozgun, bozulma
 Münhezim = Bozgun
 Münhezim olmak = Bozulmak, bozguna uğramak
 Hezl = Alay
 Lâtime = Şaka
 Hıfzetmek = 1 — Saklamak, 2 — Ezberlemek
 Muhafaza etmek = Muhafaza etmek (T. Kö.)
 Barımak, gözetmek
 Hırs = Hırs (T. Kö.)
 Hiyanet = Hayınlık
 Hisse = Pay
 Hüssedar = Paydaş
 Hüsm (Bak: Gazab - hiddet)
 Hıta = Kıta (T. Kö.)
 Hıyaban = Ağaçlı yol
 Hizb = Grup
 Hibe = Bağışlık
 Hicab = Utanç
 Örnek: Hicabından kıpkırmızı oldu = Utan-
 cından kıpkırmızı oldu.
 Mahcub = Utangaç
 Hiciv = Yeriç, geçiv
 Meccav = Geçivci
 Örnek: Nef'i, büyük bir heccavdı = Nef'i, bü-
 yük bir geçivci idi.
 Hicran = 1 — İç acısı, 2 — Hicran (T. Kö.)
 Hicret = Göçme
 Hicret etmek = Göçmek

Muhacir = Göçmen

Örnek: Yanya muhacirleri = Yanya göçmen-
 leri.

Hicrî = Göçüm (1), göçeyil

Örnek: Hicrî 1250 senesinde = 1250 nci Gö-
 çüm yılında - 1250 nci Göçeyilda.

Milâdî = Doğum (1), doğumyıl

Örnek: Milâdî 850 senesinde = 850 nci Doğum
 yılında - 850 Doğumyilda.

Hidayet = Uzyönüm

İhtida etmek = 1 — Din değiştirmek, 2 — Uzyön-
 mek

Hiddet = Hiddet (T. Kö.), öfke

Hiddet etmek = Hiddetlenmek, öfkelenmek

Hidmet = Hizmet (T. Kö.)

Örnek: Vatana hizmet, hepimize borçtur =
 Yurda hizmet, hepimize borçtur.

Hiffet = Hafiflik (T. Kö.)

Hikâye = Öykü

Hikâye etmek = Anlatmak, öykülemek

Örnek: 1 — Başından geçenleri hikâye etti =
 Başından geçenleri anlattı.
 2 — Gördüklerini tam hikâye edeyim diye vak-
 timizin çoğunu öldürdü = Gördüklerini tam
 öyküleyim diye vaktimizi öldürdü.

Hilâf = Yalan

Örnek: Bu sözde hilâfım yoktur = Bu sözde
 yalanım yoktur.

Hilâf = Karşıt

Örnek: Hilâfı hakikat = Hakikate karşıt

Hilâl = Hilâl (T. Kö.)

Hil'at = Kaftan

Hile, hud'a, desise = Oyun, aldaç, düzü, dek, al.

Hilekâr = Oyuncu, aldatici, dekçi

Himaye, vikaye = Koruma

Örnek: Himayei hayvanat = Hayvanları koru-
 ma.

(1) Göçüm ve Doğum kelimeleri bu terim-
 lerde kullanıldığı zaman baş harfleri büyük
 yazılacaktır.

Himaye etmek = Korumak

Örnek: *Beni himaye etmesi için kendisine bir telgraf çektim = Beni koruması için kendisine bir telyazısı çektim.*

Himayeci = Koruyucu

Himayecilik = Koruyculuk

Hâmi = Korur, koruyan

Mahmi = Korunuk = (Fr.) Protégé

Örnek: *Mahmi devletler = Korunuk devletler*

Himaye altında olan yer = Koruncak = (Fr.) Protectorat

Vaki (Vikaye'den) = Korur, koruyucu = (Fr.) Préventif

Örnek: *Çiçek aşısı yüzde doksan beş vakidir = Çiçek aşısı yüzde doksan beş koruyucudur.*

Himmet (Bak: Cehd, gayret, lûtf)

Hin = Vakit

Hiram = Salınış

Hiraman = Salımlı

Hiram etmek = Salınmak

Hîre = Bulanıklık, donukluk

Hirelenmek = Bulanmak

Hired = Akıl

Hiredmend = Akıllı

Hirre = Kedi

Hirzicân = Can tılsımı

His = His, sans (T. Kö.) = (Fr.) Sentiment, sens

İhsas = 1 — Duyurum (Hissettirmek anlamına)

— Action de faire sentir

2 — Duygu = (Fr.) Sensation

Hissetmek = Hissetmek, duymak = (Fr.) Sentir

Örnek: *Elinde bir acı hissetti = Elinde bir acı duydu.*

Gönlünde büyük bir yeis hissetti = Gönlünde büyük bir umutsuzluk duydu.

Hissi = 1 - Hissiğ, 2 - Duyal = (Fr.) Sentimental, sensoriel

Örnek: *Kulak azayı hissiyemizden biridir = Kulak duyul üyelerimizden biridir*

Hasse = Duyu = (Fr.) Sens

Örnek: *İnsanda beş hasse vardır = İnsanda beş duyu vardır.*

Hassas = Hisli, duygulu = (Fr.) Sensible

Örnek: *Arkadaşım çok hassastır = Arkadaşım çok duyguludur (hislidir)*

Hassasiyet = Hislilik, duyarlık, duyganlık = (Fr.) Sensibilité

Örnek: *Hastalık ondaki hassasiyeti arttır - mıştır = Hastalık ondaki duyarlığı (duyganlı - lığı, hisliliği) arttırmıştır.*

Hissiyatperesti = Duyguculuk

Hissi kablelvuku (His kablelvuku) = Önsezi = (Fr.) Pressentiment

Örnek: *Bir hissi kablelvuku ile oraya gitmek is - temedim = Bir önsezi ile oraya gitmek iste - medim.*

Mütehassis olmak = Duygulanmak, hissine dokun - mak = (Fr.) Etre touché, être affecté

Örnek: *Yıllar geçtikten sonra beni hatırlama - sından çok mütehassis oldum — Yıllar geçtik - ten sonra beni hatırlamasından pek duygulan - dım.*

Mahsûs surette = Duyulurcasına = (Fr.) Sensib - lement

Örnek: *Pahalılık mahsûs bir surette arttı — Pahalılık duyulurcasına arttı.*

Gayri mahsûs (surette) = Duyulmaz, belli bellisiz = (Fr.) Insensiblement

Sahte hissiyat = Duymacık

Havassı hamse = Beşduyu = (Fr.) Les cinq sens

Uzvu his = Duyak

Örnek: *Dimağda bütün his uzuvları toplanır = Dimağda bütün duyaklar toplanır.*

İntiba = Duyuş = (Fr.) Impression

Kabiliyeti intiba sahibi = Duyuşlu = (Fr.) Impressionnable

Hisar = Baru (T. Kö.)

Hiza = Hiza (T. Kö.)

Hod = Kendi

Hodbin = Bencil = (Fr.) Egoïste

Örnek: *Hodbin insan, gönül fıkarası olandır = Bencil insan, gönül yoksulu olandır.*

Hodbinî = Bencilik = (Fr.) Egoïsme

Örnek: *İçtimai hastalıkların en korkuncu hodbinidir = Sosyal hastalıkların en korkuncu benciliktir.*

Hodbehod = Kendi başına, kendi kendine

Örnek: *Hodbehod bu işe teşebbüsü yanlış oldu = Kendi başına bu işe girişmesi yanlış oldu.*

Hoşâmedi = Hoşgeldin

Örnek: *Hoşamediyе gittiler = Hoşgeldine gittiler.*

Hububat = Tahıl

Huccet = Kanıt (Bak: Delil, burhan)

Hucre = Odacık, göz = (Fr.) Cellule
(Fen anlamı terim koluna bırakılmıştır)

Huceyre = Göze = (Fr.) Cellule

Hucrevî = Gözül = (Fr.) Cellulaire

Hudâ = Tanrı, kuday

Hudâyi nabit = Kendibiten = (Fr.) Qui pousse sans être cultivé

Örnek: *Hudâyi nabit ağaçlar = Kendi biten ağaçlar.*

Hudud (Bak: Hadd) = Buç, sınır

Hudus etmek = Baş göstermek, çıkmak, olmak = (Fr.) Surgir

Örnek: *Aralarında bir ihtilâf hudus etti = Aralarında bir anlaşmazlık baş gösterdi (çıktı)*

Hufre = Çukur

Örnek: *Yolda bir hufreye düştü = Yolda bir çukura düştü.*

Hulâsa = Çıkarma = (Fr.) Extrait

Örnek: *Kına kına hulâsası = Kına kına çıkar-ması.*

Hulâsa (icmal) = Özet = (Fr.) Résumé

Örnek: *Bir yazının hulâsası = Bir yazının özeti.*

Hulâsa etmek = Kısalamak, özetmek

Örnek: *Bu yazıyı yazarken çektiğim müşkila-tı, hulâsa ederken çekmemiştim = Bu yazıyı yazarken çektiğim güçlüğü kısılarken çekme-miştim.*

Hulâsaten = Kısaca

Örnek: *Size hulâsaten söylüyeyim = Size kısaca söylüyeyim.*

Hulfetmek = Dönmek

Örnek: *Sözünüzde hulfettiniz = Sözünüzden döndünüz.*

Hulkum = Boğaz

Hulûl etmek = Girmek, geçmek, yanaşmak

Örnek: *Mevsimi şita hulûl etmişti = Kış gir-miştі.*

Zenginlere hulûl etmesini bilen bir adam = Zenginlere yanaşmasını bilen bir adam.

Hulûs = 1 - Yaranma, 2 - (Bak: samimiyet)

Örnek: *Ona arzı hulûs etmek istemedi = Ona yaranma göstermek istemedi.*

Hulûskârlık = Yaranmalık

Örnek: *Hulûskârlıktan hiç de hoşlanmaz = Ya-ranmalıktan hiç de hoşlanmaz*

Humma = Sıtma, nöbet, ateş = (Fr.) Fièvre

Hunnak = Boğaz

Hûnin = Kanlı

Örnek: *Hunin bir cidal = Kanlı bir kavga*

Hûnriz = Kandökücü

Örnek: *... hunriz bir adamdı = ... kandökücü bir adamdı.*

Hurafe = Sanıka, urasa

Örnek: Türk çocuğu hurafeye kulak asmaz =
Türk çocuğu sanıkaya (urasaya) kulak asmaz.

Hurde = Kırıntı, küçürek, ufak, ufarak

Örnek: Hurde demir parçaları = Kırıntı de -
mir parçaları.

En hurde mana farklarını bile sezdi = En
ufak anlam ayırtımlarını bile sezdi.

**Hurdehâş olmak = Paramparça olmak, kırılıp dö -
külmek**

Örnek: Pencereden düşerek kafa tası hurde -
haş oldu = Pencereden düşerek kafa tası pa -
ramparça oldu.

Eşya yolda hurdehaş olmuş = Eşya yolda kı -
rılıp dökülmüş.

Hurdehâş etmek = Kırıp dökmek

Örnek: Otomobil bir arabaya çarparak her ta -
rafını hurdehaş etti = Otomobil bir arabaya
çarparak her yanını kırıp döktü.

Hurdevat = Kırık dökük, öteberi

Örnek: Sokakta hurdevat satan bir adam gör -
dü = Sokakta kırık dökük (öteberi) satan bir
adam gördü.

Huruş = Çıkma, çıkış

Örnek: Kaleden huruş zamanı gelmişti = Ka -
leden çıkma (çıkış) zamanı gelmişti.

Huruc etmek = Çıkmak

Hurûşân = Coşan, çağlıyan

Örnek: Kızdığı zaman huruşan bir sele ben -
zerdi = Kızdığı zaman coşan (çağlıyan) bir se -
le benzerdi.

Husran = 1 - Zarar, 2 - (Bak: Mahrumiyet)

Husûf = Aytutulma

**Husus (Bab anlamına) = İş, yol, konu, sorum, şec -
kil yön, bakım, için üzerine**

Huş = Akıl

Huşû (Bak: Tevazu, arzı ihtiram)

Huşyar = Ayık

Huzur = Kat, İst

Örnek: Huzurunuzda bulunmakla şerefyaşım =
Katınızda (kıtınızda) bulunmakla onurlanmak -
tayım (onurlanıyorum).

Huzur = Bulunma

Örnek: Sizin, aramızda huzurunuzu faydalı gö -
rürüz = Sizin, aramızda bulunmanızı faydalı
görürüz.

Huzur = (huzur ve âsâyiş anlamına) = Güvenlik

Örnek: Halk burada huzur içinde yaşıyor =
Halk burada güvenlik içinde yaşıyor.

Huzur (Huzur ve sükûn anlamına) = Baysallık

Örnek: Kafasıyla çalışan kimseler için huzur ve
sükûn en lâzım bir şeydir = Kafasıyla çalışan
kimseler için baysallık en lüzumlu bir şeydir.

Huzur (ü kalb anlamına) = İç rahatı

Örnek: Bir işi muvaffakiyete erdirmek kadar in -
sana huzuru kalb veren bir şey yoktur = Bir işi
başarmak kadar insana iç rahatı veren bir şey
yoktur.

Hübûb = Esin, esinti

Hübûb etmek = Esmek

Örnek: Rüzgâr hübûb eder, kum savrulur = Yel
eser, kum savrulur.

Hücûm = Hücûm (T. Kö.)

**Hüda = Uzyön = (Fr.) Inspiration qui pousse
dans la voie du salut**

Hükümdar = Hükümdar (T. Kö.)

Örnek: İngiltere Hükümdarlarından = İngiltere
Hükümdarlarından.

Hükûmet = Hükümet (T. Kö.)

Hüma = Oma

Hüner = Hüner (T. Kö.)

Hür = Gür, özgün, özgür

Hürriyet = Hürriyet, özgünlük, özgürlük

Örnek: Hürriyetimizi hiç bir şeye değişmeyiz =
Özgünlüğümüzü hiç bir şeye değişmeyiz.

Hürriyetperver = Özgenel, özgürel

Hürmet = Saygı

Örnek: Hürmetlerimi takdim ederim = Saygı -
larımı sunarım.

Hürmet etmek, ihtiram göstermek = Saymak

Örnek: *Ben kendisine çok hürmet ederim = Ben kendisini çok sayarım.*

Hürmeten = Sayarak

Örnek: *İhtiyarlığına hürmeten = İhtiyarlığını sayarak.*

Muhterem = Sayın

Örnek: *Muhterem samilerim! = Sayın dinleyicilerim!*

Hürmetkâr = Sayar

Örnek: *Hürmetkârınız = Sayarınız.*

Hürmete lâyük (vacibül ihtiram, şayanı hürmet) = Saygıdeğer

Hüsn = Güzellik

Hüsnuân = Güzellik

Hüsnü hâlü hareket = Uzgidim

Örnek: *Hüsnü hâlü hareket numarası = Uzgidim numarası.*

Hüsnü hat = Uzyazı = (Fr.) Calligraphie

Hüsnü idare = Uzyönetim

Örnek: *Hüsnü idaresiyle bütün arkadaşlarının sevgisini kazanmıştı = Uzyönetimiyle bütün arkadaşlarının sevgisini kazanmıştı.*

Hüsnü imtizaç = İyi geçinme

Örnek: *Zevce ile zevce arasında hüsnü imtizaç lâzımdır = Karı ile koca arasında iyi geçinme gerektir.*

Hüsnü kabul etmek = İyi karşılamak

Örnek: *Beni hüsnü kabul etti = beni iyi karşıladı.*

Hüsnü muamele etmek = İyi davranmak

Örnek: *Kendisine hüsnü muamele edince şırmarmaya başladı = Kendisine iyi davrandıkça şırmarmaya başladı.*

Hüsnü nazar sahibi = Arıbakışlı

Örnek: *Hüsnü nazar sahibidir, kimsenin kötülüğünü görmez = Arıbakışlıdır, kimsenin kötülüğünü görmez.*

Hüsnü niyet = Eyi niyet

Örnek: *Hüsnü niyetle bu işe başladı = Eyi niyetle bu işe başladı.*

Hüsnü şöhrat sahibi = İyi tanınmış

Hüsnü tabiat sahibi = Zevkli

Örnek: *Hüsnü tabiat sahibi bir adam olduğu giyinişinden belli = Zevkli bir adam olduğu giyinişinden belli.*

Hüveyda (Bak: Âşikâr, ayan)

Hüzal = Bitkinlik

Hüzün, teessür = Üzün = (Fr.) Tristesse

Örnek: *Gönlünüz daima hüznle doludur = Gönlünüz her vakit üzün doludur = Vous avez toujours beaucoup de tristesse dans le coeur.*

Elem = Elem (T. Kö.) = (Fr.) Douleur, mal

Müteellim olmak = Elemlemek, acılanmak, içi sızlamak = (Fr.) Avoir mal, se chagriner, s'affliger

Yeis = Umudsuzluk = (Fr.) Désespoir

Örnek: *Ye'se düştüm = Umudsuzluğa düştüm = Je suis tombé dans le désespoir.*

Meyus = Umudsuz = (Fr.) Désespéré

Örnek: *Meyus bir adam = Umudsuz bir adam = Un homme désespéré.*

Kelâl = Usanç = (Fr.) En avoir assez, lassitude

Örnek: *Bana kelâl verdi = Bana usanç verdi = J'en ai assez.*

Mihnet = Çile = (Fr.) Pénitence, épreuve

Örnek: *Hayatta çok mihnet çektim = Hayatta çok çile çektim = J'ai eu beaucoup d'épreuves dans la vie.*

Matem = Yas = (Fr.) Deuil

Endişe = Kaygı, düşünce = (Fr.) Inquiétude, souci

Örnek: *Büyük endişe içinde idi = Büyük kaygı (düşünce) içinde idi = Il était dans une grande inquiétude*

Gam = Gam (T. Kö.) = (Fr.) Chagrin, affliction

Örnek: *Gönlüm gam dolu = Mon coeur est plein de chagrin*

Keder = Keder (T. Kö.)

Gussa = Tasa = (Fr.) Peine, préoccupation, souci

Örnek: *İçimde tarif edilmez bir gussa var = İçimde anlatılmaz bir tasa var.*

asavet = Bunalma, sıkıntı = (Fr.) Suffocation, serrement de coeur

lüteessir = Üzgün, kederli = (Fr.) Triste, chagriné, affligé

Örnek: Ne için bu kadar müteessirsiniz? = Neden bu kadar üzgünsünüz (kederlisiniz)? = Pourquoi êtes-vous tellement triste (chagriné, affligé)?

lüteessir olmak = Üzülmek, kederlenmek = (Fr.) Être touché, être peiné, s'attrister, se chagriner

Örnek: Bu halinize çok müteessir oldum = Bu halinize çok üzüldüm (kederlendim) = Je suis très touché (peiné) de votre état.

lûkedder = Kederli

Örnek: Dün çok mûkedderdi = Dün çok kederli idi.

meraret = Acılık = (Fr.) Amertume

Örnek: Ruhumda çok meraret var = Ruhumda çok acılık var = J'ai beaucoup d'amertume dans l'âme.

ütür = Bezginlik = (Fr.) Découragement, désespoir

Örnek: Fütur içine düştü = Bezginlik içine düştü = Il tomba dans le découragement (désespoir)

teftur = Bezgin = (Fr.) Découragé, désespéré

stirab = Göynü = (Fr.) Souffrance

Örnek: Çok kere gönüü ıstırabı beden ıstırabına galebe eder = Çok kere gönül göynüsü cisim göynüsünü bastırır = Souvent les souffrances morales sont pires que les souffrance physiques

luztarib = Göynülü, göynük = (Fr.) Qui souffre, souffrant

Örnek: Muztarib bir insan = Göynük (göynülü) bir adam = Un homme qui souffre

luztarib olmak = Göynümek = (Fr.) Souffrir

Örnek: Bugün çok muztarib oluyorum = Bugün çok göynüyorum = Aujourd'hui je souffre beaucoup

Vecâ = Ağrı, sancı = (Fr.) Douleur, crampe

Örnek: Mide vecar = Mide sancısı = Crampe d'estomac.

Iztırar = Sıkınc

Örnek: Izırar içinde = Sıkınc içinde.

ıkde = İlinti, düğün = (Fr.) Noeud, regret

Örnek: Birçok kişiye ukde oldu = 'Oldu çok kimseye bir gizli düğüm,, - Yahya Kemal.

I

ıktifa etmek = İzdemek

Örnek: Emrinize ıktifa etmek benim için hem vazife hem de fahırdır. = Emrinizi izdemek benim için hem ödev hem fahırdır.

ıktifaeı = Uyarak

Örnek: Bu emirnameye ıktifaen, bundan sonra doğrudan doğruya Vekâlete yazılacaktır. = Bu buyruktuya uyarak bundan sonra doğrudan doğruya Bakanlığa yazılacaktır.

Tilmiz, Şakirdi marifet = İzdemen

Örnek: 1 — Eflatun, Sokratın tilmizidir.

= Eflatun, Sokratın izdemenidir.

2 — Bakonun şakirdi marifetiyim diye temeddüh edenler = Bakonun izdemeniyim diye övünenler.

ırk = Uruk, ırk

Örnek: Irklar derilerin renklerine ve kafa taslarının şekillerine göre ayrılır = Uruklar (ırklar) derilerin renklerine ve kafa taslarının şekillerine göre ayrılır.

ırz = Irz (T. Kö.)

ıs'ad etmek = Ağıtmak

Örnek: Onu bir mertebeli âliyeğe ıs'ad etmek isterim = Onu yüce bir aşamaya ağıtmak isterim.

ısaga = Döküm

Örnek: Topların ısagası, zamanımızda çok terakki etmiştir = Topların dökümü, zamanımızda çok gelişmiştir.

İsaga etmek = Dökmek

Örnek: *Bu kadar büyük çapta top isaga etmek epi müşkül bir iştir = Bu kadar büyük çapta top dökmek epi güç bir iştir.*

İsdat etmek = Çıkarmak

Örnek: *Bu mesele üzerinde bir emirname isdat etmek muvafık olur = Bu sorum üzerine bir buyruğu çıkarmak uygun olur.*

Sudur etmek = Çıkmak

Örnek: *Bu iş hakkında sudur eden kararnameye tevfiikan = Bu iş hakkında çıkan karara uyarak.*

Sadr = Göğüs

İrfirar = Sararma

İsga etmek = Dinlemek, kulak ve ... k, kulak asmak

Örnek: 1 — *Nasayihinizi isga etmek isterim = Öğütlerinizi dinlemek isterim.*

2 — *Sözümü isga etmiyeceksen benden niye nasihat istedin = Sözümle kulak vermeyeceksen benden niye öğüt istedin.*

3 — *O, hiç bir sözü isga etmez = O, hiç bir söze kulak asmaz*

İskat = Düşürme, düşürülme

Örnek: 1 — *Fransız kabinesinin iskatı = Fransız kabinesinin düşürülmesi.*

2 — *İskatı cenin büyük bir suçtur = Çocuk düşürme büyük bir suçtur.*

İskat etmek = Düşürmek

Örnek: *Kabineyi iskat etmek için yapılan işler bilâkıs kabineyi mevkîinde tutmaya hadim oldu = Kabineyi düşürmek için yapılan işler, tamtersi kabineyi verinde tutmaya yaradı.*

Sukut = Düşüm, düşme

Örnek 1 — *Sukutu evrak = Yaprak düşümü*

2 — *Bulunduğu makamı muallâdan sukutu = Bulunduğu yüksek orundan düşümü.*

İslah etmek = Yeğritmek = (Fr.) Arrangeur, réformer, améliorer, perfectionner

İslah etmek = Arıtmak

Örnek: *İslahı cinsi feres = Amélioration (ou le perfectionnement) de la race chevaline.*

İslahat = Yeğritim

Örnek: *Osmanlı imparatorluğunda ıslahat yolundaki mesai hep akim kalmıştır = Osmanlı imparatorluğunda yeğritim yolundaki çalışmaların hiç ücu gelmemiştir.*

İslahı beynetmek = Barıştırmak, arabulmak

Örnek: 1 — *İkisi de pek sevgili dostumdur, elimden gelse ıslahı beynetmek için çalışmak isterim = İkisi de pek sevgili dostumdur, elimden gelse barıştırmak için çalışmak isterim.*

2 — *İslahı beynetmek için elimden geleni yapacağım = Aralarını bulmak için elimden geleni yapacağım.*

İslahı hal etmek = Uslanmak

Örnek: *Nasihat, tekdir, ceza hiçbiri faidebahşmadı, bir türlü ıslahı hal etmiyor = Öğüt, darılma, ceza hiç biri fayda vermedi, bir türlü uslanmıyor.*

İslâh = Yeğrim

Örnek: *Siyasî vaziyet salâha doğru gidiyor = Siyasal durum yeğrime doğru gidiyor.*

İslâh bulmak = Yeğrimek

İsalih = Yarar, elverişli

Örnek: *Buralarda çıkan kömürler vapurlarda istimalle salihdir = Buralarda çıkan kömürler vapurlarda kullanılmağa yarar.*

İnşaatta istimalle salih keresteler = Yapıda kullanılmağa yarar keresteler.

İsrar = İsrar (T. Kö.)

İsrar etmek = İsrar etmek, isremek

İstifa = Seçkinlenme

Örnek: *Tabiatın kanunlarından biri de istifa dır = Türemen kanunlarından biri de seçkinlenmedir.*

İstifa etmek = Seçkinlenmek

Örnek: *Asırlar geçtikçe insan cinsi de istifa etmektedir = Asırlar geçtikçe insan cinsi de seçkinlenmektedir.*

ma etmek = Umdulamak

Örnek: *Ne para, ne yüksek makam, hiç bir şey onu itma edemedi = Ne para, ne de yüksek orun hiç bir şey onu umdulayamadı.*

ama = Umdu, aç gözlülük

nab etmek = Uzatmak, söz uzatmak

Örnek: *İtnabı kelâmdan ihtiraz et = Söz uzatmaktan sakın.*

r = İtir (T. Kö.)

tırad = Bitvıyelik

I

de = Gerit

Örnek: *Ortada henüz bir iade işi yok = Ortada henüz bir gerit işi yok.*

de etmek = Geritmek, gerivermek, geriçevirmek

Örnek: 1 — *Beynelmilel muahedelere göre siyasi mücrimler iade edilmez = Arısulusal andlaşmalara göre siyasal suçlular geritilmez.*
2 — *Aldığım mektubu hemen iade ettim = Aldığım mektubu hemen geri verdim.*

3 — *Hediyemizin neden iade edildiğini anlıyamadım = Armağanımızın neden geri çevrildiğini anlıyamadım.*

adeli = Geritli

Örnek: *İadeli bir mektub aldım = Geritli bir mektub aldım.*

aaahhütlü (mektub) = Bağitlı

Örnek: *Taahhütlü mektubunuzu alır almaz istediğiniz saati hemen iade ettim = Bağitlı mektubunuzu alır almaz istediğiniz saati hemen geri gönderdim.*

adeli taahhütlü = Geritli bağitlı

Örnek: *İadeli taahhütlü mektubunuzu dün aldım = Geritli bağitlı mektubunuzu dün aldım.*

idei afiyet etmek = Onalmak

Örnek: *İadei afiyet ettiğiniz beşareti yüreğine meseretbahş oldu = Onaldığınız müjdesi yüreğine sevinç verdi.*

İadeten takdim etmek = Gerisunmak

Örnek: *Gönderdiğiniz mektubu, arkadaşımız buradan ayrıldığından iadeten takdim ediyorum = Gönderdiğiniz mektubu, arkadaşımız buradan ayrıldığından gerisunuyorum.*

İane = Yardım

Örnek: *Himayei Etfal Cemiyeti için iane cimine çalışanlar = Çocuk Esirgeme Kurumu için yardım toplamağa çalışanlar.*

İare etmek = Eğretimek, eğreti vermek

Örnek: 1 — *İare etmek, kullanmak üzere bir şeyi birine ödünç vermektir = Eğretimek, kullanmak üzere bir şeyi birine ödünç vermektir.*
2 — *İare etmek lutfunda bulunduğunuz kitaptan çok müstefid oldum = Eğreti vermek kayrısında bulunduğunuz kitaptan çok faydalandım.*

İaşe = Beslev

Örnek: *Koca bir ailenin iaşesi hamulesini omuzlarına alan = Koca bir ardanın beslevi yükünü omuzlarına alan.*

İaşe etmek = Beslemek, geçindirmek

Örnek: *O zamanlarda bir aile iaşe etmek gayet müşkil bir işti = O zamanlarda bir arda beslemek (geçindirmek) çok güç bir işti.*

İbadet = Tapınç (Bak: âbit)

İbadet etmek = Tapınmak (Bak: âbit)

İbate etmek = Barındırmak

Örnek: *Bütün halk gelen askeri ibate etmek arzusuyla koşuşuyordu = Bütün halk gelen askeri barındırmak arzusuyla koşuşuyordu.*

İbâ etmek = Geri durmak

Örnek: *Bu küçücük temennimi isaftan niçin ibâ ediyorsunuz? = Bu küçücük dileğimi yerine getirmekten niçin geri duruyorsunuz?*

İb'ad etmek, teb'id etmek (Bak: baid) = İratmak, uzaklaştırmak

Örnek: *Bu uygunsuz hareketi üzerine, artık onu huzurunuzdan ib'ad etmekte haklısınız = Bu uygunsuz hareketi üzerine, artık onu katrınızdan uzaklaştırmakta haklısınız.*

İb'as etmek = Göndermek

Örnek: Nezdine bir sefir ib'as etmek istedi = Katına bir elçi göndermek istedi .

Meb'us = Saylav

Örnek: Bütün Türk meb'usları Türkiye Büyük Millet Meclisi azalarıdır = Bütün Türk saylavları Kamutay üyeleridir.

İbdâ = Yaratı

Örnek: İbdâ, güzel san'atların en büyük kudretidir = Yaratı, güzel san'atların en büyük erkidir.

İbdâ etmek = Yaratmak

Örnek: Büyük san'at eserleri ibdâ etmek yolunda = Büyük san'at eserleri yaratmak yolunda.

İbham (mübhemiyet) = Örtünlük

Örnek: Bu sözünüzde kesif bir ibham (mübhemiyet) hissediyorum = Bu sözünüzde kalın bir örtünlük duyuyorum.

Mübhem = Örtünç

Örnek: Böyle mübhem sözlerle herkesin kalbinde sıkıntı uyandırmak doğru değildir = Böyle örtünç sözlerle herkesin yüreğinde sıkıntı uyandırmak doğru değildir.

İblâğ etmek (isal etmek) = Ulaştırmak

Örnek: Bu mesele üzerindeki düşüncelerimi size yazı ile iblâğ etmek isterim = Bu sorun üzerindeki düşüncelerimi size yazı ile ulaştırmak isterim.

İbra etmek (Bak: beraet) = Berilemek

Örnek: Kendisinde hiç bir matlubum kalmadığından, ibra etmekte bir beis görmedim = Kendisinde hiç bir alacağım kalmadığından, berilemekte bir ziyan görmedim.

İbram etmek (ilbah etmek) = Üstüne varmak

Örnek: Arzunuzu ısfat etmem için bu kadar ibram ve ilbah etmeniz doğru mudur? = Arzunuzu yerine getirmem için bu kadar üstüne varmanız doğru mudur?

İbraz etmek = Göstermek

Örnek: Sözünü ispat etmek için bir vesika ibraz etti = Sözünü kanıtlamak için bir belge gösterdi.

İbre = İğne

Örnek: Pusulanın ibresi daima şimali irae eder = Pusulanın iğnesi her zaman kuzeyi gösterir.

İbret = Öğrenek, örnek, ders

Örnek: 1 — Şu mücrimin hali size bir ibret olsun = Şu suçlunun hali size bir öğrenek (ders) olsun.

2 — İnsan, her şeyden bir ibret almalıdır = İnsan, her şeyden bir örnek almalıdır.

İbn = Oğul

İbtilâ = Düşkünlük

Örnek: İşret ibtilâsı, ibtilâların en güç yenilenlerinden biridir = İçki düşkünlüğü, düşkünlüklerin en güç yenilenlerinden biridir.

Mübtelâ = Düşkün

Örnek: İşrete, kumara, envarı mesaviye mübtelâ bir adam = İçkiye, kumara, türlü kötülöklere düşkün bir adam

İbtidar etmek = Başlamak

Örnek: Mesaiye ibtidar eder etmez önümüzdeki müşkülâtın vahameti kendini gösterdi = Çalışmaya başlar başlamaz önümüzdeki güçlüklerin ağırlığı kendini gösterdi.

İbzal etmek = Bol bol vermek (Bak: bezletmek)

İcab = Gerek, lüzum (T. Kö.)

Örnek: 1 — İşin icabı ne ise onu yapmalı = İşin gereği ne ise onu yapmalı.

2 — İcabına göre hareket ediniz = Lüzumuna göre hareket ediniz .

İcabetmek = Gerekmek

Örnek: söylediklerinize nazaran meselenin böyle olması icab eder = Söylediklerinize göre sorunun böyle olması gerekir.

İcabı maslahat, icabı hal = İşin gereği

ab ve kabul = Kanışma

Örnek: *Her bir akd icab ve kabul ile inikad eder = Her bir bağıt, bir kanışma ile bağıtlanır.*

ucibince = Yapıla

Örnek: *Bu emirnameyi Vekile arz ile mucibince-sini alınız = Bu buyrultuyu Bakana sunarak yapılmasını alınız.*

abet = Kabul

Örnek: *Davetinize icabeti bir vazife addederim = Çağrışınızı kabulü borç sayarım .*

abet etmek = Kabul etmek

Örnek: *Siz bu kadar davet ettikten sonra onun da icabet edeceği aşikârdır = Siz bu kadar çağırıldıktan sonra onun da kabul edeceği besbellidir.*

ad etmek = İcad etmek (T. Kö.)

eşfetmek = 1 — Açınlamak, 2 — (Bak: icad)

ad ve ihtira etmek = Bulmak

Örnek: *Gramofonu Edison icad ve ihtira etti = Gramofonu Edison buldu.*

ad ve ihtira = Bulu

Örnek: *On beşinci asra bir icad ve ihtira asrı denilse sezadır = On beşinci asra bir bulular asrı denilse yerindedir.*

ucit, muh'ci = Bulman, bulan

Örnek: *Büyük mucit ve muhterilerin isimleri tarihte hürmetle anılır = Büyük bulmanların adları tarihte saygı ile anılır.*

ar = Kira (T. Kö.)

ar etmek = Kiralamak, kiraya vermek

Örnek: *1 — Evini, aylığı elli liraya icar etmiş = Evini, aylığı elli liraya kiralamış.*

2 — İcar etmek istediğim odaya henüz bir talip çıkmadı = Kiralamak istediğim odaya henüz bir istekli çıkmadı.

are = Kira

Örnek: *Bu evin icaresi senede altı yüz liradır = Bu evin kirası yılda altı yüz liradır.*

ucir = Kiralayan

Örnek: *Muciri ile bir türlü anlaşamadı = Kiralayanı ile bir türlü anlaşamadı.*

Müstecir = Kiracı

Örnek: *Mucirle müstecir arasında tam bir itilâf var = Kiralayanla kiracı arasında tam bir anlaşma var.*

İsticar etmek = Kiralamak

Örnek: *Bir oda isticar etmek istedim, başıma gelmeyen kalmadı, bir türlü bulamadım = Bir oda kiralamak istedim, başıma gelmiyen kalmadı, bir türlü bulamadım.*

İcaz = Tansıtma

İcazet = İzin

İclâ = Sürme

İclâl = Ululama

İclâs, ik'ad = Oturtma

İcmal = Soma

Örnek: *Meselenin icmali şu ki... = Sorunun soması şu ki...*

İcmal etmek = Somlamak

Örnek: *Meseleyi o kadar iğlâk ettiniz ki şimdi onu icmal etmek bile müşkül = Sorumu o kadar karıştırdınız ki şimdi onu somlamak bile güç..*

Hülâsa = Özet

Örnek: *İşin hulâsası aranacak olursa = İşin özeti aranacak olursa.*

Hülâsa etmek = Özetmek

Örnek: *Şimdi müsaadenizle meseleyi bir hülâsa edelim = Şimdi izninizle sorumu özetelim.*

İcra (tüzel terim) = Yüret

Örnek: *Verilen hükümlerin icrası için evini satışa çıkardılar = Verilen hükümlerin yürüreti için evini satışa çıkardılar.*

İcra etmek = Yürütmek, yapmak

Örnek: *1 — Bir kere hükmedilen bir şeyi behemehal icra etmek lâzımdır = Bir kere hükmedilen bir şeyi ne olursa olsun yürütmek gerektir.*
2 — Emrinizi icra etmek bana hem vazife hem de seriftir = Emrinizi yapmak bana hem ödev hem de onurdur.

İcra ettirmek = Yaptırmak

Örnek: Yalnız emretmek kifayet etmez, emirlerini icra ettirmek de lâzımdır = Yalnız emretmek yetmez, emirlerini yaptırmak da gerektir.

İcra ve infaz = Yürütüm

Örnek: Hüküm icra ve infazı adâletin en mühim icabatından biridir = Hükümün yürütümü, tüzenin en önemli gereklerinden biridir.

İcrayı san'at etmek, icrayı memuriyet etmek = Ekzemek

Örnek: 1 — Türkiyede icrayı san'at etmek için ecnebler hakkında bazı eşkâl ve merasimin ifası lâzımdır = Türkiyede ekzemek için yaduyrular hakkında bir takım şekillerin ve törenlerin yerine getirilmesi gerektir.

2 — Bir memur için icrayı memuriyet etmek vazifedir = Bir işyar için işini ekzemek bir borçtur.

İcra dairesi = Yürütge

Örnek: Elimdeki hüküm icra dairesine götüerek icrastı taleb edeceğim = Elimdeki hüküm yürütgeye götürerek yürütülmesini istiyeceğim.

İctisar etmek = (Bak: cesaret.)

İctihad = Özelgörü

Örnek: Herkesin bir fikri olabilir, fakat ictihad sahibi olmak büyük bir vukuf ister = Herkesin bir düşüncüsü olabilir. Ancak özelgörü ıssı olmak büyük bir bilgi ister.

İctihadi = Özelgörü

Örnek: İctihadi meselelerde hakimler kendileri kanun yapacak olsalar ne türlü bir hüküm koyacaklarsa ona göre karar verirler = Özelgörü sorumlarda hükmenler, kendileri kanun yapacak olsalar ne türlü bir hüküm koyacaklarsa ona göre karar verirler.

İçtima = Toplanma, toplantı

Örnek: Bu sene parlamentonun içtimasını vaktinden evvel yapmağı faydalı bulmuşlar = Bu yıl parlamentonun toplanmasını vaktinden önce yapmağı faydalı bulmuşlar.

İçtima etmek = Toplanmak

Örnek: Büyük Millet Meclisi 1 Mart 1934 de içtima etti = Kamutay 1 Mart 1934 de toplanlandı.

İçtimai = Sosyal (Bak: cemiyet)

Örnek: İçtimai meseleler üzerinde büyük bir itina ile hüküm vermelidir = Sosyal sorumluluk üzerinde büyük bir özen ile hüküm vermelidir.

Müctemi = Toplanık

Örnek: Müctemi bulunan heyettir bu mesele hakkında hemen bir karar vereceğini ümid ederim = Toplanık bulunan kurulun bu sorun hakkında hemen bir karar vereceğini umarım.

İçtinab = Kaçınma (Bak: Hazer)

İçtinab etmek = Kaçınmak (Bak: Hazer)

İdam = Yoğatım

Örnek: Son isyan hareketine pişva olanlardan birinin salben idamına karar verildi = Son az hareketine önyak olanlardan birinin asılara yoğatımına karar verildi.

İdam etmek = Yoğatmak

Örnek: Bir mücrimi idam etmek, ne kadar acı olursa olsun içtimai bir lâzimeyi yerine getirmektedir = Bir sufluyu yoğatmak ne kadar acı olursa olsun sosyal bir gerekliliği yerine getirmektedir.

İdame etmek = Devam ettirmek

İdane = Borç verme

Örnek: Zürraa idane için eskiden yapılan müesseselerin yerini şimdi Ziraat Bankası işg ediyor = Çifçilere borç verme için eskiden yapılan kurumların yerini şimdi Ziraat Bankası tutuyor.

İdare = Tutum = (Fr.) Economie

Örnek: 1 — İdareli adam = Tutumlu adam = Un homme économe.

2 — Bu işteki idarenizi çok beğendiğimi söyleyeyim = Bu işteki tutumunuzu çok beğendiğimi söyleyeyim.

İdare = Yönetim, çevirim = (Fr.) Administration

Örnek: 1 — Devlet idaresi = Devlet yönetimi = *Administration de l'Etat*.

2 — Her müessesenin idaresinde bir takım müşküller olabilir = Her kurumun çevriminde bir takım güçlükler olabilir.

İdare = Yönetge = (Fr.) Administration

Örnek: Posta ve telgraf idaresine gittim = *Posta ve telgraf yönetmesine gittim* = *Je suis allé à l'administration des postes*.

İdare etmek = Yetmek = (Fr.) Suffir

Örnek: Bu kadar para beni idare eder = *Bu kadar para bana yeter* = *Cet argent me suffit*.

İdare etmek = Çevirmek = (Fr.) Diriger

Örnek: Evi idare eden kadındır = *Evi çeviren kadındır* = *C'est la femme qui dirige la maison*.

İdare etmek = Yönetmek = (Fr.) Diriger, administrer

Örnek: Hükümet işlerini idare etmek = *Hükümet işlerini yönetmek* = *Diriger (administrer) les affaires du gouvernement*.

İdari = Yönetmel = (Fr.) Administratif

Örnek: İdari meselelerde hal ve zamana göre hareket olunur = *Yönetmel sorumlarda hal ve zamana göre hareket olunur*.

İdarei maslahat = Oluruna bağlama = (Fr.)

Politique d'attribution (d'au jour le jour)
Örnek: Cumhuriyet, Osmanlı imparatorluğunun idarei maslahat siyaseti yerine iş başarmak davasını güder = *Cumhuriyet, Osmanlı imparatorluğunun oluruna bağlama siyaseti yerine iş başarmak davasını güder* = *A la place de la politique d'attribution (d'au jour le jour) de l'ancien Empire Ottoman la République Turque poursuit un idéal de réalisation pratique*.

İdarei akdah = Tavust = (Fr.) Toast

İdarei akdah etmek = Tavusmak

İdarei mülkiye = Sivil yönetim

Örnek: İdarei mülkiye ve askeriye = *Sivil ve süel yönetim* = *Administration civile et militaire*.

Sevk ve idare = Gudem = (Fr.) Direction

Örnek: Bu muazzam sayın sevk ve idaresini sizin düşünüşinize tahmil ediyoruz = *Bu büyük çalışmanın güdemini sizin omuzunuza yükletiyoruz*.

Sevk ve idare etmek = Gudemek = (Fr.) Diriger

Örnek: Bu kadar birbirine zıd mütalaalar arasında bu müzakereyi sevk ve idare etmek çok müşküldür = *Bu kadar ters oylar arasında bu konuşmayı gudemek çok müşküldür*.

Müdiranı umur = Yönetmenler = (Fr.) Les dirigeants

Örnek: Müdiranı umurumuzun yüksek bilgi ve kudretlerine güvenerek = *Yönetmenlerimizin yüksek bilgi ve erklerine güvenerek...*

Umumî müdür = Genel direktör = (Fr.) Directeur général

Müdür = Direktör = (Fr.) Directeur

Memur = İşyar = (Fr.) Fonctionnaire

Örnek: Devlet memurlarının hukukunu bir kanun muhafaza etmektedir = *Devlet işyarlarının haklarını bir kanun korumaktadır*.

İdbar, nekbet = Bahtsızlık, günsüzlük, düşkünlük

Örnek: 1 — Hali idbarında da vekarına halel getirmedi = *Bahtsızlık halinde de ağırlığını bozmadı*.

2 — İdbar da insan içindir = *Günsüzlük de insan içindir*.

3 — İdbara uğradım diye meyas olmamalı = *Düşkünlüğe uğradım diye umutsuzluğa düşmemeli*.

İddia = Sav

Örnek: Hareye sürdüğünüz iddia doğru değildir = *Hareye sürdüğünüz sav doğru değildir*.

İddihar etmek = Biriktirmek

Örnek: Para iddihar etmek bir hüner değildir, onu zamanında ve yerinde sarfetmeği bilmelidir = Para biriktirmek bir hüner değildir, onu zamanında ve yerinde harcamayı bilmelidir.

İdhal etmek = Girdirmek, sokmak, koymak

Örnek: 1 — Bu esrarı bilenler arasına herkesi idhal etmek muvafık olur mu? = Bu sırları bilenler arasına herkesi girdirmek uygun olur mu?

2 — Kendisini kabul salonuna idhal edince = Kendisini kabul salonuna sokunca.

3 — Bu cümleyi de makalenizin içine idhal edelim = Bu cümleyi de yazınızın içine koyalım.

İdhalât = Giri = (Fr.) Importation

Örnek: Bir memleket idhalâtıyla ihracatı arasında tevazün husulü iyi bir iktisadî alâmettir = Bir ülkenin girileriyle çıkıları arasında denkleşme olması iyi bir ekonomik belgedir.

İdhalâta aid = Girel = (Fr.) Importatif

Örnek: İdhalâta ait hesapların bu ay verdiği neticeye göre = Girel hesapların bu ay verdiği sonuca göre.

İhracat = Çıkı = (Fr.) Exportation

Örnek: İhracat mallarımız arasında birinci sıranı bütün işgal ediyor = Çıkı mallarımız arasında birinci sırayı bütün tutuyor.

İhracata aid = Çıkal = (Fr.) Exportatif

Örnek: İhracata ait hesapların bu seneki verimini bildiriniz = Çıkal hesapların bu yılki verimini bildiriniz.

İdlâl etmek = Yoldan çıkarmak, azdırmak

Örnek: 1 — Henüz bülûğa ermemiş bir genci idlâl etmek, cürümdür = Henüz erginliğe varmamış bir genci yoldan çıkarmak, suçtur.

2 — Bir takım müfsidlerin idlâl etmesi üzerine kıyam edenler = Bir takım bozutçuların azdırılması üzerine ayaklananlar.

İdman = İdman (T. Kö.)

İdrak = An, anlama (Bak: Derk),

İdrak etmek = Anlamak (Bak: Derketmek, fehmetmek)

İfa etmek = Yapmak, yerine getirmek

Örnek: 1 — Uhdesine te'ettüp et'el vazifeyi ifa etmek, namuslu bir adamın borcudur = Üstüne düşen ödevi yerine getirmek namuslu bir adamın borcudur.

2 — Bana karşı yapmağı deruhte ettiğiniz iyiliği ifa etmediniz = Bana karşı yapmağı üstünüze aldığınız iyiliği yapmadınız.

İfade = Diyem, anlatım

Örnek: 1 — Polis üç maznunun ifadesini aldı = Polis üç sanığın diyemini aldı.

2 — İfadenizden anlaşıldığına göre = Anlatımınızdan anlaşıldığına göre.

İfade etmek = Demek, anlatmak

Örnek: 1 — Bu, şunu ifade eder = Bu, şu demektir.

2 — İfade etmek istediğiniz hakikati çoktan biliyorum = Anlatmak istediğiniz gerçeği çoktan biliyorum.

İfakat (Şifa, afiyet) bulmak = Eyi olmak

Örnek: Mübtelâ olduğu da devanâpezirden ifakatyab olamadı = Uğradığı onulmaz hastalık tan iyi olamadı.

İltiyam bulmak = Onulmak

Örnek: Harpte aldığı ceriha iltiyam buldu = Savaşta aldığı yara onuldu.

İfate etmek = Kaçırarak, geçirmek, kaybetmek

İffet = Temizlik, sililik

Örnek: Bir insanın iffeti en kıymetli varlığıdır = Bir insanın temizliği (sililiği) en değerli varlığıdır.

İfham etmek = Anlatmak (Bak: feh)

Örnek: Bana ifham etmek istediğiniz mütaleanın faidesi nedir? = Bana anlatmak istediğiniz oyun faydası nedir?

İflâh olmak = Kurtulmak, onmak

Örnek: 1 — Ebeveyninin lânetine uğrayanlar iflâh olmaz = Ana baba ilenci alâmlar onmaz.

2 — Bu perişanlıktan bir türlü iflâh olamadı = Bu darmadağınlıktan bir türlü kurtulamadı.

İflâs = Batkı

Örnek: İflâs namuslu bir insan için ölümden betterdir = Batkı namuslu bir adam için ölümden daha fenadır.

İflâs etmek = Batmak

Örnek: Borçlarının kesreti karşısında iflâs etmekten başka çare bulamadı = Borçlarının çoğu karşısında batmaktan başka çare bulamadı.

İfna etmek = Tüketmek, yok etmek

Örnek: 1 — Bütün varını kumarda ifna etti. Bütün varını kumarda tüketti.

2 — Kendi mevcudiyetini bile ifna edercesin çalıştı = Kendi varlığını bile yok edercesin çalıştı.

İfraz etmek = Çevirmek

Örnek: Bu evi yeni bir şekle ifraz etmek için hazırlanan projeyi beğendim = Bu evi yeni bir şekle çevirmek için hazırlanan tasarı beğendim.

İfraz = Aşırı (Bak: Fart)

İfraz etmek = Salmak (Terim)

İfraz etmek = Ayırmak, bölmek

Örnek: 1 — Bu toprağı dört şerik arasında ifraz ederek her kısmına bir bina yaptıracaklar = Bu toprağı dört ortak arasında bölerek her kısmına bir yapı yaptıracaklar.

2 — Bunlar arasından ifraz edeceğiniz bir tane = Bunlar arasından ayıracağınız bir tane

İfsad etmek (Nifak anlamına) = Ara bozmak (Bak: Fesad)

İfsad etmek (Fitne anlamına) = Bozutmak (Bak: Fesad)

İfşaat = Gızağı (Bak: Faş)

İfşa etmek = Dile vermek (Bak: Faşetmek)

İftihar etmek = Kıvanmak (Bak: Fahr)

İftira = Karaç (Bak: Bühtan)

İftirak = Ayrılmak (Bak: Firak)

İftiras = Yırtıcılık

Örnek: Onda bir kaplan iftirası var = Onda bir kaplan yırtıcılığı var.

Müfteris = Yırtıcı

Örnek: Kan kokusu almış müfteris bir kaplan gibi üzerine atıldı = Kan kokusu almış yırtıcı bir kaplan gibi üzerine atıldı.

İftitah = Başlama, başlantı

Örnek: Büyük Millet Meclisinin bu seneki meclisinin iftitahında = Kamutayın bu yılki çalışmalarının başlantısında.

İftitahı = Açım söylevi

Örnek: Türk Dili Kurultayında irad ettiğiniz nutku iftitahı = Türk Dili Kurultayında yaptığınız açım söylevi.

İğab etmek (İğzab etmek) = Kızdırmak

Örnek: Kimseyi iğzab etmemek lâzımdır = Kimseyi kızdırmamalıdır.

İğbirar = Gücen, gücenme

Örnek: Bana karşı duyduğunuz iğbirarın sebebi nedir = Bana karşı duyduğunuz gücenin (gücenmenin) sebebi nedir?

İğber = Gücenik

Örnek: Yalnız sana değil, bütün insanlara iğberim = Yalnız sana değil, bütün insanlara gücenim.

İğber olmak = Gücenmek

Örnek: Muğber olmanızı hiç istemediğim halde iğbirarınızı celbettiğime üzüldüyorum = Gücenmenizi hiç istemediğim halde sizi gücendirdiğime üzüldüyorum.

İğfal etmek = Aldatmak, kandırmak, ayartmak

Örnek: 1 — Türlü yalanlarla insanları iğfal edenleri affetmek mümkün değildir = Türlü yalanlarla insanları aldatanların suçunu bağışlamak olamaz.

2 — Bir genç kızı evleneceğim diyerek iğfal etmek bir cürümdür = Bir genç kızı evleneceğim diyerek kandırmak bir suçtur.

3 — Bizim hizmetçiyi iğfal ile kaçırdılar = Bizim hizmetçiyi ayartarak kaçırdılar

İglâk etmek = Çapraştırmak

Örnek: Mütalaanızı bir çok lüzumsuz teferru-
atla iğlâk etmek muvafık değildir = Oyunu-
zu bir çok gereksiz ayrıntılarla çapraştırmak
uygun değildir.

Muğlâk = Çapraşık

Örnek: Bir sürü muğlâk ifadeler arasında ne de-
mek istediğinizi anlıyamadım = Bir sürü çap-
raşık anlatımlar arasında ne demek istediğini -
zi anlıyamadım.

İğmazı ayn = Gözyumu

Örnek: Cürümlerinde suuniyet sahibi olmayan-
ları iğmazıayn ile karşılamalıdır = Suçlarında
kötücül olmıyanları gözyumu ile karşılamalı -
dır.

İğmazı ayn etmek = Gözyummak

Örnek: Bazen bir cürme karşı iğmazı ayn et-
mek mücrimi tekrar cürme teşci etmek olur =
Kimi kere bir suça karşı gözyummak suçluyu
bir daha suç işlemeye yüreklendirmek olur.

Müsamaha = Hoşgörü

Örnek: Müsamaha. alicenap ruhların bir has-
sasıdır = Hoşgörü, akı yüreklerin bir özgülü-
dür.

Müsamaha etmek = Hoşgörmek

Örnek: Her cürme karşı müsamaha etmek mu-
vafık olmaz = Her suça karşı hoşgörmek uy-
gun olmaz.

İğna etmek = Doyurmak

İğra etmek = Hırslandırmak, kıskırtmak

Örnek: Zenginliğe, para kazanmağa iğra et-
mekle, fenalığa iğra etmek bir değildir = Zen-
ginliğe, para kazanmağa hırslandırmakla, fena-
lığa kıskırtmak bir değildir.

İğtişâş = Kargaşalık

Örnek: Zuhur eden iğtişâş müvacehesinde bir
an bile şaşalamıyarak = Çıkan kargaşalık ö-
nünde bir an bile şaşalamıyarak.

İğva etmek = Azdırmak, baştan çıkarmak

Örnek: 1 — Gençleri tariki müstakimden inhi-
rafa iğva edenler = Gençleri doğru yoldan sa-
pıtmağa azdıranlar

2 — Bir genç kızı iğva ederek sonra izdivaçtan
imtina etmek cürümdür = Bir genç kızı baştan
çıkarak sonra evlenmeden geri durmak suç-
tur.

İhafe etmek = Korkutmak

Örnek: Beni ihafe etmek mi istiyorsunuz ? =
Beni korkutmak mı istiyorsunuz?

İhanet = Hayınlık

İhale = Üsterme (Bak: Emanet)

İhale etmek = Üstermek (Bak: Emanet)

İhaleten = Üsterleme (Bak: Emanet)

İhata = Sarma, çevirme, genbili

Örnek: 1 — Bu adamın siyasi meselelerde iha-
tası var = Bu adamın siyasi sorumlarda gen-
bilisi var.

2 — Düşman ordusunu ihata çenberi içine dü-
şürdü = Düşman ordusunu sarma çenberi içine
düşürdü.

3 — Ordumuzun yaptığı büyük ihata hareketi
= Ordumuzun yaptığı büyük çevirme hareketi

**İhata etmek = Sarmak, çevirmek, almak, kavra-
mak = (Fr.) Cerner, encerler, concevoir**

Örnek: 1 — Ordumuz düşman kuvvetlerini iha-
ta etti = Ordumuz düşman kuvvetlerini sardı.

2 — Bahçe divarla ihata edilmiştir = Bahçe
divarla çevrilmiştir.

3 — Gözün ihata edebildiği yerler = Gözün ala-
bildiği yerler.

4 — Aklım bunu ihata edemedi = Aklım bu -
nu kavrayamadı .

İhatai nazar = Gengörü

Örnek: Onun ihatai nazarına itimad ederim =
Onun gengörüsüne güvenirim.

**İhbar etmek = Bildirmek, duyurmak, haber ver-
mek = (Fr.) Avertir, aviser**

Örnek: Hastalığını ihbar etmedi = Hastalığı-
nı bildirmedi (haber vermedi).

İhbariye = Bildirge

ihdas etmek = Çıkarmak

Örnek: Mesele ihdas etmek = Mesele çıkarmak.

ihfa etmek = Gizlemek

Örnek: Duygularını ihfa etmeye çalışıyordu = Duygularını gizlemeye çalışıyordu.

ihkak etmek = Haklandırmak, hakkını vermek

ihlâl etmek = Bozmak, sakatlamak

Örnek: Rahatımı ihlâl etti = Rahatımı bozdu

ihmal = Savsma

Örnek: İhmalden doğan yanlışlıklar = Savsma-
dan doğan yanlışlıklar.

ihmal etmek = Savsamak, boşlamak, bakmamak

Örnek: 1 — Vazifesini ihmal etti = Ödevini
savsadı.

2 — Verilen işleri ihmal etti = Verilen işleri
boşladı, verilen işlere bakmadı.

ihmalci = Savsacı

Örnek: O, ihmalcinin biridir = O, savsacının
biridir.

ihmel = Savuk

Örnek: Muhmel bir giyim = Savuk bir giyi-
niş.

ihmirar = Kızartı, kızılık

ihnak etmek = Boğmak

Örnek: Osmanlı tarihinde padişahların ihnak
ettiği adamlar = Osmanlı tarihinde padişahlı-
rın boğduğu adamlar.

ihrak = Yakım, yakma

ihrak etmek = Yakmak

ihtirak = Yanım

ihraz etmek = Kazanmak, almak

Örnek: Aranızda ihrazı mevki edemedi =
Aranızda yer alamadı.

Bu şerefi canı pahasına ihraz etti = Bu şerefi
canı pahasına kazandı.

ihsa etmek = Saymak

Örnek: Adedini ihsa etmek iktidarından ha-
riçtir = Sayısını saymak erkimden dışarıdır.

ihsa etmek = Burmak (Terim)

ihaiyat = İstatistik

İhsan (Lütuf) = Kayra

Örnek: İhsanlarının bolluğu sehasını gösterir.
= Kayralarının bolluğu cömerdliğini gösterir.

İhsas etmek = Sezdimek

Örnek: Doğru hareket etmediğini ihsas etti =
Doğru hareket etmediğini sezdi.

İhtar etmek = Hatırlatmak (Bak: Hatır)

İhticaç etmek = Belgelemek

İhtida etmek = Din değiştirmek, dönmek (Bak:
Hidayet)

İhtifa etmek = Gizlenmek

Örnek: Yakalanacağını anlayınca ihtifa etti =
Yakalanacağını anlayınca gizlendi.

İhtifal = Alay, tören (Merasim anlamına)

İhtikâr = Vurgunculuk

Örnek: Hükûmet ihtikârın önüne geçmek için
çok çalışıyor = Hükûmet vurgunculuğun önüne
geçmek için çok çalışıyor.

Muhtekir = Vurguncu

Örnek: Muhtekirlere göz açtırmayız = Vur-
gunculara göz açtırmayız.

İhtilâç = Çarpınma, seyirime

İhtilâf = Uymazlık

Örnek: Düşüncelerimiz arasında ihtilâf var =
Düşüncelerimiz arasında uymazlık var.

İhtilâl = Devrim (İnkılâp anlamına), Azı (İsyan
anlamına)

İhtilâlcî = Devrimci (İnkılâpçı), azıyan (âsi)

İhtilâs = Aşırı, aşırım

Örnek: İhtilâsının sebebini anlıyamadılar =
Aşırımının sebebini anlıyamadılar.

İhtilât etmek = Karmaşmak, görüşmek = (Fr.)

Se mettre en relation, se mettre en contact, se
compliquer

Örnek: Su ile şeker ihtilât eder = Su ile şeker
karmaşır.

Kötü adamlarla ihtilât etmemeli = Kötü adam-
larla görüşmemeli.

İhtimâl = İktimal

İhtimam = Kayıt, özen

Örnek: İhtimamsız bir çalışma = Kayıtsız bir
çalışma.

İhtimam etmek = Kayıtlanmak, özenmek

Örnek: *Giyinmesine çok ihtimam eder* = *Giyinmesine çok kayıtlanır.*

İhtira (Bak: İcad)

İhtiras (Bak: Hırs)

İhtiraz = Çekinme, sakınma (Bak: Hazer, tehaşi)

İhtiraz etmek = Sakınmak

Örnek: *Şunun bunun hakkında dedikodu etmekten ihtiraz ederdi* = *Şunun bunun hakkında dedikodu etmekten sakınırdı (çekinirdi).*

Muhteriz = Sakıngan, çekingen

Örnek: *Niçin böyle muhteriz dulusunuz?* = *Niçin böyle sakıngan (çekingen) duruyorsunuz?*

İhtisar etmek = Kısaltmak

Örnek: *Bu kitabı ihtisar etmeliydiniz* = *Bu kitabı kısaltmalıydınız.*

Muhtasar - Kısak

Örnek: *Muhtasar yazmak için birçok fikirleri buraya koymadım* = *Kısak yazmak için birçok fikirleri buraya koymadım.*

İhtisas = Uzuğ

Örnek: *Kulak hastalıklarında ihtisası vardır* = *Kulak hastalıklarında uzuğu vardır.*

Mutehassıs = Uzman

Örnek: *İstatistik mütehassısı* = *İstatistik uzmanı.*

İhtişam (Bak: Debdebe) = Görkem

Örnek: *İhtişam içinde ilerliyen büyük bir alay* = *Görkem içinde ilerliyen büyük bir alay.*

İhtiva = Kapsa

İhtiva etmek = Kapsamak, almak, içine almak

İhtiyaç = İhtiyaç (T. Kö.)

İhtiyar (Yaşlı anlamına) = İhtiyar (Fr.) Vieux, vieillard

uəɬɪj = **æɬɪɪɪɪɪ** (Fr.) Option

İhtiyari = İstenel = (Fr.) Facultatif

Örnek: *İhtiyari mevkif* = *İstenel durak.*

İhtiyar = Katlanma (Fr.) Supporter, endurer

Örnek: *Oradaki bütün müşkülât ile mücadeleyi ihtiyar ederek bu işe giriştim* = *Oradaki bütün güçlüklerle döğüşmeğe katlanarak bu işe giriştim.*

İhtiyar (Bak: İrade) = (Fr.) Volonté

İhtiyat = 1 — Sakını, 2 — yedek

Örnek: *1 — İhtiyat ile hareket ediniz* = *Sakını ile hareket ediniz.*

2 — Yol uzundur, ihtiyat benzin alınız = *Yol uzundur, yedek benzin alınız.*

İhtiyatkâr = Sakınlı = (Fr.) Prudent

Örnek: *Devlet işlerinde ihtiyatkâr bulunmak en mühim bir hassadır* = *Devlet işlerinde sakınlı bulunmak en önemli bir özğüdür.*

İhtizaz = Titreme

İhtizaz etmek = Titremek

İhya etmek = Canlandırmak, diriltmek

Örnekler: *1 — Bu iyiliğiniz beni ihya etti* = *Bu iyiliğiniz beni canlandırdı.*

2 — Ölülere ihya etmek mümkün değildir = *Ölülere diriltmek mümkün değildir.*

İhzar etmek = Hazırlamak (Bak: Hazır)

İkame etmek = Çekmek = (Fr.) Descendre, tra-

cer

Örnek: *Amud ikame etmek* = *Dike çekmek.*

İkame etmek = Koyınak = (Fr.) Placer

Örnek: *Nöbetçi ikame etmek* = *Nöbetçi koymak.*

İkame etmek = Açmak = (Fr.) Intenter

Örnek: *Dava ikame etmek* = *Dilev açmak.*

İkame etmek = Getirmek = (Fr.) Produire, éta-

blir.

Örnek: *Beyyine ikame etmek* = *Kanıt getirmek.*

İkame etmek = Yerine koymak, geçirmek = (Fr.) Remplacer

Örnek: *Ahmedin yerine Mehmedi ikame etmek* = *Ahmedin yerine Mehmedi koymak.*

amet etmek = Oturmak, eğlenmek = (Fr.) De-
meurer

Örnek: 1 — Nerede ikamet ediyorsunuz =
Nerede oturuyorsunuz?

2 — Biraz zaman orada ikamet ettim = Biraz
zaman orada eğleştim.

ametgâh = Konut

Örnek: İkametgâh ittihaz ettiğiniz yerde sizi
bulamamışlar = Konut edindiğiniz yerde sizi
bulamamışlar.

an = Sağbili

Örnek: Bu meseledeki kanaatim mertebeli ikana
vasıl olmuştur = Bu sorumdaki kanığım sağ-
bili derecesine varmıştır.

az etmek = Uyarmak, Uyandırmak

Örnek: Ben hiç öyle bir zanna düşmemiştim,
bereket versin beni ikaz ettiniz = Ben hiç öy-
le bir sanıya düşmemiştim, bereket versin beni
uyandırdınız (uyardınız).

ütteyakkiz = Uyanık, tetik

Örnek: Her işte gayet müteyakkiz bulunmalı-
dır = Her işte pek uyanık (tetik) bulunmalı-
dır.

bal = Olcay, erge

Örnek: İkbale olduğu gibi idbara karşı da me-
tin bulunmalıdır = Olcaya olduğu gibi düşkün-
lüğe karşı da dayanıklı bulunmalıdır.

dam etmek (Bak: Cehd) — Düşürmek

lil = Taç

lim = İklim (T. Kö.)

mal etmek — Bütünlemek, tamlamak, tüm-
lemek

Örnek: Bu yazdığınız eser, şimdiye kadar ileri
sürdüğünüz düşünceleri ikmal ediyor = Bu
yazdığınız eser, şimdiye kadar ileri sürdüğünüz
düşünceleri bütünlüyor (tamlıyor, tümliyor).

İkna etmek = Kanıtlamak, kandırmak

Örnek: 1 — Ortaya konan deliller beni bu işin
sıhhatine ikna etti = Ortaya konan tanıtlar be-
ni bu işin doğruluğuna kanıttı.

2 — Bu meselede yalnız beni ikna etmek kâfi
değildir = Bu sorumda yalnız beni kandırmak
yetmez.

İkrah, istikrah = Tiksinç

Örnek: Yaptığı mugayiri ahlâk hareketler bana
ikrah (istikrah) verdi = Yaptığı yantırahıksal
hareketler bana tiksiniç verdi.

İkrah etmek, istikrah etmek = Tiksinmek

Örnek: Ortalıkta hüküm süren ahlaksızlıktan
ikrah ettim = Ortalıkta hüküm süren ahlaksız-
lıktan tiksindim.

İkram (izaz) etmek = Ağırlamak

Örnek: Misafiri ağırlamak, Türklüğün hiç
kaybetmediği âlicenablıklardan biridir = Ko-
nuğu ağırlamak, Türklüğün hiç kaybetmediği
akıllıklardan biridir.

İkrar etmek (Bak: itiraf) = Söylemek

Örnek: Hem kalbiyle iman, hem de lisanıyla
ikrar etti = Hem yüreğiyle inandı, hem de di-
liyle söyledi.

İkraz = Ödünç, ödünç verme

Örnek: Bana ikraz suretiyle gösterdiğiniz iyiliği
unutamam = Bana ödünç verme yoluyla göster-
diğiniz iyiliği unutamam.

İkraz etmek = Ödünç vermek, borç vermek

Örnek: Size şu parayı bir ayda ödenmek üzere
ikraz ediyorum = Size şu parayı bir ayda öden-
mek üzere ödünç (borç) veriyorum.

İstikraz = Borç, borç alma

Örnek: Bu istikraz işini başa çıkarabildiniz
mi? = Bu borç (borç alma) işini başa çıkara-
bildiniz mi?

İksir = İksir

İktibas etmek — Almak

İktidâ etmek — Uymak

İktidar = Erk

Örnek: *Bir millet için iktidarın hududu ve mi-yarı olamaz = Bir ulus için erkin sınırı ve öl-çüsü olamaz.*

Muktedir = Erkmən

Örnek: *Muktedir bu adam, eline aldığı işi ba-şarabilen adamdır = Erkmen bir adam, eline aldığı işi başarabilen adamdır.*

Mevkii iktidar = Erke

Örnek: *Mevkii iktidara geçen fırka her şeyden evvel memleket menafiiini düşünmemeli = Er-keye geçen parti, her şeyden önce ülke fayda-larını düşünmemeli.*

İktifa etmek = Yetrinmek, yetsinmek, yeter bulmak

Örnek: *Kudretimizin yetmediği ahvalde eldeki ile iktifa etmeyi bilmeliyiz = Erkimizin yet-mediği hallerde eldeki ile yetrinmeyi (yetsin-meyi) bilmeliyiz.*

İktiham etmek = Göğüs germek, üstermek

Örnek: *Bin türlü müşkülâtı iktiham ile emeli-mize doğru yürüyelim = Bin türlü güçlüğe göğüs gererek umayımıza doğru yürüyelim = Bin türlü güçlüğü üstererek umayımıza doğru yürüyelim.*

İktiran etmek = Yaklaşmak, (karara) bağlanmak

İktisab = Edinç

Örnek: *İktisabın birçok yolu vardır, fakat bu yolun muhik olması lâzımdır = Edincin birçok yolu vardır, ancak bu yolun muhik olması gerek-tir.*

İktisab etmek = Edinmek

Örnek: *Türk vatandaşlığını iktisab etmek için ecnebiler bir takım merasimi yerine getirmeli-dir = Türk vatandaşlığını edinmek için yaduy-rular bir takım törenleri yerine getirmelidir.*

Müktesebat = Edinçler

Örnek: *Burada ve Avrupa'daki müktesebatı bu işi başarmasına kâfidir = Burada ve Avrupa'daki edinçleri bu işi başarmasına yeter.*

İktisad (Bak: tasarruf) = Ekonomi

İktisad etmek (Bak: tasarruf etmek)

İktisadi = Ekonomik

İktifat etmek = Dermek, devşirmek

Örnek: *Mesainizin semeratını iktifat etmek za-manı gelmiştir = Çalışmalarınızın yemişlerini dermek (devşirmek) zamanı gelmiştir.*

İktiza = Lüzum (T. Kö.)

Hasbeliktiza = Lüzumundan dolayı

Muktazi = Lüzumlu

İlâ etmek = Yükseltmek, yüceltmek

Örnek: *Türkün namını ve livasını ilâ etmek vazifemizdir = Türkün adını ve bayrağını yük-seltmek (yüceltmek) borcumuzdur*

İlâç = İlaç

İedavi etmek = Eyilemek, bakmak

Örnek: *Tedavi etmek vazifesini deruhte ettiği-niz hasta = Bakmak (eyilemek) ödevini üstü-nüze aldığınız hasta.*

İlâm = Belgim

İlâm etmek = Bildirmek (Bak: Tebliğ etmek)

İlân = Bilit

Örnek: *Gazeteye bir ilân verdim = Gazeteye bir bilit verdim.*

İlân etmek = Bilitmek

Örnek: *Herkesçe malûm olması için ilân edil-mesi muktazidir = Herkesçe bilinmesi için bi-litilmesi lüzumludur.*

İlânı harbetmek = Savaş açmak (Bak: Harb)

İlâve = Ulama

Örnek: *Tarama dergisine bir ilâve yaparak bütün tashih ve ilhakları toplıyacağız = Tara-ma dergisine bir ulama yaparak bütün düzelt-me ve katmaları toplıyacağız.*

İlâve etmek = Ulamak

Örnek: *Şunu da ilâve etmek isterim ki = Şunu da ulamak isterim ki.*

İlca (Bak: cebir, sevk) = Zor, zorlama

Örnek: *İlcayı ahval ile bu işi yaptığımızı söy-lemek isterim = Hallerin zoru ile bu işi yaptır-ığımızı söylemek isterim.*

İciebet = Hiç bir zaman (Bak: Ebediyen)

İlga (lağv) etmek = Kaldırmak

Örnek: *İlga edilmiş olan bir kanunun artık hüküm olamaz = Kaldırılmış olan bir kanunun artık hükmü olamaz.*

İlhah = (Bak: ibrar, ısrar)

İlhak etmek = Katmak

Örnek: *Bu müdüriyeti de birinci müdüriyeti umumiye ilhak etmek muvafık olur = Bu direktörlüğü de birinci genel direktörlüğe katmak uygun olur.*

Mülhakat = Bağlantı

Örnek: *Bu emirnamenin bütün mülhakata iş'arını rica ederim = Bu buyrultunun bütün bağlantılara bildirilmesini dilerim.*

İlham = Esin

Örnek: *İlham, insan ruhunun ulviyat ile bir ittisalidir = Esin, insan ruhunun yüksekliklerle bir bağlanmasıdır.*

İlham etmek = Esimek

Örnek: *Bu yazdığınız eser bana birçok fikirler ilham etti = Bu yazdığınız eser bana birçok fikirler esidi.*

Mülhem olmak = Esinmek

Örnek: *Bu mütaleadan mülhem olarak şu teklifi dermeyan ettim = Bu oydan esinerek şu önergeyi ileri sürdüm.*

İlim — İlim (T. Kö.)

Âlim = İlimen

Malûmat = Bilgi

Malûmatlı = Bilgin

Ukala = Bilgiç

Marifet = Bilim

Mütebahhir = Bilge

İlka etmek = Bırakmak, atmak

Örnek: *Hristiyanlar senenin bir gününde salibi suya ilka ederler = Hristiyanlar yılın bir gününde haçı suya bırakırlar (atarlar).*

İlkah etmek (Bak: telkih etmek) = Aşlamak

İllet = Derd

İlsak etmek = Bitiştirmek, kavuşturmak

Örnek: 1 — *Bu iki varakayı birbirine ilsak ediniz = Bu iki keadı birbirine bitiştiriniz.*

2 — *İki demir yolunu ilsak etmekle büyük bir kâr elde edilmiştir = İki demir yolunu kavuşturmakla büyük bir kazanç elde edilmiştir.*

İlsak etmek = Yapıştırmak (pul gibi şeyler)

Örnek: *Elden gönderilen mektuplara da posta pulu ilsak etmek lâzımdır = Elden gönderilen mektuplara da posta pulu yapıştırmak gerekir.*

İltisak etmek = Bitişmek, kavuşmak

Örnek: 1 — *Biribirine iltisak etmiş bir halde doğan iki hemşire = Biribirine bitişmiş bir halde doğan iki kız kardeş.*

2 — *İltisak etmiş olan demiryolları = Kavuşmuş olan demiryolları.*

İltisak etmek = Kaynaşmak (kemikler için)

İltisak hatları = Kavşık kolları

Örnek: *Bu iki büyük demiryolu birçok noktalarından iltisak hatlarıyla birbirine rabtedilmiştir = Bu iki büyük demiryolu birçok noktalarından kavşık kollarıyla birbirine bağlanmıştır.*

İltisak noktası = Kavşık noktası

Örnek: *Toros demiryoluyla Ankara demiryolunun iltisak noktası Eskişehirdir = Toros demiryoluyla Ankara demiryolunun kavşık noktası Eskişehirdir.*

Mülâsık = Bitişik, kavuşuk

Örnek: *Fıtratın birbirine merbut değil, belki mülâsık denilebilecek derecede = Yaradılıştan birbirine bağlı değil, belki bitişik denilebilecek derecede.*

İltibas = Benzeşim

Örnek: *Arabide "sin," ile yazılan ihtisas ile "sat," ile yazılan ihtisas iltibaslarını ref'etmek iyidir = Arabçada "sin," li ihtisas ve "sat," li ihtisas benzeşimlerini kaldırmak iyidir.*

İltica etmek = Sığınmak

Örnek: *Bu işde de afvı âlinize iltica etmek isterim — Bu işde de yüce bağışlamanıza sığınmak isterim.*

İlticagâh, melce = Sığınak

Örnek: *İlticagâhım olan sinei mader = Sığınagım olan ana kucacı.*

Mülteci = Sığınık

Örnek: *Siyasi mültecilere en çok müsamaha gösteren Türkiye'dir — Siyasal sığınıkları en çok hoşgören Türkiye'dir.*

İltihab = Yangı

Örnek: *Yarasının iltihabı gayrikabili tahammül acılara sebep oldu = Yarasının yangısı dayanılmaz acılara sebep oldu.*

İltihak etmek = Katılmak

Örnek: *Bu inkılâb kahramanlarının saffına ben de iltihak etmek isterim = Bu devrim bahadurlarının sırasına ben de katılmak isterim.*

İltifat (teveccüh) = Yönel

Örnek: *İltifatınız kalbimi serşarı mesar eyledi = Yöneliniz gönlümü sevinçle doldurdu.*

İltifat (teveccüh) etmek = Yönelmek, yüze bakmak, hoş davranmak

İltima etmek = Parıldamak, yalpırdamak

Örnek: *1 — Semada iltima eden bir necmi zahire hasrı nazar ederek... = Gök yüzünde parıldayan parlak bir yıldıza gözünü dikerek...*

2 — Ufk üzerinde ziyayı şemsin iltima ettiğini görenler... = Ufk üzerinde gün ışığının yalpırdadığını görenler...

İltimaat = Yalpır

Örnek: *İltimaatı kamer, enzarımı taltif ediyordu — Ayın yalpırları, gözlerimi okşuyordu.*

İltimas (sahabet etmek) = Kayırmak

Örnek: *Bu işin olması için bana biraz iltimas etmenizi rica ederim = Bu işin olması için beni biraz kayırmanızı dilerim.*

İltiva = Kıvrım

Örnek: *Üstündeki harirî fistanın iltivaları = Üstündeki ipek fistanın kıvrımları...*

İltiyam bulmak = Onulmak

Örnek: *Harbte aldığı ceriha iltiyam bulunca... = Savaşta aldığı yara onulunca...*

İltizam etmek = Tutmak, yan çıkmak, yan olmak

Örnek: *Siz beni iltizam ettikten sonra kimse-den korkmamı = Siz beni tuttuktan (Siz benden yan çıktuktan) sonra kimseden korkmam.*

İlزام etmek = Susturmak

Örnek: *Ne delil gösterdiysem cevabını verdi, beni ilزام etti = Ne kanıt gösterdiysem cevabını verdi, beni susturdu.*

İma = İmay

Örnek: *Anlıyana bir küçük ima yeter = Anlıyana bir küçük imay yeter.*

İma etmek = İmaylamak

Örnek: *İma etmek istediğiniz nokta gözümde kaçmış değildir = İmaylamak istediğiniz nokta gözümde kaçmış değildir.*

İmal etmek = Yapmak

Örnek: *Onun imal ettiği tarzda güzel koltukların emsali yoktur = Onun yaptığı yolda güzel koltukların benzeri yoktur.*

İmalât = Yapım

Örnek: *İmalât hitam bulmak üzere olduğu sırada = Yapım bitmek üzere olduğu sırada.*

İmalâthane = Atölye (T. Kö.)

Mamul = Yapık

Örnek: *Ceviz ağacından mamul bir dolab = Ceviz ağacından yapık bir dolap.*

Amelî = Pratik (T. Kö.)

Nazarî = Teorik (T. Kö.)

İmale etmek = Çevirmek, yatırmak, eğmek

Örnek: *1 — Kalbinizi bu tarafa doğru imale eden sebep = Yüreğinizi bu yana doğru çeviren sebep.*

2 — Birçok uğraştıktan sonra istirhamımı is'afa imale edebildim = Birçok uğraştıktan sonra yalvardığımı yerine getirmeğe yatırabildim.

3 — Bir o yana, bir bu yana imale ederek beni de şaşırttınız = Bir o yana, bir bu yana eğerek beni de şaşırttınız.

İman = İnan

Örnek: *Türklüğün terakkî edeceğine, itilâ edeceğine imanınız vardır = Türklüğün ileri gideceğine, yükseleceğine inanınız vardır.*

İmar etmek = Bayındırmak (Bak: âbadan)

İmdad etmek = Yardıma koşmak

İmdad = Yetişme, yardıma koşma

İmdad! = Yetiş!

İnha etmek = Yoketmek

Örnek: *Harbın nihayetinde düşman ordularını imha eden büyük kumandan... = Savaşın sonunda düşman ordularını yok eden büyük komutan...*

İnhal etmek = Önellemek, önel vermek

Örnek: *Alacağınızı tediye etmek isterim; fakat biraz imhal etmenizi rica edeceğim = Alacağınızı ödemek isterim; ancak biraz önellemenizi (önel vermenizi) diliyeceğim.*

Mühlet = Önel

Örnek: *Size iki ay mühlet... ondan sonra beklemem = Size iki ay önel... ondan sonra beklemem.*

İmkân = İmkân (T. Kö.)

Ademi imkân = İmkânsızlık

Adimülîmkân = İmkânsız

Mümkün = İmkânlı

Mümkün kılmak = İmkânlaştırmak

Gayrimümkün = İmkânsız

Gayrimümkün kılmak = İmkânsızlaştırmak

İmlâ = İmlâ (T. Kö.)

İmlâ etmek = Doldurmak

Örnek: *Bu lûtfunuz kalbimi hissiyatı meserretle imlâ eyledi = Bu kayranız yüreğimi sevinç duygularıyla doldurdu.*

İmrar etmek = Geçirmek

Örnek: *Gümrükten imrar edilen sandıklar = Gümrükten geçirilen sandıklar.*

Mürur = Geçme

Örnek: *Bu sokaktan yük arabalarının müruru memnudur = Bu sokaktan yük arabalarının geçmesi yasaktır.*

İmsak etmek = Kısınmak

Örnek: *Sarfiyatta biraz imsak etmek lâzım = Harcamada biraz kısınmak gerek.*

İmtidad = Uzam, boy

Örnek: *1 — Bütün yol imtidadınca mamur köyler gördüm = Bütün yol uzamınca bayındır köyler gördüm.*

2 — Dere imtidadınca sıra evler gördüm = Dere boyunca sıra evler gördüm.

İmtidad etmek = Uzamak

Örnek: *Bugünkü içtima dörtte hitam bulacakken sekize kadar imtidad etti = Bugünkü toplantı dörtte bitecekken sekize kadar uzadı.*

İmtihan = Sınaç

Örnek: *Mekteb imtihanları mayıs sonunda icra olunuyor = Okula sınaçları mayıs sonunda yapılıyor.*

İmtihan etmek = Sınamak

Örnek: *Gençleri imtihan etmek öyle ehemmiyetsiz bir iş değildir = Gençleri sınamak öyle önemsiz bir iş değildir.*

Şifahi imtihan = Sözlü sınaç

İshari imtihan = Yazılı sınaç

Tecrübe = Deneç

Örnek: *Tecrübe, ulûmu hazıranın en mühim istinadgâhıdır = Deneç, bugünkü ilimlerin en önemli dayanağıdır.*

Tecrübe etmek = Denemek

Örnek: *Bu izam ettiğiniz işi, müsaade ederse-niz, bir de ben tecrübe edeyim = Bu büyüksediğiniz işi, izin verirsiniz, bir de ben deneyim.*

İmtina = Abay

Örnek: *İmtinaa sebep yok, reyinizi vermelisiniz = Abaya sebep yok, oyunuzu vermelisiniz.*

İmtina etmek = Abamak

Örnek: *Böyle bir vazifeden imtina etmek için esbabı muhikka göstermelisiniz = Böyle bir ödevi abamak için haklı sebebler göstermelisiniz.*

Reddetmek = Reddetmek (T. Kö.)

İmtisal etmek = Uymak

Örnek: *Emrinize imtisal edeceğim = Emrinize uyacağım.*

İmtisâs etmek (mas) — Emmek

İmtiyaz — Bırakış

Örnek: Çin, hututu hadidiyesini işletmek imtiyazını bir alman kumpanyasına vermişti = Çin, demiryollarını işletmek bırakışını bir alman kumpanyasına vermişti.

İmtiyaz — Ayırıt

Örnek: Vatandaşlar arasında imtiyaz düşünülemez = Yurddaşlar arasında ayırıt düşünülemez.

İmtizaç etmek — Kaynaşmak

Örnek: İki düşman gayet eyi imtizaç ettiler = İki düşman pek eyi kaynaştılar.

İmtizaç etmek = Baydaşmak, geçinmek, uyuşmak

Örnek: Onunla imtizaç etmek zannedildiği kadar sühuletli değildir = Onunla baydaşmak (geçinmek, uyuşmak) sanıldığı kadar kolay değildir.

İmtizaçsız = Geçimsiz

Örnek: İmtizaçsız bir adam = Geçimsiz bir adam.

Ademi imtizaç = Birleşemezlik, geçinemelik

Örnek: Aralarındaki ademi imtizaç yevmen feyven tezayüd ediyor = Aralarındaki birleşemezlik (geçinemelik) günden güne artıyor.

İmza = İmza (T. Kö.)

İnad = İnad (T. Kö.)

İn'am, inayet = Kayral

İnan = Dizgin

Örnek: Süvari, nagihan önündeki sahai fesihada irhayı inan ile = Atlı, birdenbire önündeki geniş alanda dizginleri gevşeterek...

İnbat — Bitim

İnbisat — Sünüm

Örnek: Cisimler hararet altında inbisata uğrarlar = Cisimler hararet altında sünüme uğrarlar.

İnbisat etmek = Sünmek

Örnek: Her cismin inbisat etmek kabiliyeti bir değildir = Her cismin sünmek gücü bir değildir.

İncâz etmek — Sözüünü yerine getirmek

Örnek: Merd olan verdiği sözü incâz eder = Er olan verdiği sözü yerine getirir.

İncimad etmek = Donmak

Örnek: Bürudetten incimad eden fukara = Soğuktan donan yoksullar.

Camit = Donuk, cansız

Örnek: 1 — Neye öyle camit bir tavır almışsın = Neye öyle donuk bir duruş almışsın.

2 — Camid cisimlerde hayat yoktur = Cansız cisimlerde hayat yoktur.

İncizab etmek = Kapılmak, tutulmak

Örnek: Bu nazarfirib cemale incizab etmemek mümkün değil = Bu göz alıcı güzelliğe kapılmamak (tutulmamak) elden gelmiyor.

İnd = Yan, göre, - dikte

Örnek: 1 — Sizin indinizde bütün kudsi şeyler abestir — Size göre (sizin yanınızda) bütün kutsal şeyler boştur.

2 — İndelmüzakere = Konuşuldukta.

İndî, keyfi = Kendiz

İndifa etmek = Fışkırmak

Örnek: Yanardağ indifa ediyor = Yanardağ fışkırıyor.

İndiras etmek = Batmak, kaybolmak, çökmek

Örnek: İndiras eden osmanlı imparatorluğu = Batan (çöken) osmanlı imparatorluğu.

2 — Münderis olmuş devletler = Kaybolmuş devletler.

İnfak etmek = Beslemek, yedirip içirmek, geçindirmek

Örnek: Bütün bir aileyi infak etmek kolay bir vazife değildir = Bütün bir ardayı beslemek (geçindirmek, yedirip içirmek) kolay bir ödev değildir.

Nafaka = Geçimlik

Örnek: Zevcesini tatlik etti, nafakasını veriyor = Karısını boşadı, geçimliğini veriyor.

İnfaz etmek = Geçirmek, yürütmek

Örnek: Dünyaya hükmünü infaz edenler bile böyle cüretkârane hareket etmemiştir = Dünyaya hükmünü geçirenler (yürütenler) bile böyle küstahça hareket etmemiştir.

Nüfuz = Geçme, işleme

Örnek: Yağmurun iliklerime kadar nüfuzu yüzünden hastalandım = Yağmurun iliklerime kadar geçmesi (işlemesi) yüzünden hastalandım.

Nüfuz (Tesir anlamına) = Etke

Örnek: Onun nüfuzu her yerde caridir = Onun etkisi her yerde yürür.

Nüfuz etmek = Geçmek, işlemek

Örnek: Rutubet kemiklerime kadar nüfuz etti = Islaklık kemiklerime kadar işledi (geçti)

Nafiz = Geçen, işliyen

Örnek: Nafiz bir nazarla yüzüme baktı = İşleyen bir bakışla yüzüme baktı.

Nafiz = Etke

Örnek: O kadar nafiz olsaydım neler yapardım = O kadar etke olsaydım neler yapardım.

Infial = Küsü

Örnek: Bana karşı infialinizin esbabını bir türlü idrak edemiyorum = Bana karşı küsünüzün sebeblerini bir türlü anlayamıyorum.

Seriülinfial = Tesküser

Örnek: Arkadaşınız ne seriülinfial bir adammış = Arkadaşınız ne tesküser bir adammış.

Münfeil olmak = Küsmek

Örnek: Bu hareketiniz üzerine münfail olmamak elden gelmiyor = Bu hareketiniz üzerine küsmek elden gelmiyor.

Infikâk etmek = Ayrılmak (Bak: Fek)

Infilâk = Patlama

Örnek: Haydarpaşa istasyonu infilâkı İstanbulu dehşet içinde bırakmıştı = Haydarpaşa durağı patlaması, İstanbulu korku içinde bırakmıştı.

Infilâk etmek = Patlamak, patlak vermek

Infirad = Teklik, tekkalma

Örnek: Hali infiradda âciz olan insanlar, birleşince büyük bir kudret iktisab ederler = Teklik halinde eksin olan insanlar, birleşince büyük bir erk edinirler.

Münferid = Tek

Örnek: Bu, münferid bir hâdisedir = Bu, tek bir hâdisedir.

Münferiden = Teker teker

Örnek: Münferiden geliniz = teker teker geliniz.

Teferrüd etmek = Tekleşmek

Örnek: Akran ve emsali arasında teferrüd etti = Taydaşları ve benzerleri arasında tekleşti.

Infisah = Bozulma (Bak: Feshetmek)

Infisal etmek = Ayrılmak, çıkarılmak

Inhidam = Yıkılma, yıkılım

Maili inhidam (Bak: Müşrifi harab) = Kağşak

Inhilâl = Dağılım = (Fr.) Dissolution

Örnek: İktisadî sebebler bir cemiyeti inhilâle uğratabilir = Ekonomik sebebler bir sosyete'yi dağılıma uğratabilir.

Inhilâl = Açılma = (Fr.) Vacance

Örnek: Bu vazifelerde hiç bir inhilâl olmadı = Bu ödevlerde hiç bir açılma olmadı.

Inhilâl (bozgunluk anlamına) = Çözüntü

Örnek: İctimaî bir müessesede görülen inhilâl = Sosyal bir kurumda görülen çözüntü.

Kabili inhilâi maddeler = Eriirler

Örnek: Suda kabili inhilâl maddeler şunlardır = Suda erirler şunlardır.

Münhal = Açık = (Fr.) Vacant

Örnek: Münhal yerimiz yok = Açık yerimiz yok.

Inhimak (Bak: İptilâ) = Düşkünlük

Örnek: Onda kitab okumak inhimak derecesindedir = Onda kitab okumak düşkünlük derecesindedir.

İrhina = Eğilim, başeğme

Örnek: İrhina bilmez bir irade = Eğilim bilmez bir irde.

Münhani = Eğriç

İnhiraf = Sapma

Örnek: Doğru yoldan inhirafı sebebiyle bu hale düştü = Doğru yoldan sapması yüzünden bu hale düştü.

Inhiraf etmek = Sapmak

Inhisaf, inkisaf = Tutulma

Örnek: Hakikat inhisaf bilmez bir güneştir = Hakikat tutulma bilmez bir güneştir.

Inhisar (Monopol) — Tekit (Bak: Hasr)

Inhisara almak (Monopolize etmek) — Tekitlemek (Bak: Hasr)

Inhitat — Düşüm = (Fr.) Déclin, affaissement

Örnek: *Zekâsındaki inhitat konuşmasından belli — Zekâsındaki düşüm konuşmasından belli.*

Inhitat — İngizlik (Fr.) Abaissement

Örnek: *Bu topraklardaki inhitat = Bu topraklardaki ingizlik*

Inhitat — Alçalma = (Fr.) Dégradation

Münhat = İngiz = (Fr.) Abaissé

Örnek: *Münhat olan yerler = İngiz olan yerler.*

Dehşetü inhizam (Bak: İnkıraz)

İnikat = 1 — Bağıtlanma, 2 — (Meclis terimi)

İnikâs — Yansıma

Örnek: *Evler ve ağaçların durgun suya inikâsı çok güzel görünüyordu = Evler ve ağaçların durgun suya yansıması çok güzel görünüyordu.*

İnikâs etmek = Yansımak

Örnek: *Yürek temizliği insanın çehresine inikâs eder = Yürek temizliği insanın çehresine yansır.*

İnitaf etmek = Çevrilmek

Örnek: *Nazarları ona initaf edince = Bakışları ona çevrilince.*

İnkâr — Yadısa

Örnek: *İnkâr nedir bilmiyenin imanında kıymet olamaz = Yadısa nedir bilmiyenin inanında değer olmaz.*

İnkâr etmek = Yadısamak

Örnek: *Yaptıklarını inkâr etmedi = Yaptıklarını yadısamadı.*

İnkıbaz = Büzülme

İnkıbaz = Peklik

İnkılâb = Devrim

İnkıraz = Batım

İnkısam = Bölünme, kısımlanma

İnkısam etmek = Bölünmek, kısımlanmak

Örnek: *Bu şeklin dört parçaya inkısamı = Bu şeklin dört parçaya bölünmesi.*

İnkisar = Kırılma, kırgınlık

Örnek: *Verdiği netice onu inkisara uğrattı = Verdiği sonuç onu kırılmaya uğrattı.*

Bu sözleri duyunca içimde acı bir inkisar duy-dum = Bu sözleri duyunca içimde acı bir kır-gınlık duydum.

İnkısarî hayal = Umusa

Örnek: *Bu işte inkısarî hayale düştüm = Bu işte umusaya düştüm.*

İnkısarî hayale uğramak = Umusanmak

İnkısarî ziya = Yalkırı

İnkışaf etmek = Gelişmek, açılmak

Örnek: *Yazı yazmakta çok inkışaf etti = Yazı yazmakta çok açıldı.*

Çocuklarımızın bedenlen de inkışafına çalışma-lıyız = Çocuklarımızın bedence de gelişmesine çalışmalıyız.

İnkıta = Kesilme

İnkıta etmek = Kesilmek

İnkıyad etmek (Tebaiyet) = Bağınmak, başeğmek

Örnek: *Kendimizden daha yüksek insanlara in-kıyad edebiliriz = Kendimizden daha yüksek insanlara başeğebiliriz (bağınabiliriz)*

İnkıyad ettirmek (Tebaiyet ettirmek) = Uyurmak

Örnek: *Başka milletleri emrine inkıyad (teba-iyet) ettirmek istiyordu = Başka ulusları emrine uyurmak istiyordu.*

İnkıza etmek = Sonalmak

İnsaf, nısfet = Ekit

Örnek: *İnsafına sığınırım = Ekitine sığınırım.*

İnsaf etmek = Ekitmek

Örnek: *İnsaf etmez misiniz? = Ekitmez mi-siniz?*

İnsan = İnsan

İnsanî = İnsel, insaniğ

Örnek: *İnsanî hislere hürmet göstermelidir = İnsel duygulara saygı göstermelidir.*

İnsıbab etmek = Dökülmek

Örnek: *Kızılırmak, Karadenize insıbab eder = Kızılırmak, Karadenize dökülür.*

İnsicam = 1 — Tutarlık, 2 — (Edebiyat terimi)
 Örnek: Sözlerinde *insicam* yoktu = Sözlerinde tutarlık yoktu.

İnsidad etmek = Tıkanmak, kapanmak

İnsilâh etmek = Soyunmak, yüzülmek
 Örnek: *Sanki insanlıktan insilâh etmişti* = *Sanki insanlıktan soyunmuştu*,

İnsiyaki = İçgüdel

İnşa etmek = Yapmak

İnina etmek = Kurmak, yapmak
 Örnek: *Bu evi 1895 te inşa etmişti* = *Bu evi 1895 te yapmıştı*.

İnşia etmek = Şavmak (Bak: Eşia)

İnşia (Teşaub) etmek = Dallanmak, kolsalmak

Şube = Kol
 Örnek: *Bu yol dört şubeye ayrılır* = *Bu yol dört kola ayrılır*.

İnşikak etmek = Yarılmak, çatlamak, ikiye ayırmak

İnşirah = Ferahlık, iç açılma
 Örnek: *İnşirah içinde geçen bir gün* = *Ferahlık içinde geçen bir gün*.

İntaç etmek = Sonuçlamak, bitirmek, sebeb olmak
 Örnek: *Bu işi intac edemedi* = *Bu işi bitiremedi (sonuçlayamadan)*.
Bu hastalık ölümünü intaç etti = *Bu hastalık ölümüne sebeb oldu*.

İntak etmek = Söyletmek, dile getirmek
 Örnek: *Feryadı dağları taşları intak edecekmişcesine* = *Haykırısı dağları taşları dile getirircesine (söyletircesine)*

İntaş etmek = Çimlenmek, yeşermek
 Örnek: *Tohumlar intaşa başladı* = *Tohumlar çimlenmeye (yeşermeye) başladı*.

İntıba = Duyuş (Bak: his), iz = (Fr.) Impression
 Örnek: *Onun bende bıraktığı intıba hiç de iyi değildir* = *Onun bende bıraktığı iz hiç de iyi değildir*.

İntıbak etmek = Uymak

İntıfa = Sönme

İntıfa = Faydalanma, asıgılanma
 Örnek: *Parasından daha çok intıfa fikriyle* = *Parasından daha çok faydalanmak (asıgılanmak) fikriyle*.

İntihab = Seçi, seçme, seçim
 Örnek: *Mebus intıhabı henüz bitmedi* = *Saylav seçimi henüz bitmedi*.

İntıhab etmek = Seçmek
 Örnek: *İkiden birini intıhab etmelisiniz* = *İkiden birini seçmelisiniz*.

Müntahab = Seçken
 Örnek: *Memurlarınız meyanında en müntahabı hangisidir?* = *İşyarlarınız arasında en seçkeni hangisidir?*

Müntahib = Seçmen
 Örnek: *Mebus intıhabında müntahibi saniler rey verir* = *Saylav seçiminde ikinci seçmenler oy verir*.

İntihar = Ölünç
 Örnek: *İntihar da bir cürümdür; fakat cezası da cürümle birlikte çekilmiş olur* = *Ölünç de bir suçtur, ancak cezası da suçla birlikte çekilmiş olur*.

İntihar etmek = Ölmek, kendini öldürmek

Müntehir = Ölnük
 Örnek: *Müntehir, intihar etmezden evel yazdığı yazısında...* = *Ölnük, kendini öldürmezden önce yazdığı yazısında...*

İntikal = Geçme

İntikal = Anlayış, varış
 Örnek: *Seriülintikal bir adam* = *Çabuk anlayışlı (çabuk varışlı) bir adam*.

İntikam = Öğ
 Örnek: *İntikam, yüreği kemiren bir kurttur* = *Öğ, yüreği kemiren bir kurttur*.

İntikam almak = Öc almak.
 Örnek: *İntikam almak için onu öldürdü* = *Öc almak için onu öldürdü*.

İntikameû = Öğüder
 Örnek: *O ne intikameû bir adamdı* = *O ne öğüder bir adamdı*.

İntisab etmek = Kapılanmak

Örnek: Zenginlere *intisab etmekten* başka bir şey bilmezdi = Zenginlere *kapılanmaktan* başka bir şey bilmezdi.

İntisab etmek = Yamanmak, Girmek

Örnek: Bir işe *intisab etmek* = Bir işe *girmek*.

İntişar etmek = Yayılmak, çıkmak

Örnek: Yeni bir haber *intişar etti* = Yeni bir haber *çıktı*.

İntizam = Düzenlik

İntizar etmek = Beklemek, gözlemek

Örnek: Vürudunuza *çarıçışm ile intizar ediyorum* = Gelmenizi dört gözle bekliyorum (*gözlüyorum*).

İnzıbat (Zaptürapt) = Yasav

Örnek: *İnzıbat*, bir memleketin idaresinde en ehemmiyetli bir şeydir = *Yasav* bir ülkenin çevriminde en önemli bir şeydir.

İnzımam etmek = Katılmak

Örnek: Önümüzdeki *lâyüad müşkülâta* bir de bu *inzımam etti* = Önümüzdeki sayısız güçlük-
lere bir de bu *katıldı*.

İnzivagâh = Çekilge

Örnek: Bir zamanlar şehirlerin *hercümercinden el çekerek* bir küçük köyü *inzivagâh itti*haz etmiştim. = Bir zamanlar şehirlerin *kargaşalı-ğından el çekerek* bir küçük köyü *çekilge edinmiştim*.

İpka etmek = Bırakmak, alıkoymak

İpka kalan = Dönek

İpka kalmak = Dönmek, kalmak

İptal etmek = Çürütmek

Örnek: *Taahhüdâtını iptal etmek için* binbir yola baş vurdu = *Bağışlarını çürütmek için* binbir yola baş vurdu.

İptidai = Ham

İptidai = İlkel

Örnek: *Akvamı iptidaiyenin malûmatı da, mahareti de iptidaidir* = *İlkel ulusların bilgileri de uzelliği de ilkeldir*.

İptilâ = Düşkünlük

Örnek: *Oyun eyi bir şeydir, yalnız iptilâ derecesine varmamalı* = *Oyun eyi bir şeydir, yalnız düşkünlük derecesine varmamalı*.

Müptelâ = Düşkün

Örnek: *O adam işrete müptelâdır* = *O adam içkiye düşkündür*.

Müptelâ olmak = Düşkün olmak, uğramak, yakalanmak

Örnek: 1 — *Bilmem neden bu sırada oyuna müptelâ oldu* = *Bilmem neden bu sırada oyuna düşkün oldu*.

2 — *Korkulu bir hastalığa müptelâ oldu* = *Korkulu bir hastalığa uğradı (yakalandı)*.

İptina etmek = Dayanmak

İptisam etmek, tebessüm etmek = Gülümsemek

İptizal = Bayağılaşma

Örnek: *Bu yoldaki mütalealar artık iptizale uğradı* = *Bu yoldaki oylar artık bayağılaştı*

İrade (İhtiyar anlamına) = İrde

İrade (Kudret anlamına) = Enerji

İrade etmek = Buyurmak

Örnek: *Böyle yapılmasını irade ettiler* = *Böyle yapılmasını buyurdular*.

İradî = İrdesel

Gayri iradî = İrdesiz, irdesizce

İradeli = İrdeli, enerjik

İras etmek = Vermek

Örnek: *Çekirgeler toprağın verimliliğine zarar iras etti* = *Çekirgeler toprağın verimliliğine zarar verdi*.

İrad = Gelir

Örnek: *İradiyle geçinir bir adam* = *Geliriyle geçinir bir adam*.

İrad etmek = Getirmek, vermek

Örnek: 1 — *Nutuk irad etmek* = *Söylev vermek*.

2 — *Misal irad etmek* = *Örnek getirmek*.

İrşad etmek = Erdirmek, uslamak, yedemek, yonememek (Bak: ikaz)

Örnek: 1 — *Sizi hakikate irşad etmek isterim = Sizi doğruya erdirmek isterim.*

2 — *Bu genç, pek eğlenceye daldı, onu irşad etmeli = Bu genç pek eğlenceye daldı, onu uslamalı.*

3 — *Aklı ermiyenleri irşad etmek vazifemizdir = Aklı ermiyenleri yedemek borcumuzdur.*

4 — *Yüksek bilgileriyle yalnız bizi değil bütün milleti irşad etti = Yüksek bilgileriyle yalnız bizi değil bütün ulusu yönedi.*

İrtibat = Bağlanım, bağlantı

Örnek: *Aralarındaki sıkı irtibata nazaran = Aralarındaki sıkı bağlanıma (bağlantıya) göre.*

İrtica = Kaytaklık

Örnek: *İrtica hissi, inkılâbı hazmedemiyenlerde doğar = Kaytaklık duygusu, devrimi sindiremiyenlerde doğar.*

İrticalen = Doğaçtan, tasarsız, hazırlanmadan (Bak: Bilbedah)

Örnek: *İrticalen bir nutuk irad etti = Doğaçtan bir söylev verdi.*

İrtidad etmek = İnanından çıkmak, dönmek

İrtifa = Yükseklik

İrtihal = Göçüm

Örnek: *Pek kıymetli bir mucidin irtihali = Pek değerli bir bulmanın göçümü.*

İrtisam etmek = Sınaylanmak, resmi düşmek

Örnek: *Ufukta irtisam eden bir yelken = Ufukta sinaylanan bir yelken.*

İrtişa = Alımsaklık

Örnek: *İrtişa bir memleketi harab eden hallerden biridir = Alımsaklık bir ülkeyi yıkılayan hallerden biridir.*

İsabet = Doğruluk, yerindelik, yanılmazlık, isabet (T. Kö.)

Örnek: *Her bir meselede görülen isabet şayanı hayrettir = Her bir sorumda görülen doğruluk (yanılmazlık, yerindelik, isabet) şaşılmaya değer.*

İsabet etmek = Düşmek, tutturmak, düşgelmek, isabet etmek

Örnek: *Attığı kurşun tam hedefe isabet etti = Attığı kurşun tam amaca düştü (düşgeldi, amacı tuttu, isabet etti).*

İsabeti rey (vuzuhu nazar, feraset) = Yalgörü

Örnek: *Devlet ricaline en çok muktazi olan bir şey de isabeti reydir = Devlet adamlarına en çok gerekli olan bir şey de yalgörüdür.*

İsabet ettirmek = Düşgetirmek, isabet ettirmek

İsal (iblağ) etmek = Ulaştırmak

İsar etmek = Esirgememek, bol bol vermek (Bak: bezletmek)

İsbat = İsbat (T. Kö.)

İsga etmek = Eslemek, söz dinlemek

Örnek: *Size verilen nasayihi pederaneyi isga etmelisiniz = Size verilen babaca öğüdleri eslemelisiniz.*

İsim = İsim (T. Kö.), ad

İskân etmek = Yurdlandırmak

Örnek: *Muhacirleri iskân etmek üzere yerler tefrik edildi = Göçmenleri yurdlandırmak üzere yerler ayrıldı.*

İsmet = Arığ

Örnek: *İsmeti her türlü şâibeden beri olan = Arığı her lekeden beri olan.*

İsnad = Üsnet

Örnek: *Bu gibi isnadat ona hiç bir zarar veremez = Bu gibi üsnetler ona hiç bir zarar veremez.*

İsnad etmek = Üsnemek, yasadamak, üstüne almak

Örnek: *Onun bir kabahati yoktu, fakat kabahati ona isnad ettiler = Onun bir suçu yoktu, ancak suçu ona üsnediler (yasdadılar, onun üstüne attılar).*

İsraf = İsraf (T. Kö.)

İstib'ad etmek = Iraksamak

Örnek: Böyle hareket edeceğini istib'ad etmezdim = Böyle hareket edeceğini iraksamazdım.

İstibşar etmek = Müjde almak

Tebşir etmek = Müjdelemek

Örnek: Memnuniyetle tebşir ederim ki = Sevinçle müjdelerim ki.

İstical etmek = Evemek, çabuk olmak (Bak: acele etmek)

İsticlâb etmek = Getirmek, çekmek

Örnek: Dikkatini isticlâb etmek istiyordu = Dikkatini çekmek istiyordu.

İstida (Arzuhal) = Dilekçe

İstidad = Anıklık = (Fr.) Aptitude, capacité

Örnek: İşten çok düşünmede gösterdiği istidadla tanınmıştı = İşten çok düşünmede gösterdiği anıklıkla tanınmıştı.

İstidane etmek = Borç almak

İstidlâl etmek = Çıkarmak

Örnek: Sözlerinden ne düşündüğünü istidlâl etmeliydiniz = Sözlerinden ne düşündüğünü çıkarmalıydınız.

İstifa = Çekilim

Örnek: İstifa, her zaman hizmetten içtinab manasına gelmez = Çekilim, her zaman işten kaçınma anlamına gelmez.

İstifa etmek = Çekilmek

Örnek: Makamından istifa ederek = Orunundan çekilerek.

İstifayı kusur etmek = Suçdilemek

Örnek: Vaktinde gelmediği için istifayı kusur etti = Vaktinde gelmediği için suçdiledi.

İstifade etmek = Fayda görmek, asıgılanmak

İstiğna (Bak: gına)

İstiğrab etmek = Yabansımak (Bak: garabet)

İstiğrak = Dalınç

Örnek: Okuduğu türküyü istiğrak içinde dinlediler = Okuduğu türküyü dalınç içinde dinlediler.

İstihale = Değişin

Örnek: Her inkılâb, birçok istihalelerin bir araya gelmesiyle olur = Her devrim birçok değişinlerin bir araya gelmesiyle olur.

İstihlâf etmek = Yerine geçmek

İstihale etmek = Değişmek

Örnek: İpekböceği kelebeğe istihale eder = İpekböceği kelebeğe değişir.

İstihfaf etmek = Hafifsemek

Örnek: Kuvvetli insanlar, düşmanlarını istihfaf etmezler = Kuvvetli insanlar düşmanlarını hafifsemezler.

İstihkak = Hak (Bak: Hak)

İstihkar etmek = Küçüksemek

İstihlâk = Yoğaltım

Örnek: Memlekette yerli malı istihlâki = Yurdda yerli malı yoğaltımı.

İstihlâk etmek = Yoğaltmak

Örnek: Odun istihlâk edenler kömür istihlâk edenlerden çoktu = Odun yoğaltanlar, kömür yoğaltanlardan çoktu.

İstihsal = Üretim

Örnek: Adana'da pamuk istihsalı artmıştır = Adana'da pamuk üretimi artmıştır.

İstihsal etmek = Üretmek

Örnek: Afyon istihsal etmek için haşhaş ekerler = Afyon üretmek için haşhaş ekerler.

İstihza etmek = Alay etmek, eğlenmek

Örnek: Kendisiyle istihza edenlere kızıyordu = Kendisiyle alay edenlere (eğlenenlere) kızıyordu.

İstihzarat = Hazırlıklar

İstikamet = Doğruluk

Örnek: İstikametten ayrılmadı = Doğruluktan ayrılmadı.

İstikamet (veçhe) = Yönet

Örnek: Bu istikamette giderseniz köyü bulursunuz = Bu yönünde giderseniz köyü bulursunuz.

İstikamet almak (Teveccüh etmek) = Yönelmek

Örnek: Bölük o tarafa istikamet aldı (Teveccüh etti) = Bölük o tarafa yöneldi.

İstikbal = Gelecek

Örnek: *İstikbal için birçok düşünceleri vardı*
= *Gelecek için birçok düşünceleri vardı.*

İstiklâl = Erkinlik

Örnek: *Türk milleti istiklâlini Atatürk'e med-
yundur = Türk ulusu, erkinliğini Atatürk'e
borçludur.*

İstiknah etmek = Derinlemek

Örnek: *Âmakı kalbimdeki düşünceleri istiknah
etmek mi istiyorsunuz? = Yüreğimin içindeki
düşünceleri derinlemek mi istiyorsunuz?*

İstikrah = Tiksinti, iğrenme

Örnek: *Sun'i hareketlerden istikrah ederim =
Yapma hareketlerden tiksiniyorum (iğrenirim).*

İstikrar = Durluk

Örnek: *Fransız frangının istikrarına çok çalı-
şılmıştı = Fransız frangının durluğu için çok
çalışılmıştı.*

İstiksar etmek = Çoğumsamak

Örnek: *Bu parayı istiksar etmeyin = Bu para-
yı çoğumsamayın.*

İstikşaf = Açı

Örnek: *İstikşaf tayyaresi = Açı uçkusu.*

İstikşaf etmek = Açılmak

Örnek: *Düşmanın vaziyetini istikşaf etmek üze-
re bir kol yolladı = Düşmanın durumunu açıla-
mak üzere bir kol yolladı.*

İstilâ = Salgın

Örnek: *Bu topraklar bir vakitler düşman isti-
lâsına uğramıştı = Bu topraklar bir vakitler
düşman salgınına uğramıştı.*

**İstilâda bulunmak, müstevli olmak = Salgın et-
mek**

İstilâ etmek = Kaplamak, basmak

Örnek: *Çekirge her tarafı istilâ etti = Çekirge
her tarafı kapladı.
Düşmanların istilâ ettiği yerler = Düşmanla-
rın bastığı yerler.*

İstilâm etmek = Ne olduğunu sormak

Örnek: *Neticeyi istilâm ettiler = Sonucun ne
olduğunu sordular.*

İstilzam etmek = Lüzumlaştırmak, gerektirmek

Örnek: *Cezayı istilzam eden bir hareket = Ce-
zayı gerektiren (lüzumlaştıran) bir hareket.*

İstiman etmek = Aman dilemek

Örnek: *Âsiler istiman ettiler = Azıyanlar
aman dilediler.*

İstimhal etmek = Önel istemek

İstimzaç = Yoklama

Örnek: *Bu meseleyi istimzaç için size geldim
= Bu sorumu yoklama için size geldim.*

İstimzaç etmek = Yoklamak

Örnek: *Bu meseledeki fikrini istimzaç edece-
ğim = Bu sorumdaki fikrini yoklayacağım.*

İstinad etmek = Dayanmak

Örnek: *Hayatında kendinden başka kimseye
istinad etmedi = Hayatında kendinden başka
kimseye dayanmadı.*

İstinadgâh = Dayanç

Örnek: *Bütün istinadgâhım sizsiniz = Bütün
dayancım sizsiniz.*

İstinas etmek = Alışmak

İstinsah etmek = Kopye etmek

Örnek: *Bu kitabı istinsah etmek için yirmi li-
ra istedi = Bu kitabı kopye etmek için yirmi
lira istedi.*

İstintak = Sorgu

Örnek: *Önce onu istintaka çektiler = Önce
onu sorguya çektiler.*

İstintak altına almak = Sorguya çekmek

İstirahat = Rahatlanmak, rahat

İstirahat etmek = Rahatlanmak, dinlenmek

Örnek: *İstirahat etmek için buraya geldim =
Dinlenmek için buraya geldim.*

İstirham = Yalvarı

Örnek: *İstirhama lüzum yok, işinizi yaparlar
Yalvarıya lüzum yok, işinizi yaparlar.*

İstirham etmek = Yalvarmak, yakarmak

Örnek: *İstirham ederim, cürmümü affediniz =
Yalvarırım, suçumu bağışlayınız.*

İstirkab — Çekemezlik

Örnek: *Âlicenab olanlar başkalarını istirkab küçüklüğünü göstermezler = Akı olanlar başkalarını çekemezlik küçüklüğünü göstermezler.*

İstisgar etmek — Azımsamak

Örnek: *Kendisine tediye edilen meblağı istisgar ettiğine hayret ettim = Kendisine ödenen parayı azımsadığına şaşım.*

İstiskal etmek — Ağırsamak

Örnek: *Misafiri istiskal etmek değil, ona ikram etmek lâzımdır = Konuğu ağırsamak değil, ağırlamak gerektir.*

İstismar etmek — İşletmek, sömürmek

Örnek: 1 — *Bu makineleri böyle muattal bırakmakta bir menfaat yoktur, onları istismar etmeliyiz = Bu makineleri böyle işlemez bırakmakta bir fayda yoktur, onları işletmeliyiz.*
2 — *Kendisine karşı irae buyurduğunuz merhamete istinaden sizi istismar etmek istiyor = Kendisine karşı gösterdiğiniz acımaya dayanarak sizi sömürmek istiyor.*

Müstamere = Sömürge

Örnek: *On dokuzuncu asırda Avrupa düvelı muazzaması müstamereler edinmek hevesine düştüler = On dokuzuncu asırda Avrupa büyük devletleri sömürgeler edinmek isteğine düştüler.*

İstisna = Ayra (Bak: Fark)

İstisna etmek — Ayramak

İstisnai = Ayrıl

İstisnaiyet = Ayrılık

İstişare = Danış

Örnek: *Mühim işlerde istişare ile hareket etmek doğrudur = Önemli işlerde danışarak hareket etmek doğrudur.*

İstişmam etmek — Sezinlemek

Örnek: *Öyle bir şey olduğunu istişmam ediyorum = Öyle bir şey olduğunu sezinliyorum.*

İstitaat, takat = Güç

Örnek: *İstitaatimin en son haddine kadar = Gücümün en son derecesine kadar.*

İstital = Uzatı

Örnek: *Mesele, yalnız kendi hudutları dahilinde kalsa gene bir şey değil, bir takım istitaleler de oldu da = Sorum, yalnız kendi sınırları içinde kalsaydı gene bir şey değil, bir takım uzatılar da ortaya çıktı da.*

İstitar = Örtünme

Örnek: *Veçhi dilârayı kamer bir sehabı muzlimle istitar etmişti = Ayın gönül süsliyen yüzü karanlık bir bulutla örtünmüştü.*

İstitrad = Arasöz

Örnek: *Buradabir istitrad yapacağım = Buraya bir arasöz koyacağım.*

İş ar etmek = Bildirmek

Örnek: *İş ar ettiğiniz tariki hareketi tasvib ediyorum = Bildirdiğiniz hareket yolunu uygun buluyorum.*

İşaret = İm, işaret (T. Kö.)

İşaret etmek = Göstermek, imlemek, işaret etmek

İşgal — Tutav, işgal (T. Kö.)

İşgal etmek — Uğraştırmak, kaplamak, almak, tutmak, ele geçirmek, işgal etmek

İşhad etmek — Tanıklamak

Örnek: *Bu meselede herkesten evel ve herkesten ziyade sizin kendinizi işhad etmek isterim = Bu sorumda herkesten önce ve herkesten çok sizin kendinizi tanıklamak isterim.*

İstihad etmek = Tanık tutmak

İşmizaz — Yüz buruşturma

İştial = Tutuşma

Örnek: *İştial, birdenbire olduğundan bir şey kurtarmağa imkân hasıl olmadı = Tutuşma birdenbire olduğundan bir şey kurtarılmadı.*

İştial etmek = Tutuşmak

Örnek: *İştial eden otlar büyük bir orman harkine sebeb oldu = Tutuşan otlar büyük bir orman yangınına sebeb oldu.*

İs al etmek = Tutuşturmak

İştigal etmek = Uğraşmak

Örnek: *İştigal ettiğiniz mesele çok mühimdir = Uğraştığınız sorum çok önemlidir.*

İştihâ = İştah

İstihar etmek = Tanınmak

İstikâ etmek = Yanılamak, sızlanmak

Örnek: 1 — *Bu yolda harekette devam ederse-niz sizden istikâ edeceğim = Bu yolda hareke-ti sürüp götürürseniz yanılıyacağım.*

2 — *Kime istikâ etmeli? = Kime sızlanmalı (derd yanmalı)?*

Şikâyet etmek = Derdyanmak

Şikâyet = Yanı, sızıltı

Örnek: 1 — *Şikâyetiniz üzerine bu meseleyi tahkike girişildi = Yanınız üzerine bu sorumu araştırmaya girişildi.*

2 — *Şikâyetle mahal vermiyerek = Sızıltıya mey-dan vermiyerek.*

İştirâk = Ortaklık

İştirâk etmek = Ortak olmak, ortaklaşmak

Örnek: 1 — *Bu şikâyetle ben de iştirâk ederim = Bu yanıya ben de ortak olurum.*

2 — *Bu işte sizinle iştirâk edelim = Bu işte si-zinle ortaklaşalım.*

İstiyak = Göresi

Örnek: *Çoluk çocuğa teskin edilmez bir iştiya-kım var = Çoluk çocuğa söndürülmez bir göre-sim var.*

İşve = Kırıtım

Örnek: *Birçok işvelerden sonra meramını anlat-tı = Birçok kırıtımlardan sonra istediğini an-lattı.*

İsvebaz = Kırıtkan, baylan

İtaat = Uyum

Örnek: *Küçüğün büyüğe itaati lâzımdır = Kü-çüğün büyüğe uyrumu lüzumludur.*

İtaat etmek — Uymak, başeğmek

Örnek: *Devlet kanunlarına itaat edelim = Dev-let kanunlarına başeğelim (uyuralım.)*

İtalei lisan = Dil uzatım

İthaf etmek = Armağanlamak

Örnek: *Bu eserimi namı âlinize ithaf ediyö - rum. = Bu eserimi yuca adınıza armağanlıyo - rum.*

İtham etmek = Suçlamak

Örnek: *Bu işte cürüm kimin olursa olsun lisanı halk sizi itham edecektir = Bu işte suç kimin olursa olsun halkın dili sizi suçlıyacaktır.*

İtibar (Bak: Revaç) = Yalım, kredi (T. Kö.)

İtibari = Koyma

Örnek: *Bir şeyin hakikî kıymeti ile itibari kıy-meti arasında = Bir şeyin gerçek değeri ile koy-ma değeri arasında.*

İtibaren = — denberi, — den başlayarak

Örnek: 1 — *Bugünden itibaren = Bugünden başlayarak*

2 — *O zamandan itibaren = O zamandan beri.*

İtidal = Aran, yavaşma, sinem, ılım

Örnek: 1 — *Her işte fazla veya noksan değil, i-tidal ile hareket gerektir = Her işte artık veya eksik değil, aran ile hareket gerektir.*

2 — *Hüubub eden rüzgârın itidale doğru dönme-si = Esen yelin yavaşma doğru dönmesi.*

3 — *Havanın itidali = Havanın ılımı.*

İtidal kesbetmek = Yavaşmak, yumuşamak, ılmak

Örnek: *Dört günlük sağnaktan sonra bugün hava itidal kesbetti = Dört günlük sağnaktan sonra bugün hava yavaşıdı (yumuşadı, ıldı)*

Mutedil = Orta, ılıman, sinemli

Örnek: 1 — *Mutedil bir şekilde hareket etmek isterim = Orta bir şekilde hareket etmek iste-rim.*

2 — *Hava bugün pek mutedil = Hava bu gün pek ılıman.*

İtikâl = Aşınma

İtilâf = Anlaşma, uyuşma

Örnek: 1 — *Aramızda bir itilâf husulü için = Aramızda bir anlaşma olması için.*

2 — *İki devlet arasındaki itilâfa nazaran = İki devlet arasındaki uyuşmaya göre.*

Ademi itilâf = Uyuşmazlık, anlaşmazlık

Örnek: *Aramızdaki ademi itilâf o kadar mühim değildir = Aramızdaki uyuşmazlık (anlaşa - mazlık) o kadar önemli değildir.*

İtimad = Güven

İtimad etmek = Güvenmek

İtiraf = İtiraf (T. Kö.)

İtiraz = İtiraz (T. Kö.)

İtizar etmek = Özür dilemek

Özür (Mazeret) = Özür (T. Kö.)

İtiyat = Alışkanlık

İtina = Özen

İtmam etmek = Tümlemek, tamamlamak, bitirmek

İtminan = Dinizlik

İttifak = Bağlaşma

İttihad = Birlik, birleşme

İttisal etmek = Bitişmek

İtvan etmek (Serdetmek) = Getirmek

İva etmek = Barındırmak

İvaz, taviz = Değişit

İvicaç = Büksülme

İzah = İzah (T. Kö.)

İzale etmek = Gidermek

İzam etmek = Büyükemek

İz'an = İzen, izan

İzaz etmek = Ağırlamak

İzdiham = Kalabalık

İzdivaç = Evlenme

İzzeti nefis (Haysiyet) = Onur

Şeref = Şeref (T. Kö.)

İzhar etmek = Göstermek, açığa vurmak, izhar etmek (T. Kö.)

İzin = İzin

İztirap = Göynü

İstizan etmek = İzin istemek

Kadem = Ayak

Kademe = Basamak

J

Jale = Çiğ

Örnek: *Nesimi nevbahar jaleler saçsın = Baharın esini çiğler saçsın.*

Jandarma = Jandarma

Jenk = Pas

Jıyan = Azgın, kükremiş

Örnek: *Şiri jıyan = Kükremiş aslan*

Jülide = Dağlık (saç), karışık

K

Kabahat = Kabahat (T. Kö.)

Kabih = Çirkin

Örnek: *Bu, pek kabih bir harekettir = Bu, pek çirkin bir harekettir.*

Kubh = Çirkinlik

Örnek: *Hareketinizin hüsun ve kubhunu sizden ziyade sizi görenler anlar = Hareketinizin güzelliği veya çirkinliğini sizden ziyade sizi görenler anlar.*

Kabil = Olabilir (Bak: Mümkün) (Umumiyetle bilmek fiiliyle tasrif edilir)

Kabil (makule) = Gibi, çeşid, türlü, cins

Örnek: *Bu kabil (bu makule) adamlardan hiç hoşlanmam = Bu gibi (bu çeşit, bu türlü, bu cins) adamlardan hiç hoşlanmam.*

Kabil (makule) = Kategori (terim) = (Fr.) Catégorie

Kabiliyet = Yetenek

Örnek: *Kimseden kabiliyeti haricinde olan işi istememelidir = Kimseden veteneği dışında olan işi istememelidir*

Kabiliyet (İstidad anlamına) = Anıklık

Örnek: *Onun kabiliyeti daha ziyade içtimai sadadır = Onun anıklığı daha çok sosyal alandır.*

Kabiliyeti intiba sahibi = Duyuşlu (Bak: His)

Kabiliyeti inhilal = Erişenlik (Bak: Hall)

Kabili tahkik = Gerçinlenebilir (Bak: Hakikat)

Kabili tahakkuk = Gerçeklenebilir (Bak: Hakikat)

Kabili inhina = Bükülür (Bak: Gayrikabili inhina)

Örnek: *Kabili inhina olan şeyler üzerinde işlemek daha kolaydır. = Bükülür şeyler üzerinde işlemek daha kolaydır.*

Kabili inhilal = Erir (Bak: Hall)

Kabili inhilal maddeler = Erirler (Bak: İnhilai)

Kabili hazf = Kaldırılabilir (Bak: Hazf)

Kabili afiv = Bağışlanır, bağışlanabilir

Örnek: *Doğrusu bu cürmünüz kolay kolay kabili afiv görünmüyor. = Doğrusu bu suçunuz kolay kolay bağışlanır (bağışlanabilir) görünmüyor.*

Kabili ekil = Yenebilir

Kabili izale = Giderilebilir

Örnek: *Bu işe kolayca kabili izaiedir. = Bu işe ke kolayca giderilebilir.*

Kabili itiraz = Söz götürür.

Örnek: *Sözünüz pek doğru ise de, bir noktadan nazardan kabili itirazdır = Sözünüz pek doğru ise de, bir bakımdan söz götürür.*

Gayri kabili itiraz = Söz götürmez

Örnek: *Gayri kabili itiraz bürhanlarla sözünü ispat etti = Söz götürmez kanıtlarla sözünü tanıtladı.*

Kabile = Ebe

Kabile = Oymak

Kabl = Önce

Örnek: *Kablettarih = Tarihten önce.*

Makabl = Önceki, geçen

Mabaad = Sonra, sonraki

Kabr = Kabir (T. Kö.)

Kabul = Kabul

Tasvib = Onam

Örnek: *Bu teklifi tasvibi âlinize arz ediyorum = Bu önergeyi yüksek onamanıza sunuyorum.*

Tasvib etmek = Onamak

Örnek: *Bu hareketinizi candan gönülden tasvib edenler arasındayım = Bu hareketinizi candan gönülden onayanlar arasındayım.*

Kâbus = Karabasan

Örnek: *Bütün gecem mahuf bir kâbus içinde geçti = Bütün gecem korkunc bir karabasan içinde geçti.*

Kabza = Sap, tutak

Kabzetmek = Almak

Kaddü kamet = Boybos

Örnek: *Kaddü kametinin güzelliğine hayran oldum = Boyunun bosunun güzelliğine hayrandım.*

Kader (Mukadderat anlamına) = **Kader** (T. Kö.), **keskil** = (Fr.) Destin

Tali = 1 — Tali, 2 — Sur (T. Kö.) = (Fr.) Chance, sort

Kadid = Kurada, iskelet

Kadih, seb, şetm = Sövgü, sövme

Zem = Yergi, yerme

Zemmü kadih = Yergi ve sövgü

Kadim = Bayrı

Örnek: *Minelkadim bu köy halkı bu ormandan ihtitab edegelmiştir = Bayrıdanberi bu köy halkı bu ormandan odun kesegelmiştir.*

Kıdem = Öncelik, bayrılık

Kıdemli = Yümlü, uğurlu

Kudema = Eskiler

Kadir, zikudret = Erkmen

Örnek: *Kadir ona derler ki hangi işe vaziyet etse bir encama isal eder = Erkmen ona derler ki hangi işe el koysa bir sona götürür.*

Kudret = Erk

Örnek: *Kudreti beşeriyenin bir haddi vardır. = İnsan erkinin bir ucu vardır.*

Kadr = Değer

Örnek: *Kadrini bilselerdi ondan daha çok istifade ederlerdi = Değerini bilselerdi ondan daha çok faydalanırlardı.*

Kadirdan, kadirşinas = Değerbilir

Örnek: *Büyüklerimiz çok kadirdan (kadirşinas) adamlardır = Büyüklerimiz çok değerbilir adamlardır.*

Kadirnaşinas = Değerbilmez

Örnek: *Ona karşı pek kadirnaşinas davranıldı*
= *Ona karşı pek değerbilmez davranıldı*

Kâfi = Yeter

Örnek: *Artık bu sıkıntılar kâfi = Artık bu sıkıntılar yeter.*

Bu kadarını kâfi görmediniz mi? = Bu kadarını yeter görmediniz mi?

Kâffe = Hepsi, bütün, tükeli

Örnek: *Kâffesi aynı cinstendir = Hepsi aynı cinstendir.*

Gayrikâfi = Yetmez

Örnek: *Bu kadar sây gayrikâfidir = Bu kadar çalışma yetmez.*

Gayrikâfi bulduğum bu malûmat ile ona bu mühim işi tevdi edemem = Yetmez bulduğum bu bilgi ile ona bu önemli işi veremem.

Kifayet = Yeterlik

Örnek: *Kifayeti dolayısıyla ona bu vazifeyi verdiler = Yeterliği dolayısıyla ona bu ödevi verdiler.*

Ademi kifayet = Yetmezlik

Örnek: *Ademi kifayeti görüldüğü için işten çıkarıldı = Yetmezliği görüldüğü için işten çıkarıldı.*

Kifayetli, ehliyetli = Yetkil

Örnek: *Çok kifayetli bir adamdı = Çok yetkil bir adamdı.*

Kafile = Katar, takım

Örnek: *Muhacirler kafile kafile gidiyorlardı = Göçmenler katar katar (takım takım) gidiyorlardı.*

Kâhil Kırçıl

Kâhin = Baksı, ırkıl, bakır, falcı, bakıcı

Kahkarî = Ardın ardın, gerisin geri

Kahr = Kağır (Kırgızca)

Örnek: *Kimin kahrına uğradı? = Kimin kağırına uğradı?*

Kahraman = Kağırman (Yakutça ilâh anlamına), Alp

Örnek: *Kahraman ordumuz = Kağırman ordumuz.*

Kaht = Kıtık

Kair = Dip

Örnek: *Kairi derya = Denizin dibi.*

Kaide = Kural = (Fr.) Règle

Örnek: *Her kaidenin müstesnası olabilir = Her kuralın ayramı olabilir.*

Kaide = Taban = (Fr.) Base

Kaide = Duraç (Heykel için = (Fr.) Piédestal, socle

Kail olmak = (Bak: razı olmak)

Kaim = Dik = (Fr.) Perpendiculaire, vertical

Kaim = Ayakta = (Fr.) Debout

Kaimen = Dikine = (Fr.) Perpendiculairement, verticalement

Kaimen = Ayakta = (Fr.) Debout, étant, levé

Kaimen (Bak: Amudî) = Dikel = (Fr.) Perpendiculaire, vertical

Kâin = Bulunan, olan

Örnek: *Aksarayda kâin bir bab hane = Aksarayda bulunan bir ev.*

Kâinat = Evren (Bak: Âlem), kâinat (T. Kö.)

Kâkül = Perçem

Kalb = Kalb (T. Kö.)

Kalbetmek = Çevirmek (Bak: Tahvil, tebdil)

Örnek: *Bakırı altına kalbetmek = Bakırı altına çevirmek.*

Kale = Kale

Kalem = Kalem (T. Kö.)

Kalıp = Kalıp

Örnek: *Madenleri izabe ettikten sonra kalıba dökerler = Madenleri erittikten sonra kalıha dökerler.*

Kamer = Ay

Kameriye = Çardak

Senei kameriye = Ayyıl

Senei şemsiye = Günyıl

Kamet = Boy

Kameti mevzun sahibi = Taylan

Kâmil = Olgun, erişkin

Örnek: *O, kâmil bir insandır = O, olgun (erişkin) bir insandır.*

Kâmilin = Büsbütün, hep birden

Örnek: *Borcunu kâmilin ödemişti = Borcunu büsbütün ödemişti.*

Kamus = Kamus

Kân = Kaynak, ocak

Kanaat = Kanağat

Örnek: *Kanaatim bu yoldadır = Kanağatım bu yoldadır.*

Kanal = Ark (Bak: Cetvel)

Kani = Kanığ

Örnek: *Kaniim ki siz bu işin üstesinden geleceksiniz = Kanığım ki siz bu işin üstesinden geleceksiniz.*

Kanun = Kanun

Kâr = İş, kazanç

Kârazma, kârazmûde, = işanlar, işbilen,

Kâraşına, kârdan, kâragâh, kardedide, kargüzer = İş-becerir

Karabet = Hısımlık

Örnek: *Aramızda karabet vardır = Aramızda hısımlık vardır.*

Karar = Karar (T. Kö.)

Örnek: *Çok konuştuk, bir karara varamadık = Çok konuştuk, bir karara varamadık.*

Karha = Yara

Kari = Okur

Karib = Yakın

Örnek: *Yüze karib hatası vardı = Yüze yakın yanlış vardı*

Kariben = Yakında

Örnek: *Kariben avdeti memuldür = Yakında dönmesi umulur.*

Karibi hakikat = Hakikatsi (Bak: hakikat)

Karin = 1 — -daş, -deş, 2 — Yakın

Karine = İmkân

Örnek: *Onun ne demek istediğini ancak karine ile anladık = Onun ne demek istediğini ancak imkânla anladık.*

Karn = Kurun, çağ = (Fr.) Epoque

Kasaba = 1 — Kent, 2 — (Teşrih mânâsı terim koluna bırakılmıştır.)

Karye = Köy

Kasavet = Tasa (Bak: gussa)

Örnek: *Kasavetten kendini kurtaramadı = Tasa-dan kendini kurtaramadı.*

Kasem = Ant

Örnek: *Size kasemle söylüyorum = Size antla söylüyorum.*

Kasretmek = Kısmak, kısaltmak

Örnek: *Sözü bu kadar kasretmek anlaşılmasına mani olur = Sözü bu kadar kısaltmak anlaşılmasına engel olur.*

Kasrı basar = 1 — Kısa görü, 2 — (Tib manası terim koluna bırakılmıştır.)

Kasir = Bodur, kısa

Örnek: *Kasirülkame = Kısa boylu*

Kasıt, sâi = Ulak

Kassam — Bölücü

Kasd = Kurma

Örnek: *Kasd ile yapılmış bir iş = Kurma ile yapılmış bir iş.*

Kasdetmek = Kurmak

Suikast = Kıyınç

Kâşane = Köşk

Kâşki = Nolaydı

Örnek: *Kâşki oraya gitmeseydi = Nolaydı oraya gitmeseydi.*

Kat'etmek = Kesmek = (Fr.) Couper, trancher

Örnek: *Mücadeleyi kat'etmek için = Kavgayı kesmek için.*

Kat'ı alâka etmek = Elçekmek, elyumak, ilişik kesmek = (Fr.) Cesser ses relations, rompre

Örnek: *Sizinle kat'ı alâka ettim = Sizinle ilişigimi kestim.*

Bu işten kat'ı alâka ettim = Bu işten elçektim.

Kat'ı mesafe = Yol alma = (Fr.) Parcourir les distances

Kat'ı merahl = İlerleme, yoldürme

Örnek: *Yavaş yavaş kat'ı mesafe edebildi* = *Yavaş yavaş ilerliyebildi*.

Kuttaı tarık = Yolkesen

Kat'i = Kesin

Örnek: *Kat'i olarak size söylüyorum* = *Kesin olarak size söylüyorum*.

Kat'iyyen = Asla, üzkes, cuda

Örnek: *Kat'iyyen izin veremem* = *Üzkes (asla) izin veremem*.

Kat'ileştirmek = Kesinleştirmek (Bak: hakikat)

Örnek: *Yevmi hareketini henüz kat'ileştiremedi* = *Harket gününü henüz kesinleştiremedi*.

Katl = Ölü

Örnek: *Onun katli herkesin yüreğinde derin bir acı bıraktı* = *Onun ölü*

Katletmek = Öldürmek

Örnek: *Katledildiği vakit yanında kimse yoktu* = *Öldürüldüğü vakit yanında kimse yoktu*.

Katil = Ölü, öldüren, kanlı

Örnek: *1 — Katilini bulamadılar* = *Ölütçüsünü bulamadılar*.

2 — Onun katili dır = *Onun öldüreni dır*.

Katliâm = Kırım

Katre = Damla

Örnek: *Su musluktan katre katre akıyordu* = *Su musluktan damla damla akıyordu*.

Kavi = Kuvvetli, zorlu

Örnek: *Kavi bir irade* = *Kuvvetli bir irde*

Kavim (millet anlamına) = Ulus

Örnek: *Cemiyeti akvam* = *Uluslar sosyetes*

Kavs = Kavis (Kavus = Kemer: Radloff II)

Kay = Kusu

Kayh = İrin

Kaymakam (askerlikte) = Yarbay

Kayd = Bağ = (Fr.) Lien, réserve, entrave

Kayd (Bak: İhtimam) = Kayıd = (Fr.) Soin, souci, assiduité

Örnek: *Kaydsız bir adam* = *Kaydsız bir adam*.

Kayd = Yazma, geçirme = (Fr.) Inscription, enregistrement

Örnek: *Bu isimlerin deftere kaydı bitmedi* = *Bu isimlerin deftere geçirmesi bitmedi*.

Kaza = Kaza (asl: kada)

Örnek: *Büyük bir kaza geçirdi* = *Büyük bir kaza geçirdi*.

Kaza = İlçe

Örnek: *Karacabey kazası* = *Karacabey ilçesi*.

Vilâyet = İl

Örnek: *İzmir Vilâyeti* = *İzmir ili*.

Nahiye = Kamun

Örnek: *Bu kazada üç nahiye vardır* = *Bu ilçede üç kamun vardır*.

Vali = İlbay

Örnek: *Adana valisi* = *Adana ilbayı*.

Kaymakam = İlçebay

Örnek: *Haymana kaymakamı* = *Haymana ilçebayı*.

Nahiye müdürü = Kamunbay

Müfettiş = İspekter

Müfettişlik = İspekterlik

Müfettişi Umumilik = Genel İspekterlik

İftiş = Teftiş (T. Kö.)

Kâzib = Yalan, yalancı, aldaç

Kızb = Yalan

Kebed = Karaciğer

Kebir = Büyük

Keder = Keder (T. Kö.)

Keenne = Sanki, sanırsın ki

Kefalet = Kefillik

Kefalet akçası = Tutak

Örnek: *Bu işi deruhte etmek isteyenler % 10 derecesinde kefalet akçası yatırmalıdır* = *Bu işi üstüne almak isteyenler % 10 derecesinde tutak yatırmalıdır*.

Kefil = Kefil (T. Kö.)

Kefaret = Arınma

Keffiyed etmek = Elçekmek, çekilmek

Örnek: *Birkaç defa pey vurduktan sonra keffiyed ederek rakibine bıraktı* = *Birkaç kere pey vurduktan sonra elçekerek (çekilerek) işi hasmına bıraktı.*

Kehf = Kovuk, mağara

Kehkeşan = Gökdere, yola

Kelâl (Bak: Hüzün) = Usanç

Kelime = Kelime (T. Kö.)

Kem = Kötü, az

Örnek: *Kem söz, kem akça sahibinindir* = *Kötü söz, kötü akça ıssınındır.*

Kemakân = Eskisi gibi, olduğu gibi

Örnek: *Kemakân makamında ibkası* = *Eskisi gibi orununda bırakılması.*

Kemend = Boğuluk

Kemin = Pusu

Kemiyet = Nicelik, kemiyet (T. Kö.)

Keyfiyet = Nitelik, keyfiyet (T. Kö.)

Kenar = Kenar (T. Kö.)

Kerem = Kayra

Keremkâr = Selek

Kerhen = İstemiyerek, gönülsüz, tiksinerik

Tav'an = İstiyerek, gönülden

Tav'an ve kerhen = ister istemez, istiyerek istemiyerek

Örnek: *Tav'an ve kerhen bu işi behemehal ifa etmelisiniz diye verilen emre nazaran* = *İstiyerek istemiyerek bu işi ne olursa olsun yapmalısınız diye verilen emre göre.*

Kerih = İğrenç, tiksindirici

Kerime = Kız

Kerre = Kere

Kesafet = Sıklık, koyuluk

Kesif = Sık, koyu

Örnek: 1 — *Kesif bir orman* — *Sık bir orman*
2 — *Kesif gölgelerle mestur bir yol* — *Koyu gölgelerle örtülü bir yol.*

Tekâsüf etmek = Sıklaşmak, toplanmak

Teksif etmek = Sıklaştırmak, koyulaştırmak, toplamak

Kesad = Sürümsüzlük, durgunluk

Kesbetmek = Edinmek, kazanmak

Kesbi nezaket etmek = Nazikleşmek

Kesbi sükûnet etmek = Sâkinleşmek

Kesbi suubet etmek = Zorlaşmak, güçleşmek

Kisb = Edinç

Kisbükâr = İş güç, kazanç

Kisbî = Edinsel

Örnek: *İnsanların bazısında fitrî olan mevahibi tabiat bazılarında da ancak kisbî olarak tezahür eder* = *İnsanların kimisinde doğunsal olan türrem vergileri, kimisinde de edinsel olarak görünür.*

Kesir = Kesir (kesmekten)

Kesretmek = Kırmak

Örnek: *Kimsenin hatırını kesretmek istemem* = *Kimsenin hatırını kırmak istemem.*

Kûsurât = Kesirler

Kesel = Kesilme, gevşeklik, kesel.

Keşfetmek (Bak: icad) = Açınlamak

Keşf = 1 — Açın, 2 — (Bak: İğcad)

Örnek: *Kimya en büyük keşiflerini Lâvvazye'ye medyundur* = *Kimya en büyük açınlarını Lâvvazye'ye borçludur.*

Şâşif = Açan

Keşide etmek = Çekmek

Şetmetmek = Gizlemek

Şetûm = Ağzı pek, ağzı sıkı, gizer

Şetûmiyet = Gizerlik

Key = Kev, yakma, dağlama

Şeyetmek = Dağlamak, köymek

Şeyf = Keyif (T. Kö.)

Şeyfi (Bak: irdî) = Keyfiğ, kendiz

Şeza = Böyle, böylece, bunun gibi, da, dahi, yine

Şezalik = Bunun gibi, yine, öylece, idem

Şidemli yüzbaşı = Önyüzbaşı

Şihf = Kafatası

Şide = Boyunluk

Şükal = Dedikodu

Şıraat = Okuma, lektür

Kıraat etmek = Okumak, laktırmak, laksıymak

Kıraat kitabı = Okuv = (Fr.) Livre de lecture

Kısm = Kısım

Kısmet = Kismet

Kıstas = Ölçek = (Fr.) Critérium

Kışr = Kabuk

Kıt'a = 1 Bölge, kıtğa (T. Kö.), 2 - Büyüklük, irilik (Bak: cesamet)

Örnek: 1 — Yeryüzü beş büyük kıt'aya tefrik olunur — Yeryüzü beş büyük bölgeye (kıtğaya) ayrılır.

2 — Duvara talik edilebilecek kıt'ada (cesamete) bir harita — Duvara asılabilecek büyüklükte bir harta.

Kıtâl = Öldürüm

Mukatele = Öldürüşme

Kıvam = Tav

Örnek: Bu işin tam kıvamına geldiği bir sırada — Bu işin tam tavını bulduğu bir sırada.

Kıyafet = Kıyafet (T. Kö.)

Kıyam = Ayaklanma

Kıyam etmek = Ayağa kalkmak, ayaklanmak, kalkışmak

Kıymet = Değer, kıymet (T. Kö.)

Kıbar = Kıbar

Kibr = Kibir

Kifâfı nefis = Doyumluk

Kırs = Kireç, kireç taşı

Kılye = Böbrek

Kin = Kin (T. Kö.)

Kisve = Geysi

Örnek: Din rüesasının hususî kisve giymeleri menedilmiştir — Din ulucalarının özel geysi giymeleri yasak edilmiştir.

Kışver = Ülke

Kitab = Kitap

Kitâbe = Yazıt

Örnek: Orhon kitabeleri = Orhon yazıtları

Kıyaset = Usûğ

Örnek: Bu meseleyi sizin kıyasetinize tevdi ediyorum. = Bu sorumu sizin usûğunuza bırakıyorum.

Kolordu kumandanı (ferik) = Korgeneral

Kolordu kumandanı = Korkomutan

Kolordu erkânıharbiyesi = Korkurmay

Kongre = Kurultay

Kontör, muaddid = Savaş

Köhne = Eski, eski püskü

Örnek: Üstünde bir köhne libas ile karşıma çıktım — Üstünde bir eski püskü geysi ile karşıma çıktım.

Kvoki = Taslak

Kubbe = Kubbe, kümbet

Kudsî = Kutsal

Örnek: Milletin büyük inkılâplarında pişva olmak ağır olduğu kadar da kudsî bir iştir = Ulusun büyük devrimlerinde öneyak olmak ağır olduğu kadar da kutsal bir iştir.

Kumandan = Komutan

Kumanda = Komut, komuta

Örnek: 1 — Askere verilen (hazırol) kumandası üzerine = Askere verilen (hazırol) komutu üzerine.

2 — Kumandası altında bulunan livayı şarka doğru ilerletti = Komutası altında bulunan tugayı doğruya doğru ilerletti.

Kur'a = Kurğa

Kurb = Yakın, yan

Kurban = Sunam

Kurretülayn = Göz bebeği

Kurs = Kurs (T. Kö.)

Kusur = Kusur (T. Kö.)

Kuvvet = Kuvet (T. Kö.)

Kuvvei inbatiye = Bitelge

Örnek: Kuvvei inbatiyesi pek feyizdar olan garb vilâyetleri = Bitelgesi pek gür olan batı illeri.

Kuvvei muharrike (Bak: Hareket) = İşletge

Küçük zabıt = Erbaş

Küfretmek = Sövmek

Küfürbaz = Sövgen

Küfüv = Dendeş

Külfet = Yük, ağırlık

Kül = Tüm, bütün, hepsi, kül = (Fr.) Le tout
 Küllî = Tümel, küllîğ
 Külliyyet = Tümlük, külliyyet = (Fr.) Totalité
 Kühn = Öz, kök, küñğ
 Künye = Soyadı, künye
 Küre = Küre (T. Kö.)
 Küreyve = Kürecik, yuvarcık, küreyce, küreyve
 Kürsi = Kürsü (T. Kö.)
 Küşpe = Posa, tortu, küşpe
 Küstah = Küstah
 - küşa = Açan
 Örnek: 1 — Dilküşa = Gönülaçan
 2 — Kişverküşa = Ülkeaçan.
 Küşad = Açım, köşat
 Küşayış = Açıklık, ferahlık
 Kütah = Kısa
 Kütle = Yığın, kütle
 Kütübhane = Kitabsaray = (Fr.) Bibliothèque
 Örnek: Beyazid kütübhanei umumisi = Beyazit genel kitabsarayı
 Kütübhane = Kitablık (Ev eşyası)
 Örnek: Evdeki kütübhaneimde bulunan = Evdeki kitablığımda bulunan.
 Kütübhane = Kitabev = (Fr.) Librairie
 Örnek: Yeni basılan bu eseri her kütübhaneide bulabilirsiniz = Yeni basılan bu eseri her kitabevinde bulabilirsiniz.
 Kütübhane (evde ayrılan kısım) = Kitap odası, kitap salonu
 Hastahane = Hastayurdu
 Eczahane = Emget
 Lâ = 1 — Sız (Sonek), 2 — dış (önel)
 Lâalettayin = Gelişi güzel, kim olursa, ne olursa
 Örnek: Lâalettayin bir yere koyunuz = Gelişi güzel bir yere koyunuz.
 Lâalettayin birini gönderiniz = Kim olursa birini gönderiniz.
 Lâakal = En az, en azdan, hiç olmazsa
 Örnek: Lâakal üç kişi olmalı ki bu işi yapabileyim = En az üç kişi olmalı ki bu işi yapabileyim.
 Lâcerem (Bak: Şübhesiz) = Besbelli

Lâmekân = Orunsuz, yersiz.
 Lâahlâki = Dışahlâksal
 Örnek: Lâahlâki bir hareket = Dışahlâksal bir hareket.
 Lâadini = Dışdinsel
 Lâyemut = Kalız, ölmez
 Örnek: Lâyemut bir eser = Kalız (ölmez) bir eser.
 Lâyüfna = Yokolmaz
 Örnek: Muhabbet lââyüfna bir hazinedir = Sevgi yokolmaz bir hazinedir.
 Lâyenkatı = Ara vermeksizin, aralıksız, ardı arası kesilmeden, bidüziye, boyunca, aramsız
 Lâyetecezza = Bölünmez
 Lâyüad = Sayılmaz, sayısız
 Örnek: Bir cümle içinde Lâyüad hatası var = Bir cümle içinde sayısız yanlış var.
 Lâyühti = Yanılmaz
 Örnek: Kendini lââyühti addetmekten daha büyük hata olamaz = Kendini yanılmaz saymaktan daha büyük yanılma olmaz.
 Lâyutak = Çekilmez, dayanılmaz
 Lâyüsel = Sorgusuz, sorulmaz
 Örnek: Hiç kimse lââyüsel olduğunu ileri süremez = Hiç kimse sorulmaz (sorgusuz) olduğunu ileri süremez.
 Lâbis = Giyen, giymiş
 Lâf = Lâf (Yakutça)
 Lâfz = Lâfız (T. Kö.)
 Lâgar = Cılız
 Lâğv = Kaldırma, kaldırılma
 Lâğvetmek = Kaldırmak
 Örnek: Bu işi çoktan lâğvettiler = Bu işi çoktan kaldırdılar.
 Lâhik = 1 — Şimdilik (Sabır karşılığı) 2 — Ulaşıp
 Örnek: Trabzon valii lâhiki = Trabzonun şimdiki ilhayı
 Lâhika = Ek
 Lâhikai mütekaddime = Önek
 Lâhikai mütehhire = Sonek
 Lâhik olmak = Ulanmak, yetmek

Lâhime = Etçil

Lâhn = Ağız (Müzik terimi), lahin

Lâhd = Koytak, lahit

Lemha = Kıpma, lahza

Lâkayd = Aldırışsız, kayıtsız

Örnek: *Lâkayd bir adam = Aldırışsız bir adam*

Lâkin = Ancak, yalnız, fakat

Örnek: *Dediğimize peki, lâkin benim söylediklerimi de yabana atmamalısınız = Dediğimize peki, ancak (yalnız) benim söylediklerimi de yabana atmamalısınız.*

Lâl (Epkem) = Ebsem

Lâl = Al

Lâmise = Dokunam

Lâne = Yuva

Lânet = İlenç

Örnek: *Kötülere lânet olsun = Kötülere ilenç olsun.*

Lâtif = Hoş, gökçen maz.

Lâtife = Şaka

Örnek: *Hiç lâtife kaldırmaz = Hiç şaka kaldır-*

Lâubali = Saygısız, senlibenli

Lâyık = Yaraşık, yaraşır, değerli, layık (T. Kö.)

Liyakat (Bak: Ehliyet) = Yararlık, değer.

Örnek: *Çok liyakat gösterdi = Çok yararlık gösterdi.*

Leb = Dudak

Lebaleb = Ağzağıza, silme

Örnek: *Bardak, lebaleb dolu = Bardak, ağız - ağza dolu.*

Le'd-ttakkik = Gerçinlendikte

Leffetmek = Dürmek, sarmak

Leh = Yana

Örnek: *Ben onun lehindeyim = Ben ondan yanayım.*

Lehdar = Yanat

Örnek: *Onun bir tek lehdarı yoktu = Onun bir tek yanatı yoktu.*

Lehinde söylemek = İyiliğine söylemek

Lehte olmak = Yana olmak

Lehçe = Diyelek, lehçe (T. Kö.)

Lehib = Alev

Leim = Alçak

Lem'a = Şevle, parıltı

Lemean etmek = Parıldamak

Örnek: *Nasiyesinde zekâ lemean etmektedir = Alnında zekâ parıldamaktadır.*

Lemsetmek = Dokunmak, ellemek

Lenk = Aksak, topal

Lerze, Lerziş = Titreme, titreyiş

Levazım = Gereç, yaral

Örnek: *Levazımı natamam bir ordu = Gereç eksik bir ordu.*

Levend = Boysan, levent

Örnek: *Levend bir delikanlı = Boysan bir delikanlı.*

Levha = 1- Yazı, 2- Yaprak, 3- Tabelâ

Levmetmek = Kınamak

Örnek: *Öldükten sonra düşmanları onu levmetmediler = Öldükten sonra düşmanları onu kınamadılar.*

Levn = Renk

Levs = Pislik

Leyli = Yatılı

Leyyin = Yumuşak

Lezzet = Tad

Örnek: *Lezzetini almadan bitti = Tadını almadan bitti.*

Lider = Önder

Örnek: *Atatürk, Türk milletinin siyasî ve iç - timaî bütün işlerinde lideridir = Atatürk, Türk ulusunun siyasal ve sosyal bütün işlerinde önderidir.*

Lifafe = Sargı

Liste = Çizelge

Örnek: *Son çıkan listede ismi yoktur = Son çıkan çizelgede adı yoktur.*

Liva = Bayrak, sancak

Liva (Süel terim) = Tuğay

Liva kumandanı = Tuğkomutan

Liva kumandanı (mirliva) = Tuğgeneral

Liva kumandanı (miralay) = Tuğbay

Lihye = Sakal

Lisan (zeban) = Dil, lisan (T. Kö.)

Lugaz = Bilmece, lugaz

Lûtf = Kayra

Lûtf = Kayrı

Örnek: *Onun çok lûtfunu gördü = Onun çok kayrasını gördü.*

Lûtfetmek = Kayramak

Lûub = Oyun, eğlence

Lüb = Öz, lüp (T. Kö.) = (Fr.) Pulpe

Örnek: *Lübbü dimağî = Beyin özü = Pulpe cérébrale*

Lücce = Engin deniz

Lüknet = Kekeleme

Lüzucet = Yapışıklık, yapışkanlık

Lüzucetli = Yapışkan, ağdalı

Örnek: *Lüzucetli bir madde = Yapışkan (ağdalı) bir madde.*

Lüzum = Lüzum (T. Kö.)

M

Ma (bak: âb) = Su = (Fr.) Eau

Mai cari = Akarsu = (Fr.) Eau courante

Mai rakit = Durgun su

Maa - = İle, bile = (Fr.) Avec

["Maa - ,, ile başlayan sözler biraz aşağıdadır.]

Maabir = Köprüler

Maada = Başka

Maalesef, maatteessüf = Yazık ki, esefle

Örnek: *1 — Maatteessüf dediğinizi yapamadım — Yazık ki dediğinizi yapamadım.*

2 — Maalesef söyleyeceğim ki arzunuz yerine getirilememiştir — Esefle söyleyeceğim ki arzunuz yerine getirilememiştir.

Maali = Yücelikler

Maaliftihar = Kıvançla onur bilerek, övünçle

Maalkerahe = İstemiyerek

Maalmemnuniye = Seve seve, seve istiyce

Maarif = 1 — Kültür, 2 — Bilimler

Örnek: *1 — Maarif Vekâleti = Kültür Bakanlığı.*

2 — Maarifin bir memlekette terakkisi = Bilimlerin bir ülkede ileri gitmesi.

Maaş = Aylık = (Fr.) Appointement

Maaziyadetin = Artığıyle, çok çok, - den daha çok

Örnek: *İstediğini maaziyadetin verdi = İstediyini çok çok verdi.*

Mabât = Arka, öte, sonra = (Fr.) Suite

Mabadı var = Arkası var, sonrası var

Maber = Geçit

Mabeyn = Ara, aralık

Örnek: *Mabeynimizdeki dostluğa güvenerek = Aramızdaki dostluğa güvenerek.*

Mabihiliftihar = Övünce

Örnek: *Atatürk, türk tarihinin mabihiliftiharıdır = Atatürk, türk tarihinin övüneğidir.*

Mabud = 1 — Tapacak (En genel anlamında)

2 — Yaradan (Halik anlamına) = (Fr.) Créateur

3 — Tanrı (Allah anlamına) = (Fr.) Dieu

4 — Ogan (Kadiri mutlak anlamına) = (Fr.)

Le Tout - puissant

5 — İdi (Rab anlamına)

6 — Kuday (Huda anlamına)

7 — Çalap

Mabud = Allah (müslümanlık mabudu) = (Fr.) Allah

Mabud = Yahuva (Yahudilik mabudu) = (Fr.) Jehova

Mabud (esatir mabudu anlamına) = İlâh

= (Fr.) Dieu

Örnek: *Mars, mitolojide harb ilâhının adıdır = Mars, mitolojide harb tanrısının adıdır.*

Mabude = Tanrıçe = (Fr.) Déesse

Örnek: *Venüs, hüsün ilâhesidir = Venüs, güzellik tanrıçesidir.*

Mabud (sanem) = Put, idol = (Fr.) Idole

Ulûhiyet = Tanrılık = (Fr.) Divinité

İlâhî = Tanrısal = (Fr.) Divin

Örnek: *İlâhî bir hüsün = Tanrısal bir güzellik.*

Mülhid = Tanrısız = (Fr.) Athé

İlhad = Tanrısızlık = (Fr.) Athéisme

Telih etmek = Tanrısamak = (Fr.) Déifier

Örnek: *Eski insanlar ahcar ve eşcarı telih ederlerdi = Eski insanlar taşları ve ağaçları tanrısarlardı.*

Telih = Tanrılaştırma = (Fr.) Apotheose

Macera, sergüzeşt = Serüven = (Fr.) Aventure

Örnek: *Maceralı bir hayat geçirdi = Serüvenli bir hayat geçirdi.*

Madame = Oldukça

Örnek: *Madamelhayat = Hayatta oldukça*

Mademki = De, da

Örnek: *Mademki böyle yapacaktın, niye başka türlü söz verdin? = Böyle yapacaktın da, niye başka türlü söz verdin.*

Madde = Madde (T. Kö.) = (Fr.) Matière, article

Maddi = Maddiğ = (Fr.) Matériel

Madelet (Bak: adalet)

Mâden = Mağden

Mader, valide = Anne, ana

Madrub (mazrub) = Döğülmüş, damgalanmış

Madud = Sayılı

Madum = Yok

Madun = Ast

Mafevk = Üst

Mafsal = Oynak, oynak yeri

Mafilbal = Gönüldeki

Mafizzamir = Kalpdeki

Mafüv = Bağışlı, bağışlanmış

Mağara = Kovuk, mağara

Mağbun = Aldanık

Mağbut = İmrence

Örnek: *Rüfekasının mağbutu oldu = Arkadaşlarının imrencesi oldu.*

Mağdur, mazlum = Haksızlığa uğrayan, kıyıt

Mağfired etmek = Yarlıgamak

Mağlûb = Yenik, yenilen = (Fr.) Vaincu

Mağlûbiyet = Yenilme, yenilim = (Fr.) Défaite

Mağmum = Kapanık, sıkıntılı, üzgün, gamlı = (Fr.) Triste, sombre

Örnek: 1 — *Mağmum hava = Kapanık (sıkıntılı) hava.*

2 — *Mağmum insan = Gamlı (üzgün) insan*

Mağrib = Batı

Mağruk (Bak: gark) = Batmış, boğulmuş, batık = (Fr.) Naufragé, noyé

Mağrur = Gururlu (Bak: gurur)

Mağrur olmak = Gururlanmak

Mağsub = Kapık (Bak: gasb)

Örnek: *Mali mağsub = Kapık mal*

Mağşuş = Karışık = (Fr.) Mélangé, falsifié

Örnek: *Mağşuş yağ = Karışık yağ*

Mağz = Beyin

Mah = Ay

Mahabet = Aybarlık

Örnek: *Ordumuzun mahabeti düşmanı yıldırıldı = Ordumuzun aybarlığı düşmanı yıldırıldı.*

Mahal = Yer

Mahalle = Uram

Mahalli, mevziî = Yersel = (Fr.) Local

Örnek: *Mahalli âdetler = Yersel törüler*

Mahalli tahaffuz = Korunak

Maharet = Becerik, uzel = (Fr.) Adresse, habileté

Örnek: *El işlerinde çok mahareti var = El işlerinde çok beceriği (uzelliği) var.*

Mahasin = Güzellikler, gökçelikler

Mañbes (Bak: hapishane) = Hapsevi

Mahbub, mahbube = Sevgili, yavuklu

Mahbus (Bak: hapis) = Kapsık

Örnek: *Mahbesten iki mahbus firar etti = Hapsevinden iki kapsık kaçtı.*

Mahcub (Bak: hicab) = Utangaç = (Fr.) Timide

Mahcub etmek = Utandırmak = (Fr.) Confondre

Mahcubiyet = Sıkılğanlık, utangaçlık = (Fr.)

Timidité

Mahcub olmak = Utanmak

Mahdud = Buçlu, sayılı, sınırlı, çevrilmiş, dar (Fr.) Limité
 Örnekler: 1 — *Verdiği mahdud bir iki kitabı bir hazine mi sanmış?* = *Verdiği sayılı bir iki kitabı bir hazne mi sanmış?*
 2 — *Bu tarlanın sağ tarafı bir çay ile mahdudur* = *Bu tarlanın sağ yanı bir çayla çevrilmiştir (sınırlıdır).*
 3 — *Mahdud bir saha içinde* = *Dar (buçlu) bir alan içinde.*

Mahdudülfikir = Darkafalı = (Fr.) Borné

Mahdum = Oğul

Mahfaza = Kutu, saklak, kab

Mahfi (Bak: hafi) = Gizli

Mahfil = 1 — Derge, 2 — Klub, 3 — (Bak: muhit)

Mahfuz = Saklı

Mahir = Becerikli, uz, uzelli = (Fr.) Habile, adroit
 Örnek: *Mahir bir doğramacı* = *Uzelli bir doğramacı.*

Mahiyet = Nelik, içyüz
 Örnek: *Mahiyeti meçhul bir hastalık* = *Neliği bilinmiyen bir hastalık*

Mahkeme = Hakyeri

Mahküke, kitabe — **Kazıt** = (Fr.) Inscription, épitaphe

Mahkûm = Kasanık = (Fr.) Condamné
 Örnek: *Mahkûmlara hüsnü muamele ettiler* = *Kasanıklara karşı iyi davrandılar*

Mahkûm — **Kölemen** = (Fr.) Asservi
 Örnek: *Mahkûm millet* = *Kölemen ulus*

Mahkûm etmek — **Kasamak** = (Fr.) Condamner
 Örnek: *Mahkeme ... 1 iki seneye mahkûm etti* = *Hakyeri ... 1 iki yıla kasadı.*

Mahkûmiyet — **Kasınlık** = (Fr.) Condamnation

Mahkûmiyet, esaret — **Kölelik** = (Fr.) Esclavage, servitude

Mahkûm olmak (hüküm giymek) = **Kasanmak**

Mahlûk (Bak: halk) — **Yaratık** = (Fr.) Créature

Mahlûl = Erimiş, eril

Mahlût — **Katışık**, (Bak: halis) = (Fr.) Mêlangé
 Örnek: *Mahlût yağ* = *Katışık yağ.*

Mahmi (Bak: himaye) = **Korunuk** = (Fr.) Protégé
 Örnek: *Bu çocuk benim mahmimdir* = *Bu çocuk benim korunduğumdur.*

Mahmul = Yüklü

Mahmur = Baygın, süzgün = (Fr.) Langoureux

Mahreç = Çıkıt, sürüt = (Fr.) Sortie
 Örnekler: 1 — *Bu binanın sokağa mahreci arka tarafındadır* = *Bu yapının sokağa çıkıtı arkasındadır.*
 2 — *İzmir üzüm ve incirlerinin başlıca mahreci Amerikadır* = *İzmir üzüm ve incirlerinin başlıca sürütü Amerikadır.*

Mahrek = Yörüncü, yürüncü, döngü = (Fr.) Trajectoire

Mahrem = Özdeş, içli dışlı, gizli = (Fr.) Intime

Mahremane = Gizli olarak

Mahremi esrar, mahremi râz = **Gizdeş** = (Fr.) Confident

Mahremiyet = İçli dışlılık, özdeşlik, gizlilik

Mahrukat = Yakacak

Mahrum = Yoksun
 Örnek: *Rahattan mahrum kalmış bir adam* = *Rahattan yoksun kalmış bir adam.*

Mahrum etmek = **Yoksundurmak**
 Örnek: *Sizi hiç bir şeyden mahrum etmek istemem* = *Sizi hiç bir şeyden yoksundurmak istemem.*

Mahrumiyet, husran = **Yoksunma**, yoksuntu

Mahrum olmak = **Yoksunmak**

Mahsuben = Tuta
 Örnek: *Deynime mahsuben şu parayı lûtfen kabul ediniz* = *Borcuma tuta şu parayı kayralın kabul ediniz.*

Mahsub etmek = **Saymak**, tutmak

Mahsul = Ürün
 Örnek: *Mahsul, bu sene daha iyidir* = *Ürün bu yıl daha iyidir.*

Mahsuldar = Verimli, biter
 Örnek: *Mahsuldar topraklar* = *Verimli topraklar*

Mahsuldar olmıyan = Verimsiz

Mahsuldarlık = Verimlilik

Mahsur = Kuşanık, kuşatılmış

Örnek: *Düşman ordusu orada mahsur kaldı = Düşman ordusu orada kuşanık (kuşatılmış) kaldı.*

Mahsus, hâs = Özgü = (Fr.) Propre à

Örnek: *Çocuklara has bir gülüşü vardı = Çocuklara özgü bir gülüşü vardı.*

Mahsûs = Sezilmiş, duyulmuş = (Fr.) Sensible

Örnek: *Onun büyük bir adam olacağı daha çocukluğunda mahsûs olmuştu (sezilmişti).*

Mahsûs ve namahsûs = Belli belirsiz

Mahsûs surette = Duyulurcasına = (Fr.) Sensiblement

Mahşer, izdiham = Yığılm = (Fr.) Grande affluence

Mahuf, mehip = Korkunç = (Fr.) Terrible

Mahud (Meşhur anlamına) = Herkesçe bilinen, hep bildiğimiz, hani şu bildiğimiz

Örnek: *(...) in mahut kitabında da yazıldığı gibi = (...) in herkesçe bilinen (hep bildiğimiz) kitabında da yazıldığı gibi*

Mahv = Yokolma

Mahvetmek = Bitirmek, kületmek, yoketmek

Mahviyet = Silginlik, alçak gönüllülük

Mahvolmak = Bitmek, külolmak, yokolmak

Örnek: *O mahvolmuş bir adamdır = O bitmiş (külolmuş) bir adamdır.*

Mahz = Salt, som

Mahza = Yalnız, ancak

Mahzen = Kav

Mahzuf = Çıkarılmış, kaldırılmış

Mahzur = Çekinecek, sakınca = (Fr.) Inconvénient

Örnek: *Bunda ne mahzur görüyorsunuz ? = Bunda çekinecek ne görüyorsunuz ? = Bunda ne sakınca görüyorsunuz ?*

Mahzuz olmak = Hazlanmak

Örnek: *Pek mahzuz oldu = Pek hazlandı.*

Maide = Sofra

Mail = Eğik

Örnek: *Bu direk maildir = Bu direk eğiktir.*

Maili inhidam (Müşrifi harab) = Yıkılmak üzere, yıkkın

Maişet = Geçim = (Fr.) Subsistane

Örnek: *Maişeti güçlüğüne uğramıştı = Geçimi güçlüğüne uğramıştı.*

Medarı maişet = Geçinecek

Maiyet = Süder = (Fr.) Suite

Maiyetinde = Yanında

Makabl = Önce, öncesi

Örnek: *İşin makablini bilmiyordu = İşin öncesi bilmiyordu.*

Makale = Betke = (Fr.) Article

Makamı memuriyet = Orun

Makarrı hükûmet, makarrı idare, payıtaht = Başşehir = (Fr.) Capitale

Makar, merkez = Başkent

Makarrı vilâyet = İl başkendi

Merkezi kaza = İlçe başkendi

Nahiye merkezi = Kamun başkendi

Makbul (Bak: muteber)

Makbuz = Alıt = (Fr.) Reçu

Makbuzat = Giren (Banka terimi)

Maklûb = Çevrik, çevrilmiş

Maksad = Vargı, erge

Örnek: *Maksadı para kazanmaktır = Ergesi para kazanmaktır.*

Maksem = 1 — Böleç, 2 — Savak, maslak

Maksud (Bak: meram)

Makta = Kesit = (Fr.) Coupe

Maktu = Kesme

Maktu ücret = Kesenek

Makul = Usalır, beğenik

Örnek: *Makul hareket etmedi = Usalır (beğenik) hareket etmedi.*

Gayrimakul = Usalmaz

Örnek: *Gayrimakul bir düşünce = Usalmaz bir düşünce.*

Makuliyet = Usalma

Örnek: *Sözde ve işte makuliyetten dışarı çık - mamalı = Sözde ve işte usalmadan dışarı çık - mamalı*

Makul olmak = Usalmak

Makule = Türlü, takım, kategori (terim olarak)

Makûs = Ters

Örnek: *Netice makûs çıktı = Sonuç ters çıktı.*

Mal = Mal (T. Kö.)

Malâmal = Dopdolu

Mâlâyânî = Boş söz

Malikâne = Yetil, (malikane) (T. Kö.) = (Fr.)

Domaine

Malûl, alil = İlgil = (Fr.) İnfirm

Malûl gaziler = İlgil savaşçılar = (Fr.) Invalides de guerre

Malûm = Öyle, belli, bilinen

Malûm meçhul = Bilinen bilinmeyen

Malûmat = Bilgi = (Fr.) Connaissances

Malûmatfüruş = Bilgiç = (Fr.) Pédant

Malûmatlı = Bilgin = (Fr.) Instruit

Malzeme = Gereç = (Fr.) Matériel

Maamafih, maazalik, maahaza = Bununla beraber,

böyle ise de, böyle iken, şu var ki

Mamelek = Nesi varsa, varı yoğu

Örnek: *Bütün mamelekini maarif işlerine bıraktı = Nesi varsa (varını yoğunu) kültür işlerine bıraktı.*

Mamul = Yapık, yapığ

Örnek: *Bu fabrikanın mamulâtı sağlamlığıyla tanınmıştır. = Bu fabrikanın yapıkları sağlamlığıyla tanınmıştır.*

Mamur = Bayındır

Mânâ = Anlam

Mânasız = Yavan, boş, anlamsız

Manend = Gibi, benzeş

Manevî = Tinel = (Fr.) Immatériel

Örnek: *Bu kitabı her okudukça yeni bir manevî haz duyarım. = Bu kitabı her okudukça yeni bir tinel haz duyarım.*

Mani, mania = Engel, önge

Menkabe = 1 - Destan, 2 - (Bak: hikâye)

Mantık = Lojik (T. Kö.) (1) = (Fr.) Logique

Hakim, feylesof = Filozof = (Fr.) Philosophe

Felsefe = Filozofi = (Fr.) Philosophie

Filolog = Filolog = (Fr.) Philologue

Filoloji = Filoloji = (Fr.) Philologie

Hayatiyat = Biyoloji = (Fr.) Biologie

Atikiyat, ilmi asarı atika = Arkeoloji = (Fr.) Archéologie

Mebhasülbeşer = Antropoloji = (Fr.) Anthropologie

Grafoloji = Grafoloji = (Fr.) Graphologie

İlâhiyat = Teoloji = (Fr.) Théologie

Telgraf = Telgraf = (Fr.) Télégraphe

Fotoloji = Fotoloji = (Fr.) Photologie

İlmi nücum = Astroloji = (Fr.) Astrologie

Nekroloji = Nekroloji = (Fr.) Necrologie

Bakteriyoloji = Bakteriyoloji = (Fr.) Bactériologie

İlmûlarz = Jeoloji = (Fr.) Géologie

Jigantoloji = Jigantoloji = (Fr.) Gigantologie

Haloloji = Haloloji = (Fr.) Hallologie

İpoloji = İbipoloji, ispoloji = (Fr.) Hippologie

Manzara, tablo = Görey = (Fr.) Paysage

Örnek: *Sergide hiçbir güzel tablo yoktu = Sergide hiçbir güzel görey yoktu.*

Manzara, nezaret = Görü = (Fr.) Vue

Örnek: *Bu evin manzarasına (nezaretine) doyulmaz = Bu evin görüşüne doyulmaz.*

Manzume = Dizge

Maraz = Hastalık

Marazı müstevli = Salgın = (Fr.) Epidémie

Marazı mühlîki müstevli = Kıran = (Fr.) Epidémie mortelle

Mariz = Hasta

Mareke = Vuruşak, uruşak = (Fr.) Champ de bataille

Marifet = Bilgi = (Fr.) Connaissance

Maruf = Tanınmış, angın = (Fr.) Connu

(1) Bu söz ile altında gelen terimler için ayrıca yazılacaktır.

Maruz kalmak = Uğramak

Masal (mesel) = Masal (T. Kö.)

Masebak = Geçmiş = (Fr.) Précédent

Maske, nikap = Yüzlük

Maslahat = İş = (Fr.) Affaire

İcabi maslahat = İşin gereği

Örnek: *Onun makamından kaldırılması icabi maslahat idi = Onun orunundan kaldırılması işin gereği idi.*

Masraf - 1 - Harç, 2 - Saypa

Sarfetmek = Saypamak, harcamak

Masru, sar'alı = Tutaraklı

Massetmek = Emmek

Masum, bigünâh = Arı, suçsuz

Masumiyet = Suçsuzluk, arılık

Masun = Dokunulmaz

Masuniyet = Dokunulmazlık = (Fr.) Immunité

Örnek: *Masuniyeti mesakin = Evlerin dokunulmazlığı.*

Maşer (Bak: Cemaat) = Ömek

Maşrık = Doğru

Maşuka, maşuk = Sevgili

Matbaa = Baskı evi, basım evi

Matbaacı = Basan

Matbaacılık, tabaat = Bası

Matbu = Basma

Matbua = Basılı

Matbuat = Basım

Matem (Bak: Hüzn) = Yas

Matlab = Dilek = (Fr.) Demande

Matlub = 1 — Alacak = (Fr.) A recevoir

2 — İstek = (Fr.) But

Matmahı nazar = Gözdikeği = (Fr.) Convoitise

Matuh = Bunak = (Fr.) Dément

Mavera = Aşırı, öte = (Fr.) L'au delà

Mavi = Mavi

Mayhoş = Ekşimsi

Maye = Maya

Mayi = Suyuk = (Fr.) Liquide

Mazannei sû = Karalı = (Fr.) Suspect

Örnek: *Polis mazannei sû erbabından olanları topluyor. = Polis karalıları topluyor.*

Mazbut = Derlitoplu = (Fr.) Arrangé, comme il faut

Mazeret (Bak: İtizar) = Özur

Mazhar, nail = Ermiş

Mazharı itibar olmak = Elüstü tutulmak

Mazhariyet, nailiyet = Ergi

Mazhar olmak, nail olmak = Ermek

Mazi = Geçmiş

Mazlûm, mağdur = Kıyık = (Fr.) Persécuté

Mazmun = Anlam

Maznun = Sanık

Mazur = Özürlü

Mebde = Baş, başlanrı, başlangıç.

Mebhut olmak, behte uğramak = Şaşakalmak

Meblâğ, esmanı balığa = Tutar

...e mebni = ...den ötürü

Örnek: *Buna mebnidir ki = Bundan ötürüdür ki*

Mebus = Saylav

Mebzul = Bol

Mebzuliyet = Bolluk

Meccal (Bak: Takat)

Mecburen (Bak: Cebr) = Zorun = (Fr.) Par contrainte, forcément

Örnek: *Bu işi gönül isteğiyle değil mecburen yaptım = Bu işi gönül isteğiyle değil zorun yaptım.*

Mecburî (Bak: Cebr) = Yüğümsel = (Fr.) Obligatoire

Örnek: *Bu vazifeyi ne kadar vahim olursa olsun, ifa etmek mecburîdir = Bu ödevi ne kadar ağır olursa olsun yerine getirmek yüğümseldir.*

Mecburiyet (Bak: cebr) = Yüğü, zor = (Fr.) Obligation

Mecbur olmak = Zorunu duymakı zoru altında kalmak, zorunda kalmak

Meccanen = Parasız, caba = (Fr.) Gratis, gratuitement

Meclis, heyet = Kurul = (Fr.) Assamlée, conseil
Örnek: *Dil Heyeti dün toplandı. = Dil kurulu dün toplandı.*

Meclûb = Tutkun

Meclûb olmak = Tutulmak

Meclûbiyet = Tutkunluk

Mecma = Yığınak

Örnek: *O gün şehrin meydanı bir köylü mecmaı oldu = O gün şehrin meydanı bir köylü yığıncağı oldu.*

Mecmu = Top, tümel

Mecmua = Dergi

Mecnun = Çılgın, deli

Mecra = Yatak, akağ

Mecruh = Yaralı

Mecur = Kiralık

Meczip = Sapık, sapıtkan, çalık

Meçhul = Bellisiz, belirsiz, bilinmedik, tanınmamış.
bilinmez = (Fr.) Inconnu

Örnek: *1 — İlim meçhulü arar = İlim bilinmediği arar.*

2 — İzi meçhul kaldı = İzi bellisiz kaldı.

Meçhuliyet = Belirsizlik, bilinmezlik, tanınmamışlık

Medar (İstinadgâh anlamına) = Söyke

Medar (Terim) = Döngül

Medarı maişet = Geçinecek

Meddü cezir = Yayın çekin

Medenî = Soysal

Medfen = Kabir

Medfun = Gömük

Medh (meth) = Övgü = (Fr.) Eloge

Medhal = Girit

Medhar = Yığla = (Fr.) Entrepôt

Medhul = Ayıp, ayıplı

Medhuşü nünhezim, muzmahil = Sıgın

Medid = Uzun, sürekli

Medine, belde = Site

Med'üv = Çağrık, çağrılı

Medyun = Borçlu, verecekli

Mefer, mahalli firar = Kaçıt

Mefharet (Bak: iftihar)

Mefhum = Öklem, kavram

Mefkûre = Ülkü, ideyel (T. Kö.) = (Fr.) Idéal

Mefkûrevî kılma = İdeyelleştirme

Mefkûrevî kılmak = İdeyelleştirmek

Meflûç = Kötürüm, inmeli

Mefkud = Yok, yitik

Mefruş = Döşeli

Mefruşat = Döşeme

Mefsedet (Bak: Fesad)

Meftun = Tutkun

Meftun ve meshur olmak = Tansımak = (Fr.) Etre charmé

Meftur = Bezgin, bıkkın

Mehabet, heybet = Aybat

Meharet = Uzluk = (Fr.) Adresse

Mehaz = Kaynak

Mehcur = Ayrı, ırak, uzak bırakılmış, atılmış

Mehuzat = Alınç, giren (Banka terimi) = (Fr.) Entrée

Medfuat = Verinç, çıkan (Banka terimi) = (Fr.) Sortie

Mehd = Beşik

Melfuf = Dürülü = (Fr.) Inclus, ci-joint

Mehib = Aybar

Örnek: *Mehib bir asker = Aybar bir asker*

Mehtab = Ay aydınlığı, ay ışığı, baykır

Mekâri = Yüket, yük hayvanı

Meks = Eğlenme

Mekteb = Okula (Mektep "T. Kö.,") = (Fr.) Ecole

Mekûlât = Yiyecek

Mel'abe = Oyuncak

Melâhat = Sevimlilik, güzellik

Melâz = Sığınak = (Fr.) Asile, refuge

Melbusat = Giyecek

Melce = Sığınak

Meleke, rüsh = Yordam, meleke (T. Kö.)

Örnek: *Onun yazı işlerinde büyük melekesi var.*

Onun yazı işlerinde büyük yordamı var.

Meluf = Alışık

Mekân = Yer

Meknuz = Gizli, gömülü, saklı

Mekr (Bak: Hile)

Mekşûf = Açık

Memduh = Öğüt

Memer = Geçit, geçek

Memen (Bak: Melâz) = Sığınak

Memlâha = Tuzla

Memleket = Ülke, memleket (T. Kö.) = (Fr.)

Pays

Memlû = Dolu

Memlûk = Karabaş

Memnû = Yasak

Memnun = Hoşnud

Memul = Umulur

Memur = İşyar

Menaat = Sarplık

Menam = Uyku

Menba = Kaynak

Menetmek = Yasak etmek, alıkoymak, önüne geçmek, engel olmak.

Menfa = Sürgün

Menfi = 1 — Sürgün = (Fr.) Exilé 2 — Menfiğ

— (Fr.) Négatif

Menfaat = Asıg, çıkar, fayda

Menfaatperest = Asıgcıl

Menfez = Ağız, düden

Menfur, müstekreh = İğrenç, tiksiniç

Menhus, meş'um = Uğursuz

Menku = Haşlama

Menkûb = Düşmüş

Menkûbiyet, nekbet = Düşkü

Menkul = Taşıtlı = (Fr.) Mobilier, meuble

Mensi = Unutulmuş

Mensubiyet = Soyundan gelme, kapılanmışlık, girilmişlik, yamanmışlık.

Örnek: 1 — *Onun Evrenos sülâlesine mensubiyeti vardır.* = *O, Evrenos soyundan gelmedir.*

2 — *Size mensubiyetle müftehirim* = *Size kapılanmış olmakla kıvanıyorum.*

Mensucat = Dokuma = (Fr.) Tissu

Menşe = Çıkağ, köken

Menus = Isınık, alışkın

Menzil = Konak

Mephas = Sözbaşı = (Fr.) Chapitre

Mephut = Şaşkın

Mepsutan = Düzce, düz = (Fr.) Simplement

Mer'a = Otlak

Merak = Merak (T. Kö)

Merkep (Rükup'tan) = Binit

Meram = Meram (T. Kö.)

Meraret = Acılık

Merasim = Tören

Merasim (Eşkâl anlamına) = Şekiller

Merbut = Bağlı

Merbutiyet = Bağlılık

Mercii aid = Başvurak

Örnek: *Her iş mercii aidinde görülebilir.*

= *Her iş kendi başvurağında görülebilir.*

Merd = Er

Merdane (Yaraç adı) = Yuvgu

Merdümgiriz = Yalkız

Meremmet (Bak: Tamir)

Mergup, muteber = Geçkil

Merhale = 1 - Konak, 2 - Yügrüm

Merhamet = Acıma

Merhamet etmek = Acımak

Merhametli = Acır

Merhametsiz = Acımaz

Merhem = Sürgüş

Merhun = Tutuk, tutulu

Rehn = Tutu

Merkad = Türbe (T. Kö.)
Merkez = Merkez (T. Kö.)
Mer'i = Yürür
Mer'iyet = Yürürlük
Mermi = Atış
Mersa = Koy, liman
Mersiye = Ağıt
Mersus = Berk
Mertebe = Aşama
Mesadet (Bak: Saadet)
Mesafe = Iraklık = (Fr.) Distance
Mesaha = Ölçüm
Mesaha etmek = Ölçmek
Mesai = İş, çalışma
Mesame = Gözenek, delçe
Mesdud = Kapalı
Misal = İmsel (imselmek'ten), misal, örnek
Meselâ = Nitekim, örneği, mesela
Mesele = Sorum, iş, mesele
Meserret = Sevinç
Meshur = Büyülenmiş
Mesil, nazir, şebih, müşabih = Benzer
Mesire = Gezek
Mesken (Bak: Hane, ikametgâh) = Otru, konut
 = (Fr.) Habitation, domicile, demeure
Meskenet = Uyuntuluk
Meskût geçmek = Sus geçmek
Meslek = Ertik = (Fr.) Carrière
Mesmu = 1 — Duyuk, 2 — Dinlenir
 Örnek: 1 — *Mesmuata nazaran* = *Duyuklara göre*.
 2 — *Sözü mesmu olacağı derkârdır* = *Sözü dinleneceği bellidir*.
Mesned, destek = Dayanak
Mestur = Örtülü
Mesul = Soruk, sorumlu, yükümlü = (Fr.) Responsable
Mesuliyet = Sorav
Mesuliyetli (iş) = Sorumlu

Mesut = Mutlu, bahtiyar (bahır yar) = (Fr.) Heureux
Meşale = Işınak
Meşcer, meşcere = Ağaçlık
Meşgale = İş, iş güç
Meşgul etmek = Oyalamak
Meşgul olmak, iştigal etmek = Uğraşmak
Meşher = Sergi = (Fr.) Exposition
Meşhun = Dolu
Meşhur = Ünlü, tanınmış, belgin, angın = (Fr.) Célèbre
Meşime = Dölyatağı
Meşreb = Gidiş
Meşrubat = İçecek
Meşrut = Şartlı
Meş'um, menhus = Uğursuz, şom
Meşveret = Danışım
Meşy = Yürüme
Meta = Mal
Metanet = Pekinlik, berki, direnim, sağlamlık = (Fr.) Solidité, résistance
Metin = Berk, pekin = (Fr.) Solide, résistant
Methetmek = Öğmek
Metot, usul = Yöntem, usul = (Fr.) Méthode
Meva = Barınak
Mevdedet = Dostluk
Mevaşi = Davar
Mevç, mevce = Dalga
Mevcud = Olan, var
Mevcudiyet = Varlık
Ademimevcudiyet = Yokluk = (Fr.) Non-existence
Mevduat, tevdiat = Konum
Mevhibe = Vergi
Mev'idi mülakat = Bulcaş
Mev'iza = Öğüt
Mevki = Yer, orun
Mevkii iktidar = Erke = (Fr.) Pouvoir
Mevkif = Durak, uğrak
Mevkuf = Tutak
Mevkut = Devrel, çağlık
Mevlid = Doğum yeri

Mevsuk = Doğru, belgin

Mevt = Ölüm

Mevta = Ölü

Mevzu = Konu = (Fr.) Sujet, objet

Mevzun = Tartılı, ölçülü

Meyelân, temayül, meyl = Eğilim

Meyletmek = Eğilmek, akınmak

Meymenet, yümün = Yüm, uğur

Meyus, naümit, nevmî = Umutsuz

Meyyal = Eğgin

Mezak = Damak, zevk

Mezar, kabr, medfen = Kabır, sin

Mezbaha, salhane = Kesmelik, kanara

Mezbuh = Boğazlanmış

Mezbuhane = Boğazlanırcasına

Mezbele = Çöplük, süprüntülük

Mezcetmek = Katmak, karıştırmak

Mezemmet (Bak: zem)

Mezkûr = Adı geçen, ayıtılan

Mezmun = Çirkin, kötü

Mezraa = Ekelge

Mezruat = Ekin, ekinler

Mezun = 1 — İzinli, 2 — Çıkmış

Örnekler: 1 — Üç gün mezunsunuz. = Üç gün izinlisiniz.

2 — Galatasaraydan mezun bir genç = Galatasaraydan çıkmış bir genç.

Mıntaka = Kurşak, çevrek, manay, bölge

Miğfer = Başlık, tulga, bölge.

Miad = Vakit

Miğfer = Başlık, tulga

Mihman = Konuk

Mihnet = Çile

Mihr = Güneş

Mikyâs = Ölçet, kıyaslık

Milâdî = Doğum, doğumyıl

Millet = Ulus

Mingayri kasdin, bigayri kasdin = İstemiyerek, ir-desizce

Minkar = Gaga

Minnet = Minnet (T. Kö.)

Minval = Gidiş (Bak: Vecih, tarz)

Miras = Kalıg

İrs = İrs (T. Kö.)

İrsî = İrsiğ

Miralay = Albay = (Fr.) Colonel

Mir'at = Ayna

Mirfak = Dirsek

Miri = Beylik

Mirsad = Bakit

Misafir = Konuk

Misak = Pakt (T. Kö.)

Misal = Örnek

Mis'ara = Sıkmaç

Misk = Itir

Miskab = Burgu

Miskin = Uyuntu

Misl = Eş, kat

Misma = İşitlik

Mismar = Çivi

Mistara = Çizgiç

Mişvar (Bak: minval)

Miyan = Ara

Miyar = Ayıraç

Mizaç = Huy, doğa

Mizah = Mizah (T. Kö.), gülenek

Mizan = Tartaç, terazi

Mizmar = Düdük

Muabbir = Yoracı

Muacciz, müz'ic = Sırnaşık, sıkıcı = (Fr.) Importun

Muadat = Düşmanlık = (Fr.) İnimitié

Muaddel = Değişlek = (Fr.) Modifié

Örnek: İskân kanununun muaddel maddesi =

Yurdlaştırma kanununun değişlek maddesi

Muaddid (hesab makinesi, kontör) = Sayaç

Muaddil = Değişliyen = (Fr.) Modificateur

Muadil = Dendeş = (Fr.) Equivalent

Örnek: Bu sözünüz bence itaba muadildir =

Bu sözünüz bence darılmaya dendeştir.

Muaf = Bağışık = (Fr.) Exempt

Örnek: Gümrükten muaf = Gümrükten bağışık.

Muafiyet = Bağışıklık

Muahaze = Çıkışma = (Fr.) Reproche

Muahaze etmek = Çıkışmak

Muahede = Andlaşma

Muahhar = Sonra = (Fr.) Postérieur

Mualece = İlâç

Muallâk = Bırakılmış, asıda = (Fr.) En suspens

Muallâkta bırakmak = Asıda bırakmak

Muallim, müderris = Öğretmen

Muallim mektebi = Öğretmen okulası

Orta muallim Mektebi = Orta öğretmen okulası

Yüksek muallim mektebi = Yüksek öğretmen okulası

Muamele = 1 — Eylem, 2 — davranma, hareket, 3 — iş, alveri

Örnek: 1 — Gümrük muamelâtını sadeleştirmeliyiz = Gümrük eylemlerini sadeleştirmeliyiz

2 — Bana karşı iyi muamele etmedi = Bana karşı iyi davranmadı (iyi hareket etmedi).

3 — Borsa muamelâtı = Borsa alverisi.

Muamma Bilmecce = (Fr.) Enigme, devinette

Muanaka = Sarmaşma = (Fr.) Accolade

Muannid (anud) = İnadcı = (Fr.) Têtu

Muaraza = Çekişme = (Fr.) Dispute

Muarefe = Bilişme, tanışma = (Fr.) Connaissance

Muareke = Tepeleşme

Muarız = Karşın, karşıtçı = (Fr.) Opposant

Muarra = Arı, beri

Muasır, hemzeman = Çağdaş = (Fr.) Contemporain

Muattal = Batıl, işlemez = (Fr.) Inactif

Muattar = Itırlı = (Fr.) Parlumé

Muavaza = Değiş tokuş

Muavenet etmek = Yardım etmek

Muavin = Yar, yardımcı

Muavveç = İğri büğrü, eğrik, dolambaç, eğrim = (Fr.) Courbé

Muayene = Bakı = (Fr.) Examen

Muayyen = Belli = (Fr.) Déterminé

Muayyeniyet = Bellik

Muazzam = Anıtsal, ulu

Muazzez, aziz = Sevgili

Mubarek = Kutsal

Mucibince = Gereğince, yapıla

Mucib olmak = Gerektermek

Mucid = Bulman = (Fr.) Inventeur

Mucir = Kiralıyan

Mucize = Tansı

Mudarebe = Döğüş

Mudarebe etmek = Döğüşmek = (Fr.) Se battre

Mudhik = Gülünç = (Fr.) Comique

Mudil = Çapraşık = (Fr.) Difficile

Mugaddi = Besleyici, besinli

Mugalata = Şaşırtmaca, yanıltmaca

Muganni = Şakıyan, Sayran

Meganni = Şakıg, Sayra

Meganni etmek = Şakımak, Sayramak

Mugayir = Uymaz, karşıt = (Fr.) Contraire

Mugayeret = Uymazlık, karşıtlık = (Fr.) Contradiction

Muğber = Gücenik = (Fr.) Fâché, contrarié

Muğlâk = Çapraşık = (Fr.) Obscur, compliqué

Muhabbet (aşk, sevdâ) = Sevgi, aşk

Muhabere = Duyuklaşma, yazışma = (Fr.) Correspondance

Muhabir = Aytar = (Fr.) Correspondant

Muhaceme = Uşüşme, öcüşme = (Fr.) Attaque

Muhacir = Göçmen

Muhadenet = Dostluk

Muhafaza etmek = Gözetmek, saklamak, barımak, korumak, gözetmek = (Fr.) Garder, conserver, protéger

Muhafazai sükût etmek = Susup durmak, susmak

Muhafız = Sakıyan, bekçi, muhafız (Bak: muhafaza) = (Fr.) Garde, gardien

Muhakeme = 1 — Ökem = (Fr.) Raisonnement

2 — Duruşma = (Fr.) Jugement

Muhakeme etmek = Ökleme, duruşmak = (Fr.) Juger	Muhtasaran (icmalen, hulâsatan) = Kısaca = (Fr.) En résumé
Muhakkak = Besbelli, bayık	Muhtazir = Can çekişen = (Fr.) Agonisant
Muhal = İmkânsız, olmaz	Muhtelit = Karma = (Fr.) Mixte
Muhalâsat (Bak: Hulûs)	Muhtefi = Saklı, gizlenmiş
Muahalefet = Ayrış = (Fr.) Opposition	Muhtekir = Vurguncu
Muhalefet etmek = Ayrışmak = (Fr.) S'opposer	Muhtel = Bozuk = (Fr.) Dérangé
Muhalif = Ayrışık = (Fr.) Opposé	Muhtelif = Türlü
Muhalled = Kalıt	Muhtellişuur = Aklı bozuk = (Fr.) Aliéné
Muhallil = Eritir = (Fr.) Dissolvant	Muhtemel = İktimalli, olası, olsa gerek
Muhammin = Orancı = (Fr.) Expert	Muhterem = Sayın
Muharrer = Yazılı	Muhteri = Bulman
Muharrık = Elebaşı, itki = (Fr.) Promoteur, mo- teur	Muhteris = Yarsılı, hırslı = (Fr.) Ambitieux
Muharrir = Yazar, yazman	Muhteriz = Çekingen, sakıngan = (Fr.) Réservé
Sermuharrir = Başyazar	Muhteşem (Bak: Debdebeli) = Görkemli = (Fr.) Pompeux
Muharriş = Tırmalayıcı, azdırıcı = (Fr.) Irritant	Muhtevi = Kavriyan, kaplıyan
Muhasame = Yağılık = (Fr.) Hostilité	Muhtıra = Andıç
Muhasara = Kuşatma = (Fr.) Siège	Muhti = Kabahatlı
Muhasara etmek = Kuşatmak = Assiéger	Muin = Yardımcı
Muhasebe = Hesablaşma, sağış	Muka'ar = Çukurlak
Muhasebeci = Sağışman	Mukabele = Karşılık, karşılaştırma = (Fr.) Ré- ponse, confrontation
Muhasede = Günüleşme	Bilmukabele = Karşılık olarak = (Fr.) Récipro- quement
Muhat = Çevrili, çevrik = (Fr.) Entouré, encerclé	Mukabil = Karşı = (Fr.) Réciproque
Muhatab = Aytıç, aytınc = (Fr.) Interlocuteur	Mukaddem = Önce
Muhataba = Aytışma = (Fr.) Conversation	Mukadder = Keskil = (Fr.) Destinée
Muhatare (Girive) = Aşıt = (Fr.) Péril, impasse	Mukadderat (Bak: Nasib, tali) = (Fr.) Destin
Muhavere = Konuşma	Mukaddes = Kutsal
Muhayyile = Sanay = (Fr.) Imagination	Mukaddime = Başlangıç, önsöz
Örnek: Muhayyilesi vâsi bir muharrir = Sana- yı geniş bir yazman	Mukallid = Benzetici = (Fr.) Imitateur
Muhayyirül'ukul (Bak: Harikulâde)	Mukannen = Kesimli
Muhbir = Duymaç	Mukarenet = Yanaşıklık = (Fr.) Rapprochement
Muhib = Sevdik, dost	Mukarin = Yanaşık
Muhik = Haklı	Mukarrib = Yakın = (Fr.) Intime
Muhit = Çeven	Örnek: Mukarriblerinden biri = Yakınların- dan biri.
Muhkem = Berkem	Mukaseme etmek = Üleşmek, paylaşmak, bölüş- mek
Muhnik = Boğucu	Mukassi = Bunaltıcı, sıkıntılı
Muhrik = Yakıcı = (Fr.) Caustique	
Muhtaç = Muhtaç (T. Kö.)	
Muhtasar = Kısa, kısık = (Fr.) Résumé	

Mukataa = Kesim = (Fr.) Affermage
Mukatele (kıtal) = Öldürüşme = (Fr.) Tuerie
Mukavele = Sözleşme, sözleşme
Mukavemet (Tahammül) = Dayanım, dayanık = (Fr.) Résistance
Mukavemet etmek = Dayanmak = (Fr.) Résister
Mukavim, mütehammil = Dayanımlı, dayanıklı = (Fr.) Résistant
Mukavves = Eğmel, kavisli = (Fr.) Courbé
Mukavvi = Kuvvetlendirici = (Fr.) Fortifiant
Mukayese = Deneştirme = (Fr.) Comparaison
Mukayese etmek = Deneştirmek, kıyaslamak = (Fr.) Comparer
Mukayyed = Bağlı = (Fr.) Lié
Mukbil = Gözde = (Fr.) Favori
Mukdim = Çalışkan
Mukim olmak (Sakin olmak, ikamet etmek) = Kalmak
Mukni = Kanıtkan = (Fr.) Convaincant
Muktazi = Gerekli, lüzumlu
Muktazi olmak = Gerektirmek
Muktedir = Erkmen
Muktesid = 1 — Tutumlu, ekonom, 2 — Ekonomist
Muktetefat = Dermeç
Muktezasınca = Gereğince
Munfasıl = Ayrık
Munis = Alışık, insancıl, canayakın
Munkati olmak (inkıta etmek) = Kesilmek
Munsab olmak = Dökülmek
Munsif — Haklı = (Fr.) Equitable
Muntabık = Uyuk = (Fr.) Conforme
Muntafi = Sönük, sönmüş — (Fr.) Effacé, éteint
Muntazam = Düzenli
Muntazar = Beklenen = (Fr.) Attendu
Muntazır = Bekliyen
Munzam = Üstev = (Fr.) Supplémentaire
Murahhas = Salgıt, dilege, delege
Murakabe = Teftiş, kontrol
Murdia (Murzia) = Südno

Musab (Düçar, giriftar) = Tutulmuş, yakalanmış = (Fr.) Atteint
Musab olmak (Düçar olmak, giriftar olmak) = Tutulmak, yakalanmak
Musaddak = Onaylı
Musafaha = Elsıkışma
Musaffâ = Süzülük, duru
Musahhih = Düzeltici
Musalâha, sulh = Barış
Musallat = Yapışkan, asılğan
Musanna = Uydurma, düzme
Musaraa = Güleşme
Musattah = Düz, yüzeyli
Kürei musattaha = Yüzeyküre
Kürei mücesseme = Yuvarküre
Mesahai sathiye = Yüzölçe
Şath = Yüzey, üzer
Musibet = Yıkım, yıkın = (Fr.) Malheur, fléau
Musib = Yerde, doğru
Musir (Bak: Israr)
Muslih = Arabulan, barıştıran = (Fr.) Concilia - teur
Muşikâf = Kılıyan, titiz = (Fr.) Minutieux, méticuleux
Muş = Yumruk
Mutabakat = Uyuşma = (Fr.) Conformité
Ademi mutabakat = Uyuşmazlık = (Fr.) Non - conformité
Mutabık = Uygun = (Fr.) Conforme
Mutad = Belli, alışılmış
Mutavaat (Bak: İnkiyad)
Mutavassıt = Aracı = (Fr.) Intermédiaire
Muteber = Sayılı, sayılır, ilerigelen, geçer
Muteberan (Vücut, cşraf, âyân) = İlerigelenler, ilerigelirler
Mutedil = Orta, ılıman, sinemli = (Fr.) Modéré, tempéré
Mutekid = İnanlı
Mutemed, emin = İnal
Mutlak = Saltık = (Fr.) Absolu
Mutlaka = Üzkes, illo = (Fr.) Absolument

Mutmain = Diniz = (Fr.) Convaincu
 Mutrib = Çalgıcı
 Mubdi, halik = Yaratıcı, yaratan = (Fr.) Créateur
 Muttarid = Biteviye
 Muttasıl = Bitişik, birdüzüye
 Muvafakat etmek (Razı olmak) = Oydaşmak =
 (Fr.) Consentir
 Muvaffakiyet = Başarık = (Fr.) Succès
 Muvaffak 'mak = Başarmak = (Fr.) Réussir
 Muvafık = Oydaşık, onay, yerinde, uygun = (Fr.)
 Conforme
 Muvafıkı hakikat = Hakikata uygun
 Muvakkat = Süreksiz, geçici, gelip geçici, vakit-
 sel, eğreti (Bak: Mevkut)
 Muvakkaten = Şimdilik, bir zaman için, bir vakit
 için
 Muvasalat (vusul) = Ulaşma
 Muvasalat etmek (vasıl olmak) = Ulaşmak
 Muvasale hatları = Ulaştırma kolları
 Muvazebet (Bak: Devam)
 Muvazene = Denklik, denge (Bak: Mukayese) =
 (Fr.) Equilibre
 Örnek: 1 — *Muvazenesini kaybederek düştü =*
Dengesini kaybederek düştü.
 2 — *Aralarında muvazene var = Aralarında*
denklik var.
 Tevazün ettirmek = Denkleştirmek, dengeştirmek
 = (Fr.) Equilibrer
 Muveç = Büksül
 Muzaaf = İki kat = (Fr.) Double
 Muzaffer = Yener, Utkan
 Muzaharet etmek = Arkalamak = (Fr.) Assister
 Muzahir (hami) = Arka = (Fr.) Appui
 Muzayaka = Darlık, sıkıntı, bun = (Fr.) Gêne
 Muzi = Işın = (Fr.) Lumineux
 Muzir = Zararlı
 Muzlim = Karanlık = (Fr.) Obscur
 Muzmehil (Medhuşü münhezim) = Singin
 Muzmer = Güdge
 Muztar (Bak: Mecbur) = Darda, sıkışık = (Fr.)
 Contraint

Muztar kalmak = Zora gelmek = (Fr.) Etre con-
 traint
 Muztarib = Göynülü, göynük = (Fr.) Inquiet
 Muztarib olmak = Göynümek
 Mübadele = Değiş = (Fr.) Echange
 Mübaderet = Davranmak
 Mübadil = Değişmen
 Mübahase etmek = Aytışmak, çatışmak = (Fr.)
 Discuter
 Mübahi (Bak: Müftahir) = Övünür, övünçlü
 Mübalâğa etmek = Abartmak, obarmak
 Mübalât (Bak: İtina) = Saygı
 Mübalâtsiz = Saygısız
 Lâübalı = Senli benli, saygısız
 Mübareze etmek = Vuruşmak = (Fr.) Se battre
 Mübayeat = Satınalım
 Mübayenet = 1 — Ayrılık, = (Fr.) Différence
 2 — Tutmazlık = (Fr.) Contraste
 3 — (Bak: Tezad)
 Müberrid = Soğutmaç
 Mübeşşer = Müjdelemiş
 Mübtedi = Toy, acamı
 Mübeşşir = Müjdeleyici
 Mübteni (Bak: Müstenid)
 Mücadele, cidal = Uğraş = (Fr.) Lutte
 Mücadil = Uğraşıcı, uğraşkan,
 Mücahede = Dürüşme, ceteleşme
 Mücavir = komşu
 Mücedded = Yeni
 Müceddid = Yenileştiren
 Mücerreb = Denenmiş = (Fr.) Eprouvé
 Mücerred = Soyut
 Mücessem = 1 — Som, 2 — Cisimlenmiş, şahıs
 lanmış
 Mücrim = Suçlu
 Mücrimiyet kararı = Suçlandırma kararı
 Müctehid = Ayman
 Müçtemi = Toplanık
 Müçtenib = Kaçınan
 Müdafaa = Müdafaa (T. Kö.), savga
 Müdafaa etmek = Savgamak

Tedafüi = Savgal, savgalık
Müdahale = Karışmak = (Fr.) Intervention
Müdahale etmek = Karışmak = (Fr.) Intervenir
Müdârâ = 1 — Yüzegülme = (Fr.) Cajolerie
2 — (Bak: Minnet) = (Fr.) Reconnaissance
Müdavat = Emdeme, bakım
Müdavelei efkâr (Taatii efkâr) = Oylaşma =
(Fr.) Echange d'idées
Müddet (imtidat, temadi) = Süre, uzar, vakit, zaman
Müdekkik, mütetebbi, müteharri = İrdelmen
Müderriş, muallim = Öğretmen
Müdevven = Dergin
Örnek: Şemseddin Sami'nin Kamus müdevvenatı çok kıymetlidir = Şemseddin Sami'nin Kamus derginleri çok değerlidir.
Müdevver = 1 — Yuvarlak = (Fr.) Rond
2 — Devrolunmuş = (Fr.) Transmis
Müdhiş = Korkunç, yavuz
Müdür = Direktör
Müdiran: umur = Yönetmenler
Müdrîke = Anlak
Müeddeb = Edebli, uslu
Müessese = Kurum = (Fr.) Institution
Müessif = Esefli
Müessir = Dokunaklı, etkin = (Fr.) Touchant.
efficace
Müessirat = Etkinler
Müessis = Kurucu = (Fr.) Fondateur
Müeyyide (kuvvei-) = Berkite = (Fr.) Sanction
Örnek: Bu kanunun kuvvei müeyyidesi = Bu kanunun berkitesi (Berkitge'den)
Meyid etmek = Berkitmek, sağlamak = (Fr.) Affirmer
Müfarekat = Ayrılma
Müfettiş = İspekter
Müfit, nâfi = Faydalı, asıgılı
Müflis = Batkın
Müfred = Tekil
Müfrez = Bölük
Müfrit = Aşkın, aşırı = (Fr.) Exagéré, extravagant

Müfsit = (münafık) Arabozan = (Fr.) Perturbateur
Müfsitlik, münafıklık = Bozutçuluk, arabozanlılık
Mufteris = Yırtıcı
Mühyya = Hazır
Mühim = Önemli
Mühimmat = Cebe
Mühlet = Önel = (Fr.) Délai
Mühmel = Savuk, yüzüstü = (Fr.) Négligé
Mühtedi, mürted = Dönme
Mühür = Mühür
Müjde (beşaret) = Muştı, müjde
Mükâfat = Öden, ödül
Mükâfat görmek = Ödenlenmek
Mükâfat vermek = Ödenlemek
Mükâleme = Konuşu, konuşma = (Fr.) Conversation
Mükâleme odası = Konuşma odası = (Fr.) Parloir
Mükedder = Gamlı = (Fr.) Triste
Mükedder olmak = Gamlanmak, kederlenmek
Mükellef = Ağır, yüklü, yükümlü = (Fr.) Imposé chargé
Mükellefiyet = Yüküm = (Fr.) Imposition, charge
Mükemmel = Tükel
Müktesebat = Edinçler
Mülâhaza = Düşün
Mülâhham = Şişman, etleç
Mülâkat = Görüşme = (Fr.) Entrevue
Mülâki olmak (telâki etmek) = Buluşmak, kavuşmak
Mülâsık = Bitişik, yapışık
Mülâtafe = Şakalaşma = (Fr.) Plaisanterie
Mülâyemet = Yumuşaklık
Mülâyim = Uygun, yumuşak
Mülâzım (ikinci mülâzım anlamına) = Astçimen
Mülâzimi evvel = Teğmen
Mülemma = Bulaşık
Mülevven = Boyalı, boyanık
Mülevves = Pis, mundar
Müleyyin = Yumuşatıcı = (Fr.) Laxatif, émollient
Mülga = Kaldırılmış

Mülhak = Ulama, eklenik, bağlı = (Fr.) Annexe
 Örnek: *Mülhak bütçeler* = *Ulama bütçeler*
 Mülhakat = Bağlantı = (Fr.) Dépendances
 Mülhem = Esinli = (Fr.) Inspiré
 Mülhem olmak = Esinmek
 Mülhim = Esin veren
 Mülk = Mülk (T. Kö.) = (Fr.) La propriété
 Mülkiyet = Mülkiyet = (Fr.) La propriété
 Mülteci = Sığınık = (Fr.) Refuge
 Mülteka Kavuşak = (Fr.) Confluent
 Mültemes = Arkalı, kayırık = (Fr.) Sollicité
 Mümanaat ve muhalefet etmek = Dayatmak
 Mümaselet = Benzerlik, eşlik
 Mümasil = Benzer, eş = (Fr.) Semblable
 Mümeyyiz = Ayırtman
 Mümkün = İmkânlı
 Mümkün kılmak = İmkânlaştırmak
 Gayrimümkün = İmkânsız
 Mümsik = Sıkı, eli sıkı
 Mümtaz (Aslı) = Özgül = (Fr.) Original
 Mümtaz (müntehap, güzide) = Seçkin = (Fr.)
 Distingué
 Mümtaziyet (asliyet) = Özgünlük = (Fr.) Originalité
 Mümtaziyet (güzidelik) = Seçkinlik = (Fr.) Distinction
 Mümteni = İmkânsız
 Mümtazic = Uvuşkan = (Fr.) Accomodant
 Münacat = Yakarış
 Münadi = Ündeci
 Münaferet = Sevişmezlik, soğukluk = (Fr.) Froideur
 Münafık, müfsit = Arabozan
 Münafıklık, müfsitlik = Arabozanlık
 Münakasa = Eksiltim = (Fr.) Adjudication
 Münakaşa = Çatışma, atışma = (Fr.) Discussion
 Mün'akis = Yansıt = (Fr.) Replété
 Mün'akit = Bağıtli, bağıtlanmış = (Fr.) Conclusion contracté
 Münakkah = Arığ
 Münasafeten = Yar-yarıya

Münasebet = 1 Uyarlık, uygunluk = (Fr.) Nécessité 2 — İlgi = (Fr.) Relation, rapport = 3 — Sıra, yer = (Fr.) Tour
 Örnek: 1 — *Bu teklifin burada hiç münasebeti yok* = *Bu önerenin burada hiç uyarlığı (uygunluğu) yok.*
 2 — *Beynelmilel münasebat noktai nazarından* = *Arsiulusal ilgiler bakımından.*
 3 — *Münasebeti gelince bu ricanızı söylerim* = *Sırası (yeri) gelince bu dileğinizi söylerim.*
 Münasebet almak = Sırası gelmek, yakışık almak
 uygun düşmek, elvermek
 Münasebetli münasebetsiz = Yerli yersiz, sıralı sırasız, uyar uymaz = (Fr.) A tout propos
 Münasebetsiz = Uygunsuz, yakışksız, aykırı, biçimsiz, densiz = (Fr.) Mal à propos
 Kat'ı münasebet etmek = Bozuşmak, ilgi kesmek
 = Rompre les relations
 Münasib, muvafık = Uygun, yerinde
 Münasebet getirmek = Sırasını düşürmek, sırasını getirmek
 Münasebetiyle = Dolayısıyla, ... den ötürü = (Fr.) A propos
 Münasib surette = Yolu ile = (Fr.) D'une façon convenable
 Münavebe = Sıralaşma = (Fr.) Alternation
 Münavebeten = Sıra ile = (Fr.) A tour de rôle
 Münazaa, niza = Kavga, çekişme = (Fr.) Dispute
 Münazaa etmek = Kavga etmek = (Fr.) Se disputer
 Münbit, mahsuldar = Bitek = (Fr.) Fertile
 Gayrimünbit = Çorak = (Fr.) Improductif, sterile
 Müncemid = Donmuş
 Müncer olmak = Varmak
 Mündericat = İçindekiler
 Münebbih = Uyatic
 Müneccim = Yıldızbakan
 Münevver = Aydın = (Fr.) Eclairé
 Münezzeh = Arı, beri
 Münfail olmak = Küsmek
 Münfek = Kopmuş, ayrılmış

Münferid = Tek, ayrı, yalnız = (Fr.) Isolé
 Münferiden = Ayrı ayrı, birer birer, kendi başına
 tek başına, yalnızca, teker teker = (Fr.) Isolé-
 ment
 Münhal, münhallât = Açık = (Fr.) Vacant, vacan-
 ces
 Münhal, münhallât = Erişirler = (Fr.) Solubles
 Gayrimünhallât = Erimezler = (Fr.) Insolubles
 Münhani = Eğriç
 Münhasıran (hasren) = Salt = (Fr.) Exclusive-
 ment
 Münhat = İngiz, çökek, basık
 Münhedim = Yıkılmış
 Münhezim = Bozgun = (Fr.) Mise en dérouté
 Münhezim etmek = Bozguna uğratmak, bozmak =
 (Fr.) Mettre en dérouté
 Münhezim olmak = Bozulmak, bozguna uğramak
 Münkad (Bak: İnkıyad)
 Münkazi olmak = Bitmek, günü gelmek
 Münkəsir = Kırgın, kırık = (Fr.) Affligé, brisé
 Müntahab = Seçkin = (Fr.) Elu, choisi
 Müntahib = Seçmen = (Fr.) Electeur
 Müntakil = Geçen, kalan = (Fr.) Transmis
 Münteha = Uç
 Müntehi olmak = Bitmek, çıkmak
 Münteher = Ölü
 Müntekim = Öcalan
 Müntesip = Çatkın
 Münteşir = Yaygın
 Müphem = Örtünç = (Fr.) Vague
 Müphemiyet = Örtünçlük
 Müptedi = Acamı
 Müptelâ = Düşkün = (Fr.) Epris
 Müptelâ olmak = Düşkün olmak, uğramak, yaka-
 lanmak = (Fr.) Etre épris
 Müptezel = Ortamalı, aşağılık

Müracaat etmek = Başvurmak = (Fr.) S'adresser
 Mürafaa = Duruşma
 Mürahik = Erişik
 Mürai (riyakâr) = İkiyüzlü = (Fr.) Hypocrite
 Mürailik (riya, riyakârlık) = İkiyüzlülük = (Fr.)
 Hypocrisie
 Mürebbi = Egitmen
 Müreffeh = Genli = (Fr.) Aisé
 Müreккеp = Katıncı = (Fr.) Composé
 Mürettep = Danışıklı, uydurma (bak: Tertip)
 Mürettib = Dizmen
 Mürevviç = Güden
 Mürevviciefkâr = Önürtge
 Örnek: *Tan gazetesi siyaseti hariciyede Fran-
 sa hükûmetinin mürevviciefkârıdır = Tan ga-
 zetesini dış siyasete Fransa hükûmetinin önürt -
 gesidir.*
 Mürsel = Gönderilen
 Mürsil = Gönderen
 Mürşit = Yönder
 Mürteci = Kaytak
 Mürted = Dönme
 Mühtedi = Uzyöner
 Mürtefi = Yüksek
 Mürteşi = Alımsak
 Mürur = Geçiş, geçme
 Müruriye = Geçmelik
 Mürüvvet = Kişilik
 Müsaade = İzin
 Müsabak = Yarış, yarış = (Fr.) Concours
 Müsabaka etmek = Yarışmak
 Müsademe = Çatışma, çarpışma = (Fr.) Collision
 Müsademe etmek = Çarpışmak
 Müsadere = Alanç = (Fr.) Confiscation
 Müsadere etmek = Alancetmek

Müsaid = Elverişli, uygun, yeter, eğerin = (Fr.) Convenable, suffisant
 Örnekler: 1 - Oturduğum yer çalışmağa müsaid değildir = Oturduğum yer çalışmağa elverişli değildir.
 2 - Henüz müsaid bir cevap almadım = Henüz uygun bir cevap almadım.
 3 - Bu adamın aylığı böyle ev tutmağa müsaid değildir = Bu adamın aylığı böyle ev tutmağa yetmez.
 4 - Temenniime müsaid göründü = Dileğime eğerin göründü.
 Müsakkafat = Dam
 Müsalâha = Barışma
 Sulh = Barış
 Sülh-i müsalemet = Barış ve baysallık
 Müsamaha = Hoşgörü, hoşgörme, hoşgörülük, gözümme = (Fr.) Tolérance
 Müsamaha etmek = Hoşgörmek = (Fr.) Tolérer
 Müsamahakâr = Hoşgörür = (Fr.) Tolérant
 Müşa'şa = Parlak, şuağlı
 Müsavat = Eşitlik
 Müsavi = Eşit, deş (terim)
 Müsbet = Müsbet, pozitif
 Müsekkin = Yatıştırıcı = (Fr.) Calmant
 Müsel sel = Ardiardına, biribirine bağli
 Müshil = Sürgüt
 Müsmir (semeredar) = Yemişli, verimli
 Müsrif = Savurgan
 Müstacel = Evgin = (Fr.) Urgent
 Müstacelen = Tezelden, gecikmeden
 Müstaceliyet = Evginlik, gecikmezlik = (Fr.) Urgence
 Müstağni = Doyuk
 Müstağrak = Batmış, batık
 Müstahkir = Küçükser
 Müstahsil = Üretmen = (Fr.) Producteur
 Müstahzarat = Hazırlâçlar (tıbbi), hazırlamalar (kimyevî)
 Müstaid (kabiliyetli) = Anık, yetenekli
 Müstakar = Durlu

Müstakil = Erkin, bağınsız = (Fr.) Indépendant
 Müstamere = Sömürge
 Müstantik = Sorman
 Müstecir = Kiracı
 Müstefid = Faydalanmış
 Müstehlik = Yoğaltman = (Fr.) Consommateur
 Müstekreh = İğrenç = (Fr.) Dégoutant
 Müstekreh, menfur = Tiksinç = (Fr.) Détesté
 Müstemlike = Sömürge
 Müstenid = Dayanan
 Müsterih (asude) = Rahat
 Müstesna (istisnaî) = Ayram
 Müstesna tutmak (istisna etmek) = Ayrı tutmak
 Müsteşar = Asbakan
 Müstevî = Düz
 Müstevli = Salgıncı
 Müstevli olmak = Salgın etmek
 Müşabehe = Benzeme, benzeşlik = (Fr.) Ressemblance
 Müşabih = Benzeş
 Müşahede = Görüm
 Müşahhas = Somut = (Fr.) Concret
 Müşahid = Görmek = (Fr.) Spectateur
 Müşareket = Birlik, ortaklık = (Fr.) Association
 Müşateme = Sovuşme = (Fr.) S'injurier
 Müşavere = Danışma = (Fr.) Consultation
 Müşavir = Danışman = (Fr.) Conseiller
 Müşekkel = Gösterişli, iriyarı
 Müşevveş = Karışık, karmakarışık
 Müşevvik = Öneyak = (Fr.) Provocateur
 Müşfik = Sevgen
 Şefkat = Sevginlik
 Müşir = Mareşal
 Müşkil = Zor, güç, çetin, çapraşık, engel
 Müşkilât = Güçlük, güçlükler, zorluk, zorluklar
 Müşkülâtla = Zorlukla
 Müşkilpesend = Güçbeğenir
 Müşrifi harab (maili inhidam) = Kağşak
 Müşrifi harab olmak = Kağşamak
 Müştail = Tutuşan = (Fr.) Inflammable

Müştak olmak = Göresimək
 Müştemilât = Ekitler = (Fr.) Dépendances
 Müsterek = 1 - Ortak, 2 - Birge (önek) (1)
 1 — Menfaati müstereke = Birgasığ.
 2 — Birgedüzen = Coordonnance
 Müşteri = Alıcı
 Müteallik (Bak: Dair, aid, raci) = Dolayı, için, üzerine
 Mütalea = 1 - Düşünce (Bak: Fikir), 2 - İrdel (Bak: Tetebbu), 3 - (Bak: Kıraat) = (Fr.) 1 - Opinion, 2 - Etude, 3 - Lecture
 Mütalebe = İsteyi isteni
 Mütareke = Bırakışma
 Mütareke etmek = Bırakışmak
 Müteahhid = Üstenci
 Müteahhidlik = Üstencilik
 Müteakiben = Ardınca
 Müteassir = Çetin, güç
 Müteazzım = Uluksar
 Mütebahhir = Bilge = (Fr.) Erudit
 Mütebaki (bükâdan) = Ağlamsık
 Mütebariz = Belirgin
 Mütebeddil = Değişken
 Mütebessim = Gülümser
 Mütecahil = Bilmezlenen
 Mütecahilâne = Bilmezlikten gelerek
 Mütecanis = Bicins
 ayrimütecanis = Yadbicins
 Mütecasir = Küstah = (Fr.) Audacieux
 Mütejaviz, tecavüzkâr = Saldırgan, sataşkan = (Fr.) Agressif
 Mütedahil = Gerikalan
 Mütedavil sermaye = Dönerge
 Mütedehhiş = Yılgın = (Fr.) Terrorisé
 Mütecellim olmak = Elemlenmek, acılanmak, içi sıızlamak
 Mütecessir = Üzgün

Müteessir olmak = Üzülmek
 Müteezzi = Ezgin
 Müteferrik = Ayrık
 Mütefessih = Bozulmuş
 Mütefevvik = Üstgelen, üstün
 Mütegallip = Zorba
 Mütehammil, mukavim = Dayanır, kaldırır
 Müteharri, müdekkik, mütetebbi = İrdelmen, araştırmacı
 Müteharrik = İşler, oynar
 Müteharrik bizatihi = Kendiışler
 Mütehassıl = Olma, üreme, çıkan
 Mütehassir olmak = Özlemek
 Mütehassıs = Uzman = (Fr.) Spécialiste
 Mütehaşi = Sakıngan
 Mütehavvil = Değişken, değişik
 Mütehayyir = Şaşkın
 Mütehevvir = Öfkeli
 Mütekabil = Karşılıklı
 Mütekaddim = Öngelen
 Mütekait = Emekli
 İekaüd etmek = Emekliye ayırmak
 İekaüd maaşı = Emeklik, emekli aylığı
 Mütekatı = Çapraz
 Mütelevvin = Alaca
 Mütemadi = Sürekli, devamlı
 Mütemadiyen = Ardsız arasız
 Mütemayil = Eğgin
 Mütemekkin = Oturan, yerleşik
 Mütemellik = Yaltak = (Fr.) Flatteur
 Mütemevviş = Dalgalanan, dalgalı
 Mütemevvil = Zengin, varlı
 Mütemmim = Tamamlayan, tümleyen
 Mütenahi = Sonlu
 Mütenahiyet = Sonluluk
 Mütenasib = Uygun (Birbirleriyle —)
 Mütenasibülendam = Taylan
 Mütenazır = Uykaz (uyukaz)
 İenazur = Uyka

(1) Fransızca "co-,, öneki dilimizde kimi "birge- önekiyle kimi de "-deş,, sonnekiyle karşılanır: (Ertikdaş = Meslekdaş = Collègue) gibi.

Mütenekkiren = Tanımsız olarak

Örnek: *Mütenekkiren Fransaya giden İngilt*
Kıralı = Tanımsız olarak Fransaya giden İngil
tere Kıralı.

Mütenevvi = Çeşit çeşit, çeşitli, türlü, türlü türlü

Müteradif = Çemdeş

Müterakki = İleri

Müterakkib olmak = Kollamak = (Fr.) Guetter
l'occasion

Örnek: *Müterakkibi fırsat = Fırsat kollayan*

Mütercim = Çevirmen

Tercüme etmek = Çevirmek

Mütereddi = Yoz

Mütereşşih = Sızan

Müterettib = Düşen

Mütesallib = Katılaştan

Mütesavver = Tasarlanan

Müteselsil = Sıra, zencirleme

Müteşebbis = Girişken

Mütevakkıf = Bağlı

Mütevali = Arasız, aralıksız, birdüzye

Mütevassıt = 1 - Aracı, 2 - Orta, ortaç, 3 - Arabu-
lan = (Fr.) Intermédiaire, moyen

Örnekler: 1 - *Bu işte siz mütevassıtlık ederseniz*
niz = Bu işte siz aracılık ederseniz.

2 - *Mutavassıt derecede malûmat = Orta (or*
taç) derecede bilgi.

3 - *Mutavassıt olarak işe müdahale = Arabulan*
olarak işe karışma.

Mütevattın = Yerleşmiş

Mütevazi = Alçak gönüllü, gösterişsiz = (Fr.)
Modeste

Örnek: 1 - *O, pek mütevazi bir adamdır = O,*
pek alçak gönüllü bir adamdır.

2 - *Mütevazî bir hayat imrar eder = Gösteriş-*
siz bir hayat sürer .

Mütevazin = Denk, dengeşik

Müteveffa = Ölge, göçkün

Mütevehhim = Kuruntulu

Müteyakkız = Uyanık, tetik

Müteyakkız bulunmak, müteyakkız olmak = U-
yanık bulunmak

Müteyemmen = Kutlu, yümlü

Mütezaad = Karşıt

Mütezaııd = Artımlı

Müttehid = Birlikle, birlik olarak = (Fr.) Uni

Müttehidien = Elbirliğiyle

Müttefik = Bağlaşık = (Fr.) Allié

Müttefikian = Oybirliğiyle

Müttehem = Suçlanmış

Müttekâ = Dayanaç

Müvacehe = Yüzleştirme

Müvacehe etmek = Yüzleştirmek

Müvazene = Dengelme

Müvazi = Arasıl

Müvesvis = Kuşku, alingan

Müvezzi = Dağıtmaç

Müyesser = Başarılmak, ele geçmek, kolay bu-
lunmak

Müzahrefat = Süprüntü

Müzakere = Görüşme, görüşü

Müzakere (Okula terimi) = Belletim = (Fr.) Ré-
pétition

Müzakereci (Okula terimi) = Belletici = (Fr.)
Répétiteur

Müzayede = Artırım

Müzebzeb = Karmakarışık

Müzehheb = Yaldızlı

Müzekkere = Asbitik

Müzeyyen = Süslü

Müz'ic, müacciz = Bunaltıcı, sıkıcı, sırnaşık

Müzmin = Süreğen

N

Nabeca = Yersiz

Nabedid olmak = Kaybolmak, görünmez olmak
gözden kaybolmak

Nabehengâm = Sırasız, vakıtsız

Nabekâr = Boş, haylaz = (Fr.) Vaurien

Nabemahal (Bak: Nabeca) = Yersiz = (Fr.) Inoportun	Nafiz (Bak: İnfaz) = Geçen, işleyen = (Fr.) Pé-nétrant
Nahemvar = Yolsuz, uygunsuz = (Fr.) Indécen:	Nagihan, bağteten = Ansızın
Nalâyık = Yaraşmaz, yaraşksız, yakışmaz, yakışksız = (Fr.) Inconvenable	Nağme = Ezgi
Namağlûb = Yenilmez	Nahif = Zayıf, çelimsiz, cılız
Namahdud = Uçsuz, bucaksız, sınırsız	Nahiye = Kamun = (Fr.) Commune
Namerd = Alçak	Nahiye müdürü = Kamunbay
Namer'i = Görünmez	Nahiye merkezi = Kamun başkendi
Namizaç = Keyifsiz	Nahiye (Mıntaka anlamına) = Bölge = (Fr.) Zone
Namubarek = Kutsuz	Nahiyevî = Bölge
Namuvafık = Uygunsuz	Naht = Oyu, oyma = (Fr.) Sculpture
Namünasib = Yakışksız	Nahtetmek = Oymak
Namüsaid = Elverişsiz	Nahhat = Oyman = (Fr.) Sculpteur
Namütenahi = Sonsuz	Nahvet = Benbenlik = (Fr.) Orgueil, présomption
Napâk = Pis, kirlî	Nail olmak = Esmek, kazanmak
Napuhte = Ham, çiğ, pişmemiş	Nâka = Deve
Nareva (Bak: Nalâyık)	Nakabil = İmkânsız
Nasavab = Yanlış	Nakahat = Eyselik
Nasaz = Bozuk, düzensiz	Nakarat = Kavuştak = (Fr.) Refrain
Naseza (Bak: nalâyık)	Nakd = Akça, para
Naşekib = Sabırsız	Nakdî ceza = Para cezası
Natüvan = Halsiz	Nakîsa = Kusur
Naümit = Umutsuz	Nâkil = Geçirge, götürge
Nabit olmak = Bitmek	Nakl, nakliyat = Taşıma
Nabud (Bak: mahv)	Nakletmek = 1 - Almak (İktibas anlamına) =
Nabz = Nabız (T. Kö.)	Extraire, 2 = Anlatmak (hikâye anlamına) =
Naçar = Çaresiz	(Fr.) Raconter, 3 - Götürmek, taşımak = (Fr.)
Çar naçar = İster istemez	Transporter, 4 - Aktarmak = (Fr.) Tansmettre,
Nadide (Bak: Ender) = Az bulunur, az görünür	5 - Göçmek = (Fr.) Déménager
Nadim = Pişman	Vasitai nakliye = Taşıt, taşıma = (Fr.) Moyens
Nadir = Seyrek, az, az bulunur	de transport
Nadiren = Arasına, pek az, tektük	Nakkare = Dümbelek
Nachl (Bak: Kabiliyetsiz) = Beceriksiz = (Fr.) Incapable	Nakkaş = Bezekçi = (Fr.) Décorateur
Nafaka = Geçimlik	Nakş = Bezek = (Fr.) Décoration
Nafi = Faydalı	Nakr = 1 - Kakma, 2 - Kalemişi, 3 - Kabartma
Nafile = Boş, faydasız = (Fr.) Inutile	Nakus = Çan
Nafiz = Sözü geçer, etger = (Fr.) Influent	Nakzetmek = Sıymak, bozmak = (Dr.) Casser
	Nakzı ahdetmek = Antsıymak, anthozmak = (Fr.)
	Parjurer, violer son serment
	Nalo = İnilti

Nam = Ad, isim, ün
 Namdar = Ünlü, adlı sanlı
 Namzed = 1 - Aday = (Fr.) Candidat, 2 - Yavuk-
 lu, sözlü = (Fr.) Fiancé
 Nârin = Narın
 Nâs = Kamuğ, halk
 Nasbetmek = 1 - Dikmek = (Fr.) Fixer, 2 - Ata-
 mak (tayin anlamına) = (Fr.) Nommer
 Nasib = Pay, kısmet, düşerge
 Nâsih = Öğütçen
 Nasihat = Öğüt
 Nasiye = Alın
 Nass = Norma
 Nâş = Ölü
 Naşı = Ötürü, dolay
 Naşinide = İşidilmemiş, Duyulmadık = (Fr.) Inouï
 Naşir = Çıkarıcı
 Natuk = Sözmen
 Naz = Naz
 Nazafet = Temizlik
 Nazar = Bakış
 Nazaran = Göre
 Nazari = Teorik
 Nazariye = Teori
 Ameli = Pratik
 Nazarı dikkate almak = Gözümsemek, sayınsamak
 = (Fr.) Prendre en considération
 Nazarı dikkati celbetmek = Göze çarpmak, dikkate
 çarpmak = (Fr.) Attirer l'attention
 Nazar isabet etmek = Gözdeğmek = (Fr.) Attirer
 le mauvais oeil
 Nazarrüba = Gözalıcı
 Nazenin = Baylan
 Nazım = Dizin
 Nazır = Bakan
 Nazir = Benzer
 Nazire = Benzeri
 Nazik = Nezaketli
 Nazil olmak = İnmek
 Nebean = Kaynama, çıkma

Nebat = Bitki
 Nebazan = Vurma, atma
 Nebi = Yalvaç
 Nebze = Biraz, birazıcık, çitin = (Fr.) Un peu
 Örnek: Bir nebze de şu meseleden bahsedelim.
 = Bir çitin de şu sorumdan ayıtalım.
 Necabet (Bak: Esalet)
 Necat (Bak: Halâs)
 Necip (Bak: Asıl)
 Necl = Oğul
 Necd = Yıldız
 İmi nücum = Astroloji
 Nedamet = Pişmanlık
 Nedret = Azlık, azbulunurluk
 Nefer = Er
 Nefes = Nefes (T. Kö.), Soluk
 Nefh = Üfürme
 Nefir = Boru
 Nefiri âm = Tokuca = (Fr.) Levée en masse
 Nefret etmek = İğrenmek, tiksirmek
 Nefs = Nefis (T. Kö.)
 Binnefis = Kendi, kendinde, nefsi, nefsinde
 Nefsaniyet (Bak: Garaz)
 Nefyetmek = Sürmek
 Nehafet = Zayıflık, çelimsizlik, cıızlık
 Nehbü garet = Çapul, yağma
 Nehr = Nehir (T. Kö.)
 Nehyetmek (Bak: Men'etmek) = Yasağmak
 Nekbet, menkûbiyet = Düşkü
 Nekroloji = Nekroloji
 Nem = Yaşlık
 Nemmam (Bak: gammaz)
 Nerm = Yumuşak
 Nesak = Tarz (T. Kö.)
 Yeknesak = Birton, birtarz = (Fr.) Monotone
 Meşru = 1 — Törümlü = (Fr.) Légitime
 2 — Kanunlu, yollu = (Fr.) Légal
 Gayrimeşru = Törümsüz, kannunsuz, yolsuz =
 (Fr.) Illégitime, illégal

Kuvvei teşriiye = Törütgen kuvvet = (Fr.) Le pouvoir exécutif
 Kuvvei icraiye = Yürütgen kuvvet = (Fr.) Le pouvoir législatif
 Kuvvei adliye = Tüzetgen kuvvet = (Fr.) Le pouvoir juridique
 Teşri' etmek = Yasamak, kanun koymak = (Fr.) Légiférer
 Mütefekkir = Düşünür, idemen
 Nesç = Doku, örü (terim)
 Mensucat = Dokuma
 Neseb = Soy
 Nesim = Esin
 Nesir = Serpin
 Nesl = Üren, nesil (T. Kö.)
 Neşat = Sevinç, şevk (T. Kö.)
 Neş'e = Keyif
 Neşet = Çıkma
 Neşretmek = Yaymak, çıkarmak = (Fr.) Propager, publier
 Neşvü nema = Serpilme, gelişme, büyüme
 Netice = Sonuç, bitim, son
 Nevale = Yiyecek
 Nevaziş = Okşama
 Nevbet = Nöbet (T. Kö.)
 Nevi = Türlü, çeşit
 Nevin = Yeni
 Nevcivan = Delikanlı
 Nevha = Ağıt
 Nevzad = Yenidoğan
 Neylgûn = Gökçül
 Nezahet, safvet = Arılık, temizlik
 Nezaket = Naziklik
 Nezaret = 1 - Bakanlık = (Fr.) Ministère, 2 - Gözet = (Fr.) Surveillance, 3 - (Bak: Manzara) = (Fr.) Vue
 Nezd = Yan, kat, kıt
 Nez'etmek = Almak, elinden almak, ayırmak, çekip koparmak, çekip almak, kaldırmak = (Fr.) Oter, arracher, enlever

Nezf = Kanama
 Nezih = Akman, temiz
 Nezir = Adak
 Nezretmek = Adamak
 Nısf = Yarı, yarım
 Nısfet (Bak: İnsaf) = Ekit
 Nısfet göstermek = Ekitmek
 Nida = Bağırış, ünde, seslenme
 Nida etmek = Bağırmaq, ündemek, seslenmek
 Nifak = Arabozukluğu
 Nifaku şikak (Bak: Fesad, tefrika)
 Nıgehban = Gözcü
 Nihal = Dal
 Nihan: (Bak: Hafi)
 Nıharî = Yatısız
 Nıharî mektep = Yatısız mektep
 Nihayet = Son, sonunda
 Nihayet bulmak = Bitmek, sona ermek
 Nıkab = Yüzlük
 Nıkâh = Bağlaşma
 Nikbîn = Akımsar = (Fr.) Optimiste
 Nikü bed = İyi kötü
 Nîm = Yarım
 Bednam = Kemad, kemsan
 Name = Mektup
 Nâmus = Namus (T. Kö.)
 Nîmmuzlim = Yarıkaranlık
 Nîmzulmet = Alacakaranlık
 Nimet = İyilik, erinç
 Nimetşinas = İyilikbilir
 Nimetnâşinas = İyilikbilmez
 Nisab = Yetri
 Nisar = Saçan
 Örnek: Lem'a nisar = Işık saçan
 Nisbet = Nisbet (T. Kö.)
 Nisbî = Nisbiğ
 Nisyan = Unutum
 Nişter = Kanağı
 Niyaz = Yakarma
 Niyet = Niyet (T. Kö.)

Nıza = Kavya, bozuşma, çekişme

Nizam = Düzen

Nizamname = Tüzük

Nize = Kargı

Noksan = Eksiklik

Nakıs = 1 - Eksik, 2 - Ekse (Terim)

Örnek: *Beş nakıs üç müsavi iki = Beş ekse üç deş iki.*

Zait = 1 - Artık, 2 - Arta (Terim)

Örnek: *Beş zait üç müsavi sekiz = Beş arta üç deş sekiz*

Nokta = Nokta (T. Kö.)

Noktai nazar = Görüş

Normal = Nomal

Nufus kâadı = Özbelek = (Fr.) Acte de naissance

Nüfuz (Bak: İnfaz) = Etgerlik = (Fr.) Influence

Nüfuz (Bak: İnfaz) = Geçme, işleme = (Fr.) Pénétration

Nüfuz etmek = Geçmek, işlemek

Nuhâ = Akilik = (Fr.) Moelle

Nuhas = Bakır

Nuhuset = Uğursuzluk

Nur = Yaltırık

Nusret = Yardım

Nutk = Söylev

Nutku iftitahî (Bak: İftitah) = Açım söylevi

Nübüvvet = Yalvaçlık

Nüks = Üsteleme = (Fr.) Rechute

Nükte = Nükte (T. Kö.) = (Fr.) Esprit

Nükûl etmek = Caymak

Nümayan = Görünen

Nümayiş = Gösteriş

Nümune = Göstermelik = (Sr.) Echantillon

Nümuneî imtisal = Uyası = (Fr.) Exemple

Nüsg = Özsu = (Fr.) Sève

Nüve = Özek, çekirdek

Nüzul = İnme

O

Okyanus = Okan

Ordu erkânıharbiyesi = Orkurmaya

Ordu kumandanı = Orkomutan

Ö

Omr = Ömür (T. Kö.)

Örf (Bak Âdet) = Törü = (Fr.) Coutume, usage

Oşır = Ondalık

Özr = Özür

P

Pâ, pay = Ayak

âbend = Ayakbağı

Pâk = Ak, temiz

Pâkdâmen = Namuslu

Pâkize = Lekesiz, tertemiz,

Pâmal = Çiğnenmiş

Panik = Ürkü

Papyebüvar = Sünger kâğıdı

paş = - serpen

Pâyan = Son, uç

Pâyê (Bak Mesned, mertebe) = Aşama = (Fr.) Grade

Pâyidar (Bak: Baki) = Süreli, süregen = (Fr.) Constant, durable

Pâyıtaht = Başşehir

Paymal olmak = Çiğnenmek, ayak altında kalmak = (Fr.) Etre foulé

Pedal = Ayaklık, basarık

Peder = Baba, ata

Çayınpeder = Kaynata

Çejmürde = Eskipüskü, yırtıkçırtık, örselenmiş = (Fr.) Chiffonné

Pelâspâre = Çul, çulçuval, paçavra = (Fr.) Hailon

Pelenk = Kaplan

enah = 1 Sığınak (bak: melce) = (Fr.) Refuge
 2 Arka = (Fr.) Appui
 end = Ögüd
 er = Kanat
 erakende = 1 . Dağınık = (Fr.) Dispersé
 2 Parça (Ficaret terimi) = (Fr.)
 En détail
 Örnek: 1 - Bu perakende kitapları toplayınız
 = Bu dağınık kitapları toplayınız.
 2 - Perakenle satış = Parça satış
 erende = Takla
 erendebaz = Taklaban
 erest = Tapan, tapınan
 erestiş = Tapınç
 erestiş (Taabbüd) etmek = Tapınmak, tapmak
 eri = Peri (T. Kö.)
 erişan = Darmadağın, dağınık
 erran = Uçan, uçucu
 ertev = Işık, pırıltı
 ertevsuz = Büyüteç
 erva = Korku, çekin
 iperva = Çekinsiz
 ervaz = Uçma
 pervaz = Uçan, uçucu
 perver = Besliyen, besleyici, sever, yetiştiren,
 cimien, - cil
 Örnek: 1 - Fıkaraperver = Yoksul besliyen
 2 - Vatanperver = Yurdsever
 3 - Hayırpver = Hayırcil
 4 - Aileperver = Evcimien
 erverde = Besleme, yetiştirme
 erverişyab olmak = Yetişmek
 es = Geri, arka
 es = İmdi
 pesent = - beğenir, - beğenen
 Örnek: Müşkülpesend = Güçbeğenir
 Müşkülpesendlik = Güçbeğenirlik
 esendide = Beğenilmiş, beğenik
 est = Alçak, aşağı, yavaş
 esmande = Artık, artmış, geri kalmış

Peşiman = Pişman

Pey = 1 - Arka, ardı, iz = (Fr.) Derrière

Pey akçesi = Pey akçesi.

Peyam = Haber, duyuk

Peyapey, peyderpey = Birbiri ardınca, birbiri
 arkasından

Peyda etmek = Çıkarmak, ortaya koymak

Peyda olmak = Görünmek, belirlemek, çıkmak, tü-
 remek

Peyda oluvermek = Görünüvermek, çıkıvermek,
 çıkagelmek

Peydayı karabet etmek = Hısımlaşmak

Peydayı sıhriyet etmek = Dünürleşmek, dünü-
 r olmak

Peyderpey = Arka arkaya, birbiri ardınca

Peygamber = Yalvaç

Peygân = Temren

Peyk = Ardaç

Peyker = Yüz, çehre (T. Kö.), surat (T. Kö.)

Peyman = And

Peymane = Kadeh

Peyrev = İzdemen

Peyvent = Ulaşma

Peyveste = Ulaşmış, ulaşma, ulaşık

pezir = - alan, - bulan

Pinhan = Gizli, saklı

Pır = Koca, ihtiyar

pîrâ = Bezeyen, donatan

Pirahen, pircen = Gömlek

Piramen = Etek

Piraye = Süs, donatı

Pister = Döşek

Pış = Ön, ileri

Pışdar = Öncü

Pışkeş = Armağan

Pışva = Önder

Piyade = Yaya

Piyale = Ayağ

Postahane = Postaeve

Profil = Yanal

Proje = Tasar
 Puhte = Pişmiş, pişkin
 pûş = Giyen, giyinmiş
 Puşide = Örtü
 Puyan = Dalmış, koşan
 Pür = Dolu
 Pürgü = Şakrak, konuşkan
 Püser = Oğul, çocuk, oğlan
 Püşte = Bayır, tepe

R

Rabıta = Bağ, bağlılık = (Fr.) Lien
 Rabıtalı = Düzgün, tutumlu, tavrı yerinde =
 (Fr.) Comme il faut
 Rabtetmek = Bağlamak
 Rabtiye = Bağlaç
 Râci (Bak: Aid)
 Râcih = Üstün, yeğ, yeğîn
 Recil = Yaya
 Râd = Gök gürlemesi, gökgür
 Radde = Kerte, derece
 Rağbet = 1 - İstek, beğeni 2- (Bak: revaç)
 Rağmen = Aldırmadan, aldırımıyarak, bakımıyarak,
 bununla beraber
 Rahat = Rahat (T. Kö.)
 Rahib = Papas
 Râhibe = Papas - kadın
 Rahim (Müşfik) = Sevecen, sevegen
 Rahne = Gedik, yarık
 Rahşan = Parlak
 Râi = Çoban
 Râyetmek = Gütmek, otlatmak
 Rakaba = Boyun
 Rakam = Rakam (T. Kö.)
 Rakib = Önürdeş = (Fr.) Concurrent
 Rakabet etmek = Önüdeşmek
 Râkid = Durgun = (Fr.) Stagnant
 Rakkas = Salıncaç
 Râm (Bak: Münkad)

Rendıman = Verim = (Fr.) Rendement
 Rasad = Göyüm
 Rasadhane = Göyet
 Râsıd = Göymen
 Iarassud etmek = Göylemek
 Râsîn (Muhkem) = Bekem
 Râşan = Titrek, ürpek
 Râşe = Ür, , ürperme = (Fr.) Frisson
 Ratbü yabis = Yaş, kuru
 Râtib = Yaşak = (Fr.) Humide
 Yâbis = Kurak = (Fr.) Sec
 Râyet = Bayrak, tuğ
 Rayiç = Geçer = (Fr.) Courant
 Rayiha = Koku
 Râz = Giz, sır
 Razı olmak = Onamak, gönülsemek, gönlü olmak
 kabul etmek = (Fr.) Consentir
 Rızayi tarafeyn = Onaşma = (Fr.) Consentemen
 réciproque
 Rebi = Bahar
 Reca = Rica (T. Kö.)
 Recm = Taşlama = (Fr.) Lapidation
 Recmetmek = Taşlamak, taş tutmak
 recül = Er, erkek
 Red = Red (T. Kö.)
 Ree = Akciğer
 Ref'etmek = Kaldırmak
 Refah = Genlik, eğinç
 Refakat = Arkadaşlık, yoldaşlık = (Fr.) Accom
 pagnement
 Refiki mesai = Yardaş, emekdaş = (Fr.) Colla
 borateur
 Refakatinde = Bilesince
 Reftar = Yürüyüş, gidiş
 Refte refte = Gide gide, gitgide, yavaş yavaş
 Rehâ = Kurtuluş
 Rehavet = Gevşeklik = (Fr.) Relâchement
 Rehber = Kılavuz = (Fr.) Guide
 Rehberlik etmek = Kılavuzlamak = (Fr.) Guide
 Rehgüzar = Uğruk
 Rehn = Tutu

Rehnüma = Yolgösteren
 Rehzen = Yolkesen
 Reis = Başkan
 Rekâket = Kekelik, kekemelik, pepelik = (Fr.)
 Bégayement
 Rek'ik = Kekeme
 Rekrzetmek = Dikmek
 Remad = Kül
 Remak kalmak = Az kalmak, - yazmak
 Örnek: *Düşmesine remak kaldı = Az kaldı dü-
 şüyordu, düşeyazdı.*
 Remmal = Falcı
 Remz = İmge
 Rencide = Kırgın
 Renk = Renk (T. Kö.)
 Rengârenk = Renk renk
 Resi kâr = İşbaşı = (Fr.) Pouvoir
 Resm = Resim (T. Kö.)
 Resmi geçid = Geçid alayı
 Resmi = Uluşal
 Reşâşe = Çisenti
 Reşha = Sızıntı
 Reşid = Ergin
 Reşk = Kıskanma
 Reva (Bak: lâyük)
 Revaç = Geçerlik, sürüm
 Revan = Akar, gider
 Reviş = Gidiş, yürüyüş
 Revnak = Yalkın, örüng
 Rey = Oy
 Reyül'ayın = Göz göre
 Rezil = Yüzsüz, ıyırık
 Riayet etmek = Saymak, gözetmek, ağırlamak
 Ribka = Boyunsa
 Rical = Büyükler
 Ric'at = Çekilme, çekilim = (Fr.) Retraite
 Ric'at etmek = Çekilmek
 Rida = Bürgü
 Rihlet = Göç
 Rikâb = Üzengi

Risale = Cönk = (Fr.) Brochure
 Rışte = İplik, tire
 Serrışte = İpucu
 Rivayet = 1 - Söylenti = (Fr.) Bruit
 2 - (Bak: Hikâye)
 Riya = İkiyüzlülük
 Rıyakâr = İkiyüzlü
 Rızk = Azık
 Ruam = Mankafa
 Rububiyet = İdilik, izilik = (Fr.) Divinité
 Ruh = Ruh (T. Kö.)
 Ruhsar = Yanak
 Ruhsat = İzin
 Rutubet = Yaşaklık
 Ruy = Yüz
 Ruyu zemin = Yeryüzü
 Rüchan = Üstünlük, yeğlik
 Rücu = Dönme, cayma
 Rükûn = Örkün
 Rükûb vasıtası = Binit
 Rüya = Rüya (T. Kö.), düş
 Rüşub = Tortu, çökenti
 Rüşuh (Meleke) = Yordam, pratik = (Fr.) Habi-
 leté
 Rüşum = Bağlar
 Ruşd = Erginlik, erişkenlik
 Rütbe = Erece

S

Saadet = Mut, bahtıyarlık
 Saadete nail olmak, mesud olmak = Gönenmek,
 bahtıyar olmak
 Saat = Saat (T. Kö.)
 Sâb = Çetin, zor, güç
 Sabah = Sabah (T. Kö.)
 Sabahat (Bak: Hüsün, ictafet)
 Sabâ = Tanyeli
 Sabavet = Çocukluk
 Sâbih = Yüzen, yüzer
 Örnek: *Sâbih havuz = Yüzer havuz*

Sabr = Sabır (T. Kö.), beklim
 Sada = Ku, ses
 Sadaka = Sadaka (T. Kö.)
 Sadakat = Bayrılık
 Sadık = Bayrı
 Sade = Sağde = (Fr.) Simple
 Sadır olmak = Çıkmak
 Sadme = Çarpı, tokuş = (Fr.) Choc
 Sadr = Göğüs, sine
 Sâf = Arı, duru = (Fr.) Clair, limpide, pur
 Saf = Dizi = (Fr.) Rang
 Safderun = Bön
 Safşiken = Sökmen
 Safha = 1 - Yüz = (Fr.) Face
 2 - Evre = (Fr.) Phase
 Örnek: *Dil işinin en ileri safhasında bulunuyoruz = Dil işinin en ileri evresinde bulunuyoruz.*
 Safir = Islık
 Safsata = 1 - Saçma = (Fr.) Paroles futes, balivernes
 2 - Sofizm = (Fr.) Sophisme
 Saha = Alan
 Sahai intişar = Yayılma
 Sahabet = Kayırmak, korumak = (Fr.) Protéger
 soutienir
 Sahî = Cömerd
 Sahib = İye = (Fr.) Propriétaire
 Sahib çıkmak, tesahüp etmek = Benimsemek =
 (Fr.) S'approprier, appuyer
 Sahibi devlet = İdikut
 Sahife = Sayfa
 Sahih = Doğru, sağ
 Sahil = Kıyı, yaka
 Sahra = Kır, ova, çöl
 Sahre = Kaya
 Saht = Katı
 Sahte = Uydurma, düzme, takma, yapma = (Fr.)
 Faux
 Sahtekâr = Düzücü
 Sahte tavır = Yapmacık
 Sahte hissiyat (Bak: His) = Duymacık

Sahtiyan = Gön
 Sâi (Bak: Kasıt) = Ulak
 Saik = İtke
 Sair = Başka, öbürü, öteki
 Ve saire = Ve başkaları (V. B.)
 Sak = Sap
 Sakat = Sakat (T. Kö.)
 Sakf = Çatı
 Sâkıt = Düşmüş, düşük
 Sukut (Bak: Iskat) = Düşüm
 Sakil = Ağır, çirkin, kaba
 Sakin = 1 - Dingin, sekin ("seknimek,, ten) =
 (Fr.) Tranquille, paisible
 2 - Oturan, yerleşen = (Fr.) Habitant
 Sakin olmak (Bak: Mukim olmak) = Kalmak =
 (Fr.) Habiter
 Sükûn = Sükûn (T. Kö.), dinginlik, sekinlik
 Teskin etmek = Yatıştırmak, sekinleştirmek, din-
 dirmek, sükûn vermek = (Fr.) Tranquiliser,
 apaiser, calmer
 Sâkit = Sessiz, susmuş
 Sükût = Sükût (T. Kö.), susma, sessizlik
 Sükût etmek = Susmak
 Sükût geçmek = Susgeçmek
 Sükûti (Bak: Hamuş) = Suskun
 Salâbet = Sağlamlık
 Sâl = Yıl
 Salâbet = Sağlamlık, katılık
 Salbetmek = Asmak
 Salâh (Bak: Islah) = Yeğrem = (Fr.) Améliora-
 tion
 Örnek: *Siyasî vaziyet salaha doğru gidiyor =*
Siyasal durum yeğreme doğru gidiyor.
 Salâh bulmak (Bak: Islah) = Yeğremek = (Fr.)
 S'améliorer
 Salâhiyet = Yetke
 Salhane = Kanara
 Salih (Bak: Islah) = İyi, elverişli, yarar = (Fr.)
 Capable
 Salim = Sağ, sağlam
 Salisen = Üçün

Sam = Isıyel
 Sami = Dinleyici
 Samimî = İçten = (Fr.) Sincère
 Samimiyet = İçtenlik
 Samt = Sükût, susma
 Sanat (Meslek ve hırfet anlamına) = Ertik
 Sanat = Sanat
 Sanatkar = Artist
 Sanem = Sınam, put
 Sani' = Yaradan
 Sania (Bak: Hile, hud'a) = Düzenlik = (Fr.) Ruse
 Saniha (Bak: İlham) = Doğaç = (Fr.) Inspiration
 Sâr = Oç, öcüt
 Sar'a = Tutarak
 Sarfetmek = Harcamak, saypamak = (Fr.) Dépenser
 Masraf = Harç, harca, gider
 Sarfı nazar etmek = Vazgeçmek
 Sari = Bulaşık, bulaşkan, geçen
 Sarih = Apaçık
 Sarahaten = Açıkça, açıktan açığa
 Sârım = Kesici, keskin
 Sarraf = Kırımcı
 Sarsar = Bora
 Sath (Bak: Musattah) = Yüzey, üzer, endek
 Sathi = 1 . Üstünkörü, 2 - Yüzlük = (Fr.) Superficiel
 Sathi mail = Aklan
 Satır = Satır (T. Kö.)
 Satvet (Bak: Kudret)
 Savab = Doğru
 Nasavah = Yanlış
 Savlet = Hücum, atılış, saldırış, saldırma = (Fr.) Attaque
 Savt = Ses
 Sây = Çalışma, iş, emek, çaba
 Saye = Gölge, güzey
 Sayfiye = Yazlık, yazlama = (Fr.) Villégiature
 Örnek: *Büyükadadaki sayfiyemiz = Büyükadadaki yazlığımız*

Sayfiyeye çıkmak, gitmek = Yazlamak, yazlığa çıkmak
 Örnek: *Geçen yıl Büyükadaya sayfiyeye gittik = Geçen yıl Büyükadada yazladık.*
 Şayha = Çığlık
 Şayd = Av
 Şayyad = Avcı
 Şayd mahallî = Avlak
 Şeb = Sövgü, sövü, sövme
 Şebbetmek = Sövmek
 Şebat = Dura
 Şebep = Sebep (T. Kö.)
 Şebilini tahliye etmek = Azatlamak
 Şeddetmek = Kapamak
 Seciye = Ira
 Şeddade = Kapaç
 Şedye = Teskere
 Sefahet = Şayga, yiyincilik
 Sefalet = Yoksu, sefillik
 Sefid = Ak, beyaz
 Sefil = Sefil (T. Kö.)
 Sefer = Sefer (T. Kö.)
 Sefine = Gemi
 Sefir = Elçi
 Sehab = Bulut
 Seher = Tan
 Sehl = Kolay, akkın
 Sehpa = Uçayak
 Sehv = Yanlış, yanılı, süreç = (Fr.) Faute, erreur
 Sekte = Durgu, ket
 Sektedar etmek = Ketvurmak
 Selâm = Esen
 Selâmlaşmak = Esenleşmek
 Selâmet = Sağım = (Fr.) Salut
 Örnek: *Vatanın saadet ve selâmetine = Yurdun mutluluğuna ve sağımına..*
 Selâset = Akkınlık
 Selis = Akkın
 Selb = Çele
 Selbetmek = Çelemek

Selef = Öncel
 Sema = Gök
 Semahat = Cömerdlik, eli açıklık
 Semavi = Göksel, gökçe
 Semavi kudret = Tanrıkut
 Semen = Semizlik, yağ
 Semen = Karşılık
 Semere = Yemiş, ürün, verim
 Semeredar (Bak: Müsmir) = Yemişli, verimli
 Sena (Bak: Medh)
 Sene = Yıl
 Senevî = Yıllık
 Senei kameriye (Bak: Kamer) = Ayyıl
 Senei şemsiye (Bak: Kamer) = Günyıl
 Sened = Belgit
 Serab = Yalgın
 Serâpa = Baştan aşağı, baştan ayağa, baştan başa, boydan boya, tepeden tırnağa
 Serazad (Bak: Hür) = Özgür
 Serbest (Bak: Hür) = Özgen
 Serbest bırakmak = Boşarmak
 Serbest serbest = Seleserpe
 Serdar = Başbuğ = (Fr.) Généralissime
 Serdetmek (Delil iradı anlamına) = Getirmek
 Serfüru = Başegim
 Sergerdan = Baş dönük, dönükbaş
 Sergüzeşt (Bak: Macera) = Serüven
 Serhad = Uç, ucel
 Serkeş = Dikbaş
 Serlevha (Sername) = Başlık
 Sernügün = Başaşağı, tepe aşağı, tepesi üstü
 Sernüvişt = Alın yazısı, yazım
 Serpuş = Başlık
 Sersem = Afal, alık, seme
 Seseri = Boşgezen, saltabaş
 Seri = Hızlı, çabuk, süratli
 Serian = Çabucak
 Seriülnifal (Bak: İnfial) = Darılgan, tezküser
 Seriülhareke (Bak: hareket) = Yörük, yör ügen, tezgider

Seriülintikal = Varışlı
 Seriütteessür = Tezduyar
 Sürat = Sürat (T. Kö.), tezlik, hız
 Sürat treni = Tezkatar
 Serir = Tür
 Serma = Kış
 Şermaye = Kapital (T. Kö.)
 Şervet = Var, varlık, zenginlik
 Şerzeniş = Kakinç, başa kakma
 Şetretmek = Örtmek, kapamak
 Şestur = Örtülü
 Şevda = Sevgi, aşk
 Şeviye = Düzey
 Şevk = Sevk (T. Kö.)
 Şevk ve idare (Bak: İdare) = Güdem = (Fr.) Direction
 Sevk ve idare etmek (Bak: İdare) = Güdemek = (Fr.) Diriger
 Seyahat = Gezi
 Şeyyah = Gezmen
 Seyelân = Akıntı, akma
 Seyyal = Akıcı, akız
 Şeyyale = Akı
 Seyr = Seyir (T. Kö.)
 Seyran = Gezinti
 Seyrangâh = Seyirlik
 Seyyar = Gezgin
 Seyyar satıcı = Gezinci
 Şeyyibe = Dul
 Seyyie = Kötülük, yazığ
 Seyyid = Sayıt
 Sezavar (Bak: Lâyık)
 Sıdk (Bak: Sadakat)
 Sıfat = Sıfat (T. Kö.)
 Sıfır = Sıfır (T. Kö.)
 Sihhat = 1 - Sihat (T. Kö.), sağlık = (Fr.) Santé
 2 - Gerçeklik (vüsuk anlamına) = (Fr.) Authenticité
 Sihhi = Sıhiğ, sağlısal

Sıhr = Dünür
 Sıhriyet = Dünürlük
 Sıklet = Ağırılık
 Sınıf = Sınıf (T. Kö.)
 Sırat = Yol
 Sırf = Salt
 Sıyanet = Kayırma, koruma
 Sıyt = Ad, ün
 Sia = Genişlik
 Sicil = Kütük
 Sicilli nüfus = Soysallık kütüğü
 Sihan = Kalınlık, çap
 Sihir = Bağ, gözbağı, büyü
 Sihirbaz = Bağcı, gözbağcı, büyücü
 Sehhar = Büyücü, büyüleyici
 Sikke = Akça
 Silâh = Silâh (T. Kö.)
 Silindir = Yuvu
 Silk (Bak: Meslek) = Dizi, sıra, takım, yol
 Silsile = Kol, zincir, soysop
 Sima = Beniz, bet, çehre, surat, yüz, cıray, sıray
 Sin = Yaş
 Sine = Bağır, göğüs
 Sipariş = İsmarlama
 Siper = Siper (T. Kö.)
 Siperi saika = Yıldırımılık
 Sıraç = Işık, yala, kandil
 Sırayet etmek = Bulaşmak, geçmek, sıvaşmak
 Sitare = Yıldız
 Sitayiş (Bak: Medh)
 Sitem = Gücem
 Siyak = 1 - Tevi, 2 - Geliş (siyaku sibak)
 Örnek: *Bu siyakta = Bu tevide*
 Sohbet = Konuşu, konuş, söyleşme
 Sudur etmek (Bak: Sadır olmak)
 Suhnet (Bak: Hararet) = Isı, ısıklık, ısığ
 Sui kasd = Yağınç
 Sulb = Katı
 Sulh = Barış
 Sulhpever = Barışçıl

Sulhü müsalemet (Bak: Müsaleha) = Barış ve
 baysallık
 Sun'î = Yapma, takma
 Sur = Kale
 Suret = Sıray, suret (T. Kö.)
 Suubet = Güçlük, zorluk, çetinlik
 Suud = Ağım, yükseliş
 Sual = Soru
 Sühulet = Kolaylık
 Sülale (Bak: Hanedan, silsile)
 Sülûk etmek = Girmek, tutmak
 Sünbüle = Başak
 Süreyya = Ülker
 Sürud (Bak: Nağme)
 Sürur = Sevinç
 Süst = Gevsek, sölpük
 Sütire = Örtü
 Sütun = Diki, direk, dirkeç, bölme (gazete terimi)
 Süvari = Atlı, ispahi, binici

Ş

Şâb = Genç
 Sâd, şadân, şadgâm, şadman = Sevinçli
 Sâdetmek = Sevindirmek
 Sâdolmak, şadan olmak = Sevinmek
 Sâdi = Sevinç
 Safak = Tan
 Safak sökmek = Tan atmak, tan ağarmak
 Safi = İvilestirici, onultucu
 Sifa = İvileşme, onulma
 Sifa bulmak, şifavab olmak = İvileşmek, onulmak
 Şifa vermek, şifabahş olmak, teşfiye etmek = İyi
 lestimek, onultmak
 Şah, şahsar = Dal
 Şahid = Tanık = (Fr.) Témoin
 Şahadet şahidlik = Tanıklık
 Şahadet etmek = Tanıklık etmek
 Şahadete tânetmek, şahidi cerhetmek = Tayındır-
 mak
 Şahika = Dikmen = (Fr.) Sommet
 Zirve = Doruk = (Fr.) Cime

Şahm = İçyağı

Şahs = 1 Kişi, kimse, 2 - şahıs (T. Kö.) = (Fr.)

Personne

Örnekler: 1 — Üç şahs geldi = Üç kişi geldi.

2 — Tanımadığım bir şahıstır = Tanımadığım bir kimsedir.

3 — Şahsına hürmet ederim = Şahsını sayarım,

Şahsî = Özel, şahsiğ = (Fr.) Personnel

Şahsiyet = Özlük = (Fr.) Personnalité

Şahsiyet = Şahsiyet, uzkişi

Örnek: O mühim bir şahsiyettir = O önemli bir uzkişidir.

Şahsen = Kendi, kendince = (Fr.) Personnellement

Örnekler: 1 — Şahsen oraya gitti = Kendi oraya gitti.

2 — Şahsen bu meselede mutalâam şudur = Kendimce bu sorumda oyum şudur.

Şaibe = Bulaşık, leke

Şair = Şair (T. Kö.)

Şiir = Şiir (T. Kö.)

Şak = Yarık, yarma, çatlak

Şakketmek = Yarmak, yırtmak

Şakkı şefe etmek = Ağız açmak

Şakî = Kasak, haydut

Şakavet = Kasağlık, haydutluk

Şakika = Yarım baş ağrısı

Şakird = 1 - İzdemen (Tilmiz anlamına) = (Fr.)

Disciple, 2 - Okulalı (mektepli anlamına) =

(Fr.) Ecolier, 3 - İrdemen (üniversite talebesi)

= (Fr.) Etudiant

Şakul = Şavul

Şâm = Akşam

Şâmil = Kapsal = (Fr.) Qui embrasse

Şâmil olmak = Kapsamak = (Fr.) Embrasser.
s'étendre à

Şümül = Kapsama

Şamme = Koklam

Şemim, şemme = Koku

Şemmetmek = Koklamak

Şan = Şan

Şanlı = Sanlı

Şöhret = Ün

Şöhretli, meşhur, müştehir = Ünlü

Şane = Tarak

Şâpâş = Alkış

Şark = Doğu

Şark rüzgârı = Doğu yeli

Garb = Batı

Şimal = Kuzey

Cenub = Güney

Şart = Şart (T. Kö.)

Şa'saa = Parıltı

Şatır = Şen

Şataret = Şenlik

Şathıyat = Şaka, alay

Şayan = Yaraşır, yakışır, değer

Şayanı hayret = Şaşılacak, şaşılır

Şayanı ihtiram = Saygıdeğer

Şayanı hürmet = Sayılır, sayılacak

Şayanı itimad = Güvenilir, güvenilecek

Şayanı merhamet = Acınacak

Şayanı takdir = Beğenilir, beğendeğer

Şayeste (Bak: Şayan)

Şayet = Eğer, ise, -se

Şâyi = Yayılmış = (Fr.) Répandu

Şayia = Yayıntı = (Fr.) Bruit

Sâyi olmak, şüyu bulmak = Yayılmak

Şüyu = Yayılma

Şaz (Bak: Müstesna) = Ayram

Şeair (Bak: Şiar)

Şeamet = Uğursuzluk, yümsüzlük

Meş'um = Uğursuz, yümsüz

Şeb = Gece

Sebab, şebabet = Gençlik

Şebhun = Gece baskını

Şebeke = Ağ

Şebih = Benzer

Şebnem (Bak: Jale) = Çiğ

Şebpere = Yarasa

Şebtab = Yıldız böceği

Şecaat = Yiğitlik
 Şeci = Yiğit
 Şecer = Ağaç
 Şecere = Kütük
 Şedid = Sert, çetin
 Şiddet = Sertlik, çetinlik
 Şef = Önder
 Şefaât = Ötün
 Şefaât etmek = Ötünmek = (Fr.) Intercéder
 Şefe = Dudak
 Şeffaf = Saydam
 Şefkat = Sevgenlik
 Şefik (Bak: Müşfik) = Sevgen
 Şefkat göstermek = Sevgenmek
 Şehab = Ağaç, ağma
 Şehadetname = Diploma
 Şehamet (Bak: Şecaat) = Yiğitlik
 Şehbal = Kanad
 Şehka = Hıçkırık
 Şehlevend = Boylu boslu, taylan
 Şehper = Kanad
 Şehir = Şehir
 Şehirci = Şehirci, urbanist (Terim)
 Şehircilik = Şehircilik, urbanizm
 Şehirciliğe müteallik = Urbanik
 Belediye = Şarbaylık
 Belediye reisi = Şarbay
 Şehrah = Anayol
 Şehrâyin = Donanma
 Şehrî, şehriye = Aylık
 Şehvet = Kösne
 Şeraddüd etmek = Duruksamak
 Şekl = Şekil
 Şerddüd = Duruksa
 Şek = İşkil, şüphe
 Şerif = Şerefli
 Şelâle = Çağlıyan
 Şem'adan = Çirakman
 Şemail = 1 - Kılık, 2 - (Bak: Seciye)
 Şematet = Gürültü, patırdı

Şems = Güneş
 Siperi şems = Güneşlik
 Şemsâbâd = Güneşli
 Şenaat = Alçaklık
 Şeni = Alçak
 Şeref = Şeref
 Şer = Kötülük, şer
 Şer' = Şeriat, yol, noma
 Şerh = Genit = (Fr.) Commentaire
 Şerhetmek = Genitmek = (Fr.) Commenter
 Şerha = Dilim
 Şerik = Ortak = (Fr.) Associé
 Şirket = Ortaklık, sosyete = (Fr.) Association
 Şerir = Kötügen
 Serm (Bak: Hayâ), = Utanç
 Sermisar, şermnâk, şermende = Utangaç
 Setm (seb, kadh) = Sövmek, sövgü
 Şevk = Şevk (T. Kö.)
 Sevket (Bak: azamet, kudret)
 Sey = Şey (T. Kö.)
 Sevda = Çılgın
 Seyh = 1 - Koca, ihtiyar, 2 - Baba (tekkede)
 Seyhuhat = Kocalık, ihtiyarlık
 Sevn (Bak: ayb)
 Seytan = Şeytan
 Sevtanet = Şeytanlık
 Siar = Uyak
 Sifahî imtihan = Sözlü sınav
 Şikâf = Yarık
 - şikâf = Yaran
 Şikak (Bak: Nifak) = Ayrılık, ara bozukluğu
 Şikâr = Av
 Şikârgâh = Avlak
 Şikâyet, şekva = Yanı, sızıltı
 Şikem = Karın
 Şikemperver = Obur
 Şikeste = Kırık
 Şir = 1 - Aslan, 2 - Sür
 Şirâ = Alım
 Şirn' = Yelken

Şirare = Kıvılcım, çakın
 Şırayı yemanî = Yıldırak
 Şirin = Tatlı, sevimli
 Şita = kış
 Şitab = Koşma, atılma
 Şitab etmek = Koşmak, atılmak
 Şive = Ağız, şiyve
 Şive (Bak: İşve, cilve) = Bayla
 Şivekâr = Baylan
 Şua = Şuvağ
 Şube = Kol, şugbe
 Şıbede = Hokkabazlık
 Şubedebaz = Hokkabaz
 Şuh = Oynak, şen
 Şule = Şugle (T. Kö.) alev
 Şum = Şom
 Şura = Danışt
 Şurayı devlet = Danıştay = (Fr.) Conseil d'Etat
 Şuriş = Kargaşa
 Şürû = Başlama
 Şürû etmek = Başlamak
 Şuur = Şuur (T. Kö.),
 Şuuri = Şuurel
 Tahteşşuur = Asşuur,
 Gayrişuuri = Şuursuzca, yadşuurel
 Şüceyre = Ağaççık, bodurağaç
 Şükûfe = Çiçek
 Şüphe = Şüphe (T. Kö.)

T

Taabbüd = Tapınma
 Taaccüb = Şaşma = (Fr.) Etonnement
 Taaddi (Bak: Tecavüz)
 Taaddüd etmek = Çoğalmak, sayısı artmak
 Taaffün = Kokşa
 Taaffün etmek = Kokuşmak, pis kokmak
 Taahhüd = Yüken = (Fr.) Engagement
 Taahhüd etmek = Yükenmek = (Fr.) S'engager

Taahhüdlü (mektub) = Bağlı = (Fr.) Recommandé
 Taakub etmek = Terkişmek, ard arda gelmek = (Fr.) Se succéder, se poursuivre
 Taakkul etmek = Anlamak, akıl etmek
 Taallûk etmek = İlmecek = (Fr.) Se apporter à., avoir rapport à..
 Taallül etmek = Kaçınsamak, ayak sürümek
 Taammüd (Bak: tasavvur, tasmim)
 Taammüm etmek = Yayılmak, genelleşmek = (Fr.) Se propager, se généraliser
 Taarruz = Sürsal, salım, saldırım = (Fr.) Attaque, offense, offensive
 Taarruz etmek = Sürsalmak, salmak, saldırmak = (Fr.) Attaquer, offenser, offensif
 Taarruzî = Sürsalık = (Fr.) Offensif
 Taassub = Bağınazlık = (Fr.) Fanatisme
 Müteassıb = Bağınaz = (Fr.) Fanatique
 Taatii efkâr (Bak: Hasbihal) = Oylaşma = (Fr.) Echange d'idées
 Taatii efkâr etmek (Bak: Hasbihal) = Oylaşmak
 Efkarı umumiye = Kamoy = (Fr.) Opinion publique
 Reyi âm = Genoy = (Fr.) Plébiscite
 Taayyün = 1 - Atanma, 2 - Belit
 Taayyün etmek = Belişmek, belli olmak
 Tayin etmek = 1 — Atamak (Nasb anlamına) = (Fr.) Nommer
 2 — Belirtmek = (Fr.) Désigner
 Muayyen = Belli
 Taayyüş etmek = Geçinmek
 Taazzum göstermek = Uluksanmak, uluksunmak
 Müteazzım = Uluksar, bencik = (Fr.) Orgueilleux
 Tâb = 1 — Güç, (Takat anlamına)
 2 — Parlaklık (Revnak anlamına)
 3 — Tazelik (Taravet anlamına)
 4 — Saç kıvrımı
 Tabaat (Matbaacılık anlamına) = Bası
 Tab'etmek = Basmak
 Tabı = 1 — Baskı, 2 — Basım

Matbu = Basma
 Matbua = Basılı = (Fr.) Imprimé
 Matbuat = Basın
 Tabaka = Tabaka (T. Kö.)
 Tabakatülarz ilmi = Jeoloji
 Tâban = Parlak
 Tabasbus = Yaltaklık, yaltaklanma = (Fr.) Flat-
 terie
 Mütebasbıs = Yaltak = (Fr.) Flatteur
 Tâbende = Parlayan
 Tâbi, menut, muallâk, vâbeste = Bağınrlı = (Fr.)
 Dépendant
 Tâbi = Uyruk
 Örnek: *İskoçya İngiltereye tâbidir = İskoçya*
İngiltere'ye uyruktur.
 Tâbi kılmak, tahtı tâbiivete almak, münkad eyle-
 mek = Uyrutmak = (Fr.) Assujettir
 Tâbi olmak, tebaiyet etmek = Uyramak
 Tâbiivet, menutiyet = Bağınç, uyruluk = (Fr.)
 Dépendance
 Metbu = Uyraç
 Örnek: *İskoçyalıların uyracı İngiltere'dir.*
 Tebaa = Uvru = (Fr.) Sujet
 Gavritâbi, müstakil = Bağsız = (Fr.) Indépen-
 dant
 Ademi tâbiivet, istiklâl = Yadbaginç
 Tâbiiveti mütekaibile, menutiveti mütekaibile =
 Arıbağınç = (Fr.) Interdépendance
 Tabiat = Tabiğat
 Tahih = Hekim
 Tahij = Tahiiğ
 Tabir = Devim = (Fr.) Expression
 Örnek: *Başka bir tabirle = Başka bir deyimle*
 Tabir (Tefsir) = Yoru
 Tabir (Tefsir) etmek = Yormak, yorumak
 Tabis = Parlama
 Tabnâk = Parlak
 Tabiye = Tabye
 Tabl = Kös, davul
 Tabut = Tabut

Tac = Taç
 Tacil etmek = Tezleştirmek, hızlaştırmak, acele-
 leştirmek, evdirmek = (Fr.) Accélerer, hâter
 Tacir = Tecimen
 Ticaret = Tecim
 Taciz etmek = Başağrıtmak, sıkmak = (Fr.)
 Ennuyer
 Tada'l = Sayma, sayış
 Tadil = Değişke
 Tadil etmek = 1 — Değsirmek = (Fr.) Modifier
 2 — Azaltmak = (Fr.) Diminuer
 Tafrâfûruş = Bolavurt = (Fr.) Charlatan
 Tafsil etmek = Ayrınlamak, uzatmak = (Fr.)
 Détailler
 Tafsilât, teferrüat = Ayrın, ayrıntı, uzatı = (Fr.)
 Détail
 Tafsilâtivle = Uzun uzadıva, ayrınlariyle, ayrı-
 nırlarivle = (Fr.) En détail
 Tağaddi etmek = Beslenmek
 Tağallüb = Zorbalık
 Tağanni (Bak: Muganni) = Şakığ
 Tağanni etmek = Sakınmak, sayramak
 Gına = Sayra, sarkı
 Tagavvüb etmek = Kavbolmak, kayıblara karış-
 mak, ortadan kavbolmak
 Tagavvür etmek = Baskalamak, özgermek, bo-
 zulmak = (Fr.) Changer, se corrompre
 Taövir = Özgerti
 Taövis etmek = Karıştırın bozmak
 Taölit etmek = Yanıltmak, şasırtmak = (Fr.)
 Induire en erreur
 Tabaccür etmek = Taşlaşmak, taş olmak = (Fr.)
 Se pétrifier
 Tahaffuz etmek = Korunmak, barınmak
 Tahaffüf etmek = Hafiflemek, vaönilenmek
 Tahfif etmek = Hafifletmek, vaöniletmek
 Tahakkük = Gerçekleşme, kesinleşme = (Fr.)
 Vérification
 Tahakkük etmek = Gerçekleşmek
 Tahakkük ettirmek = Kesinlemek, gerçekleştirmek
 varlaştırmak

Tahakkuk memuru = Kesinci, kesinleyici
 Tahkik = Gerçin
 Tahkik etmek = Gerçinlemek = (Fr.) Faire une enquête
 Tahkikatı adliye = Tüzel gerçin = (Fr.) Enquête judiciaire
 Tahkikatı iptidaiye = İlkel gerçin = (Fr.) Enquête préliminaire
 Tahakküm etmek = Başatlanmak = (Fr.) S'imposer
 Tahalli = Bezenme, süslenme, donanma
 Tahallûk etmek = Ahlaklanmak, kılıklanmak
 Tahallül = Erime
 Tahlil = Çöze, ...
 Tahlili = Çözel
 Tahlil etmek = Çözelemek
 Tahammuz etmek = Eksitlemek = (Fr.) Oxydation
 Tahammül = Dayanış, katlanı
 Tahammül etmek = Dayanmak, katlanmak, kaldırmak, çekmek, götürmek = (Fr.) Supporter, porter
 Tahammür etmek = Ekşimek, acımak = (Fr.) Fermenter
 Taharri etmek = Aramak, araştırmak = (Fr.) Chercher
 Taharrii âsârı atika = Aramaç
 Tahattur etmek = Hatırlamak
 Tahavvül (Tebeddül) etmek = Değişmek, dönmek
 Tahayyül etmek = Sanaymak, hayal etmek = (Fr.) Imaginer
 Tahavvür etmek = Şaşalamak, şaşırmak = (Fr.) S'étonner
 Tahayyüz etmek = Seçilmek, yer tutmak = (Fr.) Se distinguer
 Tahdid etmek = Sınırlamak, buçlamak, daraltmak = (Fr.) Limiter
 Tahdiş etmek = Bulandırmak, karıştırmak = (Fr.) Troubler
 Tahkim etmek = Berkitlemek = (Fr.) Fortifier

Tahlif etmek = Andıçirmek
 Tahlis etmek = Kurtarmak
 Tahlisiye = Cankurtaran
 Tahlisi giriban etmek = Yakayı kurtarmak, yakayı sıyırmak
 Tahlit etmek = Karıştırmak
 Tahliye etmek = 1 — Boşaltmak, boşarmak
 2 — Bırakmak = (Fr.) Quitter
 Tahmil etmek = Yükleme
 Tahmin etmek = Oranlamak, tasınlamak
 Tahmin = Oran, tasın
 Tahnetmek = Övütmek
 Tahnit etmek = Mumyalamak, tütsülemek
 Tahrib etmek = Yıkılamak, haraplamak
 Tahribkâr (Bak: Harab) = Yıkıcı = (Fr.) Destructeur
 Tahrik = Harekete getirme, kıskırtma, uvandırma. işletme = (Fr.) Mettre en mouvement, actionner, provoquer
 Tahrik etmek = İşletmek
 Tahrik etmek = Uvandırmak
 Tahrik etmek = Kıskırtmak
 Tahrik etmek = Harekete getirmek
 Tahrik etmek (Tüzel anlamı terim koluna bırakılmıştır)
 Tahrikâmiz = Kıskırtıcı = (Fr.) Provocant
 Tahrikât = Kıskırtım = (Fr.) Provocation
 Tahrirat, tezkere = Biti, beti
 Tahiren = Yazı ile
 Tahiri imtihan = Yazılı sınav
 Tahriş etmek = Tırmalamak, azdırmak = (Fr.) Gratter, irriter
 Tahsil = 1 — Öğrenim = (Fr.) Etude, 2 — Alım, alış = (Fr.) Perception
 Tahsil etmek = Öğrenmek, elde etmek, edinmek almak = (Fr.) Etudier, s'enquérir, percevoir
 Tahsildar = Alımcı = (Fr.) Percepteur
 Tahsilât = Alınç
 Tahsis etmek = Özgülemek = (Fr.) Affecter, destiner, assigner
 Taht = Omağ = (Fr.) Trône

Taht = Alt
 Tahtelarz = Yeraltı
 Tahtı himayede olan yer = Koruncak = (Fr.) Protectorat
 Tahtı tasarrufa almak = İlgelenmek = (Fr.) S'aproprier
 Tahtie etmek = Suçbulmak, kusurlamak
 Tahvif etmek = Korkutmak
 Tahvil etmek = Değiştirmek, çevirmek, döndürmek
 Tahzir etmek = Sakındırmak, çekindirmek = (Fr.) Prévenir
 Takaddüm = Öngelme, önün
 Takaddüm etmek = Öngelmek
 Takallûs etmek = Kasılmak
 Takarrüb etmek = Yaklaşmak, yanaşmak
 Takarrür etmek = Kararlaştırmak
 Takaşşür etmek = Kabuklanmak, kabuk bağlamak
 Takat = (Kudret anlamına) Enerji, (istitaat anlamına), güç
 Takattur etmek = Damlamak, dammak
 Takbih etmek = Çirkinsemek, çirkinlemek, çirkin görmek = (Fr.) Blâmer
 Takbil etmek = Öpmek
 Takdim etmek = 1 - Sunmak = (Fr.) Présenter
 2 - Tanıtmak,
 3 - İleri tutmak, öntutmak, öneltmek = (Fr.) Précéder, accorder la priorité
 Takdim ve tehir = Altüsleme
 Takdime = Sunu
 Takdir etmek = Beğenmek, değerlemek, değer biçmek
 Takdirde = Öyle ise, öyle olunca, öyle olursa = (Fr.) Dans ce cas, alors
 Takdis etmek = Kutsamak
 Takib etmek = Kovalamak, izlemek, gütmek, peşini tutmak, peşine düşmek, ardına düşmek, arkasından gitmek, arkasından gelmek, terkimek = (Fr.) Poursuivre
 Taklib etmek = 1 - Altüst etmek, 2 - devirmek
 Taklid = Benzet
 Taklid etmek = Benzetlemek

Takrib etmek = Yaklaştırmak, yanaştırmak
 Takriben = Aşağı yukarı
 Takrir (Kamutay terimi) = Dilerge
 Takrir etmek (ders için) = Anlatmak
 Taksim = Üleç
 Taksim etmek = Üleştirmek, bölmek, ayırmak, bölüşmek, paylaşmak = (Fr.) Partager, diviser
 İnkısam etmek = Dağılmak, bölünmek
 Taksir etmek = 1 - Kısmak, kısaltmak, 2 - (Bak: Kusur)
 Taksit = Bölü
 Takt sahibi = Denli
 Taktir etmek = Çekmek, damıtmak
 Takvim = 1 - Takvim (T. Kö.), 2 - Almanak (T. Kö.)
 Takviye etmek = Kuvvetlendirmek, berkitmek, pekiştirmek
 Kesbi kuvvet etmek = Berkinmek
 Takyid etmek = Kayıtlamak
 Takayyüd etmek = Kayıtlanmak
 Talâk = Boşama, boşanma
 Telâkat = Uzdillik
 Taleb = İstek
 Talebe = 1 - Öğrenci, 2 - Yetiştirme, 3 - İrdemen
 4 - Talbe (Yakutça "Talba,, dan)
 Tali = 1 - Taliğ, 2 - Sur = (Fr.) Chance, sort
 Talia = İleri kol, önkol
 Talik etmek = Asmak, bırakmak, irtelemek = (Fr.) Suspendre, remettre
 Talim = Öğretim
 Talim etmek = Öğretmek
 Talimatname = Öğrenmek = (Fr.) Instruction
 Taltif etmek = Gönül almak, okşamak, kayramak
 Tamâ = Açıgözlülük, doymazlık, umdu, umsu
 Tamâ etmek = Göz dikmek, umsunmak
 Tamâkâr = Açıgözlü, doymaz
 Tamam = Tam, tüm, bütün, tükel
 Tamam etmek = Bağlamak, bitirmek
 Tamamı tamamına = Başabaş
 Tamamiyet = Bütünlük, tamlık, tümlük
 Tamik etmek = Derinlemek, derinleştirmek

Tamim = Genelge = (Fr.) Circulaire
 Tamim etmek = Yaymak, genellemek
 Tamir = Onarım, onarma
 Tamir etmek = Onarmak
 Tampon = Baskurut, kurutmaç
 Tane (dane) = Tane (T. Kö.)
 Tânetmek = Kınamak = (Fr.) Blâmer
 Tannan = Tınlı, tınan, tınıyan
 Tansif etmek = İkiye bölmek
 Tanzim etmek = Düzenlemek, düzeltmek, düzen
 vermek, yoluna koymak = (Fr.) Arranger
 Tanzir etmek = Eşlemek, benzerini yapmak
 Tar = 1 - İplik, ağ, 2 - Karanlık
 Tarab = Şenlik, sevinç
 Taraç = Yağma, talan, çapul
 Taraf = Taraf (T. Kö.)
 Tarafgir = Yantaz
 Bitaraf = Tarafsız, nötür = (Fr.) İmpartial
 Bitaraflık = Nötürlük
 Tarassud etmek = Gözlemek
 Taravet = Tazelik, körpelik
 Tardetmek = Koğmak, püskürtmek
 Tarhetmek = 1 - Çıkarmak, indirmek = (Fr.) Sou-
 straire
 2 - Salmak (vergi tarhı) = (Fr.) Imposer
 Tarif = Tanım
 Tarif etmek = Tanılamak, tanımlamak
 Tarih = Tarih (T. Kö.)
 Tarihi = Tarihiğ
 Tarik = Yol
 Tariz etmek = Dokundurmak, takılmak, taş atmak
 = (Fr.) Insinuer
 Tarsin etmek = Bekitmek
 Tarumar = Dağınık, darmadağın
 Tarz = Tarz (T. Kö.)
 Tarzı hall = Anlaşıt
 Tarziye = Onarsa = (Fr.) Réparation
 Tarziye vermek = Onarsamak
 Tasaddi etmek = Kalkışmak
 Tasallût = Sarkıntılık
 Tasallût etmek = Sataşmak, sarkıntılık etmek, sal-

tamak (Yakutça)
 Tasannu = Yapmacık
 Tasarruf = 1 - Esilik, sahiplik = (Fr.) Possession
 2 - Tutum = (Fr.) Economie
 Tasarruf etmek = 1 - Esilenmek, 2 - Biriktirmek,
 artırmak
 Tasavvur = Tasar
 Tasavvur etmek = Tasarlamak
 Tasdik etmek = Onaylamak = (Fr.) Ratifier
 Tasfiye = Arılama, arıtma, süzme = (Fr.) Liqui-
 dation, épuration
 Tasfiye etmek = Arılamak, arıtmak, süzmek
 Tashih etmek = Doğrulamak, düzeltmek
 Tasir etmek = Sıkma, suyunu çıkarmak
 Taslit etmek = Üşürmek, başa sarmak
 Tasmim etmek = Kurmak
 Tasni etmek = Uydurmak düzmek
 Tasnif etmek = Sınıflamak, sınıflara ayırmak
 Tasrif = Çekit
 Tasrif etmek = Çekmek
 Tasrih etmek = Açıklamak
 Tasvib (Bak: Kabul) = Onam
 Tasvib etmek (Bak: Kabul etmek) = Onamak
 Tasvir = Sınay
 Tasvir etmek = Sınaylamak
 Tatbik = 1 - Uvout, taplama = (Fr.) Appliquer
 2 - Yeritim (Bak: İcra ve infaz) = (Fr.)
 Exécution
 Tatbik etmek = 1 - Uvoutlamak, taptamak
 2 - Yeritmek (Bak: İcra ve infaz
 etmek)
 Tâtil = Azat
 Tatmin etmek = Kandırmak, dinizlemek
 Tatvil etmek = Uzatmak
 Tavaf = Çevrin
 Tavaf etmek = Çevrinmek
 Tav'an (Bak: Kerhen) = İsteyerek, gönülden
 Tav'an kerhen (Bak: Kerhen) = İster istemez, is-
 teyerek istemiyerek
 Tavassut = Aaracılık

Tavassut etmek = Arabulmak, araya girmek
 Tavattun etmek = Yerleşmek, vatan edinmek
 Tavik = Asıntı
 Tavik etmek = Oyalandırmak, asıntıya bırakmak
 Taviz = Değişit
 Tavk = Boyunduruk, tasma
 Tavr = Tavr (T. Kö.)
 Tavsiye = Tavsiye (T. Kö.)
 Tavzif etmek = Ödevlendirmek, iş vermek
 Tavzih etmek = İzahlamak
 Tayf = 1 - (Bak: Hayalet) 2 - (Fizik anlamı terir koluna bırakılmıştır)
 Tayib etmek = Ayıplamak
 Tayeran = Uçuş
 Tayyare = Uçak
 Tayyareci = Uçman
 Tayyetmek = 1 - Gitmek, dürmek, 2 - Çıkarmak
 Tazallüm etmek = Sızlanmak, yanıp yakılmak
 Tazammun etmek (Bak: İhtiva etmek)
 Tazarru (münacat) = Yakarış
 Tazarru (niyaz) = Yakarı
 Tazarru ve niyaz etmek = Yakarmak
 Tazib etmek = Rahatsız etmek, azab vermek
 Taz'if etmek = İki kat etmek, ikitlemek
 Tazim etmek = Büyükleme, ululamak
 Tazir etmek = Azarlamak
 Taziye = Başsağı
 Taziye etmek = Başsağlamak
 Tazmin etmek = Ödemek, tölemek
 Tazminat = Ödek, tölek
 Tazyik = Basınç
 Tazyik etmek = Sıkıştırmak, basmak
 Teadül etmek = Dengeşmek = (Fr.) Equivaloir
 Teahhür etmek = Gecikmek, artaklamak, geç kal-
 mak
 Teali etmek = Yükselmek, yücelmek
 Teallüm etmek = Öğrenmek
 Teami = Görmezlikten gelme
 Teamül (Bak: âdet, örf) = Törü = (Fr.) Moeurs

Teati = Alıp vermek, verişmek = (Fr.) Echange
 Teavün = Yardımlaşma = (Fr.) Aide mutuel
 Tebaiyet etmek = Uyurmak
 Tebaki etmek = Ağlamsamak = (Fr.) Pleurnicher
 Tebarüz etmek = Belirmek
 Tebarüz ettirmek = Belirtmek
 Tebaud etmek = Uzaklaşmak = (Fr.) S'éloigner
 Tebdil etmek = Değiştirmek
 Tebeddül = Değişim
 Tebeddül etmek = Değişmek = (Fr.) Se changer, se modifier
 Becayış = Yerdeğişme = (Fr.) Permutation
 Tebellür etmek = Belirmek, billûrlanmak = (Fr.) Se cristalliser
 Tebenni etmek = Oğul edinmek, oğullanmak = (Fr.) Adopter
 Teber = Teber (T. Kö.)
 Teberri etmek = Aklanmak, berilenmek = (Fr.) Etre acquitté
 Tebriye etmek = Aklamak, berilemek = (Fr.) Acquitter
 Teberru = Verit = (Fr.) Don
 Teberru etmek = Veritte bulunmak = (Fr.) Faire un don
 Tebessüm etmek = Gülümsemek
 Tebeyyün etmek = Belgirmek
 Tebeyyün ettirmek = Belgirtmek = (Fr.) Etablir, prouver
 Tebhir etmek = Buğulamak
 Tebid etmek = Bengileştirmek = (Fr.) Eterniser
 Ebedî = Bengi = (Fr.) Eternel
 Teb'id etmek = Sürmek, ıraklamak
 Tebliğ = Bildiriğ = (Fr.) Communiqué
 Tebligat = Bilgirit = (Fr.) Instruction
 Tebrid etmek = Soğutmak = (Fr.) Refroidir
 Tebrik etmek = Kutlamak = (Fr.) Féliciter
 Tebşir etmek = Müjdelemek
 Tecahül etmek = Bilmezlenmek = (Fr.) Feindre
 Tecavüz (Bak: Taarruz)
 Tecavüz etmek = Aşmak, geçmek, dokunmak

Mütecaviz, tecavüzkar = Saldırgan = (Fr.) Agresseur, agressif

Tecdid etmek = Yenilemek = (Fr.) Renouveler

Teceddüd = Yenileşme = (Fr.) Renouvellement

Tecelli etmek (Bak: zuhur etmek)

Tecellüd göstermek = Batırılmak, batırsamak

Tecemmu = Toplantı, birikti

Tecemmu etmek = Toplanmak, birikmek, yığılmak

Tecennün etmek = Çıldırma, delirmek

Tecerrüd etmek = Yalınmak, elçekmek, soyutlanmak = (Fr.) S'isoler

Tecrid etmek = Ayırmak, soyutlamak = (Fr.) Isoler, dénuder

Tecessüs etmek = Gözetmek, çaşıtlamak = (Fr.) Espionner

Tecezzi etmek = Cüzlenmek, tikelenmek

Tecil = Sonratım = (Fr.) Ajournement

Tecil etmek = Sonratmak = (Fr.) Ajourner, remettre

Tecrim etmek = Suçlandırmak

Tecrübe = Deneç = (Fr.) Essai

Tecrübe etmek = Denemek = (Fr.) Essayer

Tecviz etmek = Onamak, izin vermek

Örnek: *Ben hareketinizi onamıyorum (tecviz etmiyorum) — Kanun böyle hareketlere izin vermez (tecviz etmez.)*

Tecziye etmek = Cezalandırmak = (Fr.) Punir

Teğhiz etmek = Donatmak = (Fr.) Armer, équiper

Teğhizat = Donatı

Örnek: *Süel donatı = Teğhizatı askeriye.*

Tedahül = Giriş, geri kalan

Örnek: *Geri kalan aylıklar = Tedahülde kalan maaşlar.*

Tedarik etmek = Edinmek, hazırlamak

Tedavi etmek = Sağışmak, bakmak, eylemek = (Fr.) Soigner

Tedavül etmek = Geçmek, dönmek, dolaşmak

Tedbir = Tedbir (T. Kö.)

Tedhiş etmek = Ürkütmek, yıldırma = (Fr.) Effrayer.

Tedehhüş = Yılm, yılgınlık = (Fr.) Epouvanter

Tedehhüş etmek = Yılmak

Tedenni etmek = Alçalmak, gerilemek = (Fr.) Baisser, diminuer, être en décadence

Tedeyyün = Borçlanma = (Fr.) S'endetter

Tedfin etmek = Gömmek = (Fr.) Ensevelir, en terrer

Tedfin merasimi = Gömme alayı = (Fr.) Enterrement

Tedib etmek = Uslandırmak, yola getirmek

Tediye = Ödeme

Tediye etmek = Ödemek, borcunu vermek = (Fr.) Payer

Tedkik etmek (Bak: Tetebbu) = İncelemek, inceden inceye aramak = (Fr.) Etudier, examiner minutieusement

Tedmir etmek = Sındırmak, tepelemek

Tedrici = Derecel = (Fr.) Graduel, progressif

Tedricen = Azar azar, derece derece = (Fr.) Graduellement

Tedvin etmek = Dergimek = (Fr.) Codifier, former un recueil

Tedvir etmek = Çevirmek, döndürmek = (Fr.) Diriger, tourner

Teeddüb etmek = Utanmak, edeblenmek

Teehhül etmek = Evlenmek

Teellüm etmek = Acınmak, elemlemek = (Fr.) Se chagriner

Teemmül etmek = Düşünmek, düşünüp taşınmak = (Fr.) Réfléchir, méditer

Teenni etmek = 1 - Ağır davranmak = (Fr.) Agir avec précaution

2 - (Bak: İhtivat)

Teessüf etmek = Eseflenmek

Teessür (Bak: hüzin) = Üzün

Teessüs etmek = Kurulmak, yerleşmek

Teeyyüd etmek = Doğru çıkmak, gerçekleştirmek = (Fr.) Se confirmer

Tefahur = Övünç = (Fr.) Vantardise

Tefahur etmek = Öğünmek = (Fr.) Se vanter

Tefahhus etmek = Araştırmak

Tefehhüm = Anlama	Tehevür etmek = Kızmak, köpürmek, hiddet etmek = (Fr.) S'emporter
Tefekkür = Düşünmek = (Fr.) Réflexion	Teheyyüç etmek = Heyecanlanmak
Teferruat = Ayrıntılar = (Fr.) Détails	Tehi = Boş
Teferrüç (Bak: Tenezzüh)	Tehie etmek = Hazırlamak
Teferrüd etmek = Tekleşmek, tek olmak, birincileşmek = (Fr.) Se distinguer	Tehlîke = Tehlüke (T. Kö.)
Teferrüs etmek = 1 - Sezinlemek, 2 - (Bak: feraset)	Tehvin etmek = Kolaylaştırmak, hafifletmek = (Fr.) Faciliter, alléger
Tehassür etmek = Göresinmek, özlemek	Tehyic etmek = Heyecanlandırmak
Tefessuh etmek = Bozulmak, çürümek, kokmak = (Fr.) Se corrompre	Tehzib etmek = Düzeltmek, temizlemek = (Fr.) Edifier
Tefeül etmek = Uğursamak, fal açmak = (Fr.) Augurer, présager	Tehziz etmek = Titretmek
Tefevvuk = Üstünlük	Tekabül etmek = Karşılık olmak, karşılaşmak, karşılaşmak
Tefevvuk etmek = Üstolmak	Tekâlîf = Vergiler = (Fr.) Impôts
Tefevvüh = Dil uzatma	Tekâmül = Evrim = (Fr.) Evolution
Tefevvüh etmek = Ağza almak, ağız bozmak = (Fr.) Proférer	Tekâmül etmek = Evrinmek = (Fr.) Evoluer
Tefrik = Ayırma	Tekâpu (Bak: Tezellül, tabasbus)
Tefrik etmek = Ayırmak	Tekâsûf etmek (Bak: Kesafet) = Sıklaşmak, toplanmak = (Fr.) S'épaissir
Tefrika (Bak: fesad)	Tekâsül = Üşenme, gevşeklik, erinme = (Fr.) Négligence, manque de soin
Tefriş etmek = Döşemek = (Fr.) Meubler	Tekâsül göstermek = Üşenmek, erinmek
Tefsir = Yora = (Fr.) Commentaire	Tekatu etmek = Çapraşmak, kesişmek = (Fr.) Se croiser, se couper
Tefsir etmek = Yormak, yoramak = (Fr.) Commenter	Tekatu noktası = Çatak = (Fr.) Point de rencontre
Teftiş etmek = Teftiş etmek = (Fr.) Inspecter	Mütekâtı = Çapraşık, çatışık
Tegafül etmek = Anlamazlıktan gelmek, anlamaz görünmek = (Fr.) Feindre de ne pas comprendre	Tekaüd etmek (Bak: Mütekaid) = Emekliye ayrılmak = (Fr.) Mettre en retraite
Tehacüm etmek = Uşüşmek, toplaşmak = (Fr.) Assaillir	Tekaüd maaşı (Bak: Mütekaid) = Emeklilik, emekli aylığı
Tehalüf = Uyuşmazlık	Tekaüd olmak = Emekliye ayrılmak
Teharrük etmek = Kımıldanmak, harekete gelmek	Tekavvüs etmek = Kavislenmek
Tehassun etmek = Sığınmak, puslanmak, kapanmak = (Fr.) Se réfugier	Tekayyüd etmek = Kayıtlanmak
Tehaşi (Bak: haşyet, ihtiraz) = Sakınma	Tekayyüh etmek = İrinlenmek, irin bağlamak
Tehaşşüd etmek = Birikmek, yığılmak	Tekdir etmek = Çıkışmak, azarlamak, paylamak = (Fr.) Faire des reproches, réprimander
Tehcir etmek = Göçürmek	Tekeffül etmek = Kefil olmak, üstüne almak
Tehdid = Hötlem, gözdağı = (Fr.) Menace	Tekellüf = Yapıntı, gösteriş, özeniş
Tehdid etmek = Hötlemek, yumdurmak = (Fr.) Menacer	

Tekemmül etmek = Erginleşmek, yetkinleşmek, tamlaşmak, tükellenmek
 Tekerrür etmek = Tekrarlanmak, tekrenmek = (Fr.) Se répéter
 Tekessür etmek = Artmak, çoğalmak = (Fr.) S'augmenter
 Tekevvün etmek = Olmak, oluşmak, var olmak, kılınmak
 Tekid = Pekit
 Tekid etmek = Pekirmek, tazelemek
 Teklif = Önerge = (Fr.) Proposition
 Teklif etmek (Bak: Tekellüf) = 1 - Önergemek 2 - Öne sürmek, 3 - yüklemek, 4 - ileri sürmek
 Teklifsiz = İçli dışlı = (Fr.) Familier
 Teklis etmek = Kireçleştirmek
 Tekmil etmek = Tamamlamak, tükellemek, bitirmek = (Fr.) Achever, finir
 Tekrar = Tekrar (T. Kö.)
 Tekrim etmek = Yüceltmek
 Teksif etmek = Sıklaştırmak, koyulaştırmak, toplamak
 Teksir etmek = Çoğaltmak
 Tekvin etmek = Var etmek, yaratmak, kılmak = (Fr.) Créer
 Tekzib etmek = Yalanlamak = (Fr.) Démentir
 Telâffuz = Lâfza
 Telâffuz etmek = Söylemek, lâfzlamak = (Fr.) Prononcer
 Telâki etmek = Buluşmak, kavuşmak
 Telâkki = Anlayış
 Telâkki etmek = Almak, saymak
 Hüsnü telâkki etmek = İyiye almak
 Sui telâkki = Kötüye almak
 Telâş = Telâş (T. Kö.) = (Fr.) Hâte, empressement
 Telâtum = Çalkantı = (Fr.) Ondulation
 Telâtum etmek = Çalkanmak, dalgalanmak
 Telebbüs etmek = Giyinmek = (Fr.) Se vêtir, s'habiller

Telef etmek = Öldürmek, yoketmek, bitirmek = (Fr.) Tuer, dilapider, anéantir
 Telehhüf etmek = 1 - (Bak: Teessür, ızdırab), 2 - Yanmak, yanıp yakılmak = (Fr.) Se lamenter
 Televvün = Alacalık = (Fr.) Versatilité, inconstance
 Televvün etmek = Alacalanmak
 Mütelevvin = Alaca, dönek = (Fr.) Versatile, inconstant
 Teleyyün = Yumuşama, sulanma = (Fr.) Amollissement
 Telezüz etmek = Tadalmak, tadlanmak = (Fr.) Goûter, se délecter
 Telgraf = Telgraf
 Posta ve telgraf = Posta ve telgraf ve telefon (T.T.)
 Telh = Acı
 Telhis etmek (Bak: Hülâsa etmek)
 Telif etmek = Bağdamak = (Fr.) Concilier
 Telifibeyn etmek = Arabulmak = (Fr.) Reconcilier
 Telih (Bak: Mabud) = Tanrılaştırma = (Fr.) Déification
 Telih etmek (Bak: Mabud) = Tanrısamak = (Fr.) Déifier
 Tel'in etmek = İlemek = (Fr.) Maudire
 Telkih etmek = Aşılamak = (Fr.) Inoculer, vacciner
 Telkin = Oydama = (Fr.) Suggestion
 Telkin etmek = Oydamak = (Fr.) Suggérer
 Tellâl = Çağırtmaç = (Fr.) Courtier, crieur public
 Telmih etmek (Bak: ima etmek) = (Fr.) Laisser entendre, faire un allusion
 Telvin etmek = Boyamak = (Fr.) Colorer, colorier
 Telvis etmek = Kırletmek = (Fr.) Salir
 Temadi etmek = Uzamak, sürmek = (Fr.) prolonger, durer

Temas = Değet
 Temas etmek = Dokunmak, değmek = (Fr.) Toucher
 Temasta bulunmak = Değette bulunmak = (Fr.) Etre en contact
 Temaşa = Seyir = (Fr.) Contempler
 Temayül = 1 - Eğlim (mey, meyelân) 2 - Eğginlik = (Fr.) Inclination, penchant
 Temayül etmek = Eyilmek, eğinmek, yatmak = (Fr.) S'incliner, se pencher
 Temayüz etmek = Seçkilenmek, kendini göstermek = (Fr.) Se distinguer
 Temdid etmek = Uzatmak = (Fr.) Prolonger
 Temekkün etmek = Yerleşmek = (Fr.) S'établir, se fixer
 Temellûk etmek = Yaltaklanmak, yüze gülmek = (Fr.) Flatter
 Temenni etmek = Dilemek, umunmak = (Fr.) Souhaiter
 Temerküz etmek = Merkezleşmek = (Fr.) Se concentrer
 Temerrüd = Direnç = (Fr.) Entêtement
 Temerrüd etmek = Direnmek = (Fr.) S'entêter
 Mütemerrid = Direngen, direnik
 Temessük etmek = Tutunmak, yapışmak = (Fr.) Se référer à ...
 Temessül etmek = Benzeşmek, sinmek = (Fr.) S'assimiler
 Temettu = Kazanç, kâr = (Fr.) Profit, gain
 Temevvüc etmek = Dalgalanmak = (Fr.) Onduler
 Temeyyu etmek = Suyumak, sulaşmak = (Fr.) Se liquéfier
 Temeyyüz etmek (Bak: Temayüz)
 Temhir etmek = Mühürlemek = (Fr.) Sceller, cacheter
 Teminat = İnanca = (Fr.) Garantie
 Teminat akçası = Tutak = (Fr.) Cautionnement, garantie
 Temin etmek = İnançlamak, inan vermek, sağlamak, elde etmek = (Fr.) Assurer, garantir

Temkin = Ağır başlılık = (Fr.) Dignité
 Temkinli = Ağırbaşlı
 Temrin = Yumuş = (Fr.) Exercice
 Temyiz = Ayırd = (Fr.) Distinction
 Temyiz etmek = Ayırdetmek, ayırtlamak, seçmek = (Fr.) Distinguer
 Mahkemei temyiz = Yargutay = (Fr.) Cour de cassation
 Divanı temyizi askerî = Süel Yargutay
 Divanı muhasebat = Sağışkur = (Fr.) Cour des comptes
 Tenakus etmek = Azalmak, eksilmek
 Tenakuz = Tutmazlık
 Tenasuh = Tondeğişimi = (Fr.) Métempsychose
 Tenasüb = Uygu, yakışık, nisbetleşme = (Fr.) Conavenance, proportion
 Tenasül = Dölerme = (Fr.) Procréation, génération
 Tenazur (Bak: Mütenazır) = Uyka = (Fr.) Symétrie
 Tenbîh etmek = 1 - Uyarmak, uyandırmak, 2 - (Bak: İhtar)
 Tendürüst = Sağlam = (Fr.) Robuste
 Tenebbüt etmek = Bitmek, çimlenmek = (Fr.) Végéter, pousser
 Teneffür etmek = İğrenmek, soğumak
 Teneffüs etmek = Nefes almak, Solumak, nefeslenmek
 Tenevvü etmek = Çeşidlenmek, türlenmek = (Fr.) Varier
 Tenevvür etmek = Aydınlanmak, ışımak
 Münevver (entellektüel anlamına) = İdemen = (Fr.) Intellectuel
 Tenezzüh = Gezinti, seyran = (Fr.) Promenade, excursion
 Tenezzül etmek = 1 - İnnek, düşmek, alçalmak 2 - ... a kadar alçalmak, ... a kadar inmek, ... a kadar düşmek = (Fr.) S'abaisser, daigner
 Ademi tenezzül = Beğenmezlik = (Fr.) Dédain
 Tenfir etmek = Soğutmak, iğrendirmek = (Fr.) Dégouter

Tenk = Dar

Tenkid etmek = Tenkid etmek (T. Kö.)

Tenkih etmek = Ayıklamak, ısrupmak = (Fr.) Nettoyer, diminuer

Tenkil etmek = Tepelemek = (Fr.) Réprimer, châtier

Tenmiye etmek = Büyütmek, yetiştirmek, ürelemek

Tensib etmek = Beğenmek, onamak = (Fr.) Approuver

Tensik etmek = Tevilemek = (Fr.) Réformer

Tenvim etmek = Uyutmak = (Fr.) Endormir

Münevvim = Uyutucu = (Fr.) Soporifique, ennuyeux

Tenvir etmek = Aydınlatmak, ısıtmak = (Fr.) Eclairer, éclaircir

Tenzu etmek = İndirmek, aşağı düşürmek, azaltmak, çıkarmak = (Fr.) Abaisser, soustraire

Terahi (Bak: Tekâsül)

Terakki = İlerleme = (Fr.) Progrès

Terakki etmek = İlerlemek = (Fr.) Progresser, faire des progrès

Terakkiperver = İlerci, ilercil = (Fr.) Pogressiste

Terakkub (Bak: İntizar)

Teraküm etmek = Birikmek = (Fr.) S'accumuler

Terane = 1 - Ötü, 2 - (Bak: Nağme) = (Fr.) Chant

Terazii tarafeyn = Onaşma

Terbiye = Eğitim, yetişi = (Fr.) Education, dressage

Terbiye etmek = Eğitmek, yetiştirmek = (Fr.) Eduquer, élever

Tercih = Üsterim, öneyle = (Fr.) Préférence

Tercih etmek = Üstermek, üstün tutmak, beğenmek, öneylemek = (Fr.) Préférer

Tercüman = Dilmaç

Tercüme etmek (Bak: Mütercim) = Çevirmek = (Fr.) Traduire

Terdif etmek = Ardamak = (Fr.) Faire accompagner

Tereddi = Yozlaşma = (Fr.) Désagrégation, dégénérescence

Tereddi etmek = Yozlaşmak = (Fr.) Désagréger, se dégenérer

Tereddüd (Bak: Şüphe) = İkircim = (Fr.) Hésitation

Tereffu etmek = Yükselmek, ağmak, yücelmek = (Fr.) S'élever

Terfi etmek = Geçmek, yukarlamak

Tereke = Bırakıt = (Fr.) Héritage

Terennüm etmek (Bak: Teganni etmek)

Teressüb etmek = Çökmek, dibe çökmek

Tereşşuh etmek = Sızmak = (Fr.) Suinter

Tereşşuhat = Sızıntı

Terettüb etmek = Düşmek = (Fr.) Incomber

Terfi etmek = Ondurmak, genlik vermek, genlemek, gönendirmek = (Fr.) Améliorer

Terfik etmek = Yandamak, yanına katmak, yanına vermek = (Fr.) Faire accompagner

Tergib etmek (Bak: Teşvik) = (Fr.) Encourager

Terhin etmek = Tutuğlamak = (Fr.) Engager, hypothéquer

Terhis etmek = İzin vermek, boşarmak, salıvermek, koyuvermek = (Fr.) Congédier

Terketmek = Bırakmak = (Fr.) Abandonner

Terkib = Katım, somtöz = (Fr.) Composition, synthèse

Terkibi = Somtözel

Terkib etmek = Somtözlenmek katımlamak = (Fr.) Composer

Terekküb etmek = Katımlanmak = (Fr.) Se composer

Terkim etmek = Yazmak

Tersane = Gemlik, gemilik

Tersim etmek = Çizmek, resmini yapmak

Tertib = Sıra, dizi, düzgü, düzem, düzemeç = (Fr.) Série, ordre

Tertib etmek = Sıralamak, dizmek, sıraya koymak, düzmek = (Fr.) Sérifier, mettre en ordre

tertib (Bak: tertib, tedbir, ihzâat)
tertibli = Derilgen, derli toplu, yerli yerinde = (Fr.) Ordonné
tertibsiz = Savruk, bozuk düzen = (Fr.) Malordonné, désordonné
terviş etmek = Önürtmek = (Fr.) Soutenir, appuyer
tervici efkâr (Bak: Mürevviç) = Önürtge
tesadüf = Raslama = (Fr.) Rencontre
tesadüfen = Rasgele = (Fr.) Par hasard
tesadüf etmek = Raslamak, rasgelmek = (Fr.) Rencontrer
tesadüm = Çarpışma, tokuşma = (Fr.) Collision
tesahub etmek = Kayırmak, benimsemek = (Fr.) Protéger. s'approprier
tesamuh (Müsamaha) = Hoşgörme, hoşgörülük.
hoşgörü, göz yumma = (Fr.) Tolérance
tesanüd = Dayanışma = (Fr.) Solidarité
tesbit = Saptama
tesbit etmek = Saptamak = (Fr.) Fixer
tescil etmek = Kütüğe geçirmek, deftere geçirmek = (Fr.) Enregistrer, inscrire
teselli = Avuç, avuntu = (Fr.) Consolation
teselli bulmak = Avunmak = (Fr.) Se consoler
teselli etmek = Avutmak, avundurmak = (Fr.) Consoler
teselsül etmek (Bak: Tevali) = Dizilenmek, dizilip gitmek, zincirlenmek = (Fr.) Se succéder s'enchaîner
tesettür etmek = Bürünmek, örtünmek, kapanmak = (Fr.) Se voiler se couvrir, s'enfermer
tesevvüp (Bak: ihmal, terahî) = (Fr.) Négligence
teshil etmek = Kolaylaştırmak = (Fr.) Faciliter
teshin etmek = Isıtmak = (Fr.) Chauffer
teshir etmek = Almak, ele geçirmek, büyülemek = (Fr.) Conquérir ensorceler séduire
tes'id etmek = Bavramak = (Fr.) Fêter
te'sir = Etki = (Fr.) Effet
Tesis (Bak: Müessesese)

Tesisat = 1 - Koyaç, koyra, 2 - (Bak: Müessesat) = (Fr.) Institution
Tesis etmek = Kurmak
Teskin etmek (Bak: sükûn) = Yatıştırmak, sakinleştirmek, dindirmek, sükûn vermek = (Fr.) Apaiser, calmer
Teslih etmek = Silahlamak = (Fr.) Armer
Teslim = Teslim (T. Kö.) = (Fr.) Livrer
Tesellüm etmek = Teslim almak
Teslimiyet = Verinim, verinselik = (Fr.) Capitulation, résignation
Teslim tesellüm = Alaca verece = (Fr.) Formalité de livré et de reçu
Teslis = Üçleme = (Fr.) Tripler, trinité
Tesmiye etmek = İsimlemek, adlanmak, ad koymak isim vermek = (Fr.) Nommer, dénommer
Tesmiye olunmak = İsimlenmek, aldanmak, ad konulmak, isim verilmek, denmek = (Fr.) Se nommer, s'appeler
Örnek: *Anadolunun birçok yerlerinde vereme ince hastalık tesmiye olunur. = Anadolu'nun birçok yerlerinde vereme ince hastalık denir.*
Tesri etmek = Süratlendirmek, hızlandırmak, tezleştirmek = (Fr.) Accélérer
Tesrir etmek = Sevindirmek
Tesvid etmek = Karalamak
Tesviye etmek = Düzlemek = (Fr.) Applanir (Düzeylemek) = (Fr.) Nivelier
Tesviye ruhu = Düzeygic
Teşaub etmek = Kol salmak, dallanmak = (Fr.) Se ramifier
Teşbih = Benzetiş
Teşbih etmek = Benzetmek
Teşdid etmek = Sertlendirmek, sertlemek, artırmak, ağırlaştırmak = (Fr.) Rendre dur, aggraver
Teşebbüs = 1 - Girişme, 2 - Girişit = (Fr.) Entreprise
Teşebbüs etmek = Girişmek = (Fr.) Entreprendre

Teşekkül = Şekillenme = (Fr.) Formation

Teşekkül etmek = Şekilleşmek, şekil almak, meydana gelmek, kurulmak = (Fr.) Se former, se constituer, s'organiser, se composer

Örnek: 1 — *Semada bir kavsi kuzah teşekkül etti = Gök yüzünde bir alkın şekilleşti (şekil aldı).*

2 — *Yedi âzadan teşekkül eden heyeti murahhasa = Yedi üyeden meydana gelen salkur.*

3 — *Millî itimada istinaden teşekkül eden şu banka = Ulusal güvene dayanarak kurulan şu banka*

Teşekkür = Teşekkür (T. Kö.)

Teşennüç = Buruş

Teşennüç etmek = Buruşmak, hurunmak

Teşerrüf etmek = Onurlanmak, şereflemek

Teşettüt = Ayrışma, dağılma

Teşüm etmek = Kötümsemek, şomsamak, kötüye yormak

Teşevvüş = Karmaşık, karışıklık = (Fr.) Embrouillement

Teşviş etmek = Karıştırmak, bulandırmak

Teşhir etmek = 1 - Göstermek 2 Çekmek (silâh)

3 - Sergemek = (Fr.) Exposer

Teşhis etmek = Tanımak, seçmek = (Fr.) Reconnaître

Teşkil etmek = Şekillemek, şekil vermek, meydana getirmek, kurmak, hükmünde olmak, demek olmak = (Fr.) Former, constituer, organiser, composer

Örnek: 1 — *Şurada bir müselles teşkil edelim = Şurada bir üçleme şekilliyelim (buna bir üçleme şekli verelim)*

2 — *Bu hareket çalışmamıza iyi bir mebde teşkil eder = Bu hareket çalışmamıza iyi bir başlangıç meydana getirir.*

3 — *Bir şirket teşkil etmek = Bir sosyete kurmak.*

4 — *Bu hareketiniz kanunen bir cürüm teşkil eder = Bu hareketiniz kanunca bir suç hükmündedir. (demektir)*

Taazzi = Örgüt

Taazzi etmek (teşekkül etmek) = Örgelenmek, örgenmek = (Fr.) S'organiser

Taazzi ettirmek = Öğretmek, öğrelemek

Müteazzi = Örgen = (Fr.) Organisé

Uzuv = Örgü = (Fr.) Organe

Teşne = Susamış, susuz, susak = (Fr.) Altéré, soifé

Teşri etmek, taknin etmek = Yasamak, kanun koymak = (Fr.) Légiférer

Kuvvei adliye = Tüzetgen kuvvet = (Fr.) Pouvoir judiciaire

Kuvvei icraiye = Yürütgen kuvvet = (Fr.) Pouvoir exécutif

Kuvvei teşriye = Törütgen kuvvet = (Fr.) Pouvoir législatif

Meşru = 1 Törümlü = (Fr.) Légitime, 2 - Kanunlu, yollu = (Fr.) Légal

Gayri meşru = 1 - Törümsüz = (Fr.) Illégitime, 2 - Kanunsuz, yolsuz = (Fr.) Illégal

Teşrifat = Protokol

Teşrif etmek = Şerefliendirmek, onurlandırmak = (Fr.) Honorer

Teşrih = 1 - Dilge (terim), 2 (Bak: şerhetmek) = (Fr.) Commentaire

Teşrih etmek = 1 - Dilgemek, 2 - (Bak: şerhetmek)

Teşrik etmek = Ortaklamak, ortak etmek = (Fr.) Associer

Teşriki mesai = Elbirliği = (Fr.) Collaboration

Teşriki mesai etmek = Elbirliği etmek, elbiretmek = (Fr.) Collaborer

İştirak = Ortaklık, birgelik = (Fr.) Association

Teşvik etmek = 1 - Şevklendirmek, önvermek = (Fr.) Encourager, 2 - Ayaklandırmak, kıskırtmak = (Fr.) Soulever

Teşyi etmek = Uğurlamak, geçirmek

Tetabuk etmek = Uymak, uygun gelmek = (Fr.) Se conformer

Tetebbu etmek = İrdelemek

Tetevvüç = Taçgiyim
 Tetimme = Tümge
 Tevakki = Korunma, sakınma
 Tevakki etmek = Korunmak sakınmak = (Fr.)
 Se préserver
 Tevahhuş etmek = Ürkemek = (Fr.) S'effrayer
 Tevali etmek = Süremek, kovalaşmak, arka arka
 ya gelmek biribirini kovalamak = (Fr.) Se suc
 céder
 Tevarüs etmek = Miraslanmak, miras almak
 Hériter
 Tevatür = Yaygaz = (Fr.) Rumeur, bruit
 Tevazün ettirmek (Bak: Muvazene) = Denkleş
 tirmek = (Fr.) Equilibrer
 Tevcih etmek = Çevirmek doğrultmak, yönelt
 mek = (Fr.) Diriger
 Teveccüh etmek = Çevrilmek, doğrulmak, dön
 mek, yönelmek = (Fr.) Se diriger
 Tevdiat = Yatırı = (Fr.) Dépôt
 Tevdi etmek (Bak Emanet etmek) = (Fr.) Dépo
 ser
 Tevehhüm etmek = Kuruntuya düşmek, vehme
 düşmek, vehimlenmek
 Tevekkül etmek = Belbağlamak = (Fr.) Se résig
 ner
 Tev'em = Eş, ikiz
 Tevessü etmek = Genişlemek
 Tevessül etmek = Sarılmak = (Fr.) Entreprendre
 Tevettür etmek = Gerilmek = (Fr.) Se tendre
 Tevezzü etmek = Dağılmak
 Tefikan = göre = (Fr.) D'après
 Tefik etmek = Uydurmak uygunlaştırmak, ya
 raştırmak = (Fr.) Conformer
 Tevhid = Biret, birleştirme = (Fr.) Unification
 Tevhid etmek = Birleştirmek biretmek = (Fr.)
 Unifier
 Tevil = Evele çevri
 Tevil etmek = Evelemek, çevrilemek
 Tevkif = Tutsama = (Fr.) Arrestation

Tevkif etmek = Durdurmak, alıkoymak, tutsamak
 = (Fr.) Arrêter
 Tevkifhane = Tutsalık
 Tevkil etmek = Vekil etmek vekil bırakmak, ye
 rine bırakmak
 Tevlid etmek = Doğurmak
 Tevsi etmek = Genişletmek = (Fr.) Elargir
 Tevsik etmek = Belgelemek
 Tevsim etmek = İsim koymak
 Tevzi etmek = Dağıtmak
 Tevzin etmek = Denkleştirmek, dengelemek
 Teyakkuz = Uyanıklık, tetiklik ayma
 Teyid etmek (Bak Müeyyide) = Berkitmek, sağ
 lamak = (Fr.) Confirmer
 Tezahur = Gösteri
 Tezahurat = Gösterim = (Fr.) Démonstration
 Tezahur etmek = Görünmek gözükme, meydana
 çıkmak = (Fr.) Se démontrer
 Tezad = Karşıtlık
 Zıt = Karşıt
 Tezayüd etmek = Artmak = (Fr.) S'accroître.
 augmenter
 Tezezbüb (Bak: Teşevvüş)
 Tezezhür etmek = Çiceklenmek = (Fr.) Fleurir
 Tezekkür = Görüşme
 Tezeyvün etmek = Bezenmek süslenmek = (Fr.)
 Se parer
 Tezhib etmek = Yıldızlamak = (Fr.) Dorer
 Tezkâr (yâd) etmek = Anmak
 Tezkâr etmek = Anmak (Fr.) Mentionner
 Tezkere (tahrirat) = Bitik
 Tezvir = Dolan, yalan dolan = (Fr.) Intrigue
 machination
 Müzevvin = Dolancı
 Tezyid etmek = Artırmak = (Fr.) Augmenter
 Tezyif etmek = Alaya almak aşağısamak = (Fr.)
 Dédaigner, mépriser
 Tezyil etmek = Ulamak eklemek
 Zeyl = Ardala = (Fr.) Appendice, supplément
 Tezyinat (Ziyet) = Bezek
 Tezyinatçı = Bezekçi

Tezyin etmek = Bezemek, süslemek = (Fr.) Parer, orner

Tezyinî = Bezeksîl = (Fr.) Décoratif

Örnek: Sanayii tezyiniye = Bezeksîl arlar = (Fr.) Arts décoratifs

Tıbbî = Tıpkı (T. Kö.)

Tılâ etmek = Sürmek

Tılsım = Tılsım (T. Kö.)

Tıyn = Balçık, çamur = (Fr.) La boue

Tıynet (Bak: Hilkat, cibillet)

Ticarethane = Tecimge = (Fr.) Maison de commerce

Ticarî = Tecimel = (Fr.) Commercial

İhracat = Çıka = (Fr.) Exportation

İdhalât = Gire = (Fr.) Importation

Tilâvet = Okuma

Tilmiz = İzdemen = (Fr.) Disciple

Tımsal = Sim, sembol = (Fr.) Symbole

Şebih = Simi, simil

Töhmî = Suç = (Fr.) Délit

Tufeyli = Karaboğaz, ekti = (Fr.) Parasite

Tuğyan (Bak: Feyezan)

Tuhafiye = Türölüç

Tuhaf = Tahaf (T. Kö.)

Tuhfe = Armağan = (Fr.) Souvenir, cadeau

Tûl = Boy, uzunluk = (Fr.) Longueur

Türbe = Türbe (Yakutçe "tüörbe,")

Türş = Ekşi = (Fr.) Aigre

Türrühat = Abuk sabuk

Tütuk = Bürgü, duvak = (Fr.) Voile

Tüvan (Bak: Takat)

Nattüvan = Halsiz

Tüveyç = Tümek = (Fr.) Corolle

U

Ubudiyet = Kulluk, kölelik = (Fr.) Servitude

Ubur etmek = Geçmek, aşmak = (Fr.) Passer, franchir

Ubuset = Somurtkanlık, yüz asıklığı = (Fr.) Refrognement

Ucube = Danak = (Fr.) Monstre

Udhuke = Gülenek, gülmece, gülençe = (Fr.) Comédie

İdul etmek (Bak: Nükûl etmek) = Vazgeçmek geri dönmek = (Fr.) Se rétracter, reprendre

Ufuk = 1 - Ufuk (T. Kö.) = (Fr.) Horizon, 2 - Gözerim (Ufku mer'i)

Ufkî = 1 - Ufkîğ, = (Fr.) Horizontal, 2 - Düz

Uful etmek = Batmak, dolunmak, sönmek, inmel = (Fr.) Coucher, s'éteindre

Ufunet (Bak: Taaffün)

Uhde = Üste = (Fr.) Charge

Uhuvvet = Kardeşlik = (Fr.) Fraternité

Ukab = Karakuş, f'avşancıl

Ukalâ = Bilgiç

Ukde = Dügüm, boğum, ilinti = (Fr.) Noeud

Ukubet (Bak: ceza, eziyet)

Ulûhiyet (Bak: Mâbûd) = Tanrılık = (Fr.) Divinité

Ulûv = Yücelik = (Fr.) Grandeur

Ulüvvü cenap = (Fr.) Magnanimité

Ulvî = Yüce = (Fr.) Sublime

Umde = Kök, dip, prensip

Umk = Derinlik = (Fr.) Profondeur

Umman = Dolay = (Fr.) Océan

Umran = Bayındırlık = (Fr.) Prospérité

Umun = Kamu

Umumî = Genel, kamusal

Umum müdür = Genel direktör

Menfaati umumiye = Kamuğası = (Fr.) Intérêt public

Efkârî umumiye = Kamoy (kamu -oy) = (Fr.) Opinion publique

Reyi âm = Genoy (genel-oy) = (Fr.) Plébiscite

Umur (Bak: maslahat) = İş, işler = (Fr.) Affaire

Umuraşına = İşbilir

Umurdide = Görgülü = (Fr.) Expérimenté

Unf = Kabalık, sertlik = (Fr.) Violence

Unf ile muamele etmek = Terslemek, kaba davranmak = (Fr.) Traiter avec violence

Unsur = İlke = (Fr.) Elément

Örnek: *Anasırı erbaa = Dört ilke*

Unsurî, iptidai = İlkel = (Fr.) Elémentaire

Unvan = 1 - Başlık = (Fr.) Titre, 2 - (Bak: Lâkab, şöhrət) = (Fr.) Réputation

Uruğ = Ağmak, yükselmek = (Fr.) Ascension

Usare = Sıkta = (Fr.) Su:

Usul = Usul (T. Kö.) = Méthode

Uzuv = Öрге = (Fr.) Organe

Uzvu his = Duyak

U

Übüvvet = Babalık, atalık = (Fr.) Paternité

Ücret = Aktı = (Fr.) Salaire

Ücret (hekim, avukat ücreti) = Onurluk = (Fr.) Honoraire

Ücreti maktua = Kesenek

Uftade = Düşkün, düşmüş

Uknum (Bak: Umde, rükn) = (Fr.) Principe, hypostase

Ülfet etmek = 1 — Sokulmak = (Fr.) Fréquenter
2 — Alışmak = (Fr.) S'habituer, 3—Görüşmek, konuşmak

Um = Ana

Ümera (Askerlik terimi) = Üssubaylar

Ümid = Umut, umaç = (Fr.) Espoir

Naümid = Umutsuz = (Fr.) Désespéré

Ümmet = Ömet = (Fr.) Peuple

Ümmi = Okusuz, okuma yazma bilmez = (Fr.) Illetré, ignorant

Örnek: *Memleketten ümmiliği kaldırmak için = Yurddan okusuzluğu kaldırmak için*

Ünsiyet (Bak: Ülfet)

Ürcüfe (Bak: Eracif) = (Fr.) Fausse nouvelle

Üryan = Çıplak, cavlak, yalın = (Fr.) Nu

Üsbui = Haftalık = (Fr.) Hebdomadaire

Üslûb = Üslûb (T. Kö.) = (Fr.) Style

Üstad = Usta, önüt, ustat (T. Kö.)

Üsture = Mit (T. Kö.), sürçek

Üstüvane = Yuvak

Üstüvanevi = Yuvul

Üzlet (Bak: inziva) = (Fr.) Retraite

V

Vabeste = Bağlı

Vacib = Gerekli = (Fr.) Obligatoire

Vâd = Adanç = (Fr.) Promesse

Nezr = Adak = (Fr.) Voeu

Vâde = Ödel, gün = (Fr.) Délai

Vâdetmek = Adamak, söz vermek = (Fr.) Promettre

Vâdettermek = Söz almak = (Fr.) Faire promettre

Vadi = Dere

Vafi (Bak: kâfi) = Suffisant

Vafır = Bol = (Fr.) Abondant

Vahamet = Ağırlık = (Fr.) Gravité

Vahdet = Birlik = (Fr.) Union

Vâhi = Boş = (Fr.) Vain, futile

Vâhid = Bir ,tek

Vahim = Ağır, korkulu, tehlikeli = (Fr.) Grave

Vahşet (Bak: gadr) = Yabanlık, yabanilik = (Fr.) Solitude, sauvagerie

Vahşi (Bak: gaddar) = Yaban, yabanî = (Fr.) Sauvage

Vahy (Bak: ilham) = (Fr.) Inspiration

Vâiz = Öğütçen = (Fr.) Prédicateur

Vak'a = Olgu, olga = (Fr.) Fait

Vakfe = Durgu = (Fr.) Arrêt

Vakfı nefsetmek = Özvermek = (Fr.) Se consacrer

Vakf = Bekit

Vâki (Vikaye'den) = Korur = (Fr.) Préservatif préventif

Vaki olmak = Olmak = (Fr.) Arriver, avoir lieu

Emri vâki = Olut = (Fr.) Fait accompli

Vakt = Vakıt (T. Kö.)

Vakı = Ağırbağlı = (Fr.) Sévère, grave

Vâli = İlbaş

Vâlih = Şağalamış, şaşırmış şaşkın = (Fr.) Stupéfait

Varak = Yaprak = (Fr.) Feuille

Varaka = Keat = (Fr.) Feuille
Varakpare = Yaprak = (Fr.) Ecrit insignifiant
Vareste = Kurtulmuş = (Fr.) Délivré
Varidat = Gelir
Vârid = Yerinde, gelen
Varta = Uçurum = (Fr.) Abîme, précipice
Vasat = Ara, orta, göbek = (Fr.) Milieu
vasatı = Orta, ortalama = (Fr.) moyen
vası (Bak: sıfat) = (Fr.) Qualité
Vâsıl olmak = Varmak
Vasıta = Araç, yol = (Fr.) Moyen
Vasıtai nakliye = Taşıt, Taşıma yaracı = (Fr.)
 Moyen de transport
Vâsi (Vüsatten) = Geniş = (Fr.) Large
Vâsi (Vasayet'ten) = Atağ = (Fr.) Tuteur
Vasiyet = Tutsu = (Fr.) Testament.
Vasletmek = Bitiştirmek, kavuşturmak, kavuşturmak
 = (Fr.) Conjoindre unie
Vatan = Yurd, otan, vatan
Vaz'etmek = Koymak = (Fr.) Poser
Vâzetmek = Öğütlemek = (Fr.) Prêcher, conseil
 ler
Vaz'ı esas = Temel atma = (Fr.) Jeter les fonde-
 ments
Vaz'ı hamletmek = Doğurmak
Vaz'ı yed = Elkoma = (Fr.) Mainmise
Vaz'ı yedetmek = Elkomak
Vazife = 1 - Ödev, 2 - Borç, 3 - İş = (Fr.) Devoir
 fonction
Vazih = Açık = (Fr.) Clair
Vaziyet = Durum = (Fr.) Position, situation
Vebal = Suç = (Fr.) responsabilité
Vecâ = Ağrı, acı, sancı = (Fr.) Douleur, crampe
Vecd = Urunch = (Fr.) Extase
Vecde gelmek = Urunmak, kendinden geçmek, =
 (Fr.) S'extasier
Vech = Yüz
Bervech = Olarak, gibi
Vechile = Böyle, böylece, şöylece, gibi, şekilde =
 (Fr.) Ainsi
Vecibe = Düşerge = (Fr.) Obligation

Veciz = Lâkonik (T. Kö.)
Vecize = Olger, özsöz = (Fr.) Maxime
Vedâ = Sağlıca = (Fr.) Adieu
Vedâ etmek = Sağlıcamak = (Fr.) Faire ses adieu
Vefa = Vefa (T. Kö.), yapa = (Fr.) Fidélité
vetat = Ölüm, ölmek
Vetret = Bolluk, çokluk = (Fr.) Abondance
Vehham = Vehimli = (Fr.) Appréhensif
Veh eten = Ansızın, birdenbire = (Fr.) Tout d'
 coup
vehm = Vehim (T. Kö.)
Vekâlet = Vekillik, yekelik
Vekil = Vekil (T. Kö.), yeke
Vekâleten = Yeke olarak, yekelikle = (Fr.) F
 procuration, par intérim
velev = Bile, olsa da, ise de = (Fr.) Même si
Velhasıl = Sözü'n kısası = (Fr.) En résumé, en
veli = 1- Yatır, eren 2 - Ege (erkek), ece (kadın)
 = (Fr.) 1 - Saint 2 - Tuteur, tutrice
velime = Düşün
Velûd = Doğurgan
Velvele = Gürültü, patırdı = (Fr.) Tumulte
veliyetmek (Bak: tevali)
veraset = İrs (T. Kö.)
Verese = Mirasçılar (T. Kö.) = (Fr.) Héritiers
verid = Karadama
Vesaire (V. S.) = Ve başkaları (V. B.) = (Fr.)
 Etc..
Vesatet (Bak: tavassut) = (Fr.) Médiation
Vesayet = Atağlık = (Fr.) Tutelle
Vesi = Geniş
Vesika = Belge = (Fr.) Document
Vesile = Yol, dolayı, bahana = (Fr.) Prétexte
Vesilesiyle = Dolayısıyla = (Fr.) A l'occasion
Vesvese = Kuşku = (Fr.) Soupçon
Vesvese etmek = Kuşku lanmak
Veted = Kazık
Veter = Kiriş
Vezn = Tartı = (Fr.) Pesage
Vezne = Kasa = (Fr.) Caisse
Veznedar = Kasacı = (Fr.) Caissier

Veznetmek = Tartınak = (Fr.) Peser
Vicahen = Yüzyüze = (Fr.) Par confrontation
Vicahi = Yüzüne, yuzüne karşı. kendi varken =
(Fr.) En sa présence
Vicdan = Vicdan (T. Kö.) = (Fr.) Conscience
Viche = Yön, yönet, yönerge = (Fr.) Directif
Vifak = Uygunluk, barış = (Fr.) Concorde
Vikaye etmek - Korumak, esıngemek = (Fr.) Pro-
téger, préserver
Vilâdi = Doğuştan = (Fr.) De naissance, congé-
nital
Vilâyet = İl
Virane = Ören = (Fr.) Ruine, décombres
Virdi zeban etmek = Dile dolamak = (Fr.) Répé-
ter toujours
Vırat (Vuslet) = Kavışma = (Fr.) Union, jous-
sance
Volkan (Bak: bürkân) = Volkan, yanardağ
Vuku (Bak: hudus, tahaddüs) = Olma
Vukuat = Olan biten = (Fr.) Fait, évènement
Mümkün-ül-vuku = Olağan = (Fr.) Possible
Vukuf = Biliş = (Fr.) Connaissance
Vukuf hâsil etmek = Öğrenmek = (Fr.) Connaître
Vusta = Orta = (Fr.) Moyen
Kurunu vusta = Ortaçağ
Asrı hâzır = Yeni çağ
Kurunu uhrâ = Sonçağ
Kurunu ulâ = İlkçağ
Muasır = Çağdaş = (Fr.) Contemporain
Vusul = Ulaşma = (Fr.) Arrivée
Vuzuh = Açıklık = (Fr.) Clarté
Vuzuhu nazar = Yalgörü = (Fr.) Clarté de vue
Vücub = Düşergem
Vücut = 1 - Varlık = (Fr.) Existance, 2 - Beden
= (Fr.) Corps
Vüs'at = Genişlik
Vüsuk = Gerçeklik = (Fr.) Authenticité
Vüsü = Güç = (Fr.) Pouvoir

Y

Yabis = Kuru, kurak
Râtrb = Yaş, yaşak = (Fr.) Humide

Yâdetmek = Anmak = (Fr.) Se souvenir
Yadigâr = Andaç
Yave = Yava
Yaver = Yaver (T. Kö.)
Yazıhane = Yazak, büro (T. Kö.)
Yeis = Umutsuzluk, yeis (T. Kö.) = (Fr.) Déses-
poir
Yekçeşim = Tekgöz
Yekdiger = Birbiri = (Fr.) L'un l'autre
Yekdil = Birgönül, gönülbir = (Fr.) D'accord
Yeknesak (Bak: Nesak) = Birton, birtarz =
(Fr.) Uniforme, monotone
Yekpare = Tekparça = (Fr.) Fait d'une seule pi-
èce, bloc
Yekta = Tek, tekin, benzersiz = (Fr.) Unique
Yed = El
Yedbeyed = Eline, doğrudan = (Fr.) De la main
à la main, directement
Yegâne = Biricik, tek = (Fr.) Unique
Yegân yegân = Birer birer, tek tek = (Fr.) Un à
un
Yekûn = Tutar, toplama, som = (Fr.) Total
Yemin = Ant = (Fr.) Serment
Yemin etmek = Andırmak, andetmek = (Fr.) Ju-
rer, prêter serment
Yemin = Sağ
Yesar = 1 - Sol = (Fr.) Gauche, 2 - (Bak: Servet)
= (Fr.) Richesse
Yesir = 1 - Kolay, 2 - az
Yetim = Öksüz = (Fr.) Orphelin
Yevmi = Günlük = (Fr.) Quotidien
Yevmi mahsus = Bayragün = (Fr.) Fête
Yevmiye = Gündelik = (Fr.) Salaire
Yübuset = Kuruluk, kuraklık
Yümn = Yüm = (Fr.) Bonne augure

Z

Zâbit = Subay
Zâbita = Polis
Zabıtname = Tutulga = (Fr.) Procès - verbal
Zâbit vekili = Yarsubay

Zabtetmek = Tutmak, almak, ele geçirmek, kapmak
 = (Fr.) Saisir, prendre, conquérir, s'emparer
 Zade = Oğul
 Zadeğân = Aksoylar, soyutlar = (Fr.) Les aristoc-
 rates, les nobles
 Zâf = Zayıflık = (Fr.) Faiblesse
 Zafer = Yen, utku = (Fr.) Victoire
 Zağ = Karga, kuzgun
 Zahif = Sürüncü = (Fr.) Réptile
 Zâhir = Dışyüz, açık, belli = (Fr.) Extérieur, clair.
 manifeste
 Zahire = Yeyisi = (Fr.) Vivre
 Zâhiren = Görünüşte = (Fr.) En apparence
 Zâhiri = Dıştan
 Zahmet = Emek, sıkın = (Fr.) Peine
 Zahmetle = Güçlülükle, düşe kalka = (Fr.) Avec
 peine
 Zahmetli = Ağır, yorucu, sıkıntılı = (Fr.) Fatigu-
 ant
 Zahr = Arka
 Zaîf = Zayıf
 Zaika = Tadım = (Fr.) Goût
 Zail olmak = Savulmak, ortadan kalkmak = (Fr.)
 Disparaître
 Zâir = Göretçi = (Fr.) Visiteur
 Zait = 1 - Artık = (Fr.) Excédent, 2 - Arta (Te-
 rim) = (Fr.) Plus
 Nakıs = 1 - Eksik = (Fr.) Incomplet, 2 - Ekse (te-
 rim) = (Fr.) Moins
 Zâlim = Kıyan = (Fr.) Cruel
 Zam = Artırma, katma, kataç, bindirme = (Fr.)
 Augmentation
 Zamimeten = Üstelik = (Fr.) Outre
 Zamir = 1 - Gönül = (Fr.) Coeur, 2 - (Gramer te-
 rimi) = (Fr.) Pronom
 Zamme = Ötre
 Zammetmek = Katmak, bindirmek, artırmak (ay-
 lık için)
 Zan = Sanı
 Zannetmek = Sanmak = (Fr.) Croire
 Zannıma göre = Bana kalırsa, bencesi, sanımcı,
 = (Fr.) D'après moi

Zanu = Diz
 Zarafet = İncelik = (Fr.) Elégance
 Zarar = Zarar (T. Kö.)
 Zarf = 1 - Bürüm, kap = (Fr.) Enveloppe
 2 - (Gramer terimi) = (Fr.) Adverbe
 Zaruret = Zorağ, kıstam = (Fr.) Nécessité, gêne
 Zat = İzet
 Zavahir = Dışyüz, görünüşler = (Fr.) Apparence
 Zaviye = Köşe, bucak = (Fr.) Angle
 Zayi = Kayıp, yitik
 Zebanzed = Kullanılan, konuşulan = (Fr.) Cou-
 rant
 Zebhetmek = Boğazlamak, kesmek
 Zebun = Argın, bitkin, bitik = (Fr.) Faible, débile
 Zecr (Bak: Meni)
 zede = vurulmuş, - uğramış
 Zehab = Görüş, sanı = (Fr.) Supposition
 Zehabı bâtil = Boşsanı, çürüksanı = (Fr.) Faus-
 se supposition
 Zehhar = Coşkun, kökriyen, kökreyci = (Fr.) Agi-
 té, en furie
 Zehr = Ağrı
 Zekâ = Zekâ (T. Kö.) = (Fr.) Intelligence
 Zclil = Bayağı, alçak = (Fr.) Ordinaire, bas
 Zelzele = Deprem
 Zem = Yermek = (Fr.) Diffamation
 Zeman = Zaman (T. Kö.)
 Zemherir = Karakış
 Zemin = Yer, diben (terim olarak)
 Ziri zemin = Yeraltı
 Zemmam = Yeric, alağır = (Fr.) Mauvaise langue
 Zemmetmek = Yermek
 Zer'etmek = Elmek
 Zeriya = Ekin
 Zerre = Tike
 Zeval (fena anlamına) = Tüken = (Fr.) Déclin
 Zeveban etmek = Erimek
 Zevk = Zevk (T. Kö.)
 Zevrak = Kayık
 Zeyl = Ardala

Tezyil etmek = Ulamak, eklemek, ardalamak =

(Fr.) Adjoindre, ajouter un appendice

Zıd = Karşıt = (Fr.) Contraire

Zıddiyet (Bak: Tezad)

Zıf = İki kat

Zıl (zılâl) = Gölge = (Fr.) Ombre

Zımnên = Dolayısıyla, alttan alta = (Fr.) Indirec-
tement

Zımnî = Altık = (Fr.) Tacite

Zıya = Işık, yal

Zıyafet = Doy, şölen

Zıyk = Darlık = (Fr.) Gêne

Zib = Bezek, süs

Zihn = Zihin (T. Kö.)

Zikretmek = Söylemek, anmak

Zillet = Bayağılık, alçaklık = (Fr.) Bassesse

Zimmet = Verecek, açık = (Fr.) Dette

Zinde = Dirik, canlı, dinç

Zinhar = Sakın

Zir = Alt, ast

Zira = Çünkü

Ziraat = Tarım

Ziraat Vekâleti = Tarım Bakanlığı

Zirüzeber = Altüst = (Fr.) Sens dessus dessous

Zirve = Tepe, doruk

Ziyade = Artık, fazla (T. Kö.)

Ziyan = Zarar

Ziyaret = Göret

Ziyaret etmek = Görevarmak, göregitmek

Ziyba = Bezekli, bezenmiş, süslü

Ziynet = Süs

Zucret = Sıkılcım = (Fr.) Ennui

Zuhr = Öğle

Zuhur etmek = Görünmek, meydana çıkmak, baş-
göstermek = (Fr.) Paraître

Zulm = Zulüm (T. Kö.)

Zulmet = Karanlık = (Fr.) Obscurité

Nim zulmet = Alaca karanlık = (Fr.) Crépuscule

Zübde (Bak: hulâsa)

Zücaç = Sırça

Zühre = Çoban yıldızı = (Fr.) Vénus

Zühul = Atlama, yanılma, unutsama = (Fr.) Er-
reur

Zühul etmek = Atlamak, yanılmak, unutsamak

Zümre = Köme, klas

Zürra = Çifçi, ekinci

Zürriyet = Döl = (Fr.) Génération, descendance.

S O N

Kılavuz bitmiştir.

*Bir iki güne kadar düzeltme listesi çı-
kacaktır. Gazete parçalarını biriktirmiş
olanlar günü gününe yapılmış olan düzelt-
melerle bu son düzeltmeye dikkat etmelidir-
ler.*

*Birçok terimler kılavuza alınmamıştır:
Bunlar için terim kolları çalışmaktadırlar.
Karşılıklar neşrolununcaya kadar bu terim-
lerin eski şekilleri klişe olarak kullanılabi-
lir.*

*Kılavuzdaki türk kökleri hakkındaki ir-
deller pek yakında neşrolunacaktır.*

*Türk Dili Araştırma kurumu bir yandan
bütün dillerdeki türk lûgatlerini türkçeye
çevirmektedir. Etimoloji ve terim kolları da
çalışmalarına devam etmektedirler. Kılavuz
bu irdellere göre bir düziye zenginleştirile-
cektir.*

PL Ulkü
189 Osmanlıcadan Türkçeye
U43 karşılıklar kılavuzu

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY
